

Çukurova Âyânları III: Hasanpaşazâde Ahmet Bey

Yılmaz Kurt*

Öz

Hasanpaşazâdeler, 1750 yıllarında Karslızâdeler olarak ortaya çıkmış bir âyân ailesidir. Aileden Hasan Ağa'nın 1770 yılında Adana beylerbeyi olmasından sonra aile Hasanpaşazadeler olarak anılmaya başlamış ve en parlak günlerini Ahmet Bey'in Adana âyânlığı ve Adana mütesellimliği yaptığı 1793- 1812 yılları arasında yaşamıştır.

1812 yılında Ahmet Bey'in ölümü üzerine yerine kardeşi Mehmet Bey Adana mütesellimi olmuştur. Mehmet Bey'in devlet ile ters düşerek sürgün edilmesi üzerine de Ahmet Bey'in oğlu Hacı Ali Bey Adana mütesellimliğini yürütmüştür.

Bu makalede ele alınan 60 belge Hasanpaşazâde Ahmet Bey'in ilk yıllarına ilişkin olup bir âyân ailesinin devletle olan ilişkilerini nasıl yürüttüğü ve mukataalar veya iltizamlar satın alarak bölgede nasıl etkin bir konum kazandığını gösteren belgelerdir. Ahmet Bey'in mütesellimlik beratları bir âyân ailesinin mütesellimliğe niçin ve ne şekilde atandığını gösteren önemli belgelerdir.

Hasanpaşazadeler âyân ailesi Adana Müftüsü İshak Efendi kolundan varlığını devam ettirmiştir. Bugün bölgede Ramazanoğlu, Ener, Tarımer, Oral, Uygur gibi soyadları taşıyan aileler bu aileden gelmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Çukurova, âyân, Karslızâdeler, Hasanpaşazâde Ahmet Bey, Hasanpaşazâde Mehmet Bey, Adana mukataaları, mütesellim.

Çukurova Âyânları (Notables) III: Hasanpaşazâde Ahmet Bey

Abstract

Hasanpaşazâdes is an *ayan* family that emerged in the 1750s as Karslızâdes. After Hasan Ağa, who was a member of the family, became the governor-general of Adana, the family began to be called as Hasanpaşazades and the most gorgeous days of the family were between the years of 1793-1812 when Ahmet Bey was *ayan* and *mütesellim (exciseman)* of Adana.

After the death of his brother Ahmet Bey, Mehmet Bey became the *mütesellim* of Adana in 1812. Since Mehmet Bey could not get along with the state and was banished, Hacı Ali Bey, son of Ahmet Bey, took over the duty of Adana *Mütesellimliği*.

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarihi-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü Emekli Öğretim Üyesi, Ankara /TÜRKİYE, yilmazkurt2002@yahoo.com ORCID: 0000-0001-9595-7398
DOI: 10.37879/belgeler.2022.39

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile isanslanmıştır/This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC Y-NC).

Sixty documents scrutinized in this article are related to the first years of Ahmet Bey and indicate the relationship between the state and an *ayan* family and the active role of Ahmet Bey in the region by buying *mukataas* and *iltizams*. The *berats* of Ahmet Bey are crucial documents that indicate why and how an *ayan* family is appointed to position of *mütesellimlik*.

Hasanpaşazade *ayan* family's lineage continued with İshak Efendi, mufti of Adana. Today, in the region, people who have surnames such as Ramazanoğlu, Ener, Tarımer, Oral, Uygur are the descendants of this family.

Keywords: Çukurova, *ayan*, Karslızâdeler, Hasanpaşazâde Ahmet Bey, Hasanpaşâzade Mehmet Bey, mukataa of Adana, *mütesellim*.

Giriş

Çukurova siyasi tarihinde önemli etkileri olan Hasanpaşazâdeler âyân ailesi hakkında bugüne kadar birkaç yayın yapıldı¹. Bu yüzden ailenin geçmişi hakkında ayrıntılı bilgi vermek yerine makaleye konu olan Hasanpaşazâde Ahmet Bey'i tanıtacak ve yayına hazırladığımız belgelerin genel bir değerlendirmesini yapmakla yetineceğiz².

Aile, Kars-ı Maraş (Kadirli) yöresinden geldikleri için 1760 yıllarına kadar Karslızâdeler olarak anılmaktaydı. Karslızâde Hacı Ali Ağa'nın oğlu Hasan Ağa 1769 yılında Üzeyir (İskenderun, Payas) sancakbeyi ve arkasından Adana beylerbeyi olunca aile bu tarihten sonra daha çok Hasanpaşazâdeler diye anılmaya başladı. Bundan önce yayınlamış olduğumuz belgeler ailenin Karslızâdeler olarak anıldıkları döneme ait belgeler ile Hasan Paşa'nın Adana Beylerbeyiliği ve Özi Muhafızlığı dönemi ile ilgili belgeleri.

Hasan Paşa'nın oğulları Abdullah Paşa ile kardeşi II. Hacı Ali Bey dönemine ait daha az sayıda belge bulunmaktaydı. Ancak Abdullah Paşa'nın oğulları Ahmet Bey ve Mehmet Bey hakkında Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (COA)'nde; eski adıyla Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) kataloglarında ve Adana Şer'iyeye sicillerinde pek çok belge bulunduğunu gördük. 58 numaralı Adana Şer'iyeye Sicili sanki özel olarak Ahmet Bey için tanzim edilmiş gibiydi. Bu yüzden çalışmamızın başlangıcında Ahmet Bey ve Mehmet Bey dönemine ait belgeleri bir makalede toplamayı tasarlamışken bu makaleyi sadece Ahmet Bey ile ilgili belgelere ayırmak zorunda kaldık. Bu durumda bile bulduğumuz belge sayısı 100'ün

1 Yılmaz Kurt, "Çukurova'da A'yânlık Mücadelesi: Hasanpaşazâdeler", *XV. Türk Tarih Kongresi Kongreye Sunulan Bildiriler, 20-24 Eylül 2010 Ankara*, 4. Cilt-1. Kısım, Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2010, s. 1259-1278; Yılmaz Kurt-Ertan Ünlü, "Çukurova Âyânları I: Hasanpaşazâdeler İle İlgili Arşiv Belgeleri I", *Belgeler*, C XXXIII/S. 37 (2012), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 57-116; Yılmaz Kurt-Ertan Ünlü, "Çukurova Âyânları II: Hasanpaşazâdeler (Karslızâdeler) İle İlgili Arşiv Belgeleri II", *Belgeler*, C XXXIV/S. 38 (2013), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2016, s. 17- 86.

2 Bu makalenin hazırlanması sırasında bana yardımcı olan Doktora öğrencimiz Ümit Katıran ve Yükseklikans öğrencimiz Mehmet Çetinkaya'ya teşekkür ederim. Hatalı ve eksik sayfaların zamanında ve mükemmel olarak yeniden çekilmesini sağlayan Cumhurbaşkanlığı Arşivi yöneticilerine ve çalışanlarına da minnet borçluyum.

üzerine çıkınca konu olarak aynı özellikleri taşıyan deyn temessükü, tahvil belgesi gibi birçok belgeyi çıkardık. Ancak Ahmet Bey'in mukataalar üzerinden Adana'daki siyasi ve ekonomik etkinliğini ortaya koyması açısından bu belgelerden önemli gördüklerimizi buraya almakta yarar gördük.

Bu makaleye konu olan Ahmet Bey, 1793 yılından 1812 yılına kadar Adana'da çoğu zaman unvanı mütesellim olsa bile gerçekte bir vali gibi hüküm sürmüştür. Adana mütesellimi Karcı Mehmet Ağa'nın idamından sonra 1793 yılının Aralık ayında Rumeli'de bulunan Anabolu kalesinin muhafazası hizmeti sebebiyle adından bahsedilmiştir³. 1812 yılında Ahmet Bey ölünce⁴ Adana mütesellimliği görevi kardeşi Mehmet Bey'e verilmişti. 1826 yılından 1832 yılına kadar da Ahmet Bey'in oğlu III. Hacı Ali Bey Adana ve Tarsus mütesellimi olarak bütün Çukurova'yı denetimi altına almıştı.

Bu makalede Ahmet Bey ve dönemine ait 60 belgeye yer vereceğiz. Geri kalan belgeleri ise ayrı bir makalede vermenin daha doğru olacağını düşündük. Hasanpaşazâde Mehmet Bey ile ilgili belgeleri ayrı bir sayıda yayınladıktan sonra serinin son makalesini ise Hasanpaşazâde III. Hacı Ali Bey ile ilgili belgelere ayıracağız. 1832 yılında III. Hacı Ali Bey'in İstanbul'a sürgün edilmesi ile birlikte ailenin askeri kanadı sona erdi⁵. Aile Adana Müftüsü İshak Efendi kolundan günümüze kadar gelmiştir⁶. Cumhuriyet döneminde aileden pek çok milletvekili, belediye başkanı, müftü, devlet adamı ve subay yetişmiştir. Aile bugün kendisini daha çok Ramazanoğlu sülalesi üzerinden tanımlamaktadır⁷.

Hasanpaşazâde Ahmet Bey'in adının geçtiği ilk belge 1788 tarihlidir. Bu belgede Ahmet Bey ve kardeşi Mehmet Bey'in Ramazanoğulları Evkâfı'na ait Yeni Han yakınında bulunan bazı dükkânlarının kiracısı olan Çelebi Ağa'nın ölümü üzerine bu dükkânların işletilmesi hakkını Sertunayî Halil Ağa ve kardeşinin oğlu Mustafa Ağa ile birlikte ortaklaşa satın aldıklarını görmekteyiz. Karşılızâdeler veya daha sonraki adlarıyla Hasanpaşazâdeler 1850'lerden sonra kendilerini doğrudan doğruya Ramazanoğulları'na bağlayacak olmaları bakımından bu belge önemlidir⁸.

Sayda ve Şam taraflarında çıkan karışıklığın bastırılması için acil olarak asker gerekince Adana'dan 800 piyade askeri yazılmasına gerek duyulmuştu. Bu 800 askerin 500'ünü Adana mü-

3 Yılmaz Kurt, agm., s. 1265.

4 Ahmet Bey'in ölüm tarihi bir belgede Selh-i Şevvâl 1226/ 16 Kasım 1811 olarak gösterilmiştir. Oysa ki Câbî Ömer Efendi'ye göre 1812 yılında ortaya çıkan Sarıcaoğlu İsyanı sırasında Sarıcaoğlu Adana'ya kaçmış ve Ahmet Bey'e sığınmıştı. Bk. Câbî Ömer Efendi, *Câbî Tarihi*, C II, haz. Mehmet Ali Beyhan, TTK Yayınları, Ankara 2006, s. 896- 897. Burada belgenin tarihini esas alarak 16 Kasım 1811 tarihini Ahmet Bey'in ölüm tarihi olarak kabul etmek daha doğru görünmektedir.

5 Kasım Ener, *Tarih Boyunca Adana Ovasına (Çukurova'ya) Bir Bakış*, 7. bs., İstanbul 1986, s. 290.

6 Ener, *age.*, s. 283.

7 Yılmaz Kurt, "Ramazanoğulları'nın Sonu", *Ramazanoğulları Beyliği, Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu-III*, Editörler: Mehmet Şeker- Fatih Yahya Ayaz- Yakup Kaya- Abdulvahab Alıcı, Necmeddin Erbakan Üniversitesi Yayınları, Konya 2017, s.59- 76.

8 Adana Ş.S. 44, imğ. 57, belge 105, 20 L 1202 (24 Temmuz 1788) tarihli düstûr-ı amel temessükü.

tesellimi Ahmet Bey; 300'ünü ise Menemenci aşireti boybeyi Menemencioğlu II. Ahmet Bey toplayacak ve Şam'a gönderecekti⁹. 1790 yılında gönderilen bir başka fermada ise Adana mütesellimi Ahmet Bey'in 1.000 nefer piyade asker ile birlikte bir an önce gelip orduya katılması emir edilmekteydi¹⁰. Buradan anlamaktayız ki 1789 yılında başlanılan asker yazma işi tamamlanmamış ve Ahmet Bey 1790 yılı Ağustos'una kadar henüz Adana'dan dışarı çıkmamıştı.

Adana Eyaletinden Deve veya Deve Bedeli İstenilmesi

Bir savaş ortaya çıktığında devlet çoğu zaman Adana eyaletinden deve veya deve bahası istemektedir. *Akka Savunması*'na yardım için Adana sancağından 150 mehar deve istenilmişti. Fermana rağmen sancaktan toplanabilen deve ise ancak 51 mehardı. Geriye kalan 99 mehar devenin çok acele gönderilmesi için defalarca emir gitmiş olmasına rağmen bu 99 mehar deve ortada yoktu. Beher mehar deve 150 kuruş hesabıyla 14.850 kuruşun hisse sahiplerinden toplanarak acele gönderilmesi için Adana mütesellimi olan Ahmet Bey'e, Adana kadısına ve diğer görevlilere ferman gönderilmişti¹¹.

1797 yılında Vidinli Pasbanoğlu Osman Ağa isyan edip de Tırnovi kasabasını bastığı zaman Adana Mütesellimi Ahmet Bey'den Rumeli'deki bu isyanın bastırılması için 40 katar deve göndermesi istenilmişti¹². Bu iş için İstanbul'dan Adana'ya gelen Mahmut isimli gedikli beher katarı 300 kuruştan develeri halktan satın alacak ve ayrıca her katar için 9'ar kuruş nafa-ka bahası ödeyecekti. Fermanın altında bu deve işi için farklı tarihlerde 4 ayrı ferman veya emir gönderilmiş olduğu da bildirilmekteydi. 1798 yılında gönderilen fermada ise Adana sancağından istenilen deve miktarı 150 mehar olarak belirlenmişti¹³. Fermanın altındaki notta bu konuda acele edilmesini emr eden iki ayrı fermanın daha gönderilmiş olduğu bilgisi yer almaktadır. Bu açıklama devlet emirlerinin taşralarda yeteri kadar ciddiye alınmadığının bir kanıtı olarak değerlendirilebilir.

Mütesellimlerin Mukataa Satın Alması ve İltizama Vermesi

Ahmet Bey ile ilgili belgelerden büyük çoğunluğu mütesellimlik veya mukataa alımı veya iltizama verilmesi ile ilgilidir. Mukataa alım satımı veya iltizamı konusunda Ahmet Bey çoğu zaman kardeşi Mehmet Bey ile birlikte ihalelere katılıyordu. Yine çoğu ticaret işlemlerinde amcaları Hacı Ali Bey'in oğlu Mustafa Bey ile ortaklaşa hareket etmekteydiler. İstanbul'dan Kapudan-ı Derya, Tersane Emimi gibi üst düzey görevlilerin de Adana'daki bu ihalelere katıldıklarını ve Adana'dan çeşitli mukataalar satın aldıklarını, yerli âyânlarla işbirliği içine girdiklerini, karşılıklı menfaat ilişkilerinin siyasi yansımalarını görebilmekteyiz¹⁴.

9 Adana Ş.S. 55, img. 59, sayfa 58, belge 79, 8 RA 1204 (26 Kasım 1789) tarihli hüküm.

10 Adana Ş.S. 55, img. 64, sayfa 125, belge 62, evâhir-i ZA 1204 / 2- 11 Ağustos 1790 tarihli ferman.

11 Adana Ş.S. 55, img. 68, sayfa 68, belge 50, 1 Ş 1204 / 16 Nisan 1790 tarihli ferman.

12 Adana Ş.S. 55, img. 14, sayfa 26, belge 205, 17 C 1212 / 7 Aralık 1797 tarihli ferman.

13 Adana Ş.S. 55, img. 29, sayfa 56-57, belge 158-159, 29 CA 1213 / 08 Kasım 1798 tarihli ferman.

14 TD. 114 (1572) Adana Mufassal Tahrir Defteri, v. 171aIII, 1729 tarihli belge.

1791 yılında Adana ve Tevâbii İhtisab Mukataasını Karsîzâde Es-seyyid Ahmet Bey ve Es-seyyid Mehmet Bey *emanet* yoluyla ortaklaşa satın almışlardı. Bir kısım hissesi ise eski Tersane Emini Mehmet Emin Bey'in üzerinde idi. Karataş İskelesi vergilerinden ve diğer bazı vergilerden harc ve masraflar çıktıktan sonra 11.337 kuruş toplamışlardı. Bu paradan 4.251 kuruşun ise halen Ahmet Bey ve Mehmet Bey'in zimmetlerinde olduğu anlaşılmış ve derhal hazineye teslim edilmesi için bir hüküm gönderilmişti¹⁵. Hasanpaşa'dan sonra aile daha çok Hasanpaşazâdeler diye anıldığı halde Hasan Paşa'nın torunlarına Karsîzâde (Karslıoğlu) diye hitap edilmiş olması dikkat çekmektedir.

Yabancılar Zahire Satışı

Kozanoğlu Deli Yusuf adlı kişiye ve bu kişiye yardım eden Farsak taifesine zahire verilmemesi yolunda Bozok sancağı mutasarrıfı Cabbarzade Mir Süleyman Bey'in daha önce boybeylerine göndermiş olduğu tembihlere rağmen bu kişiye buğday satışı yapılırsa cezaya uğratılacaklarına dair Adana mütesellimi Ahmet Bey ve Kara Hacılı, Bozdoğan, Karacalı gibi boy beylerine özel olarak ferman gönderilerek uyarılmalarına gerek duyulmuştu¹⁶. Belgede Kozanoğlu Yusuf'un bu zahireyi ne için ve hangi yetki ile topladığı açıklanmamıştır. Menemencioğlu Hacı Habib Bey zamanında Avrupa gemilerine zahire satılması konusunda Habib Bey yetkili kılınmış ve Menemenciler bu satıştan büyük paralar kazanmışlardı¹⁷.

Burada Kozanoğlu denilmesine rağmen Deli Yusuf hakkında başkaca bir bilgi verilmediğinden bu kişinin Kozanoğullarından Topal Ağa'nın oğlu Yusuf Ağa olup olmadığı açık değildir. Çünkü onun için hiçbir kaynakta "Deli" sıfatının kullanıldığını görmedik. Ancak Kozan dağlarında yaşayan halkın çoğunluğu Varsak veya Farsak olarak bilindiğinden¹⁸ söz konusu Kozanoğlu Deli Yusuf diye tanıtılan kişinin Kozanoğlu Yusuf Ağa olması mümkün görünmektedir.

Âyânların Eyalete Yeniçeri Serdari Tayin Edilmesi

Yeniçeriler taşra eyaletlerde görevlendirilmeye başlamalarından sonra yeniçeriler ve yeniçeri subaylarından bazı kişiler gittikleri bu bölgelerde yerleşip kaldılar. Adana âyân aileleri arasında bu şekilde yeniçeri kökenli aileler bulunmaktaydı. Hasanpaşazâdelerin dip dedeleri Karslı Hacı Hüseyin Ağa'nın da yeniçeri kökenli olduğuna dair ipuçları bulunmaktadır. 1792 tarihli Yeniçeri Ağası Ahmet Ağa'nın Adana kadısına gönderdiği mektupta Ahmet Bey'i Adana serdari tayin etmiş olması belki de bu köken dolayısıyladır. Bu mektupta Ahmet Bey'e verilen görev, Adana'daki askerî unsurları zabt u rabta almak ve "haşerât" tabir edilen zararlı kişilerle mücadele ederek halkın huzur ve güvenliğini sağlamaktır. Kazâ dâhilinde bulunan bütün yerleşik ve misafir yeniçeriler, cebeciler, topçular, top arabacıları, acemi oğlanları ve kuloğulları üzerine serdar ve zabıt tayin olunduğu bu belgede açıklanmaktaydı. Mirasçısı olmadan ölen

15 Adana Ş.S. 61, img. 5, s. 17, belge 22, 9 Ş 1205 / 13 Nisan 1791 tarihli hüküm-i şerif.

16 Adana Ş.S. 57, img. 54, belge 136, evâ'il-i C 1206 / 26-01-04.02.1792 tarihli ferman.

17 Menemencioğlu Ahmed Bey, *Menemencioğulları Tarihi*, Yayına haz.: Yılmaz Kurt, Akçağ Yay., Ankara 1997, s. 58.

18 Ahmed Cevdet Paşa, *Tezâkir*, haz. Cavid Baysun, C III, 3. bs. Ankara 1991, s. 108- 109.

yeniçerilerin ve askerî taifenin metrukâtları açık artırma ile satılıp elde edilen para defteriy-le birlikte İstanbul'a Yeniçeri Ocağı'na gönderilecekti¹⁹. Bu türden eyalet serdarı tayinlerine şer'iyeye sicil kayıtlarında çok sık rastlanılmaktadır. Ama âyân ailesinden bir kişinin serdar tayin edilmesi birçok yönden incelenmeye değer bir konudur. 1793 yılında eski mütesellim Abdullahaşazâde Ahmed Bey'in Yeniçeri Ağası Mustafa Ağa'nın mektubuyla ikinci defa Adana serdarlığına tayin edildiğini görmekteyiz. Her iki serdarlık atama mektubu tamamen aynı ifadelerle yazılmış kalıp yazılardanır²⁰. Yine 1793 yılının Ekim ayında Ahmet Bey'i Adana mütesellimi olarak görmekteyiz²¹. Mütesellimlik ve serdarlık görevlerini birlikte yürüten Ahmet Bey, askerî beytülmâl işinin takibi için askerî sınıftan birilerini görevlendirmekteydi²².

Cemâ'athâ-yı Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'ası ve Bozok Âyânı Mir Süleyman Bey

Adana'da bulunan Cemâ'athâ-yı Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'ası büyük mukataalardan olup yıllık 9.869 kuruş devlete gelir sağlamaktaydı. Bu mukataayı malikâne olarak uhdelere alan Ahmet ve Mehmet Bey ile amcaoğulları olan Mustafa Bey 1201-1206 (1786-1792) yılları arasında yaptıkları ödemelerin dışında 44.910 kuruş borçlu bulunmuşlardı. Bu borcun tahsili için İstanbul Başmuhasebe kaleminden Hafız Mehmet Emin özel görevli olarak Adana'ya geldi. Kendisine yardımcı olunması ve “bir an akdem ve bir saat mukaddem” bu paranın İstanbul'a ulaştırılması için Adana valisine, Adana kadısına ferman gönderilmişti²³.

“Bundan sonra kat'an te'hîr ve tevkîf olunmayarak” ifadesinden malikâne sahiplerinin çeşitli bahaneler öne sürerek borçlarını zamanında ödemedikleri ve borcun bu şekilde 44.910 kuruşa ulaştığı anlaşılmaktadır. 1793 tarihli bir başka fermanla ise söz konusu mukata'aya sahte ferman sureti ve beratla Yörügân-ı Bozdoğan Mukâta'asının mutasarrıfları olan Mustafa ve Sisli Kozanoğlu Yusuf'un ve Sis ve Çukurâbâd cânibinde bulunan bazı aşiretlerin müdahalede buldukları görülmektedir²⁴.

1794 yılı başında Hasanpaşazâdelerin bu borcu kapatmadığı aksine borcun 59.768 kuruşa çıktığı görülmektedir. Borcun tahsili için Bozok âyânı Mir Süleyman Bey'e başvurulmuş ve onun desteğiyle 14.750 kuruş ancak toplanabilmişti. Oysaki hazine masrafları pek çoktu ve paraya şiddetle ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu 9 senelik hesaptan arta kalan 59.768 kuruşun ilgili kişilerden “her ne şekilde olursa olsun” tahsil edilerek hazineye ulaştırılması için hüküm gönderilmişti²⁵. 1795 yılında mukataanın 10.077 kuruş malının “tamâmen ve kâmilin” 3 ortaktan tahsil edildiğini görmekteyiz²⁶. 1210 (1796) yılında mukataa gelirlerinden 1201- 1202 yıllarına ait

19 Adana Ş.S. 63, img. 16, sayfa 53, belge 81, 01 ZA 1206 / 21.06.1792 tarihli yeniçeri ağası mektubu.

20 Adana Ş.S. 63, img. 32, sayfa 116, belge 143, 01 ZA1207 / 10.06.1793 tarihli yeniçeri ağası mektubu.

21 Adana Ş.S. 56, img. 30, sayfa 71, belge 8, 25 RA 1210 / 9 Ekim 1793 tarihli borç halâs senedi.

22 Adana Ş.S. 63, img. 7, sayfa 20, belge 22, 23 R 1208 / 28.11.1793

23 Adana Ş.S. 63, img. 23, sayfa 81, belge 111, 25 M 1207 / 12 Eylül 1792 tarihli ferman.

24 Adana Ş.S. 66, sayfa. img. 34, sayfa 21, belge 26, 26 C 1208 / 29 Ocak 1794 tarihli ferman; Adana Ş.S. 66, img. 34, sayfa 21, belge 26, 26 C 1208 29 Ocak 1794 tarihli ferman;

25 Adana Ş.S. 66, img. 13, sayfa 63, belge 78, 9 C 1208 / 12.01.1794 tarihli hüküm.

26 Adana Ş.S. 64, img. 60, sayfa 71, belge 160, 25 B 1210 / 11 Ağustos 1795 tarihli tahvil.

44.361 kuruşun acilen İstanbul'a gönderilmesi ve hazineye teslim edilmesi için Adana kadısı ve Bozok sancağı mutasarrıfı Cabbarzâde Mir Süleyman Bey'e emr-i şerif gönderilmişti²⁷. İstabl-ı âmire masrafları için mukataa gelirlerinden gönderilmesi istenilen 4.470 kuruş zamanında gönderilmeyince yine Cabbarzâde Süleyman'dan yardım istenilecekti²⁸. Sadrazamlık Mektubi Kalemi halifelerinden Mehmet Emin Efendi bu mukataa gelirini toplamak için özel görevli olarak Adana'ya gitmiş döndüğünde verdiği uzun raporundan sonra istenilen paranın yeniçeri mevacicinin dağıtılmasından önce yetiştirilebilmesi için 1796 yılı Ekim ayında Cabbarzâde Süleyman Bey'e emir gönderilmesi gerekli görülmüştü²⁹. Menemenci aşiretinin devlete olan 10.000 kuruş vergi borcunu toplamak için özel olarak gönderilen çukadar Mehmet Ağa ancak 5.000 kuruş toplayabilecektir³⁰.

Cemaatha-i Yörügan-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukāta'ası'nın hesabını kapatmak bir türlü mümkün olmuyordu. 1201 senesinden 1210 senesine gelinceye kadar mukataanın 29.712 kuruş vergi borcu birikmişti. Devlet bu parayı alabilmek için taviz vermek zorunda kalacak ve senede 5.000 kuruş taksite bağlanacak ama mukataanın değişmez üçlüsü görevlerine devam edeceklerdi. İstanbul, bu durumu padişah iradesine ve kendisinin taahhüdüne aykırı bulmuş, mukataanın kendilerinden alınarak isteklisine satılması ve zimmetleri olan meblağın def'aten tazmini gerekli olmuş ise de yine taviz verilerek "bu def'a tenbîh ile iktifâ" olunmasını yeterli bulunmuştu³¹.

Eski Müftüye ve Yeni Serdara Eman Hücceti Verilmesi

1793 tarihli belge, eski mütesellim Ahmet Bey ve diğer ağaların eski müftü Eş-şeyh El-hâcc Mehmet Efendi'ye verdikleri ilginç bir sulh hüccetidir. İlginçliği normal uygulamada eski bir mütesellimin eski bir müftüye böyle teminatı havi bir hüccet vermesi usul olmadığı halde buna gerek duyulmuş olmasıdır. Hüccet eski müftüye verilmiş olmakla birlikte içeriğinde müftü hakkında zımnen bir suçlama ve hakaret sezilmektedir. Hüccet verenler "cümle 'ulemâ ve sulehâ e'imme ve hutebâ ve müderrisîn-i kirâm-ı zevi'l-ihtirâm" diye başlamakta, asker ve ulemâ bütün Adana vücuhunun eski müftüye bir "eman hücceti" verdikleri anlaşılmaktadır. Ancak "kimsenin malına ve canına suikast etmedikçe" biz de onun canına ve malına tecavüz etmeyeceğiz şeklindeki bir teminat hücceti garip olduğu gibi "evhâm-ı hayâlâta teba'iyet ve vesveseye zâhib" olmak iddiası da emekli bir müftü için hakaret taşıyan ifadelerdir. Eski müftü Mehmet Efendi'nin yerine kimin müftü olduğu bildirilmemişse de Ahmet Bey'in babasının amcası oğlu olan Adana Müftüsü İshak Efendi'nin bu işin içinde olması büyük bir ihtimal olarak görünmektedir³².

27 Adana Ş.S. 56, imğ. 16, sayfa 31, belge 43, 28 L 1210 / 06 Mayıs 1796 tarihli emr-i şerif.

28 Adana Ş.S. 56, imğ. 16, sayfa 57, belge 44, 17 L 1210/ 25 Mayıs 1796 tarihli emr-i şerif.

29 BOA, C. ML 781/31892, 6 R 1211 / 09 Ekim 1796 tarihli telhis.

30 BOA, C. Dahiliye 17063-B, 25 Receb 1211/ 24 Ocak 1797 tarihli Bozok Mutasarrıfı Süleyman Bey'in arzısı.

31 Adana Ş.S. 55, imğ. 10, sayfa 18, belge 215, 18 S 1212 / 12 Ağustos 1797 tarihli ferman sureti.

32 Adana Ş.S. 56, imğ. 23, sayfa 57, belge 30, 11 Ş 1211 / 13 Şubat 1793 tarihli hüccet.

1796 yılında Adana Mütessilimi Ahmet Bey'in aynı yolda bir teminat verdiğini görmekteyiz. Bu sefer kendisine teminat verilen kişi Adana'nın eski ayânlarından olup Adana serdarlığı görevine atanan Mustafa Ağa ile ilgilidir. Saray serturnacılarından olan Mustafa Ağa için Ahmet Bey'in "ez kadîm 'eban ve an ceddin bi'l-cümle hizmetimizde sadâkat ve istikâmet üzere olub" şeklindeki ifadesinden Mustafa Ağa'nın Hasanpaşazadelerle ilgili bir kişi olduğu anlaşılıyor. Bu anlaşmaya kefil olan kişiler arasında o sırada fiilen Adana Müftülüğü görevinde bulunan aynı aileden İshak Efendi'nin bulunması da aile içerisinde çıkan iktidar çekişmesinin bu şekilde çözüme ulaştırıldığı şeklinde yorumlanabilir³³.

26.10.1794 tarihli sulh hüccetinde adı geçen 3 mukata'a işletmecisi babalarının amcaoğlu olan İshak Efendi'deki 4.248 kuruşluk alacaklarından 1.750 kuruş olarak vazgeçtiklerini ve hiçbir davaları kalmadığını bildiriyorlardı³⁴. 26.09.1794 tarihli 79 numaralı belge de tam olarak aynı konuyla ilgili adigeçen 3 kişi tarafından verilmiş bir ibranâmedir³⁵.

Vakıf Yönetimine ve Vakıf Mallarına El Atılması

1795 yılında Adana'nın en büyük vakfı olan Ramazanoğulları Vakfı "Sadrazam nezâretinde âsûde evkâftan olup Sadrazam mektûbî halifelere Seyyid Halil Mahir mütevellî kaymakamı olarak tayin edilmişti. Vakfın gelir kaynaklarından Adana'da bulunan Yeni Han'ın 1204-1208 seneleri kira gelirinden toplam 1.600 kuruş Yeğenzâde Seyyid Mehmed Said ve Hacı (Ali) Beyzâde Mustafa Bey zimmetinde bulunuyordu. Yine vakfa ait Eğlemez Hanı'nın 1208 senesi kira gelirinden Abdullahpaşazâde Ahmet Bey ve Mehmet Bey zimmetlerinde 150 kuruş olmak üzere çeşitli vakıf gelirlerinden değişik kimselerde birikmiş olan vakıf alacaklarının ödenmediği görülmüştü. Sadrazam çukadarlarından Abdullah'ın isteği üzerine bu vakıf alacaklarının tahsili için İstanbul'dan ferman gönderilmişti³⁶.

Karcı Mehmet Ağa'nın İdamı ve Diğer Olaylar

1796 yılında idam edilen Adana mütessilimi Karcı Mehmet Ağa'nın malları usul gereği müsâdere edilmiş ancak Adana Valisi Yusuf Paşa, Karcı Mehmet'in eşinin mallarına da el uzatınca görevden alınmış yerine Mehmet Paşa atanmış ve bu görev değişikliği sırasında Hasanpaşazâde Ahmet Bey mütessilimlik makamına getirilmişti. Karcı Mehmet Ağa'nın 1208 ve 1209 yıllarına ait Adana cizyesi tahsilâtından 27.745,5 kuruş zimmetinin tahsili için İstanbul'dan gelen İbrahim ve Abdullah marifetiyle malları müzayedeye çıkarılmıştı³⁷.

XVIII. yüzyıl sonlarında Anadolu'nun bazı bölgelerinde ve Çukurova'da konar-göçer aşiretler tahrir tabi tutularak asker ve vergi açığı kapatılmaya çalışıldığı sırada Tekeli aşireti de tahrir

33 Adana Ş.S. 56, img. 31, sayfa 73, belge 4, 21 Ramazan 1210 / 30 Mart 1796 tarihli hüccet.

34 Adana Ş.S. 62, img. 4, sayfa 32, belge 77-78, 1 R 1209 / 26.10.1794 tarihli hüccet.

35 Adana Ş.S. 62, img. 4, sayfa 32, belge 79, 1 RA 1209 / 26.09.1794 tarihli ibranâme.

36 Adana Ş.S. 66, img. 12, sayfa 65, belge 79, 11-20 C 1209 / 03-11 Ocak 1795 tarihli ferman sureti.

37 Adana Ş.S. 56, img. 12, sayfa 22-23, belge 53, 14 N 1210 / 23 Mart 1796 tarihli hüküm.

edilmişti³⁸. Tarsus taraflarında yaşayan Tekeli aşireti reisi Tekeli Mir Ali Bey'den 500 nefer asker ile Mısır tarafında bulunan orduya katılması emredilmişti. Ancak bu askerin zamanında toplanıp, techiz edilip gönderilmesinden ümit kesilmiş olmalı ki her asker için 50 kuruş olmak üzere 25.000 kuruş bedel verilmesi istenilmiş sonra bundan da indirimle gidilerek 15.000 kuruş gönderilmesinin yeterli olacağı Adana mütesellimi Ahmet Bey'e ve diğer görevlilere bildirilmişti³⁹.

Mütesellimlik Yetkisi

Ahmet Bey, 1793 yılından 1812 yılına kadar birçok defa Adana mütesellimi olarak atanmıştır. Bazı mütesellimlik beratları İstanbul'dan gelirken bazılarının Adana valisinin veya yardımcısının başvurusunun tasdiki ile gerçekleşmektedir. 1796 tarihli mütesellimlik emri Rumeli beylerbeyi olup İsmail Muhafızlığı ile görevlendirilmiş olan ve kendisine ek olarak Adana eyaleti valiliği de verilen Mehmet Paşa'nın vekili olarak gerçekleşmişti⁴⁰.

Menzil İdaresi ve Adana'da Çekirge İstilâsı

Ahmet Bey'in mütesellimliği 1796 Nisan ayında Yusuf Paşa'nın Adana Beylerbeyiliğine atanması ile sona ermişti. Ama 1796 yılı başında halkın en büyük sıkıntısı 5 seneden beri devam eden çekirge istilası idi. Çekirge istilası yanında Adana eyaletinin hiç bitmeyen şikâyetleri de devam ediyordu: Aşiretler arasında ortaya çıkan karışıklıklar, halkın komşu eyaletlere kaçmasına yol açmıştı. Bu yüzden de 12.000 haneden oluşan Adana kazâsının nüfusu 300 haneye kadar inmişti. Hac ve ticaret yolu üzerinde olan eyaletteki menzillerin idaresi imkânsız hale gelmiş olduğundan Adana pamuk vergisi gelirlerinden 10.000 kuruşun bu işe verilmesine izin istenilmekteydi. Bu istek Adana paşasının kaimesi, kadı efendinin arzı, halkın mahzarı ve İstanbul'a bizzat giden halkın sözlü şikâyetleriyle -reddedilmesi nerede ise imkânsız bir mükemmellikte- iletilmişti. Ancak pamuk vergisi İrâd-ı Cedîd Hazînesi'ne ait olunca buna dokunulamamış ve başka yerden verilmesi gerekmişti. Adana menzillerinde toplam 11 beygir bulunmakta ve yıllık masrafları olan 797,5 kuruş Adana avarızından sağlanmaktaydı. Sonuçta devlet 10.000 kuruş yerine 5.000 kuruş verilmesine ve bunun da cizye malından ödenmesine karar vermişti⁴¹.

Adana Cizyesi

Daha önce eski Adana mütesellimi Karcı Mehmet Ağa'ya ihale edilmiş olan Adana cizyesinin cibayeti işi Karcı Mehmet'in idamından sonra 1796 yılı Nisan ayında Adana mütesellimi Ab-

38 XVIII. yüzyılda gerçekleştirilen bu tahrirlere ilişkin geniş bir değerlendirme için bk. Yılmaz Kurt, "TKGM Arşiv Belgelerine Göre Lale Devri Tahrirleri", 2. *Uluslararası Osmanlı Coğrafyası Arşiv Kongresi*, C II, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşiv Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2019, s. 1221- 1230.

39 Adana Ş. S. 57, imğ. 10, sayfa 13, belge 35, 19 N 1210 / 28 Mart 1796 tarihli hüküm.

40 BOA, C. DH. 11/533, 3 L 1210 / 11 Nisan 1796 tarihli İsmail mufafızı ve Adana valisi Mehmet Paşa'nın kapu kethüdasının arzı; Adana Ş.S. 55, imğ. 78, sayfa 153 belge 13, Evail L 1211 / 30 Mart-8 Nisan 1797 tarihli mütesellimlik fermanı.

41 BOA, C. ML 462/18784-1, 15 L 1210 / 23 Nisan 1796 tarihli hüküm.

dullahpaşazâde Ahmet Bey'e 12.000 kuruş karşılığında ihale olunmuştu⁴². Uygulamada cizye 13.000 kuruş olarak kesinleşmişti. Ahmet Bey'e verilen 06 Mayıs 1796 tarihli cizye beratında ise Hanefî mezhebi görüşleri doğrultusunda 443 a'lâ (her birinden 11 esedî kuruş); 3.588 evsat (her birinden 5,5 esedî kuruş) ve 704 ednâ (2,5 kuruş ve 1 rub') olmak üzere 4.735 cizye evrakı teslim edilmiş ve görev alanı ile yetkisi açık açık bildirilmişti⁴³. Maliye Kaleminden yazılan 07 Mayıs tarihli belgede yine Karcızâde Mehmet Ağa'dan intikal eden bu cizye cibayeti işinin "Adana eyaletinin perişanlığı hasebiyle cizyesi dahi çürük ve bî-hâsıl olduğundan, el-yevm buyuruldusu derdest olup kimesne tâlib olmadığından" 500 kuruş zam yapılarak maktû' olarak Ahmet Bey'e verilmesinin uygun olacağı bildirilmekteydi⁴⁴. Cizye cibayeti gibi kârlı bir işe hiç kimsenin talip olmaması *Câbi Tarihi*'nde bizzat Hasanpaşazâde Ahmet Bey hakkında öne sürülen iddialarla birlikte düşünüldüğünde oldukça şüpheli bir durumdur⁴⁵. Mukataa ihalelerine katılmak için bölgeye gelen yabancı kişilerin nasıl korkutulup kaçırıldığını ve devlet ihalelerine katılmaktan men edildiğini doğru kabul edersek bu cizye meselesinin dahi aynı şekilde geliştiğini düşünebiliriz. 1797 yılı Mayıs ayında Adana'nın cizye malından 1.500 kuruşun mevacibe ayrılmış olduğundan dolayı İstanbul'a gönderilmesi için ferman yayınlanmış ve mübaşir tayin olunan El-hâcc Mehmet ile gönderilmişti⁴⁶.

Zatî Mühürlerin Kayıp Olması ve Mukataa Ücretleri

1796 yılı Haziran ayında Adana mütesellimi Ahmet Bey'in yardımcısı (kethüda) Halil Ağa'nın ve Hasanpaşazâde Mustafa Bey'in mühürleri kayıp olmuştu. Halil Ağa'nın kendi ismine mühürü 4 Zilhicce 1210/ 10 Haziran 1796 tarihinde kayıp olmuştu. Halil Ağa dikkatsiz bir kimse olmalı ki kendi ismine bir gümüş ve bir bakır mührünü de birkaç ay sonra 8 Rebiülahir 1211/ 11 Ekim 1796 tarihinde kayıp etmişti. Mukataa ihalelerinin değişmez ismi Hasanpaşazâde Mustafa Bey ise yine aynı yıl 27 Rebiülahir 1211/ 30 Ekim 1796 tarihinde mührünü kayıp etmiş ve herhangi bir mühür sahtekârlığını önlemek için hemen kadı efendiye gelerek mühürlerini kayıp ettiklerini kadı siciline işletmişler ve böylece sorumluluktan kurtulmuşlardı⁴⁷. Bu mühür kaybindan sonra ortaya çıkan herhangi bir şikâyet kayıtlarda görülmemiş olmakla birlikte aynı yıl içerisinde 3 defa mühür kaybının deftere yansması dikkat çekmektedir.

42 BOA, C. ML 462/18784-2, 16 L 1210 / 24 Nisan 1796 tarihli tahrir. Bu tahrirde dayalı olarak hazırlanan emr-i şerifte görev ve yetki ayrıntılı şekilde aktarılmıştı. Emr-i şerifin aslına arşiv kayıtları içerisinde ulaşılamamış, sureti Adana sicillerinde yer almıştır: Adana Ş.S. 56, img. 36, sayfa 67, belge 14, 5 Mayıs 1796 tarihli belge.

43 Adana Ş.S. 56, img. 29, sayfa 68, belge 13, 6 Mayıs 1796 tarihli cizye beratı sureti.

44 BOA, C. ML 462/18784-2, 16 L 1210 / 24 Nisan 1796 tarihli cizye gelirinin maktû' olarak Ahmet Bey'e verilmesinin uygun olacağına dair maliyeden verilen arz tezkiresi.

45 *Câbi Tarihi*, C II, s. 896- 897: "Zeâmet, timar ve mukâta'a sahiplerine birer miktar meblağ irsaliyle bu dirlikleri zabt eder, yanlışlıkla bir iltizâmcı alıp gitse adı geçeni dönüştür helâk eder ve "mahallinde zulm eyledi" diyerek ahaliyi idam ederdi".

46 Adana Ş.S. 55, img. 11, sayfa 20, belge 213, 14 ZA 1211 / 11 Mayıs 1797 tarihli ferman sureti; Adana Ş.S. 55, img. 19, sayfa 36, belge 193, 5 ZA 1212 / 21 Nisan 1798 tarihli ferman sureti.

47 Adana Ş.S. 56, img. 01, sayfa 01, belge 78-b, 04 Z 1210 / 10 Haziran 1796 tarihli kayıt altında diğer mühür kayıpları kayıt edilmiştir.

1797 yılında devlet, Adana’da bulunan bütün mukataaların bir defterini çıkartarak borçlarını tespit ettirmişti. Mukataa borçlarının tahsili için ferman gönderildiğinde mukataa işletmecileri “Adana’nın perişanlığından” dem vurarak borçlarını ödemekten kaçınıyorlardı. Bu şekilde biriken devlet alacaklarının toplamı 114.431 kuruşa ulaşınca devlet Şıkk-ı evvel defterdarlığı memurlarından Hacı Mehmet’i özel görevli olarak tayin edip göndermişti. Adana’nın vergi vermemek konusundaki tutumunu bilindiğinden olmalı ki Hacı Mehmet’in ardından ikinci bir ferman ile mübaşir El-hâcc Mustafa için acele bitirilmesi için koşturmuştu⁴⁸. Bu özel görevlilerin yol harcırahları da toplanacak miktara eklenerek yine halktan alınmakta olduğundan bu şekilde özel görevli (mübâşir) gönderilerek halka zulm edilmemesi yolunda padişahın hatt-ı hümayunu bulunmaktadır.

Devlet alacaklarının bazen doğrudan belirli yerlere gönderilmesi de ayrı bir istismar ve sömürü konusu olduğu için bizzat padişah tarafından eleştiri konusu yapılmakta ve daha az görevli gönderilmesi de istenilebilmekteydi. Cemaatha-i Yörügân-ı Adana Mukataası’nın 1210/ 1796 yılı gelirinden 2.500 kuruş Rumeli’de Akkırman Kalesi muhafızlarının masrafları için gönderilmişti⁴⁹.

1798 yılında Adana ve Sis (Kozan) İспенçe Mukataasının işletmecisi olan Divân-ı hümayûn görevlilerinden Osman, mukataayı bir yıllığına Hüseyin’e iltizama vermişti. Hüseyin, Adana sakinlerinden olmasına rağmen Topkapı Sarayı gediklilerinden birisi olarak tanıtılmaktaydı. Mukataa sahibinin de, iltizama alan kişinin de İstanbul bağlantılı olması dikkat çekmektedir⁵⁰.

Yol Güvenliği ve Menzilhaneler

Adana eyaletinin en büyük sorunlarından birisi de yol güvenliğinin sağlanamayışı idi. Hac kafileleri, tüccâr kervanları soyulduğu gibi zaman zaman devlet görevlileri, hatta kadılar bile soyulmaktaydı. 1798 yılında Sayda Valisi Cezzar Ahmet Paşa tarafından İstanbul’a gönderilmekte olan tatar (ulak) Ceyhan yakınlarındaki Kurt Kulağı Menzili’nden çıkmış, Ilıcak Beli denilen bölgede eşkıya saldırısına uğramıştı. Saldırı sırasında 3 beygir ve eşyaları gasp edildiği gibi tatar da katl edilmişti. Adana mütesellimi Ahmet Bey’e gönderilen fermanla tatarın katillerinin bulunması ve yol güvenliğinin de sağlanması emir edilmekteydi⁵¹.

1798 yılında Adana valisi Ataullah Paşa’nın aşiretlerden alacağı 10.000 kuruş için Adana mütesellimi Ahmet Bey ve aşiret ileri gelenleri kefil olmuşlar ve 5.000 kuruşu için 11 gün vadeli; diğer 5.000 kuruşu için ise 91 gün vadeli iki senet verilmişti. Mallarıyla ve canlarıyla kefil olanlar arasında sadece Menemenci aşireti boybeyisi olan II. Ahmet Bey’in aşireti belirtilmiş diğerlerinin hangi aşiret adına imza koydukları açıklanmamıştır⁵².

48 Adana Ş.S. 55, img. 11, sayfa 21, belge 212, 14 L 1211 / 12 Nisan 1797 tarihli ferman.

49 Adana Ş.S. 55, img. 79, sayfa 154, belge 11, 07 ZA 1211 / 04 Mayıs 1797 tarihli ahz ü kabz tahvili.

50 Adana Ş.S. 55, img. 16, sayfa 31, belge 200, 4 N 1212 / 20 Şubat 1798 tarihli ferman sureti.

51 Adana Ş.S. 55, img. 18, sayfa 35, belge 195, Evahir L 1212 / 29 Mart- 7 Nisan 1798 tarihli ferman.

52 Adana Ş.S. 56, img. 32, sayfa 74, belge 1, 2 CA 1213 / 12 Ekim 1798 tarihli temessük.

Ahmet Bey'in Diploması Zaferi ve Yeniden Mütesellim Olması

1798 yılında Ahmet Bey'in yerine Adana mütesellimi olarak II. Hacı Ali Bey'in oğlu olup birçok mukataa işlemlerinde Ahmet Bey'in ortağı bulunan Mustafa Bey tayin olunmuştu. Ancak yıllarca mütesellim olarak görev yapmış olan Ahmet Bey, kendisi dururken yerine amcasının oğlunun tayin edilmesine razı olmayarak hemen şikâyet mekanizmasını harekete geçirmişti: Adana gibi aşiretlerle dolu bir eyalette yaşı çok küçük olan Mustafa Bey'in aşiretlerin halka zarar vermesini önlemeye gücü yetmeyecekti. Kaldı ki bütün halk kendisinden son derece hoşnut olduğu halde böyle bir tayin gereksizdi⁵³. Osmanlı diplomatikasında örnek olarak kullanılabilir bu belge Adana ve Tarsus kadılarının arzları, Adana'nın eski ve yeni müftüsünün ortak arzları ve halkın mahzarları üzerine kaleme alınmıştı. Belgenin üzerine yazılan emirden Ahmet Bey'in arzusuna ulaştığı anlaşılmaktadır. Aynı aileden Hüseyin Efendi'nin ve oğlu İshak Efendi'nin Adana müftülüğü yapmış oldukları hatırlanacak olursa bu müftü desteği daha iyi anlaşılacaktır.

Sonuç

Adana eyaletinde devlet yönetiminin ne şekilde işlediği, ekonomi çarklarının ne şekilde döndüğü, âyânların halk ve devlet üzerindeki gücünü gösteren yukarıda değerlendirmesini yaptığımız bu arşiv belgeleri yaklaşık 10 yıllık (1788- 1798) bir zaman dilimini kapsamaktadır. Halkın ekonomik durumunun kötülüğü bazen aşiretler arasındaki çatışmalara, bazen çekirge istilasına bağlansa da sonuçta hep merkezin gücünün azaltılması talepleri öne çıkıyordu. Bu talepler kısa bir süre sonra "vali besleyecek gücümüz yoktur" şeklinde dile getirilmeye başlanacaktır.

Rumeli'de bulunan kalelerin korunması için valilerin muhafız olarak görevlendirilmeleri Adana'na çoğu zaman vali vekili olarak görev yapan mütesellimlerin öne çıkmasına sebep olmuştur. 1750'lerden başlayarak güçlenen mahallî âyânlar valilerin ayağını kaydırarak bölgede etkinliklerini ve servetlerini artırmışlardı.

Belgelerin değerlendirilmesinden çıkan ortak sonuç ise merkezi otoritenin taşralardaki etkinliğinin acınacak bir duruma düşmüş olmasıdır. Bunun görünürdeki sebebi Napolyon'un Mısır Seferi olsa da çöküşün çok daha önceden başlamış olduğunu söylemek mümkündür.

Adana mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmet Bey, 1798 tarihinden sonra da Adana'nın yönetiminde etki olmaya devam edecek 1812 yılında ölünceye kadar Adana'nın en etkin âyânı olarak kalacak ve bu gücü kendisinden sonra kardeşi Mehmet Bey kullanmaya başlayacaktır. Burada yer alan belgeler özelde bir âyân ailesine ait olsa da devlet emirlerinin taşralarda ne şekilde uygulandığını en açık örnekleri ile göstermesi bakımından da çok önemlidir.

53 BOA, C. DH 25/1237, 9 C 1213 / 23 Ekim 1798 tarihli telhis.

KAYNAKLAR**Arşiv Kaynakları**

BOA, Cevdet Dahiliye, 17063-B, 25 Receb 1211/ 24 Ocak 1797 tarihli Bozok Mutasarrıfı Süleyman Bey'in arzı.

BOA, Cevdet Dahiliye, 11/533.

BOA, Cevdet Dahiliye, 25/1237.

BOA, Cevdet Maliye, 781/31892, 6 R 1211 / 09 Ekim 1796 tarihli telhis.

BOA, Cevdet Maliye, 462/18784-1.

BOA, Cevdet Maliye, 462/18784-2.

BOA, Cevdet Maliye, 462/18784-2.

TD. 114 (1572) Adana Mufassal Tahrir Defteri.

Araştırma ve İnceleme Eserler

Ahmed Cevdet Paşa, *Tezâkir*, haz. Cavid Baysun, C III, 3. basım, Ankara 1991.

Câbî Ömer Efendi, *Câbî Târihi*, C II, haz. Mehmet Ali Beyhan, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006.

Ener, Kasım, *Tarih Boyunca Adana Ovasına (Çukurova'ya) Bir Bakış*, 7. basım, İstanbul 1986.

Kurt, Yılmaz, "Çukurova'da A'yânlık Mücâdelesi: Hasanpaşazâdeler", *XV. Türk Tarih Kongresi Kongreye Sunulan Bildiriler, 20-24 Eylül 2010 Ankara, 4. Cilt-1. Kısım, Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2010, s. 1259-1278.

Kurt, Yılmaz- Ünlü, Ertan, "Çukurova Âyânları I: Hasanpaşazâdeler ile İlgili Arşiv Belgeleri I", *Belgeler*, C XXXIII/S. 37 (2012), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 57-116.

Kurt, Yılmaz- Ünlü, Ertan, "Çukurova Âyânları II: Hasanpaşazâdeler (Karlızâdeler) ile İlgili Arşiv Belgeleri II", *Belgeler*, C XXXIV/S. 38 (2013), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2016, s. 17- 86.

Kurt, Yılmaz, "Ramazanoğulları'nın Sonu", *Ramazanoğulları Beyliği, Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu-III*, Editörler: Mehmet Şeker- Fatih Yahya Ayaz- Yakup Kaya- Abdulvahab Alıcı, Necmeddin Erbakan Üniversitesi Yayınları, Konya 2017, s. 59- 76.

Kurt, Yılmaz, “TKGM Arşiv Belgelerine Göre Lale Devri Tahrirleri”, *2. Uluslararası Osmanlı Coğrafyası Arşiv Kongresi*, C II, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşiv Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2019, s. 1221- 1230.

Menemencioğlu Ahmed Bey, *Menemencioğulları Tarihi*, Yayına hazırlayan: Yılmaz Kurt, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.

Sıra No : 1

Belge No : Adana Ş.S. 44, img. 57, belge 105

Tarih : 20 L 1202 / 24.07.1788

Konu : Ramazanoğlu evkâfından Yeni Han yakınında bulunan dükkânların mutasarrıfı Çelebi Ağa'nın vefat etmesiyle dükkânların 1787-88 senesi için Ser-turnayî Seyyid Halil Ağa'ya ve amcazâdesi Mustafa Ağa'ya ve Hasanpaşazâdelerden Ahmed Bey ve Mehmed Bey'e kiraya verilmesine dair.

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki:

Ceddimiz merhûm Ramazanoğlu evkâfından sükda vâkı' Yeni Hân kurbunda bir bâb dükkâna mutasarrıf ve Unbazarı'nda vâkı' bir kahve ve bir bâb bakkâl dükkânı ve bir bâb uncu dükkânı ve bir helvacı dükkânına mutasarrıf ve Yeni Han derûnunda vâkı' ketenci örüğüne mutasarrıf ve cânbâzlar içinde vâkı' bir bâb berber dükkâmı ve eskiciler arasında bir bâb ve kavukcular içinde bir bâb bazergânlar içinde bir bâb dükkân ve kebabçılar başında bir bâb ve duhâncı dükkânına işbu mezkûr dükkânlara mutasarrıf olan Çelebi Ağa fevt olub dükkân-ı mezkûrlar mahlûl olmağla bin iki yüz iki senesi Şevvâl-i şerîfinin yirmi(nci) gününden senesi gâyetine değîn îcâr ve mu'accesiyile devletlü necâbetlü Ser-turna-yî Seyyid Halil Ağa'ya ve birâderzâdesi Mustafa Ağa'ya ve Hasanpaşazâdeler Ahmed Bey ve Mehmed Bey'e 'ale'l-iştirâk îcâra merkûmlar dahi istîcâr kabûl eylemeleriyle yedlerine düstûr-ı 'amel temessükü verilmişdir. Gerekdir ki tarafımızdan ve taraf-ı âherden mûmâna'at etmeye.

El-fakîr Mîr Süleyman mütevellî-i vakf-ı mezbûr.

Sıra No : 2

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 59, sayfa 116, belge 79

Tarih : 8 RA 1204 / 26 Kasım 1789

Konu : Adana Mütesellimi Ahmed Bey'in 500 nefer ve Melemencizâde Ahmed Bey'in 300 nefer olmak üzere toplam 800 mîrîlü piyâde askeri yazarak orduya göndermeleri hakkında.

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbirü'l-umûri'l-cumhûr bi'l-fik-ri's-sâkıb mütemmimü mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ hâlen Adana vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu tevkî'-i refî'- hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana Mütesellimi Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlılarından Ahmed Bey dâme mecdühu ma'rifetiyle beş yüz nefer ve Melemencizâde Ahmed Bey zîde mecdühu ma'rifetiyle üç yüz nefer mîrîlü piyâde askeri tahrîr ve münâsib sergerde ta'yîn ile işbu mâh-ı Rebi'ü'l-evvelin evâhîrinde Şam-ı şerîfde ordu-yı hümâyûnuma irsâl ve tesyîre müsâra'at eylemeleri bâbında me'mûriyetlerini hâvî başka başka ve ber müceb-i sudûr icâb iden mîrîleri bu def'a Der-'aliyyemden Sadr-ı a'zamım çukadârlarından () Ağa zîde kadrühunun⁵⁴ Ordu-yı hümâyûnuma getüreceği ikiyüzelli kise akçadan ifrâz ve taraflarına teslim olunmak üzere çukadâr-ı merkûma hitâben başka üç kıt'a evâmîr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmağla imdi sen ki vezîr-i müşârün ileyhysin mûmâ ileyhümânın tahrîr idecekleri piyâde 'askeri işe yarar güzîde ve cenk-âver ve harb ü darbe kâdir yiğitlerden olarak tamâmca tahrîr ve münâsib sergerde ta'yîn ile mâh-ı mezbûr evâhîrinde ordu-yı hümâyûnuma irişdirilmesi husûsuna sen dahi nezâret ve ikdâm-ı tâmm eylemen fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve sadr-ı a'zamım tatarlarından Ali zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber minvâl-i muharrer mîr-i mûmâ ileyhümânın mîrîlü piyâde olarak tahrîr idecekleri sâlifü'z-zikr sekiz yüz nefer piyâde 'asker işe yarar ve güzîde ve cenk-âver ve harb (ü) dârbe kâdir yiğitlerden olarak icâleten ve müsâra'aten tamâmca tahrîr ve münâsib sergerde ta'yîn ile mâh-ı mezbûr evâhîrinde Şam-ı şerîfde ordu-yı hümâyûnuma irişdirilmesini mîr-i mûmâ ileyhümâyâ ifâde ve tefehhüm ve sen dahi bu husûsa nezâret-i tâmm ve dikkat iderek fermûde-i 'aliyyem üzere tanzîme bezl-i cell-i himmet ve sarf-ı küll-i miknet eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlîşânımın mazmûnu üzere 'âmil olasız. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin şehri Rebi'ü'l-evvel sene erba'a ve mie'teyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Ma'den.

54 Metinde kadrik şeklindedir.

Sıra No : 3

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 68-69, sayfa 134-135, belge 50

Tarih : 1 Ş 1204 / 16 Nisan 1790

Konu : Adana sancağından toplanacak 150 mehar deveden arta kalan 99 mehar deve bedeli olan 4858 guruşun ilgili kazalardan tahsil edilerek ordu-yı hümayûn hazînesine yollanmasına dair fermân.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm Kapucubaşlarından Mütesellim Ahmed Bey dâme mecdühu ve mefâhirul-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm Adana kâdisı ve Adana sancağında vâkı' kâzaların⁵⁵ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve zâbitân vücûh-ı vilâyet ve iş erleri ve bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından İsmail zîde kadrûhum tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sâbıkan hazret-i seraskerî ve hâlen Sayda vâlisi düstûr-ı mükerrerem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ma'iyetine mevcûd bulunub hıdemât-ı lâzımede istihdâm olunmak için geçen sene Adana sancağından tertîb olunan yüz elli mehâr şütürândan Adana kazâsına isâbet eden elli bir mehârı mübâşirîne teslimen ser asker-i müşârün ileyh ma'iyetine irsâl olunmuş olub mâ'adâ tekemmülü terettüb (ü) iktizâ eden doksan dokuz mehârın 'icâleten ihrâc ve irsâli için emr-i şerîfim ısdâr ve ba'dehu bi'd-defe'ât te'kid ve isti'câlî olunmuşken el-ân bekâyâ-yı mezkûrun bir mehârı irsâl olunmadıktan gayrı şimden sonra dahi luzûmu olmamakdan nâşî emsâli üzere beher mehârı yüz ellişer guruşdan icâb eden on dört bin sekiz yüz elli guruş bedellerin tahsîli⁵⁶ husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk etmekle mütesellim-i mûmâ ileyhsin işbu emr-i şerîfimle ta'yîn olunan mübâşir-i merkûm tarafına vâsıl olduğu gibi hisselerini edâ etmeyen kazâlar ahâlilerine ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le ve cümle ma'rifetiyle tevzî' ve yerlü yerinden serî'ân ve 'âcilen tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslimen ordu-yı hümayûnum hazînesine irsâl ve tesyîre ihtimâm ü dikkat eylemen fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr () ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber minvâl-i muharrer tertîb-i mezkûrdan gayr-ı ez ihrâc bekâyâ kalan doksan dokuz mehârın beher mehârı yüz ellişer guruşdan sâlifü'z-zıkr olan dört bin sekiz yüz elli guruş hisselerini edâ etmeyen kazâlar ahâlilerine ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle tevzî' ve taksîm ve kimesnenin a'zâr-ı vâhiyyesine kat'an cevâbına sem'-i i'tibâr etmeyerek birkaç gün zarfında 'icâleten ve müsâra'aten yerlü yerinden cem' ü tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslimen ordu-yı hümayûnum hazînesine irsâl ve tesyîre ihtimâm ü dikkat idüb hilâf-ı rızâ-yı 'aliyyem bî-hûde tahrîrât irsâl ve âher gûne a'zâr-ı vâhiyye îrâdından ziyâde tehâşî ve mücânebet eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun işbu emr-i şerîfimle icâleten ol tarafa varub me'mûr-ı

55 Metinde kâdîların yazılmıştır.

56 Kâtip tahsîl, teslim gibi tef'îl bâbındaki kelimeleri tahassül, tesellüm şeklinde tefe'ül bâbında yazmaktadır.

tahsîl olduğun meblağ-ı mezbûru mütesellim-i mûmâ ileyhın ma‘rifeti ve ma‘rifetin ve cümle ma‘rifetleriyle hisselerini edâ eylemeyen kazâlardan bi-eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen tahsîl ve ‘icâleten ve müsâra‘aten getürüb ordu-yı hümâyûnum hazînesine teslîme ziyâde sa‘y ü gayret ve hirâmet⁵⁷-i meks ü ikâmetden ve tamâmen tahsîl etmedikçe ‘avdet etmekten tehâşî ü mücânebet eylesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve a‘yân ve zâbitan-ı mûmâ ileyhimsiz ve iş erlerisiz sizler dahi mûcib-i emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket ve meblağ-ı mezbûrun bir an ak-dem tahsîli husûsuna bezl-i tâmm ü makderet ve hilâfindan gâyetü’l-gâye ittikâ ve mübâ‘aded eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuştur. Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlîşân-ı vâcibü’l-ittibâ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere ‘âmil olasız. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren gurre-i Şabânü’l-mu‘azzam sene erbâ‘ ve mi‘eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Gazze.

57 Metinde (طوامت) şeklinde yazılmıştır.

Sıra No : 4

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 64, sayfa 126, belge 62

Tarih : Evâhir-i ZA 1204 / 2- 11 Ağustos 1790

Konu : Ahmed Bey'in 1.000 nefer asker ile Fransızlara karşı Mısır'da ordu-yı hümâyûna katılmasına dair fermân.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecdühu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfimde beyân olduğu üzere derûn-ı Mısır'a duhûl iden Mısır vâlisi ve ümerâ-yı Mısıryye sadr-ı a'zamım kethüdâsı ve sâ'irleri ahâli-i Mısır ile bi'l-ittifâk Mısır'ı zabt ve kâffe-i memerr ü ma'berleri sedd (ü) bend ve toplar vaz' ve ta'biye ile gereği gibi⁵⁸ istihkâm virüb hâricde olan kefere tarafından ne zamân hücum ve iktihâm olundukca bâ-avn ü 'inâyet-i cenâb-ı Bârî ve imdâd-ı ruhâniyye-i hazret-i risâlet-penâhî bir vechile zafer-yâb olmayub münhezimen girü 'avdet itdikden gayrı derûn-ı Mısır'da olan ehl-i imân (ü) şüce'ân çend def'a taşra küffâr üzerine hücum ü savletde bir zamân eylediklerinde beş kıt'a toplarını ahz ve binden mütecâviz kefere-i dūzah-karîni kantara-i süyûfdan güzerân eyledikleri ve 'urbân-ı havâli-i Mısır dahi ahâli-i Mısır ile ittifâk idüb a'dâ-yı dîn-i hazelâ-fakr yine cevânib ü etrâfdan îsâl-ı hasâr ü gezende mübâderet etmiş oldukları bu def'a vârid olan haberden müstebân ve küffâr ile dîn yoluna muhârebe ve mukâtele üzere olan dîn karındaşlarına imdâd ü i'ânete müstetâben⁵⁹ kâffe-i mü'minîne farz-ı 'ayn olduğu ve işbu günlerde ordu-yı hümâyûnumda müte'âkıben asker-i vâfiye irsâliyle imdâd olduğu sûretde Allâhu ta'âlâ inâyetiyle havâli-i merkûmede olan kefere külliyyen makhûr ve müdemmere olacağı ve işbu vakt evkât-ı sâ'ireye bir vechile makyes olmayub tamam dîn-i mübîne ve devlet-i 'aliyyeme hizmet cümleye farz idüğü bedîhi ü a'yân ve bu def'a ordu-yı hümâyûnumda emirü'l-ümerâ'i'l-kirâm Tâhir dâme ikbâluhu bin nefer asâkir ile irsâl verâsında vüzerâ-i 'izâmımdan biri dahi asâkir-i vefire ile îsâl olunmak üzere idüğü ve ba'dehu sadr-ı a'zam-ı sûtûde-şiyem ve serdâr-ı ekrem-i kavıyyü'l-himem dahi tesyîr⁶⁰ oluna. Etrâfdan tevârüd üzere asâkiri istishâb iki mükemmel top ve cebehâne ile 'azîmete müteheyyî olduğu zâhir ve nümâyân olmakdan nâşî sen ki kapucı-ı mûmâ ileyhsin işbu emr-i şerîfim sana vâsıl olduğu sâ'atde bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfim mücebince me'mûr-ı tahrîri olduğu bin nefer piyâde asker ile bi'n-nefs hareket ve seyr-i serî' ile ordu-yı hümâyûnuma vusûle sarf-ı nihâyete vus' ü miknet eylemen fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen ve tenbîhen ve istid'â mahsûs işbu emr-i şerîfim ısdâr ve 'alâ cenâhi't-ta'cîl sadr-ı a'zamım çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ali zîde kadrühu ile tisyâr olmuşdur. İmdi asker-i mezkûr ile birkaç gün zarfında ordu-yı hümâyûnumda isbât-

58 Metinde "ker gibi" şeklinde yazılmıştır.

59 Metinde bu şekilde yazılmışsa da anlam bakımından şitâb kelimesi daha uygundur.

60 Metinde teseyyür şeklinde yazılmıştır.

vücûd eylemen ne mertebelerde ikdâm umûr-ı dîn (ü) devlet-i ‘aliyyemden olduğu ve ma‘âze Allâhu ta‘âlâ bu emr-i ehemmi-dinde iğmâz ü betânet ve ifâte-i vakti mûcib olur harekete cür‘et dînen ve ahiretde müntec-i vehâmet ü nedâmet olacağı ma‘lûm-ı gayret-melzûmun oldukda senden me‘mûl ve mütezâhir-i şâhânem olan hamîde ve gayreti işbu günlerde tamâmıyla ibrâz (ve) der-uhde ederek vusûl-ı emr-i şerîfimde sâlifü’l-beyân me‘mûr-ı tahrîri olduğun bin nefer piyâde asker güzîde ve müntehab olarak bi’n-nefs istishâb ile bir nefes akdem isbât-ı vücûd eylemeğe sarf-ı mâ-hasal⁶¹ vus‘-ı makderet ve münâfi-i tenbihât-ı şâhâneme kusûr vaz‘ ve imrâr-ı vakti mûcib harekete müsâceretü’l-gâyeti’l-gâye mücânebet eylemen bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfim vusûlünde bu bâbda şeref-rîz olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımı’l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere ‘amel ü hareket idüb hilâfindan hazer eyleyesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren evâhir-i şehri-Zi’l-ka‘de sene erba‘a ve mi‘eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa.

61 Metinde mâ-hasal kelimesi yanlışlıkla ماصلا şeklinde ‘ح‘sız yazılmıştır.

Sıra No : 5

Belge No : Adana Ş.S. 61, img. 5, s. 17, belge 22

Tarih : 9 Ş 1205 / 13 Nisan 1791

Konu : Adana'da mevcut İhtisab ve Tevâbi'i Mukâta'alarının geliri olan 11.337 guruştan 4.257 guruşun Ahmed ve Mehmed beylerden tahsil edilerek hazineye gönderilmesine dair.

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbirü'l-umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ hâlen Adana vâlisi vezîrim Piri Süleymân Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-ikelâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Mevlânâ-yı mûmâ ileyhın Der-alıyyeme vürüd iden i'lâmı mefhûmunda Adana'da vâkı' ihtisâb ve tevâbi'i mukâta'asının iki yüz dört senesine mahsûben emâneten 'uhdelerinde olan Karsîzâde Es-seyyid Ahmed ve Es-seyyid Mehmed zîde kadrühümâ belde-i mezkûrenin perişanlığından nâşi tüccâr tâ'ifesinin adem-i vürûduna binâ'en sene-i mezbûre Martı ibtidâsından Şubatı gâyetine değin mukâta'a-i mezkûre mülhakâtından ve gerek resm-i iskele-i Karataş ve gerek tevâbi'inden yedlerinde mevcûd masârîfât defteri mücebince ba'de'l-harc ve'l-masraf fakat on bir bin üç yüz otuz yedi guruş hâsılât ve makbûzâtları olduğunu tahrîr ve inhâ etmekle mukâta'a-i mezbûrenin bir buçuk rub' hissesi mahlûl ve kusûr-ı şâhî sâbıkan Tersâne-i 'âmirem emîni Mehmed Emin dâme mecdühunun 'uhdesinde olub sâlifü'z-zıkr on bir bin üç yüz otuz yedi guruş fâ'izinden hisse-i mûmâ-ileyhe isâbet edeni tarafından meb'ûs ademisine teslîmen irsâl ve hisse-i mahlûle-i mezkûrenin fâ'izi olan dört bin iki yüz elli guruş mîr-i mûmâ-ileyhümânın zimmetlerinde olmağla sen ki vezîr-i müşârun ileyhın zıkr olunan dört bin iki yüz elli bir guruşu mûmâ ileyhümânın zimmetlerinde olmağla sen ki vezîr-i müşârun ileyhın zıkr olunan dört bin iki yüz elli bir guruşu mûmâ ileyhümâdan inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le tahsîl ve teslîm-i Hazîne-i 'âmirem olunmak için Der-'aliyyeme irsâl eylemek fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârun ileyhın bâlâda bast ü beyân olunduğu üzere sene-i mezbûra mahsûben mûmâ ileyhümâ mukâta'a-i mezbûreyi zabt idüb zimmetlerinde olan dört bin iki yüz elli bir guruşu inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le tamâmen tahsîl ve hazîne-i 'âmireme teslîmi için Der-'aliyyeme irsâle bezl-i cell-i himmet eylesin ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhın sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuy-la 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' Şa'bâni'l-mu'azzam sene hamse ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 6

Belge No : Adana Ş.S. 57, img. 54, sayfa 103, belge 136

Tarih : Evail C 1206 / 26-01-04.02.1792

Konu : Kozanoğlu Deli Yusuf ve avenesi olan Farsak taifesine zahire verilmemesine dair fermân.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Mîr Ahmed dâme mecdühu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân Karsantioğlu ve Şeyhi(?) ve Kara Hacılı ve Kürçü ve Karacalu boybeyileri ve Bozdoğan Boybeyisi Kerimoğlu () zîde kadrühüm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Siz ki mütesellim ve sâ'ir mûmâ ileyhimsiz Kozanoğlu Deli Yusuf ve 'avenesi olan Farsak tâ'ifesine zahîre vermemek ve adamları zuhûr ider ise ahz ü girift olunmak ve kusûr ider olursa hakkından gelinmek husûsu Dergâh-ı Mu'allâm Kapucubaşlarından ber vech-i mâlikâne Bozok sancağı mutasarrıfı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Cabbarzâde Mîr Süleyman dâme mecdühu tarafından size tenbîh ve te'kîd olunmuş idüğü bu def'a mîr-i mûmâ ileyh tarafından vârid olan tahrîrâtdan müstebân ve evvel bahârda emr ü re'yiyle 'amel ü harekete mübâderet ve hilâf vaz'dan mübâ'adet ve ma'âze Allâh tevsî'i bâbında ednâ mertebe rehâvet ve yâhûd hafî ü celî merkûmûn tarafına zehâyir ve cihet-i sâ'ire ile i'ânet olunduğu ihbâr olunmak lâzım gelür ise beher hâl mazhar-ı gazab-ı mülûkânem olacağımız mukarrer ve muhakkaktır ana göre tahsîl-i rızâ-yı şâhâneme müsâra'at eylemeniz fermânım olmağın tenbîhen ve ihtimâmen mahsûsan işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi mîr-i mûmâ ileyhın emr ve re'yiyle 'amel ü harekete dikkat eylemeniz matlûb-ı mülûkânem olduğu ve hilâf-ı fermân emr ü re'yinden hâric hareket ve zehâyir ve hubûbât-ı sâ'ire ile i'ânet ider iseniz hakkınızda mu'âmele-i aher icrâ olunacağı ma'lûmunuz oldukda ber vech-i meşrûh 'amel ü harekete bezl ü sa'y ve ihtimâm ve hilâfı vaz'a cesâretle mazhar-ı eşedd-i 'ikâb-ı şâhânem olmakdan ittikâ'-i tâmm eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve ser-i mû hilâfından hazer ü mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî evâ'il-i şehri-i Cemaziye'l-ahir sene sitte 'aşere ve mi'eteyn ve elf. (Evail C 1206, 26-01-04.02.1792)

Be-makâm-ı Mahrûsa-i Kostantiniyye.

Sıra No : 7

Belge No : Adana Ş.S. 63, img. 16, sayfa 53, belge 81

Tarih : 01 ZA 1206 / 21.06.1792

Konu : Ahmed Bey'in Adana serdarlığına tayin olunduğuna dair Yeniçeri Ağası mektubu.

Şer'iat-şî'âr Adana kâdîsı efendi zîde fazluhu ba'de's- selâm inhâ olunur ki:

Taht-ı hükûmetinizde serdâr olan ref' olunub yerine uslûb-ı sâbık üzere kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasanpaşazâde Ahmed Bey zîde kadrühu serdâr nasb olunmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur. İnşa'e Allâhu ta'âla vusûlünde gerekdir ki merkûmu kazâ-i mezkûrun serdârlığı umûrunda kıyâm ve öteden berü olageldiği vechile zabt ü rabtı husûsunda i'ânet ve ihtimâm eylesesiz ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olunmağla gerekdir ki kâ'ide-i kadîm ve kânûn üzere zabt ü rabt-ı neferât ve def' ü ref'-i haşerât ile tanzîm-i bilâd ve irâde-i hâl-i 'ibâda bezl-i iktidâr eylesesin ve kazâ-i mezkûrda mukîm ve müsâfir yeniçerileri ve cebeci ve topcu ve top arabacısı ve gılmân-ı 'acemi ve kuloğulları bi'l-cümle seni üzerlerine serdâr ve zâbit bilüb sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' u hareketde bulunmayub dâ'imâ itâ'at ü inkıyâd üzere olalar ve sen dahi cümle umûrunu ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kadîm ve emr-i münîfe tatbîk ve tevâ'if merkûmûndan bilâ vâris-i ma'rûf fevt olanların metrûkâtların ma'rifet-i şer'le zabt ve sûk-ı sultânîde fûruht ve hâsıl olan nükûdun cânib-i beytü'l-mâl için defter müfredâtıyla ocak tarafına göndermeğe mübâderet ve beher hâl sükkân-ı vilâyetin emr ü râhatlarına bâ'is hizmet-i müstahsene-i mebrûre vücûda getürmeğe mucidd ü sâ'i olub mûcib-i mektûb ile 'âmil olasız.

Tahrîren gurre-i şehr-i Zi'l-ka'de sene sitte ve mi'eteyn ve elf.

El-fakîr

Ahmed Ağa-yı Yeniçeriyân-ı dergâh-ı 'âlî

hâlen

Sıra No : 8

Belge No : Adana Ş.S. 63, img. 23, sayfa 81, belge 111

Tarih : 25 M 1207 / 12 Eylül 1792

Konu : Ahmed Bey, Mehmed Bey ve Mustafa Bey'den Yörügân-ı Adana, Tarsus ve Sis Mukâta'aları için 1201 senesinden 1206 senesine geçen süre zarfında gönderilenler dışında kalan birikmiş borçları 44.910 guruşun tahsîl edilmesine dair fermân.

Düstûr-ı mükerrerem müşir-i mufahham nizâmü'l-'âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmmi'l-enâm bi-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devle ve'l-ikbâl müşeyyidu erkânî's-sa'âde ve'l-iclâl el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Adana vâlisi vezîrim İbrahim Paşa edâme Allâhu ta'âla iclâlehu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükâm ma'adinü'l-fazlı ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem 'umdetü ashâbi't-takrîr ve'r-rakam Başmuhâsebe Kalemî ketebesinden olub bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Hafız Mehmed Emin zîde rüşdühu tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu esnâda masârıf-ı mühimme-i mîriyyenin terâküm ve tahâcümü derkâr olmakdan nâşî Âsitaneyi 'aliyyem ve taşrada bulunanların zimmetlerini müctemi⁶² olan emvâl-i mîriyye ve mutâlebât-ı sâ'irenin 'icâleten tahsîline ikdâm olunmak vâcibât-ı umûrdan idüğü derkâr olmağla sâbıkan Adana Mütesellimi Hacı Ali Bey ve karındaşı müteveffâ Abdullah Bey'in oğulları Mîr Mustafa ve Mîr Mehmed ve Ahmed zîde kadrühümânın 'uhdelerinde olan Cemâ'athâ-yı Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'ası'nın senevî dokuz bin sekiz yüz altmış dokuz buçuk guruş mâl-ı mîrisi olub ber müceb-i şurût-ı mâlikâne meblağ-ı mezbûrun senesi derûnunda nakden hazîne-i 'âmireme ve havâle olunan mahallere tamâmen edâ ve teslîm birle te'diye-i zimmet olunmak lâzime-i zimmetleri iken mukâta'a-i mezbûrun iki yüz bir senesinden iki yüz altı senesine gelince gayr-ı ez havâlât kırk dört bin dokuz yüz on guruş zimmet-i sahîh deyn-i sarîhleri olduğu hazîne-i 'âmireme mahfûz başmuhâsebe defterlerinden muhrec bir kıta mûmzâ sûret-i defterden müstebân olmağla meblağ-ı mezbûrun bundan sonra kat'an te'hîr ve tevkîf olunmayarak ber müceb-i şurût-ı mâlikâne mîr-i mûmâ ileyhden 'alâ eyyî hâlin tahsîl ve hazîne-i 'âmireme teslîmi husûsuna irâde-i mülûkânem ta'alluk itmekle hâsseten işbu emri 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i mûmâ ileyh ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihi ta'âla vusûlünde sen ki vezîr-i müşârûn ileyhysin bundan sonra bir an te'hîr ve tevkîfe ruhsat göstermeksizin meblağ-ı mezbûreyi inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mûmâ ileyh mübâşeretiyle mîr-i mûmâ ileyhimden bir an akdem ve bir sa'ât mukaddem 'alâ eyyî hâlin tahsîl ve tekmîl ve mübâşir-i mûmâ ileyhe teslîmen Der-sa'âdetime irsâle mezîd-i ihtimâm ü gayret ve hilâf-ı rızâ-yı şâhânem imrâr-ı vakitden mücânebet eylemelerini mîr-i mûmâ ileyhime gereği gibi tenbîh eylesin ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhysin sen dahi me'mûl olan sadâkat ve istikâ-

62 Kelime مجتم şeklinde yazılmıştır.

met muktezâsınca⁶³ mukâta‘a-i mezbûrun sinîn-i merkûme emvâlinden gayrı ez havâlât mîr-i mûmâ ileyhın zımmetlerinde⁶⁴ müctemi‘ olan meblağ-ı mezbûru müşârun ileyhın inzımm-ı re‘y ve ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘ ve mübâşeretinle bi‘l-ittifâk tahsıl ve tekmîl ve gönderüb hazîne-i ‘âmireme teslîme ziyâde sa‘y ü ikdâm birle hilâf-ı emr ve mugâyir-i rızâ-i ‘aliyyem bi-hûde tevkîf ve ikdâmından ve ihmâl ve mûmâsahadan⁶⁵ ihtirâz-ı tâmm eyleyesin ve sen ki kâdî-ı mûmâ ileyhın sen dahi emr-i şerîfime imtisâl ve mutâba‘at ve mübâşir-i mûmâ ileyhın (min) külli vücûh mu‘âvenet ve müzâheret ve hilâfından mübâ‘adet eylemen bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfim () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuy-la ‘amel idesiz ve’s-selâm. Hurrîre fi’l-ıyevmi’l-hâmis ‘ışrin şehr-i rebî‘ü’l-ahir sene seb‘a ve mi’eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûsa-i Kostantiniyye

63 Muktezâsınca kelimesi iki defa yazılmıştır.

64 “Zımmetinde lerinde” şeklinde yazılmıştır.

65 Metinde sadla yazılmıştır.

Sıra No : 9

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 23, sayfa 57, belge 30

Tarih : 11 Ş 1211 / 13 Şubat 1793

Konu : Cümle Adana uleması ve Adana eski mütesellimi Ahmet Bey ve askeri taifesinin Eski Adana Müftüsü Şeyh Mehmet Efendi'nin canına ve malına dokunulmayacağına ilişkin mahkemede verdikleri teminat hüccetidir.

Medine-i Adana'da vâkı' bi'l-cümle 'ulemâ ve sülehâ e'imme ve hutebâ ve müderrisîn-i kirâm-ı zevi'l-ihtirâm ve sâbıkan Adana Mütesellimi Hasanpaşazâde necâbetlü Ahmed Bey Hazretleri ve sâ'ir ağavât bi-ecma'ihim meclis-i şer'-i şerîf-i enverde sâbıkan Adana'da me'zûn-ı bi'l-iftâ işbu bâ'isü-l kitâb Eş-şeyh El-hâcc Mehmed Efendi mahzarında şöyle ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm ederler ki:

Bundan akdem ber muktezâ-yı vakt ü hâl efendi-i mûmâ-ileyh ile ba'zı bürûdet ve münâfese zuhûr evhâm-ı hayâlâta teba'iyet ve vesveseye zâhib olub emniyet itimâs etmekle fîmâ ba'd efendi-i mûmâ ileyhden kavlen ve fi'ilen kimesnenin mâlına ve canına sû-i kasd etmedikce ve kendü hâlinde olub umûr-ı beldeye emniyet iltimâs etmekle fîmâ ba'd efendi-i mûmâ ileyhden kavlen ve fi'ilen kimesnenin mâlına ve canına su'i-kasd etmedikce ve kendü hâlinde olub umûr-ı beldeye ihtilât etmedikce taraflarımızdan dahi kendüye ve mâl ve canına sû-i-kasd etmeyüb ve eder olur ise def'-i ref'ine gayret-i kâmile olunmak üzere mukâvele ve mu'âhe- de olunub meyânemizde bu gûne sudûr eden tarafeynin ikrâr ve tasdîkini mübeyyin hafazan li'l-makal vesîka-i enîka tahrîr ve efendi-i mûmâ ileyh yedine i'tâ olunması matlûbumuzdur dediklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Hurrîre fi'l-yevmi'l- hamis-i aşer min şehri Şa'bâni'l-mu'azzam li sene ihdâ ve aşer ve mi'eteyn ve elf.

Sıra No : 10

Belge No : Adana Ş.S. 63, img. 32, sayfa 116, belge 143

Tarih : 01 ZA1207 / 10.06.1793

Konu : Ahmed Bey'in Adana serdarlığına tayin olunduğuna dair

Paşabeyzâde'nin serdârlık mektûbu

Şer'iat-şi'ar Adana kâdîsı efendi zîde fazluhu ba'de's-selâm inhâ olunur ki

Taht-ı hükûmetinizde serdâr olan ref' olunub yerine uslûb-ı sâbık üzere kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Abdullahpaşazâde Ahmed Bey zîde kadrühu serdâr nasb ü ta'yîn olunmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur. İnşâ'e Allâhu Ta'âlâ vusûlünde gerekdir ki merkûmu kazâ-i mezkûrun serdârlığı umûrunda kıyâm ve öteden berü olageldiği vechile zabt ü rabtı husûsunda i'ânet ve ihtimâm eylesesiz ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olmağla gerekdir ki kâ'ide-i kadîm ve kânûn-ı münîf üzere zabt ü rabt-ı neferât ve def'-i ref'-i haşerâtıyla tanzîm-i bilâd ve irâde-i hâl-i 'ibâda bezl-i iktidâr eylesesin ve kazâ-i mezkûrda mukîm ve müsâfir yeniçerileri ve cebeci ve topcu ve top arabacısı ve gilmân-ı 'acemi ve bi'l-cümle kuloğulları seni üzerlerine serdâr ve zâbit bilüb sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' u hareketde bulunmayub dâ'imâ itâ'at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi cümle umûrunu ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kadîm ve emr-i münîfe tatbîk ve tavâ'if-i merkûmûnun bilâ vâris-i ma'rûf fevt olanların metrûkâtların ma'rifet-i şer'le zabt ve sûk-ı sultânîde fûrûht ve hâsıl olan nûkûdun cânib-i beytü'l-mâl için defter müfredâtıyla ocak tarafına göndermeğe mübâderet ve beher hâl mücib-i mektûb ile 'âmil olasız. Tahrîren gurre-i şehri zi'l-ka'de sene seb'a ve mi'eteyn ve elf.

El-fakîr

Mustafa Ağa-yı Yeniçeriyân-ı dergâh-ı 'âlî hâlen

Sıra No : 11

Belge No : Adana Ş.S. 63, img. 32, sayfa 116, belge 144

Tarih : Gurre S 1208 / 08.09.1793

Konu : Adana'ya Ahmed Bey'in serdar olarak tayin edildiğine ilişkin Yeniçeri Ağası mektubu.

Şer'iat-şî'âr Adana kâdîsı efendi zîde fazluhu ba'de's- selâm inhâ olunur ki:

Taht-ı hükûmetinizde serdâr olan ref' olunub yerine üslûb-ı sâbık üzere kıdvetü'l-emasil ve'l-akrân Abdullah Paşazâde Ahmed Bey zîde kadrihu serdâr nasb ü ta'yîn olmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur. İnşâ'e Allahu ta'âlâ vusûlünde gerektir ki merkûmu kazâ-i mezkûrun serdârlığı umûrunda kıyâm ve öteden berü olageldiği vechile zabt u rabtı husûsunda i'ânet ve ihtimâm eylesesüz ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olunmağla gerektir ki kâ'ide-i kadîm ve kânûn üzere zabt u rabt-ı neferât ve def' ü ref'-i haşerâtiyla tanzîm-i bilâd ve irâde-i hâl-i 'ibâda bezl ü iktidâr eylesesin ve kazâ-i mezkûrda mukîm ve müsâfir yeniçerileri ve cebeci ve topcu ve top arabacısı ve kul oğulları bi'l-cümle seni üzerlerine serdâr ve zâbit bilüb sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' ü hareketde bulunmayub dâ'imen itâ'at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi cümle umûrunu ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kadîm ve emr-i münife tatbîk ve tevâ'if-i merkûmûndan bilâ vâris-i ma'rûf fevt olanların metrûkâtların ma'rifet-i şer'le zabt ve sük-i sultânîde fûrûht ve hâsıl olan nükûdun cânib-i beytü'l-mâl için defter müfredâtiyla ocak tarafına göndermeğe mübâderet ve beher hâl sükkân-ı vilâyetin emn ü râhatlarına bâ'is hizmet-i müstahsene-i mebrûre vücûda getürmeğe mucidd ü sâ'î olub mûcib-i mektûbla 'âmil olasız. Tahrîren gurre-i şehir-i Saferü'l-hayr sene semâne ve mi'eteyn ve elf.

El-fakîr Mustafa Ağâ 'ulemâ-yı yeniçeriyân-ı dergâh-ı 'âlî hâlen.

Sıra No : 12

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 30, sayfa 71, belge 8

Tarih : 25 RA 1210 / 9 Ekim 1793

Konu : Adana Mütesellimi Ahmed Bey'in Kethüdâ-i silâhşör-i hâssa-i hazret-i şehriyârisi olan El-hâcc Halil Ağa'ya verilen 300 guruşun tamâmen teslim alındığına dair.

Bâ'is-i tahrîr-i hurûf oldur ki:

Bin iki yüz on senesinde Adana mütesellimi inâyetlü Ahmed Bey efendimiz hazretlerinin hidmet-i' aliyyelerinde istihdâm olan kethüdâ-i silâhşör-i hâssa-i hazret-i şehriyâri sa'âdetlü El-hâcc Halil Ağa hazretleri karz-ı hasen olmak üzere üç yüz guruş virilüb yedlerinden bir kıt'a temessük ahz olunmuşidi. Zikr olunan mebâliğ tamâmen ve kâmilen tarafımıza edâ ve teslîm olunub ağa-yı mûmâ ileyhin temessük-i mezkûru 'indimizde zâyî' olmağla şimden sonra temessük zuhûr ider ise 'amel olunmamak için tarafımızdan edâsını müş'ir işbu halâs virilmiştir. Vakt-i hâcette ibrâz olunub senedimiz ile 'amel oluna. Hurrîre fi 25 RA sene 1210

Bende

Makdisî Mıgırdıç Çadırcıoğlu M.

Şühûdu'l-hâl

Sa'âdetlü Vanî Mehmed Ağa

Ser-turnâ-i sa'âdetlü Es-seyyid El-hâcc Mustafa Ağa

Çukadarzâde Sa'âdetlü Abdülgani Ağa

Şerâfetlü Ateş Ali Efendi

Kâtib-i Divân Aşuzâde Osman Efendi

Alemdâr Mahmud

Sunullah Çelebi

Camuşcı Mustafa

Araboğlu Mehmed ve gayrühum

Sıra No : 13

Belge No : Adana Ş.S. 63, img. 7, sayfa 20, belge 22

Tarih : 23 R 1208 / 28.11.1793

Konu : Adana Serdarı Ahmed Bey'in Askeri Beytülmalı memur ettiği Başçavuş Hacı Güllü Ahmed Beşe adlı şahsın Debbağan Mahallesi sakinelerinden Emine binti Hasan adlı hanımın kocası Bakkal Mamlı Beşe'nin vefatından sonra eşi Emine Hanım'a kalan metrukâtı üzerinde hak talep etmesine dair.

Hâlen medine-i Adana serdârı Abdullah Paşazade sa'âdetlü Ahmed Bey hazretleri tarafından 'askerî beytü'l-mâlina me'mûr Başçavuş Hacı Güllü Ahmed Beşe nâm kimesne meclis-i şer'î hatîr-i lâzımü't-tevkîrde medine-i mezbûre mahallâtından ve Debbağan mahallesi sâkinelelerinden işbu râfî'atü'l-kitâb Emine binti Hasan nâm hatun mahzarında üzerine şöyle da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem bi-emri'llahi ta'âla fevt olan işbu merkûme Emine'nin zevci Bakkâl Mamlı(?) Beşe nâm müteveffânın zevce-i merkûmesinden gayr-ı zâhirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi 'askerî beytü'l-mâlina 'â'id ve râci' olmağla mahalle-i mezbûrede vâki' beyne'l-ahâli ve'l-ceyrân ma'lûmu'l-hudûd bir bâb fevkânî ve tahtânî ve yine bir bâb tahtânî buyût ve bir mikdâr havluyu müştemil müteveffâ-yı merkûmun menzilini işbu merkûme Emine zabt idüb cânib-i beytü'l-mâla zabtımâ mûmâna'at ider sû'âl olunub takrîri tahrîr ve mûcib-i şer'isi ve (kesik) didikde gıbbe's-sû'âl mezbûre Emine dahi cevâbında fi'l-hakîka menzil-i mezkûr zevcim müteveffâ-yı merkûmun mülkü olub lakin kable'l-vefât hâl-i hayâtında ve kemâl-i 'akl ü sıhhatinde zeyl-i vesîka(da) muharerü'l-esâmi-i müslimîn mahzarlarında zimmetinde mütekarrar ve ma'kûdun aleyh mehr-i mü'eccel-i müsemâm olan iki yüz elli guruş ile yüz elli guruş karz-ı şer'î alacağım mukâbelesinde bana bey' ve teslîm ve temlik idüb ben dahi ber vech-i meşrûh iştirâ ve kabûl ve tesellüm ve temellük eylemişidim deyü def'le mukâbele idicek gıbbe'l-istintâk ve'l-inkâr dâfi'a-i mezbûreden beyyine taleb olundukda 'udûl-i ahrâr-i ricâl-i müslimîn Es-seyyid El-hâcc Yiğen Ahmed Efendi ibni Hasan ve Hacı Ahmed ibni Molla Ahmed nâm kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'de hâzırân olub eserü'l-istişâd fi'l-hakîka müteveffâ-yı merkûm kable'l-vefât hâl-i hayâtında ve kemâl-i 'aklında ve sıhhatinde bizim huzûrumuzda kendi zimmetinde mütekarrar ve ma'kûdun aleyh merkûme Emine'nin mehr-i mü'eccel-i müsemâmı olan iki yüz elli guruş ile karz-ı şer'î yüz elli guruş hakkı mukâbelesinde menzil-i mahdûd-ı mezkûru bey' ve teslîm ve temlik idüb ol dahi iştirâ ve kabûl ve tesellüm ve temellük idüb bu vechile beyt-i mezkûr el-yevm merkûme Emine'nin mülk-i müşterâsıdır. Bizler bu husûsa bu vech üzere şahidleriz ve şahidlik dahi ideriz deyü her birleri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkîye şehâdetleri makbûl olmağın mücebine müdde-i-i mezbûr bî-vech-i şer'î mu'ârazadan men' birle mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Hurrîre fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'ısrîn şehri-i Rebî'i'l-ahir sene semâne ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl

Vâ'iz Es-seyyid El-hâcc Mehmed Efendi

Müsevid Hacı Mehmed Efendi

Es-seyyid Hacı Ahmed Kabalcı

Karkızâde Hamza Çelebi

Haydarzâde Mehmed Ağa ve İbrahim Ağa

Kâtib Dürrî Hasan Efendi

Kâtib Es-seyyid Ali Efendi

Hilâlîzâde İsmail ve gayrühum.

Sıra No : 14

Belge No : Adana Ş.S. 66, img. 13, sayfa 63, belge 78

Tarih : 9 C 1208 / 12.01.1794

Konu : Hasanpaşazâde Mustafa Bey, Ahmed Bey ve Mehmed Bey'in malikâne olarak tasarruf ettikleri Cemaathâ-i Yörügân-ı Adana, Tarsus ve Sis Mukâta'alarının 1201-1209 senelerine ait zimmetlerinde kalan 59.768 guruşun tahsîli.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'adinü'l-fazlı ve'l-keâm Mevlâna Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hâssam silahşörlerinden Adanalı Karcızâde Mehmed zîde mecdühu ve zikr-i âti akçanın tahsiline bu def'a mübâşir ta'yîn olunan Defterdâr-ı Şikk-ı Evvelim çukadârlarından El-hâcc Ahmed tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Hasanpaşazâde Mustafa Bey ve Ahmed Bey ve Mehmed Bey'in mâlikâne 'uhdelerinde olan Cemâ'athâ-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'ası'nın iki yüz bir senesinden sekiz senesine gelince gayr-i ez-teslîm zimmetlerinde bâkî kalan emvâl-i mîriyyenin tahsîli irâde olundukda *mâl-ı mîrî re'âyâ zimmetlerindedir* deyu cevâb verdiklerine mebnî ol vakitte Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşlarından Cabbarzâde Mîr Süleyman dâme mecdühu ma'rifetiyle re'âyâdan on dört bin yedi yüz elli guruşu tahsîl ve Hazîne-i 'Âmireme irsâl ve teslîm birle mâ'adâ bakâyâ kalan kırk dokuz bin sekiz yüz doksan dokuz guruşun müte'ahhiren tahsîli bâbında sâdir olan emr-i şerîfim mîr-i mûmâ ileyh tarafına lede'l-vürûd Yörügân tâ'ifesi bu sene-i mübâreke de 'âdet-i kadîmleri üzere yaylaklarına gidemeyüb havf ü haşyetlerinden vesveseye tâbi' olmalarıyla mîr-i mûmâ ileyh tarafından Derviş nâm kimesneyi mütesellim nasb ü ta'yîn ve bekâyâ-yı mezkûrun Yörügândan tahsîli husûsuna kendüye tenbîh eylediğine mebnî Der-'aliyyeme tevârüd eden kâ'imesi mefhûmu emr-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virilüb işbu dokuz senesi mâlî olan dokuz bin sekiz yüz bu kadar guruş dahî 'ilâve ile tahsîli lâzım gelen cem'an elli dokuz bin yedi yüz altmış sekiz guruşun te'kîdi hâvî işbu sene-i mübâreke Cemâziye'l-ülâsı evâsıtında emr-i şerîfim verilmişidi. El-hâletü hâzihi bir akça zuhûr etmemekle sen ki silahşör-i mûmâ ileyhsin senden meşhûd olan fart-ı gayret ve tahsîl-i emvâl-i mîriyyede zuhûra gelen hamiiyetine nazaran bekâyâ-yı mezkûrun tahsîl ve irsâli senden matlûb-ı şâhânem olmağla bu kadar külliyyetlü emvâl-i mîriyyenin 'ukde-i te'hîre dûçârı ile karîn-i telef olmasına bir vechile rızâ-yı mülûkânem olmamağla mebâliğ-i mezbûru icâb ve iktizâ idenlerden ma'rifetinle 'alâ eyyi hâlin tahsîl olunmak fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşidi.

İmdi vusûlünde mesârifât-ı mîriyyenin kesretine binâ'en akçanın eşedd lüzûmu olduğu ma'lûmun oludukda bâlâda tahrîr ü beyân oludduğu üzere mîr-i mûmâ ileyhimin ber-vech-i iştirâken 'uhdelerinde olan mukâta'a-i mezkûrun ikiyüz bir senesinden dokuz senesine gelince zimmetleri iktizâ eden elli dokuz bin yediyüz altmış sekiz guruşu ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le ve'l-hâsil her ne vechile ve ne tarikle olur ise olsun icâb ve iktizâ idenlerden 'alâ eyyi hâlin tahsîl ve Hazîne-i 'Âmireme irsâl ve tesyîre mezîd-i sa'y ü gayret ve hilâf-ı emr-i 'âlîşânım

vaz' ü hareketden tahâşî ü mücânebet eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun tahsîline hâsaten me'mûr kılındığın mebâliğ-i mezbûru silâhşör-i mûmâ ileyhın ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le ve mübâşeretinle yerlü yerinden ve îcâb ve iktizâ idenlerden tamâmen ve kâmilen tahsîl ve yanına istishâb ve getirüb Hazîne-i 'Âmireme teslîm eylemeğe ziyâde sa'y ü gayret ve bî-hûde meks ü ikâmetten hazer ü mücânebet eylesin. Ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahî mücib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ımtisâl ve lâzimü'l-ittibâ'ımın mazmûn-ı itâ'at-makrûnu ile 'âmil olub hilâfından mübâ'adet eylesiniz. Şöyle bilesiz; 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tah-rîren fi'l-yevmi'l-hâmis Ramazan sene tis'a ve mi'eteyn ve elf.

Kostantiniyye el-Mahrûse

Sıra No : 15

Belge No : Adana Ş.S. 66, sayfa 21, img. 34, belge. 26

Tarih : 26 C 1208 / 29.01.1794

Konu : Ahmed, Mehmed ve Mustafa Beylerin uhdelerinde olan Yörügân-ı Adana ve Tevâbi'i mukâta'alarına, Yörügân-ı Bozdoğan Mukâta'asının mutasarrıfları olan Mustafa ve Sisli Kozanoğlu Yusuf'un ve Sis ve Çukurâbâd cânibinde mütemekkin olan Kerimli ve Melemenci ve Karakayalı ve Sırkıntılı ve Kürkcü aşiretlerinin kendi mukâta'alarına dâhil olduklarını iddia ederek zikr olunan aşiretlerden mâl-ı mîrî tahsîl ettiklerine dâir.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân hâssa silâhşörlerinden Adana mütesellimi zîde mecdühu tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm olaki:

Ve mefâhirü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed Bey ve Mehmed Bey ve Mustafa Bey zîde mecdühunun divân-ı hümayûnuna takdîm eyledikleri arzuhâlleri mefhûmunda bâ-berât-ı âlî iştirâken mâlikâne 'uhdelerinde olan Yörügân-ı Adana ve Tevâbi'i mukâta'asının merbûtâtından olan Tarsus ve Sis ve Çukurabâd cânibinde mütemekkin olan Kerimli ve Melemenci ve Karakayalı ve Sırkıntılı ve Kürkcü ve sâ'ir 'aşiretlere ecânibden dahl (ü) ta'arruz eylemek icâb etmez iken İçil sancağında vâkı' Yörügân-ı Bozdoğan Mukâta'asının mutasarrıfları kiler-i hâssam ağavâtından Mustafa ve Sisli Kozanoğlu Yusuf nâm kimesneler hilâf-ı kayd ü şürût "zikr olunan aşiretler bizim mukâta'amızın dâhilinde» diyerek 'aşâyir-i mezkûrenin üzerlerine edâsı lâzım gelen mîrîlerini tahsîl eylemek da'ıyyesiyle bir kıt'a sûret-i berât ile ve bir kıt'a sûret-i fermân bir nefer bostancıya teslîmen 'aşiret-i mezkûreye irsâl eylediklerine mâl-ı mîrînin adem-i tahsiline ve bu vech ile mukâta'a-i mezbûrenin ihtilâline bâ'is olduklarını beyân ile mukâta'a-i mezbûrenin vech-i meşrûh üzere vâkı' olan ihtilâl sebebiyle mâl-ı mîrîsinin telef ve izâ'at olmakdan siyâneten merkûmânın hilâf-ı vâkı' müdâhalelerinin men' ü def'i için emr-i şerîfim sudûrunu tahrîr ve istid'â ve ber minvâl-i muharrer Bozdoğan Mukâta'ası mutasarrıflarının hilâf-ı şürût aşiret-i mezkûreye irsâl eyledikleri berât ve fermân suretlerini ibrâz etmeleriyle hazîne-i âmirem defterleri kuyûdâtına mürâca'at olundukda vilâyet-i Anadolu'da vâkı' Adana ve Tarsus ve Sis câniblerinde sâkin Cemâ'at-ı Yörügân ve Tevâbi'i Mukâta'ası senevî dokuz bin sekiz yüz kırk dört buçuk guruş mâl ve on üç bin beş yüz guruş mu'accele ile mîr-i mûmâ ileyhın ber vech-i mâlikâne 'uhdelerinde olduğu ve ibrâz olunan sûret-i berât ve sûret-i fermân kayda ve şürûta münâfî olmağla sahte olmak iktizâ eylediği ve zikr olunan Yörügân-ı Bozdoğan İçil mukâta'asının tamâmı bundan akdem mahlûlden bi'l-müzâyede yüz elli guruş mu'accele ile enderûn-ı hümayûnum ağavâtından yalnız mûmâ ileyh Mustafa'ya tevcîh iki yüz yedi senesi evâ'il-i Şa'ban'ında berât verildiği ve mukâta'âteyn-i mezbûreteyn mutasarrıfları birbirinin mukâta'âlarına itâle-i dest-i ta'addi ile müdâhaleleri hilâf-ı şürût-ı mâlikâne idüğü mukayyed olmağla mukâta'âteyn-i mezbûreteyn öteden berü ne vech ile zabt ü rabt ve hasılat ve rüsûmâtı ne taraftan ahz ü kabz oluna gelmiş ise yine ol vechile ahz ü kabz

olunub ahad-ı hümâ aherin mukâta'asını bî-vech ta'addî ve müdâhale eylememek üzere kat' ()⁶⁶ ...kalar emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı şürût idüğü mâlikânededen ve zikr olunan aşîretler hîn-i tahrîrde kangı mukâta'a tahtına kayd olunmuşdur. Su'al olundukda vilâyet-i Anadolu'da vâkı' İçil ve Teke ve Hamid ve Tarsus ve Adana ve Sis ve eyalet-i Karaman ve Menteşe ve Aydın ve Saruhan sancaklarında olan yörügân re'âyâsı yüz otuz üç târîhinde ale'l-esâmi tahrîr ve birkaç aded mukâta'aya hâsıl kayd olunmağla sâlifü'z-zikr aşâyir kangı mukâta'a dâhilinde olduğunun sıhhati ma'lûm olamadığı Başmuhâsebe defterhâne-yi 'âmiremden der-kenâr olunmağla bu sûretde zikr olunan aşîretler öteden berü kangı mukâta'a tarafından zabt ve hâsılât ve rüsûmâtı ne taraftan ahz ü kabz olunu gelmiş ise ol vech ile zabt ü rabt ve hasılât ve rüsûmâtı ahz ü kabz olunub hilâf-ı şürût ve mugâyir-i kadîm hareketden mübâ'adet ve mahallinde sahte berât ve fermân sûreti ibrâz eden ma'rifet-i şer ve sen ki mütesellim-i ileyhsin ma'rifetinle ahz ve yedinde olan sûretler ile ma'an Der-sa'âdetime ihzâr olunmak fermânım olmağın bâ-takrir işbu emr-i celilü'l-kadrim ısdâr ve () ile irsâl olmuşdur. İmdi vusûlünde keyfiyet ma'lûmum oldukda zikr olunan aşîretler öteden berü kangı mukâta'a tarafından zabt ve hasılât ve rüsûmâtı ne taraftan ahz ü kabz olunugelmiş ise yine ol vech ile zabt ü rabt ve hasılât ve rüsûmâtını ahz ü kabz etdirüb hilâf-ı şürût ve mugâyir-i kadîm hareketden mübâ'adet ve mahallinde sahte berât ve fermân sûreti ibrâz eden her kim ise ma'rifet-i şer' ve ma'rifetinle ahz ve yedinde olan sûretler ile ma'an Der-'aliyyeme ihzâr olmasına mezîd-i ihtimam ü dikkat esnâ-yı râhda firâr eylemekden mübâ'adet eyleyesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eyleme⁶⁷ () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlîşân-ı vâcibü'l-ımtisâl ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere 'amel idesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sitte ve'l-ışrîn Cemaziye'l-ahir sene semâne ve mi'eteyn ve elf. Be makâm-ı Kostantiniyye⁶⁸

66 Satır başında bir kelime eksiktir.

67 Bundan sonraki kısım bilinmeyen bir kimse tarafından karalanarak satırın boşluk kısmına *Ferman 13* yazılmıştır.

68 Tarih ve mahall-i tahrîr kısmı mürekkep lekesinden dolayı net olarak okunamamıştır.

Sıra No : 16

Belge No : Adana Ş.S. 62, img. 4, sayfa 32 belge 77-78

Tarih : 1 R 1209 / 26.10.1794

Konu : Hasan Paşazâde Ahmed Bey ve Mehmed Bey ve Mustafa Bey'in amcazâdeleri Hüseyin Efendizâde Es-seyyid İshak Efendi'ye verdikleri toplam 4.248 guruşun taraflarına iade talepleri

Medine-i Adana sükkânından Hasanpaşazâde Ahmed Bey ve Mehmed Bey ve Mustafa Bey nâmûn kimesneler meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımu't-tevkirde ammizâdeleri işbu bâ'isu haze'l-kitab El-hâcc Hüseyin Efendizâde Es-seyyid İshak Efendi mahzarında şöyle ıkrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm ederler ki:

Bundan akdem mütevvefâ pederlerimiz Abdullah Paşa ve el-Hâcc Ali Bey hâl-i hayâtlarında mûmâ ileyh İshak Efendi'ye i'ta eyledikleri on kantar koza baha ve dört yüz guruş ve Gerdan timârı iltizamı akçasından bin guruş ve küre akçasından yüz elli beş guruş ve katırcıdan otuz üç guruş ve deveçiden otuz guruş ve kapukethüdâsı Çeprâsi damadı mütevvefâ Süleyman Efendi'den ahz edüb bizim edâ eylediğimiz yüz guruş ve asitâne-i aliyyeye 'azimetimiz esnâsında Karsandioğlu İsmail Ağa'dan ahz edüb ma'lûmu'l-esâmî kesâna harc-ı râh ve mesârif nâmıyla fuzûlî telef ve izâ'a edüb ba'dehu bizim edâ eylediğimiz iki bin beş yüz guruş ve pirinç bahasından otuz guruş ile cem'an dört bin iki yüz kırk sekiz guruş alacak hakkımız olmağla defa'atla mutâlebe eylediğimizde edâda mûmâna'at ve muhâlefet eylediğine binâ'en bâ-arzihal istid'a edüb ısdâr etdirdiğimiz işbu emr-i celilü's-şân mücebince mebâliğ-i mezkûrun efendi-i mûmâ ileyhden tamâmen ve kâmilen ahz ü tahsili ve bizlere edâ ve teslîmi murâdımızdır dediklerinde emr-i celilü's-şân-ı mezkûr, efendi-i mûmâ ileyh muvâcehesinde feth ü kira'at olunub gıbbe's-sû'al ol dahi cevâbında mütevvifiyân-ı mûmâ ileyhümâ mezkûr kozayı bana hibe-i sahiha ile hibe edüb ve bedel-i iltizâm için dahi iki yüz kıyel şa'îr teslim ve i'tâ eyledikten sonra fevt olmalarıyla mârrü'z-zikr muhâlefât bahâsından zimmetimde bir para ve bir habbe olmadığından kat'ü'n-nazar Karsandioğlu'ndan me'hûz akçayı dahi mîrûn-ı mûma ileyhimin vâlideleri beni tevkîl idüb rûfekâmız olan efendilerin harc-ı râhına i'tâ eyle deyü tenbîh ve mîrûn-ı mûmâ ileyhim edâ eylemedikleri sûretde bizler edâ ederiz deyü ta'ahhüd ve tekeffülleri hasebiyle ben dahi meblağ-ı mezbûr iki bin beş yüz guruşu ahz ve kendi umûrları zımında Asitâne-i 'aliyyeye müterâhî olan efendilere ve sâ'ir kesâna harc-ı râh virüb ve ba'zı me'kûlât ve meşrûbâtlarına sarf eylemişidim deyü def'le mukâbele edicek münâza'a-i külliyye bâ'is olduğundan meyânelerine müslîmûn-ı muslihûn tavassut idüb "es-sulhü seyyidü'l-ahkâm" fehvâsı üzere bin yedi yüz elli guruş üzerine 'akd-ı inşâ-i sulh eylediklerinde tarafeynin dahi muşâlaha-i mezkûru kabûl ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûr bin yedi yüz elli guruşu mîrûn-ı mûmâ ileyhüm tamâmen ve kâmilen edâ ve teslîm eyledikten sonra tarafeyn dahi meclis-i şer'e gelüb gerek koza baha ve iltizâm akçası ve gerek muhâlefât bahâsı ve gerek Karsandioğlu'ndan me'hûz mebâliğden efendi-i mûmâ ileyhin zimmetini ibrâ'-i 'âmm-ı

râfi'ü'l-hisâm ile ibrâ ve ıskât-ı hakk eyledik min ba'd husûs-ı mezkûra müte'allik da'vâ ve nizâ'ımız zuhûr ider ise makbûle ve mesmû'a olmasun didiklerinde gıbbe't-tasdiki'ş-şer'i mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundu.

Hurrîre fî gurre-i Rebî'i'l-ahir sene tis'a ve mi'eteyn ve elf. (1 R 1209 / 10 Ekim 1794)

Şuhûdü'l-hâl

Hâlen me'zûn-ı bi'l-iftâ fazîletlü Es-seyyid El-hâcc Ahmed Efendi

Kâ'immakâm-ı nakîbü'l-eşrâf Es-seyyid El-hâcc Yusuf Efendi

Serdâr-ı Adana Çukadârzâde Abdulgani Ağa

Ateşî Es-Seyyid Ali Efendi

Miralay hâlen Es-Seyyid Mahmud Bey

Miralay sâbıkan Es-Seyyid Halil Bey

Kâtib-i mahkeme Durmuş Ali Efendi

Kâtib Es-Seyyid Ali Efendi

Avcızâde Ebubekir Ağa

Ser muhzırân Es-Seyyid El-hâcc Ali Ağa

Mustafa tâbi'-i Mîralay Halil Bey

Ali tâbi'-i Mîralay Mahmud Bey

Şeyh-i hallâcân Halil Ağa ve gayruhum

	Guruş
Pederlerimiz hayâtda iken i'tâ eyledikleri on kantar koza bahâ ki kırkar guruşdan cem'an	0400
Gerdan timârının bedel-i iltizâm akçasından bin yüz doksan sekiz senesinde temessük mücebince	1000
Ba'de vefâtihümâ küre akçasından	0155
Yine ba'de vefâtihümâ katırcıdan me'hûz	0033
Deveciden me'hûz	0030
	1618
Âsitâne-i 'Aliyye'ye 'azîmetimiz esnâsında İsmail Ağa nâm Karsandızâde'den fuzûlî ahz ve telef idüb ba'de bizim edâ eylediğimiz	2500
Çaprasî Dâmâdı Süleyman Efendi'den ahz ve bizim edâ eylediğimiz	0100
Ve pirinç bahâsından zimmetine geçen	0030
Cem'an dört bin iki yüz kırk sekiz guruş mutâlebemiz bin yedi yüz elli guruşa ibrâ olunmuşdur. Sahn	4248

Sıra No : 17

Belge No : Adana Ş.S. 62, img. 4, sayfa 33, belge 79

Tarih : 1 RA 1209 / 26.09.1794

Konu : Hasanpaşazâde Ahmed Bey, Mehmed Bey ve Mustafa Bey'in pederleri müteveffa El-hâcc Ali Bey ve Abdullah Paşa'nın muhalledatından kalan 4248 guruşun amcaları Es-seyyid İshak Efendi'de kaldığı ve bu meblağdan 1750 guruşu aldıktan sonra geriye kalan 750 guruşu da mahkeme önünde aldıkları hakkında.

Bâ'is-i tahvîl-i tahrîr-i hurûf-ı hâlâs oldur ki:

İşbu bin iki yüz dokuz senesi mâh-ı Rebî'ü'l-âhiri guresinde bundan akdem müteveffiyân pederlerimiz Hasanpaşazâdeler El-hâcc Ali Bey ve Abdullah Paşa hâl-i hayâtlarında işbu dârende-i tahvîl 'ammîzâdemiz fazîletlü Es-seyyid İshak Efendi hazretlerine i'tâ eyledikleri ve ba'de vefâtihümâ muhalledatlarından yine efendi-i mûmâ ileyhın ahz ve kendi umûruna ve sâ'irlere fuzûlî i'tâ ve telef eylediği mebâliğ-i ma'lûmü'l-mikdâr ki bâlâda zıkr ü beyân ve tasrîh ü 'ayân olduğu vech üzere min haysü'l-mecmû' dört bin iki yüz kırk sekiz guruşu bâlâsındaki ısdâr itdirdiğimiz bir kıt'a emr-i celîlü'ş-şân mücebince huzûr-ı şer'-i şerîfde da'vâ ve mutâlebe eylediğimizde miyânemizde münâza'a-i küllî hâsıl olub ba'dehu Müslimûn-i muslihûn tavassut ve bin yedi yüz elli guruş üzerine 'akd-ı inşâ-i sulh eylediklerinde bizler dahi "Es-sulhü seyyidü'l-ahkâm ve es-sulhü 'akd yerfe'u'n-nizâ' fehvâsı üzere sulh-ı mezbûru kabûl ve bedel-i sulh olan bin yedi yüz elli guruşu meclis-i şer'de efendi-i mûmâ ileyh hazretleri yedinden tamâmen ve kâmilen her birlerimiz hisselerimizi ahz ü kabz eylediğimizden sonra müdde'âmız olan husûs-ı mezkûra müte'allık 'âmmе-i de'âvî ve mutâlebât ve kâffe-i eymân ve muhâsamâtdan her birlerimiz efendi-i mûmâ ileyhın zimmetini ibrâ-i 'âmm-ı râfî'ü'l-hisâm ile ibrâ ve ıskât-ı hakk eylediğimize binâ'en min ba'd husûs-ı mezbûra müte'allık da'vâ ve nizâ'mız zuhûr ider ise lede'l-hükkâmi'l-kirâm makbûle ve mesmû'a olmasun için işbu ibrâznâme tahrîr ve li-eclî's-sened efendi-i mûmâ ileyh yedine i'tâ olundu. Gerekdir ki hîn-i hâcetde ibrâz ve ihticâc oluna ve's-selâm.

El-fakîr Mîr Ahmed Hasanpaşazâde hâlen

El-fakîr Mîr Mehmed Hasanpaşazâde hâlen

El-fakîr Mîr Mustafa Hasanpaşazâde hâlen

Sıra No : 18

Belge No : Adana Ş.S. 66, img. 12, sayfa 65, belge 79

Tarih : 11-20 C 1209 / 03-11 Ocak 1795

Konu : Ramazanoğlu Vakfî'na ait Han-ı Cedid, Eğlemez Hanı, Çarşıhanı, Habbaz fırını ve kahve dükkânlarının icarı hususunda Ramazanoğulları Vakfî mütevellî kaimmakamı Seyyid Halil Mahir'in alacakların tahsili hususunda kadıya müracaatı ve Hasanpaşazâde Ahmed ve Mehmed Bey'in de Eğlemez Hanı'nın 1208 yılı icaresi olarak 150 guruşun tahsili hakkında fermân.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdisi zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mütesellimi() zîde mecdühu tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sadr-ı a'zam mektûbî hulefâsından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Seyyid Halil Mâhir zîde mecdühunun Der-'aliyyeme takdîm eylediği 'arızhâlinde Sadr-ı a'zam nezâretinde âsude evkâfdan mûmâ ileyhın bâ-berât-ı 'âlî kâ'immakâm-ı mütevellîsi olduğu Ramanzâde Vakfî'nın icâre-i vâhîde ile icâr olunagelen musakkafâtından iki yüz dört senesine mahsûben Adana'da vâkı' Hân-ı Cedid icâresi olmak üzere kazâ-i mezbûrda sâkin Yeğenzâde Seyyid Mehmed Said ve Hacı Beyzâde Mustafa Bey dimekle 'arîf kimesneler zimmetlerinde sekiz yüz ve iki yüz beş ve altı ve yedi ve sekiz senelerine mahsûben dahî yine hân-ı mezkûr icâresi bakâyâsından yine merkûmân zimmetlerinde sekiz yüz cem'an bin altı yüz guruş ve yine kazâ-i merkûmede kâ'in Eğlemez Hânı iki yüz sekiz senesi icâresinden Abdullah Paşazâde Ahmed Bey ve Mehmed Bey nâm kimesneler zimmetlerinde yüz elli guruş ve Çarşuhânı icâresinden Çukadârzâde Abdülganî Bey nâm kimesne zimmetinde iki yüz dört ve beş senelerinden bin sekiz yüz elli beş ve Silahşorân-ı Hâssadan Adana Mütesellimi sâbık Hazînedâr Mehmed zîde mecdühu zimmetinde altı ve yedi ve sekiz senelerine mahsûben Çarşu Hânı icârâtından üç bin yedi yüz elli ve Ahmed Bey ve Mehmed Bey nâm kimesneler ile Elif nâm hâtun zimmetlerinde habbâz fırını ve ma'lûmü'l-'aded kahve dükkânları icârâtından yedi ve sekiz senelerine mahsûben üç yüz elli ve Külahçı Hacı Mustafa zevcesi demekle 'arîfe Zeliha nâm hâtun zimmetinde kahve dükkânı icâresinden dört ve beş ve altı ve yedi ve sekiz senelerinden doksan ve *Vâlî Sarâyı* kirâsı olmak üzere altı ve yedi ve sekiz senelerine mahsûben ahâlîden ma'lûmü'l-esâmî kesân zimmetlerinde üç senelik bin elli ve Kara Hasanoğulları demekle meşhûr kimesneler zimmetinde ma'lûmü'l-'aded dekâkîn icârâtından üç yüz cem'an dokuz bin yüz kırk beş guruş emvâl-i vakf tecemmu' ve terâküm eylediği ve lede'l-mutâlebe edâdan imtinâ' eyledikleri ve ashâb-ı vezâyifin idâresi ve cevâmi'-i vakfın masârıfı bu makûle hâsîlâtın mahallerinden tahsiline menût idüğü beyânıyla Sadr-ı a'zam çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Abdullah zîde kadrühu mübâşeretüyle sâlifü'z-zikr dokuz yüz kırk beş guruşu merkûmlardan tamâmen tahsîl ve tarafından kabzına me'mûra teslim ettirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â eylediğine binâ'en siz ki mevlânâ ve mütesellim-i mûmâ ileyhümâsız vech-i meşrûh

üzere çukadâr-ı mûmâ ileyh mübâşeretiyle mahallinde şer‘le ru‘yet ve îcâb edenlerden tahsîl ve kabzına me‘mûra teslîm ettirilmek fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve mütesellim-i mûmâ ileyhümâsız ma‘rifetiniz ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma‘rifetiyle merkûmûnu mahallinde huzûr-ı şer‘a ihzâr ve ber vech-i muharrer şer‘le ru‘yet ve lede’s-sübût sâlifü’z-zikr icârât-ı vakfî tamâmen ve kâmilen tahsîl ve mûmâ ileyhin tarafından kabzına me‘mûra edâ ve teslîme mübâderet ve hilâfindan mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘amel ü hareket ve hilâfindan hazer ü mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fî evâsıtı şehri Cemâziye’l-âhir sene tis‘a ve mi‘teyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti’l-mahrûse

Sıra No : 19

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 9, sayfa 16, belge 220

Tarih : Gurre M 1210 (18 Temmuz 1795)

Konu : Ateş Efendi'den öşür bedeli olarak 180 guruşun alınıp mübâşirine teslim edildiğine dair.

Bâ'is-i tahvîl oldur ki:

İşbu bin iki yüz on senesine mahsûben Adana'da vâkı' İki Kenisâ Mukâta'a mülhakâtından Küçük Dikili karyesinde olan Ateş Efendi'nin zirâ'at eylediği şa'îr ve koza ve küncü⁶⁹ 'öşrü bahâsı ba'de't-terâfu' yüz altmış guruş idüb ve yirmi guruş dahi Kılınçoğlu öşründen cem'an yüz seksen guruşun bâ-fermân-ı 'âlî tahsîline ve mübâşiri çukadâr-ı hazret-i defterdârî El-hâcc Mehmed Ağa'ya teslimine me'mûr olduğumuza binâ'en meblağ-ı mezbûru tamâmen efendi-i mûmâ ileyh yedinden ahz ü kabz olunub mübâşir-i merkûma teslim olunmağla sened olunmak için yedine işbu memhûr tahvîl virilmiştir. Vakt-i hâcetde ibrâz oluna ve's-selâm. Fî Gurre-i M sene 210

El-fakîr Mîr Ahmed Hasanpaşazâde mütesellim-i Adana hâlen.

69 Küncü, bölgede susam anlamında kullanılmaktadır.

Sıra No : 20

Belge No : Adana Ş.S. 64, imğ. 60, sayfa 71. Belge 160

Tarih : 25 B 1210 / 11 Ağustos 1795

Konu : Hasanpaşazâde Ahmed Bey, Mehmed Bey ve Mustafa Bey'in 'uhdelerinde olan Cemâ'athâ-i Yörügân-ı Adana, Tarsus ve Sis Mukâta'alarının 1209 senesine mahsûben emvâli olan 10.077 guruşun tahsil edildiğine dair.

Bâ'is-i hurûf oldur ki:

Adana sâkinlerinden Hasanpaşazâde Ahmed Bey ve Mehmed Bey ve Mustafa Bey ber vech-i mâlikâne iştirâken 'uhdelerinde olan cemâ'athâ-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'asının bin iki yüz dokuz senesine mahsûben ma'a tefâvüd-i şemsiyye iktizâ eden emvâl on bin yüz yetmiş yedi buçuk guruş olub Der-'aliyye'den matlûb buyurulmağla mübâşeretim ve kabzına me'mûr olduğum hasebiyle sene-i mezkûr mâl-ı mîrîsi olan meblağ-ı mezkûru mîr-i mûmâ ileyhim yedlerinden tamâmen ve kâmilen ahz ü kabz olunmağla ahz olunduğunu müş'ir yedlerine işbu memhûr tahvîl virilmiştir. Vakt-i hâcetde sened olub ihticâc oluna.

Hurrîre fi 25 Recebü'l-mürecceb sene 1210 (11.08.1795)

El-Fakîr Ebu Bekir Mehter tâbi' -i defterdâr-ı şikk-ı evvel hâlen

Sıra No : 21

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 18, sayfa 34, belge 40

Tarih : 04 S 1210 / 20 Ağustos 1795

Konu : Yörügân-ı Adana, Tarsus ve Tevâbi'i Mukâta'alarının 1210 ve 1211 senelerine mahsûben taksît akçası olan 5.455 guruşun toplanılarak İstanbul'a gönderilmesine dair fermân.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emacid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed Bey zîde mecdühu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım ikinci çukadârı İbrahim zîde kadruhu tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin ber vech-i iştirâk mâlikâne 'uhdende olan Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Tevâbi'i Mukâta'asının bin iki yüz on ve on bir senelerine mahsûben taksît akçası bi-mennihi ta'âlâ işbu sene-i mübâreke Şa'bânında divân-ı müşeyyedü'l-erkân-ı hürevânemde ihrâcî müsammem olan kapum kullarının kisteyn mevâciblerine tertîb ve tahsîs kılınmakdan nâşî ve kaleminden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret-i defterde tahrîr olunduğu üzere mukâta'a-i mezbûrenin taksît akçası olan ma'a harc-ı vezne beş bin dört yüz elli dört guruş ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le tedârük ve tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen bir an akdem Der-sa'âdetime irsâl ve tesyîre mezîd-i sa'y ü dikkat eylemen fermânım olmağın işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde bâlâda tahrîr ü beyân ve sûret-i defterde tasrîh ü 'ayân kılındığı üzere mukâta'a-i mezkûrenin seneteyn-i mezbûreteyne mahsûben taksît akçası olan harc-ı vezne beş bin dört yüz elli dört guruş mevâcib-i mezkûreye tertîb olunmuş olmakdan nâşî bir gün evvel gelüb hazîne-i 'âmireme tesellümü matlûb-ı şâhânem idüğü ma'lûmun oldukda vürûd-ı emr-i şerîfime meblağ-ı mezbûru ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le tamâmen tedârük ve 'alâ eyyi hâlin yerlû yerinden tahsîl ve mübâşir-i merkûm ile serî'an ve 'âcilen Der-sa'âdetime irsâl ve hazîne-i 'âmireme teslime kemâl tekayyüd ü ihtimâm eylesin. Şöyle ki meblağ-ı mezbûrun bir gün evvel gelüb hazîne-i 'âmireme tesellümü matlûb olmağla meblağ-ı mezbûru ashâb-ı mukâta'adan ve mevcûd olmayanların mültezimlerinden ve anlar dahi bulunmadığı hâlde mukâta'adan kendülere 'â'id hâsılâtdan vâzî'ü'l-yed olanlardan tahsîline müsâra'at ve muhâlefet ideri olur ise mukâta'aları üzerlerinden ref olunmak için 'arz ü i'lâma mübâderet eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun muktezâ-yı me'mûriyetin üzere meblağ-ı mezbûr beş bin dört yüz elli dört guruşu ber müceb-i sûret-i defter mütesellim-i mûmâ ileyhin ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve ma'rifet ve mübâşeretinle bi-eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen tahsîl ve istishâb ve bir gün evvel getürüb hazîne-i 'âmireme teslîme mezîd-i sa'y ü gayret ve hilâf-ı rızâ tûl müddet meks ü tevakkufdan gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin keyfiyet mantûk-ı emr-i münîfimdendir ma'lûmun oldukda mücib ve muktezâsı üzere 'amel ü hareket ve hilâfından be-gâyet tevakkî ve mübâ'adet eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfîmle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ımtisâl ve lâzımü'l-ittibâ'ımın mazmûn-ı münîfî üzere 'âmil olub hilâfıyla vaz' ü hâlât vukû'undan be-gâyet tehâşî ve mübâ'adet eylesesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' Saferi'l-hayr sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 22

Belge No : Adana Ş.S. 48, img. 66, sayfa 128, belge 206

Tarih : Evail Safer 1210 / 17-26 Ağustos 1795

Konu : Hüccâc-ı Müslimînin Adana'da geçerken güvenliğinin sağlanmasına dair fermân.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm Kapucıbaşılardan Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecdühu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Hüccâc-ı Müslimînin bi'l-enn ve's-selâme zehâb (ü) iyâbları husûsuna kemâl-i akdem ve ihtimâm olmak üzere mukaddemen hîn-i 'azimetlerinde evâmir-i şerîfîmle cümleye tenbîh ü te'kîd olunmuşdu. El-hâletü hâzihi vakt-i 'avdetleri takrîb eylemek hasebiyle fevc fevc gelen hüccâc-ı hidâyet-minhâcın kemâl-i enn ü selâmetle imrâr ve vatanları îsâllerine saltanat-ı seniyyenin akdem umûrundan olmakdan nâşi ber vech-i muharrer vürûdün iden hüccâc-ı müslimînin Adana eyâleti dâhilinde âminen imrârları sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin kat'an⁷⁰ ve cezmen senden matlûb-ı mülûkânem olduğuna binâ'en 'avdet-i hüccâcdan mukaddem Adana eyâletiyle hem-hudûd olan Karaman vâlisi düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezirim paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ve sâ'ir zâbitân ile haberleşerek cânib-i cezâdan ric'at eden hüccâc-ı müslimîni kapun halkı ve eyâlet-i Adana'nın harb ü darb erbâbını istishâb ile re's-i hudûd-ı Adana'dan istikbâl ve nihâyet-i hudûda dek sâlimen îsâl ve Karaman vâlisi vezir-i müşârun ileyhin kethüdâsına teslîme sa'y-ı bî-hemâl eylemen fermânım olmağın te'kîden ve ihtimâmen hâssaten işbu emr-i alîşânım ısdâr ve rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı tatarlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân El-hâcc Hüseyin zîde kadrühu ile irsâl olunmuşdur. İmdi yolların levs-i vücûd-ı habâset-alûd eşkiyâdan gereği gibi te'mîn ve tathîriyle ebnâ-i sebîlin ve bâ-husûs hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcın kemâl-i enn ü selâmetiyle mürûrlarına sinîn-i sâbıkadan birkaç ziyâde ihtimâm ü dikkat olunmak murâd-ı mülûkânem idüğü ma'lûmun oldukda bu def'a evkât-ı sâ'ireye kıyâs olunmayub te'mîn-i turuk ü mesâlik esbâbının istihsâline mezîd-i sa'y ü gayret ederek ve levâzım-ı hazm ü ihtiyâta ri'âyet eyleyerek hüccâc-ı hidâyet-minhâcın avdetlerinde ber vech-i meşrûh Karaman vâlisi vezir-i müşârun ileyh ve sâ'irleriyle haberleşerek mükemmel ve müretteb kapun halkı ve eyâlet-i Adana'nın harb ü darb erbâbını⁷¹ istishâb birle re's-i hudûd-ı Adana'dan istikbâl ve âminen ve sâlimen nihâyet-i hudûd-ı Adana'ya îsâl ve Karaman vâlisi müşârun ileyhin kethüdâsına teslîme ve yolların gereği gibi te'mîniyle terfîh-i ahvâl-ı hüccâc ve sâ'ir ebnâ-i sebîle sarf ü sa'y-ı makderet eylesin. Şöyle ki bu husûsu mukaddemce sana tenbîh ü te'kîdden maksûd asıl yolların eşkiyâdan te'mîn ü tathîri ve bâ-tahsîs hüccâc-ı müslimînin ve ebnâ-i sebîlin mashûben bi's-selâme imrârlarına ihtimâm ü dikkat eylemen irâdesine mebnî iken ma'âze Allâhu ta'âlâ bu emr-i ehemmin ednâ mertebe rehâvet ve tekâsül-i huluvverî sebebiyle eyâlet dâhilinde du-

70 Metinde (قطعا) şeklinde yazılmıştır.

71 Metinde iyâbını (ایابنی) şeklinde yazılmıştır.

halâ-yı tarîk hüccâc-ı müslimine ve sâ'ire mârrîn ve âbirîne mikdâr-ı zerre îrâs-ı zarar ü ziyân eylemek ve yâhud esnâ-yı râhda fukarâya zulm ü ta'addi olmak lâzım gelür ise öZR ve illetin bir dürlü karîn-i sem'-i iskâ olunmayub mazhar-ı eşedd-i 'ikâb ü 'itâb-ı mülûkânem olacağın muhakkak ve mukarrerdir. Âna göre mezîd-i basiret ü intibâh üzere hareket ve ser-i mü kusûr ü rehâvetden el-gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sūdûr eden fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı ita'ât-makrûnuyla 'amel⁷² ü hareket ve hilâfından ib'âd eylesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren evâ'il-i şehr-i Saferü'l-hayr sene seb'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

72 Metinde 'âmil şeklinde yazılmıştır.

Sıra No : 23

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 04, sayfa 06, belge 68

Tarih : 17 S 1210 / 02 Eylül 1795

Konu : Ahmed, Mehmed ve Mustafa Beylerin mâlikane uhdelelerinde olan Yörügân-ı Adana, Tarsus ve Tevâbi'i Mukâta'aları'nın 1200 senesinden 1209 senesine gelince terâküm eden altı bin beş yüz elli altı buçuk guruşun tahsil edilip Sadr-ı a'zam İzzet Mehmed Paşa'nın hazinesine gönderilmesine dair fermân.

Emirü'l-ümerâi'l-kirâm kebirü'l-küberâ'i'l-fihâm zu'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Adana Beylerbeyisi Yusuf Paşa dâmet me'âliye ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-kelâm Adana ve Tarsus kâdîları zîde fazluhumâ ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Osman zîde kadrühu tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Zamân-ı zabtı Mart ibtidâsından olub Adana sâkinlerinden Karşızâde Hasan Paşa hafîdleri Ahmed Bey ve Mehmed Bey ve Mustafa Bey nâm kimesnelerin ber vech-i mâlikâne uhdelelerinde olan Yörügân-ı Livâ-i Adana ve Tarsus ve Tevâbi'i Mukâta'ası'nın bin iki yüz senesinden iki yüz dokuz senesine gelince ber mu'tâd-ı kadîm iktizâ eden kalemiyelerinden düstûr-ı ekrem ve mu'azzam müşîr-i mufahham ve muhterem nizâm-ı menâzîmü'l-ümem hâlen sadr-ı a'zamım sûtîde-şiyem ve vekîl-i mutlak-ı sadâkat-âlemim olan İzzet Mehmed Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ve zâ'ifun bi'l-'izzî ve't-temkîn iktidârehu ve ikbâlehunun hissesine isâbet eden ma'a harc-ı aklâm altı bin beş yüz elli altı buçuk guruş kırk akça kalemiyye akçalarını merkûmlardan tahsîl ve müşârün ileyhî hazînesine teslîmi mühimm ve muktezî olmağın hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki mîr-mîrân ve kâdîlar-ı mûmâ ileyhîmsiz derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan mümzâ sûret-i defterde tasrîh olunduğu üzere sinîn-i merkûmeye mahsûben iktizâ iden mezkûr-ü'l-mikdâr kalemiyye akçasını merkûmlardan ve mevcûd bulunmayanların taraflarından zabt iden voyvoda ve mültezimlerden ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle 'alâ eyyi hâlin tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîm birle mahalline kayd olunmak için ma'mûlün bih olmak üzere memhûr temessük aldırub bir an akdem sadr-ı a'zamım müşârün ileyhî hazînesine irsâl ü isâle mezîd-i ihtimâm ü dikkat eyleyesiz Şöyle ki bu makûle kalemiyye akçasının 'ukde-i te'hîre düçâr olduğuna kat'an rızâ-yı hümayûnum olmamağla mebâliğ-i mezbûrun tahsîlinde tereddüd ve muhâlefet ederi olur ise mâlikâneleri üzerlerinden ref' ve mezâda kâ'imeleri virileceğini gûş-ı hûşlarına ilkâ ederek bir gün evvel tahsîl ve teslîmine ikdâm eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun yedine verilen mümzâ sûret-i defter mücebince ol mikdâr kalemiyye akçasını ma'rifet-i şer' ve ma'rifet ve mübâşeretinle 'alâ eyyi hâlin icâb ü iktizâ edenlerden tahsîl ve istishâb ve icâleten ve müsâra'aten Der-'aliyye' me getürüb müşârün ileyhî hazînesine teslîme sür'at ü şitâb eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimde () vardıkda bu bâbda vehc-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ımtisâl ve lâzımü'l-ittibâ'ımın mazmûn-ı itâ'at-makrûnuy-la âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşeri Safer sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 24

Belge No : Adana Ş.S. 64, img. 65, sayfa 61, belge 177

Tarih : 15 C 1210 / 27 Aralık 1795

Konu : Kerimli aşireti Boybeyi Kerimzâde Süleyman Ağa'dan 1207 ve 1208 senelerine mahsuben devlet geliri olarak 4500 guruşun Kozanzâde Yusuf Ağa aracılığıyla tahsil edildiğine dâir

Bâ'is-i tahvîl oldur ki

Ber vech-i mâlikâne iştirâken 'uhdemiz(de) olan cemâ'athâ-yı yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'asını bin iki yüz yedi ve sekiz senelerine mahsûben sahte berât ile sâbık kilârî-i hâssa Mustafa Ağa "mâlikâne-i mezbûr benim üzerime geçik" deyü yörügân cemâ'atlerinden Kerimli 'aşiretinden sene-i sâbıkası üzere iki senelik mâl-ı mîrîleri olan dört bin beş yüz guruşu 'aşiret-i mezbûr boybeyisi Kerimzâde sa'âdetlü Süleyman Ağa'dan ahz ü kabz edüb Kozanzâde Yusuf Ağa ma'rifetiyle tahsîl ve yedlerine edâ ve tesellümlerini müş'ir tahvîl i'tâ itmekle gerekdir ki iki yüz yedi ve sekiz seneleri mâl-ı mîrîsinden Kerimli 'aşiretlerinde bir para kalmayub merkûm Kilârî Mustafa Ağa tarafına virildiğine bizim dahi 'ilmimiz lâhık olmağın yedlerine tarafımızdan dahi işbu tahvîl tahrîr ve i'tâ olundu. Gerekdir ki vakt-i hacette ibrâz oluna ve's-selâm. Fî 15 Cemâziye'l-ahir sene 1210

İşbu tahvîlden murâd 'aşiret-i mezbûr yedinde olan Kilârî Mustafa Ağa'nın tahvîli ahz ve der-'aliyyeye irsâl olunmağla mukâbelesinde sened için tarafımızdan 'aşiret yedine işbu tahrîr virilmiştir. Sahn.

El-fakîr Mîr Ahmed Hasanpaşazâde

El-fakîr Mîr Mehmed Hasanpaşazâde

El-fakîr Mîr Mustafa (bin) Hacı (Ali) Bey

Sıra No : 25

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 31, sayfa 73, belge 5

Tarih : 07 Ş 1210 / 16 Şubat 1796

Konu : Ahmed Bey'den Adana cizyesinden arta kalan 2500 guruş tahsil edilmesine dair

Bâ'is-i tahvîl-i tastîr-i hurûf oldur ki

İşbu bin iki yüz on bir senesi mâh-ı Şabânü'l-mu'azzamın yedinci gününde sâbık Adana Mütesellimi Hasanpaşazâde necâbetlü Ahmed Bey hazretlerinin sene-i mezbûra mahsûben bâ-emr-i 'âlî 'uhdesinde olan eyâlet-i Adana cizyesinin mâl-ı bekâyâsını bâ-emr-i 'alî ahz u kabza mübâşeretim hasebiyle işbu def'a dört kıt'a poliçe temessükâtı mücebince beş yüz guruşdan cem'ân iki bin guruş ahz ü kabz ve devletlü defterdâr-ı şikk-ı evvel efendimizin hazîne-i 'aliyelerine teslîm olunmak için irsâl eylediğimi müş'ir işbu tahvîl tahrîr ve mîr-i mûmâ ileyh yedine i'tâ olundu. Gerekdir ki vakt-i hâcetde ibrâz ve ihticâc oluna ve's-selâm. Fî 7 Ş sene 1210

El-fakîr Hüseyin Çukadâr-ı Sadr-ı a'zam

Sıra No : 26

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 31, sayfa 73, belge 4

Tarih : 21 Ramazan 1210 / 30 Mart 1796

Konu : Ahmed Bey tarafından Adana Serdârı Mustafa Ağa'ya verilen mahkemede bütün ulema ve eşrâf huzurunda canına ve malına bir saldırı olmayacağına dair verilen teminat hüccetidir.

Hâlen eyâlet-i Adana Mütessellimi Hasanpaşazâde sa'âdetlü Ahmed Bey Hazretleri meclis-i şer'de bi'l-cümle 'ulemâ ve sülehâ-i e'imme ve hutebâ ve a'yân ve eşrâf ve vazî' ü refî' bi-ecma'ihim hâzır oldukları hâlde hâlen Adana serdârı ser-turnayî-i dergâh-ı 'alî izzetlü Hacı Mustafa Ağa mahzarında şöyle tahrîr-i kelâm ve ta'ahhüd-i tâmm eder ki mûmâ ileyh Mustafa Ağa ez kadîm 'eban ve an ceddin bi'l-cümle hizmetimizde sadâkat ve istikâmet üzere olub ve hâlen Adana serdârı olmağla mukaddem yedinde olan hüccet-i şer'îyye mücebince a'yân-ı belde olub ve müceddeden cümle ma'rifetiyle diğêr hüccet virilüb a'yânlığı umûrunda kıyâm ve bi'l-ittifâk amel ü hareket olunub ve tarafımızdan her vechile kendüye emniyet-i tâmmeyi hâvî mâlına ve canına ve ıyâl ü etbâ'ına su-i kâsd etmemek üzere ahd-ı misâk eylediğimiz sicill-i mahfûza kayd olunsun didikde ol dahi cümle muvâcehesinde ber vech-i meşrûh amel ü harekete müte'ahhid ve bu vechile hâlen me'zûn-ı bi'l-iftâ fazîletlü Es-seyyid İshak Efendi ve sâbık mehâbetlü Es-seyyid El-hacc Ahmed Efendi ve esbâk Hisarzâde Ömer Efendi ve yine esbâk mehâbetlü Es-seyyid Mustafa Efendi ve müderrisîn-i kirâmdan Es-seyyid Yahya Efendi ve kâ'immakâm-ı nakîbü'l-eşrâf Es-seyyid El-hâcc Yusuf Efendi ve sâ'ir efendiler ve ağavât-dan mûmâ ileyh Hacı Mustafa Ağa'ya kefil oldukları işbu hüccete kayd şod. Fî 21 Ramazan sene 210.

Sıra No : 27

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 12, sayfa 22-23, belge 53

Tarih : 14 N 1210 / 23 Mart 1796

Konu : Sabık Adana Mütesellimi Karcı Mehmet'in idamından sonra mallarının hazineye gönderilmesi emrine rağmen Sabık Adana Beylerbeyi Yusuf Paşa'nın maktulun mallarını ve hanımının eşyasını usulsüz olarak zabt ettiğinden dolayı yerine atanan Mehmed Paşa'nın maktul Karcı Mehmed'in eşinin mallarının geri vermesine dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdisi zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed Bey zîde mecdühu ve mefâhîr-ü'l-emâsil ve'l-akrân maktûl Karcı Mehmed'in muhalledfâtı zabtına me'mûriyet ile el-yevm ol cânibde olan sadr-ı a'zamım çukadârlarından İbrahim ve Abdullah ve a'yân ve zâbitân vesâ'ir iş erleri tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bundan akdem katilen fevt olan Adana mütesellimi sâbık merkûm Karcı Mehmed'in iki yüz sekiz ve dokuz senelerine mahsûben cibâyeti 'uhdesinde olan eyâlet-i Adana cizyesi mâllarından cânib-i mîriye yirmi yedi bin yedi yüz kırk beş buçuk guruş zimmeti olduğundan gayrı iltizâmî 'uhdesinde olan resm-i ispençe-i Adana ve memlaha ve mukâta'ât-ı sâ'ire bedeli iltizâmâtından gayr-ı ez teslimât hâcegân-ı divân-ı hümâyûnumdan Der-'aliyyemde mühimmât nâzırı olan Hasan zîde mecdühu tarafına bi't-temessük ve defter dokuz bin guruşdan mütecâviz deyni olduğundan bi'l-cümle emvâl ü eşyâ ve emlak ve hayvânât ve der-mahzen olan tuz ve hinta ve şa'ir ve koza ve sâ'iresi mübâşîrân-ı merkûmân ma'rifetleriyle cânib-i mîriden zabt ve tahrîr ve eşya-yı nefisesi 'aynen ve sakîlesi ol tarafda bi'l-müzâyede değer bahâlarıyla tâliblerine fûrûht ve hâsıl olan esmânı deyi mîriye ve sâ'iresine mahsûben Der-sa'âdetime irsâl ü isâl olunmak bâbında Adana Beylerbeyisi sâbık Yusuf Paşa dâme ikbâ(lühu)ya ve Adana kâdisına ve mübâşîrân-ı merkûmâna hitâben bi'd-def'ât evâmîr-i 'aliyyem ısdâr ve irsâl olunub ancak mîr-mîrân-ı mûmâ ileyh maktûl-ı merkûmün eşyâ-yı nefisi ile memlû sandıklarını ve nükûd ve sâ'iresini kendüye temlik olunmuş gibi cebren ahz eylediğinden gayrı maktûl-ı merkûmun zevcesinin dahi eşyâ ve halısını ahz ü kabz eylediği mütevâtîren tahakkuk ve şimdiye değin bir akça ve bir habbe irsâl eylemeyüb mübâşîrân-ı merkûmu dahi müddet-i medîde habs gûne ol tarafda meks ile tevkîf itmekden nâşî bu def'a mîr-mîrân-ı mûmâ ileyh eyâlet-i merkûmeden 'azli ve âherin nasbı lâzım geldiğinden 'azl olunub eyâlet-i mezkûre mîr-mîrân-ı kirâmdan hâlen İsmail muhâfız Mehmed Paşa dâme ikbâlühuya tevcîh olunmuş olmağla siz ki kâdi ve mütesellim-i mûmâ ileyhümasız mûmâ ileyh Yusuf Paşa maktûl-ı merkûm Karcı Mehmed'in emvâl ü eşyâ-yı nefise ve zehâyir ve hayvânât-ı sâ'iresinden ve zevcesinin eşyâ ve halısından sırren ve 'alenen her ne ki ahz ü kabz ve zabt eylemiş ise bir helâl ve bir habbesi girüye kalmayarak ma'rifetiniz ve ma'rifet-i şer' ve mübâşîrân-ı merkûmân ma'rifetleri ve cümle ittifâkıyla cümlesini zâhire ihrâc ve zevce-i mezbûrenin eşyâsını kendüsüne teslim ve mâ'adâsını cânib-i mîriçün istirdâd ve ahz ü kabz ve mahall-ı me'mene vaz' ve hıfz ve mu-

kaddem fermânım olduğu üzere eşyâ-yı nefiseyi ‘aynen ve eşyâ-yı sakîle ve hubûbât ve tuz ve koza ve hayvânât ve emlâkini değer bahâlarıyla bi’l-müzâyede tâliblerine fûrûht ve hâsıl olan esmânını zimmet-i mîriye ve duyûn-ı sâ’iresine mahsûben Der-sa’âdetime irsâl ü isâle bezl-i mâ-hasal-ı kudret eylemeniz fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celilü’l-‘üvânım ısdâr ve kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân sadr-ı a‘zamım tatarlarından Mustafa ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ber minvâl-i muharrer Adana Beylerbeyisi sâbık mûmâ ileyh Yusuf Paşa maktûl-ı merkûmun emvâl ü eşyâ-yı nefise ve zehâ’ir ve hayvânât ve sâ’iresinden ve zevcesinin⁷³ eşyâ ve halısından sırren ve ‘alenen her ne ki ahz ü kabz eylemiş ise erbâb-ı vukûfdan bi’t-tefahhus zâhire ihrâcı ve zevce-i merkûmenin eşyâsını mukaddem sâdır olan emrim mücebince kendisine teslîm ve mâ‘adâsını bir helâli girüye kalmayarak ma‘rifetiniz ve ma‘rifet-i şer‘ ve mübâşirân-ı merkûmân ma‘rifetleriyle ve cümle ittifâkıyla cânib-i mîriçün istirdâd ve ahz ü kabz ve mahall-i me‘mene vaz‘ ve hıfz ve mukaddem fermânım olduğu vechile eşyâ-yı nefiseyi ‘aynen ve eşyâ-yı sakîle ve hayvânât ve tuz ve koza ve hubûbât ve emlâkini değer bahâlarıyla tâliblerine fûrûht ve hâsıl olan esmânını zimmet-i mîriye ve duyûn-ı sâ’iresine mahsûben Der-‘aliyyeme irsâl ü isâle bezl-i vus‘ ü makderet eyleyesiz ve siz ki mübâşirân ve a‘yân ve sâ’ir iş erlerisiz sizler dahi maktûl-ı merkûmun paşa-yı mûmâ ileyh tarafında olan emvâl ü eşyâsının bir helâli girüye kalmayarak zâhire ihrâc birle istirdâdına bi’l-ittifâk sa’y ü gayret ve mücib-i emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlîşân-ı vâcibü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere ‘âmil olub hilâfindan be-gâyet mübâ’adet eyleyesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi’l-yevmi’r-râbi‘ ‘aşer min Ramazani’l-mübârek sene ‘aşer ve mi’eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti’l-mahrûse

73 Öncesinde yarım olarak ‘zevce’ yazılmıştır.

Sıra No : 28

Belge No : Adana Ş. S. 57, img. 10, sayfa 13, belge 35

Tarih : 19 N 1210 / 28 Mart 1796

Konu : Adana'dan beş yüz nefer süvari asker bedeli olarak 25.000 kuruştan 10.000 kuruşunun afv edildiğine ve geriye kalan 15.000'in yollanmasına dair ferman.

Tekeoğlu'nun fermân sûretidir. *Sahh*

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârîm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecdühu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Tarsus sancağının hâvî olduğu kazâların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Tarsus voyvodası zîde mecdühu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân rikâb-ı hümâyûnum kâ'im-makâm çukadârlarından zıkr-i âti husûsa me'mûriyetiyle ol cânibde olan Mustafa zîde kadrühu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki kapucubaşı-i mûmâ ileyhşin eyâlet-i mezbûrede Tekeli 'aşireti Tekeli Ali Bey ma'rifetiyle geçen sene⁷⁴ tahrîr ve ordu-yı hümâyûnuma tesyîri tertîb olunan beş yüz nefer süvâri asker in irsâli bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuş ise dahi ordu-yı hümâyûnum sevâhil-i Mısriyye'de olmak takrîbiyle neferât-ı merkûme irişemeyeceği zâhir ve techîz ve irsâlinde ahâli-i memleket masârif-ı kesîreye dũcâr olacakları zâhir olmak mülâbesesiyle Anadolu cânibinden tertîb olunan mürettebât-ı seferiyyenin nakl ü isâli 'asîr olanların bedelleri tanzîm ve tahsîli zımnında hâlen serdâr-ı ekremim tarafından Der-sa'âdetime vârid olan defterde zıkr olunduğu üzere ol mikdâr asker in beher neferine ellişer guruşdan yirmi beş bin guruşun on bin guruşu afv ve bâkî kalan on beş bin guruşun tahsîli isti'câlini hâvî emr-i şerîfim isdâr ve tisyâr olunmuşdu. Tarsus kâdisının vârid olan bir kıt'a i'lâmı mefhûmunda Tarsus sancağı dâhilinde olanlar bi'l-cümle eyyâm-ı şitâda Adana sancağında sâkin olmalarıyla bundan akdem sana hitâben ordu-yı hümâyûnumdan emr-i şerîfim vürûdunda mûmâ ileyh tarafından dahi mübâşîr ta'yîn ve mebâlig-i mezbûre 'aşiret-i merkûmeden mutâlebe olundukda kışlaklarına nüzûl itmedikce edâ idemeyeceklerini tahrîr ü inhâ eylemiş mukaddem sâdır olan evâmîr-i şerîfim mücebince neferât-ı merkûmenin gayr-ı ez afv ü tenzîl on beş bin guruşun bir an akdem tahsîl ve tesyîrine bezl ü say-ı makderet eylesesin ve sen ki mübâşîr-i merkûmsın meblağ-ı mezbûrun bu ana kadar tahsîl olunmaması mücerred senin tekâsül ü kusûrundan ve emr-i mübâşeretine 'adem-i takayyüdünden neş'et etmiş olduğu ma'lûm olunmuşdur. Bundan böyle dahi meblağ-ı mezbûrun tahsîlinde kusûr ü tekâsülün istimâ' olunmak lâzım gelür isebir dürlü cevâba kâdir olamayub te'dîb ü gûşmal kılınacağını bilüb ana göre 'amel ü hareket ve tahsîle sa'y ü gayret eylesesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve voyyvoda-ı mûmâ ileyhümâsız sizler dahi emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle işbu emr-i 'âlîşân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzîmü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi birle 'amel idesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsî aşer şehri Ramazan sene 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

74 İki kere yazılmıştır.

Sıra no : 29

Belge no : BOA, C. DH. 11/533

Tarih : 3 L 1210 / 11 Nisan 1796

Konu : Ahmed Bey'in Adana mütesellimi olarak tayin edilmesine dair

Kapu kethüdâsı olduğum hâlen İsmail muhâfızı mîr-mîrân-ı kirâmdan Mehmed Paşa kullarına bu def'a avâtıf-ı aliyye-i mülûkâne ve avârif-ı behiyye-i hüsrevâne ibkâsı inâyet ve ihsân buyurulan Adana eyâletinde mütesellim olan müteveffâ Hasan Paşa hafidi Ahmed Bey kulları vücûhuyla re'âyâ-perver ve müstakîmü'l-etvâr olmağla mîr-i mûmâ ileyh kullarını kemâ-kân eyâlet-i mezkûra mütesellim nasb ü ta'yîn ve iktizâ iden fermân-ı âlî ısdârı bâbında emr ü fermân devletlü inâyetlü efendim sultânım hazretlerindedir.

Sahh. Mücebince mütesellimlik emri virilmek buyuruldu. 3 L sene 210.

Tevcihi Târîhi görüle. Sahh.

Adana eyâleti İsmail muhâfızı olub Rumeli Beylerbeyliği pâyesi olan Mehmed Paşa'ya tevcîh ba'dehu 3 L sene 210 târîhinde kemâ-kân ibkâ kılınmışdır. Fermân devletlü sultânım hazretlerindedir.

Sıra No : 30

Belge No : BOA, C. ML 462/18784-1

Tarih : 15 L 1210 / 23 Nisan 1796

Konu : Beş seneden beri çekirge istilasası ve diğer sebeplerden dolayı Adana nüfusunun on iki bin evden üç yüz eve düştüğüne ve bundan dolayı kendilerinden imdadiye alınmasının caiz olmamasına rağmen Adana'nın hac yolu üzerinde olmasından dolayı menzil nizamının devamı için beş bin guruş imdadiye tayin edildiğine dair.

Mîr-mîrân-ı kirâmdan Adana Beylerbeyisi Yusuf Paşa'ya ve Adana kâdîsına hüküm ki:

Adana kazâsı fi'l-asl on iki bin evden ibâret ve memerr-i hüccâc-ı Müslimîn iken beş seneden berü vukû' bulan ihtilâl ve cerrâr istilâsı ve ba'zı ilel ü esbâba mebnî ekseri diyâr-ı âhara müteferrik ve el-hâletü hâzihi üç yüz eve münhasır ve tarîk-i câdde olmak mülâbesesiyle menzillerinin idâresi küllî meblağa muhtâc olub ahâlîlerinin bir vechile liyâkatleri olmadığını beyân iderek menzil-i mezkûra imdâd olmak üzere Adana'da vâkı' penbe bid'ati mâlından senevî on bin guruş ta'yînine müsâ'ade olunmak niyâzında olduklarını sen ki paşa-yı mûmâ ileyhsin sen kâ'imende ve Adana kâdîsı i'lâm ve ahâlîsi mahzar ve Der-sa'âdetime gelen çend nefer ahâlî arzihâllerinde tahrîr ve inhâ itmeleriyle kuyûda mürâca'at olundukda Adana menziline on bir re's bârgîri ve gayrı ez-ücret senevî yedi yüz doksan yedi buçuk guruş bârgîr bahâsı olub Adana kazâsının tertîb olunan hâne-i avâızları mukâbili Adana kazâsı ahâlîleri tarafından i'mâl ve idâresini hükkâm ve zâbitân-ı beldenin 'uhde-i ihtimâmılarına muhavvel olmağla bir sene zarfında kazâlarına her kaç guruşa menzileci istîcâr ve kaç guruş imdâdiye ile mukâvele iderler ise mahallinde cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le ber-vech-i ta'dîl tevzî' ve yerlü yerinden cem' ü tahsîl ve menzilecilerine edâ ve teslim birle menzillerinin hüsn-i nizâm üzere i'mâl ve idâresine ihtimâm ü dikkat eylemeleri menâzilin şurût-ı kadîmesinden idüğü mevkûfâtıdan der-kenâr olunmağla bu sûretde penbe rûsûmu Îrâd-ı Cedîd Hazînesi vâridâtından olub inhâ bulunduğu üzere rûsûm-ı mezkûreden imdâdiye ta'yîni câ'iz olmayub ancak fi nefsi'l-emr Adana memerr-i hüccâc olub menzil-i mezkûrun hüsn-i nizâm üzere idâresi lâzimededen olmağla istediğın beş bin guruş imdâdiye ta'yîn olunub meblağ-ı mezkûrun iki bin beş yüz guruşu Adana cizyesinin iki yüz on senesi mâlından ve iki bin beş yüz guruşu dahî eyâlet-i Adana mukâta'asının kezâlik iki yüz on senesi mâlından ta'yîn ve tahsîs kılınmak fermânım olmağın bâ-telhîs fi 28 Z sene 1209 târihinde mufassal emr-i şerîf verildiğî mukayyedir. Fermân devletlü sultânım hazretlerindir. Fî 25 L sene 1210.

(Pençe)

Bu makûle cizyelerin maktû'an virildiğî var mıdır Cizye Muhâsesinden görüle.

Öteden berü çürük ve bî-hâsıl olduğuna binâ'en mukayyed olan altmış beş bin iki yüz doksan altı buçuk guruş mâlım an-hızâne ve mevâcib tezkirelerine havâle olunugelen Silistre cizyesi vukû' bulan sefer-i hümâyûn takrîbiyle der-'uhde olunan senelerin hâsılâtı otuz bin guruşa

iblâğı mümkün olmamağla el-hâletü hâzihi hâsılâtına nazaran ve sâbıklarına kıyâsen doksan bir senesinden iki yüz altı senesine gelince yirmişer bin ve altı senesinden dokuz senesine gelince yirmi bir bin ve dokuz ve on senelerinde yirmi altışar bin guruşa maktû‘an virildiği ve Erzurum cizyesi dahî mukaddemen Abdurrahman Paşa nizâmı üzere yüz kırk bin guruş mâl-ı maktû‘ ile Erzurum Gümrüğü Malikâne mutasarrıflarına merbût olduğu mukayyedir. Fermân devletlü inâyetlü sultânım hazretlerindir. Fî 19 L sene 1210.

(Pençe)

Der-kenâr olunan menzil ocaklığı takriri tesvîd oluna.

Mevkûfâtdan görüle.

Sıra No : 31

Belge No : BOA, C. ML 462/18784-2

Tarih : 16 L 1210 / 24 Nisan 1796

Konu : Adana cizye cibayeti emaneten kendisine ihale edilmiş olan maktul Karcı Mehmed Ağa'nın vefatı üzerine cizye cibayetinın Adana Mütesellimi Ahmed Bey'e 12.500 kuruşa ihale edildiğine dair.

Takrîr-i kullarıdır ki:

Adana cizye cibâyeti mukaddemen maktûl Karcı Mehmed Ağa'ya emâneten ihâle ve tefvîz buyurulmuş olduğu misüllü işbu bin iki yüz on bir senesine mahsûben sâlifü'z-zikr cizye cibâyeti maktû'an on iki bin beş yüz guruşa hâlen Adana Mütesellimi El-hâcc Abdullahpaşazâde Ahmed Bey kullarının 'uhde-i âcizânesine ihâle ve tefvîz buyurulmasını bu def'a mîr-i mûmâ ileyh kulları tahrîren niyâz ve iltimâs etmiş idüğü ma'lûm-ı âlileri buyuruldukda ber-minvâl-i muharrer cizye cibâyetinin sene-i merkûma mahsûben ol-mikdâr mebâliğ-i maktû' ile mîr-i mûmâ ileyh kullarına ihâle ve tefvîzi muvâfık-ı re'y-i âlileri ise ol bâbda emr ü fermân devletlü inâyetlü efendim sultânım hazretlerindir.

Teslîmâtları sergiden derkenâr oluna.

Teslîmâtları sürhle ve cânibde işâret olunduğu üzere olub mâ'adâ teslîmâtı kaydı bulunmamışdır. Fermân devletlü inâyetlü sultânım hazretlerindir. Fî 16 L sene 1210.

(pençe)

Cizye kaleminden keyfiyeti serî'an derkenâr oluna.

Dokuz ve on seneleri dahî buna.

(Siyakatla yazılan derkenar kayıtları alınmamışdır Y.K.)

Maktûl-i merkûmun iki yüz sekiz senesi 'uhdesine ihâle buyurulan cizye-i merkûme için vürûd iden mûmzâ defter mücebince tevzi'ât ve hâsılâtından bâ-fermân mahsûb olunan mesârifâtı ve teslîmât ve el-yevm bâkîsi keyfiyeti minvâl ve meşrûh üzere olduğu mukayyedir. Fermân devletlü inâyetlü sultânım hazretlerindir. Fî 14 L sene 1210.

(pençe)

İki yüz dokuz senesi cizye-i mezbûrun fî'l-asl mâl ve teslîm ve bâkîsi ve on senesi hâsılât ve teslîmâtı minvâl ve meşrûh üzere olduğu mukayyed olub dokuz senesinden peşînden mâ'adâ teslîmi var ise sergiden görölmeğe muhtâcdır. Fermân devletlü inâyetlü sultânım hazretlerindir. Fî 14 L sene 1210.

(Pençe)

Sıra No : 32

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 28, sayfa 67, belge 14

Tarih : 27 L 1210 / 5 Mayıs 1796

Konu : 1211 senesi Adana cizyesinin Ahmed Bey'e 13.000 guruşa ihale edildiğine dair

Kıdvetü'l-kuzât ve'l hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Abdullahpaşazâde Ahmed Bey zîde mecdühu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim etbâ'ından Halil zîde kadruhu tevkî'-refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bundan akdem iki yüz sekiz senesinde Adana kalemi cizyesinin emri cibâyeti maktûl Kar-cızâde Mehmed'e ihâle ve tefvîz olunduğu misüllü iki yüz on bir senesine mahsûben dahi kalem-i mezbûrun on iki bin beş yüz guruşa ber vech-i maktû' sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin 'uhdene ihâle ve tefvîz olunması husûsunu inhâ ve iltimâs eylediğini beyân birle ber minvâl-i muharrer sene-i mezbûreye mahsûben kalem-i mezbûr cizyesinin 'uhdene ihâle olunmasını hâcegân-ı divân-ı hümâyûnumdan Mühimmât-ı cebehâne nâzırı kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hasan zîde mecdühu istid'â etmekle Adana cizyesinin gayr-ı ez ma'âş fi'l-asl yirmi beş bin üç yüz yetmiş sekiz buçuk guruş mâlî olduğu cizye muhâsebesinde mukayyed olub ancak el-hâletü hâzihi cizye-i mezkûrenin hâsılâtı mâl-ı mukayyedi mikdârına bâliğ olmayacağı tashîh olunmağla bi-mennihi ta'âla bundan böyle tanzîmine dikkat ile mâl-ı asliyyesine iblağa ikdâm olunmak şartıyla mârrû'z-zikr on iki bin beş yüz guruşa beş yüz guruş dahi zamm ile gayr-ı ez ocaklık menzil işbu iki yüz on bir senesine mahsûben on üç bin guruş maktû'an 'uhdene ihâle ve tefvîz olunması husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk idüb ber vech-i muharrer cibâyet ve tahsîli hazine-i 'âmirem defter-i vâridâtda 'uhdene kayd ü berât ve evrâk boğçası mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle tarafına irsâl olunmağla vusûlünde boğçayı ahz ve gurre-i Muharremü'l-haramda ma'rifet-i şer' ile mühürlerin fekk ve küşâd ve kalem-i mezbûr ve tevâbi'inde sâkin ve mevcûd yerlü ve yabancı ve mürûr (ü) 'ubûr eden ehl-i zimmetin esnâf-ı selâse üzere hâl ve istihkâklarına göre 'ale'r-ru'us evrâkları tevzî' ve iktizâ eden mâl-ı cizyelerinin cibâyet ve tahsîline şürû' ü mübâşeret birle evvel-be-evvel tahsîl ve makbûzun olan mâl-ı cizyeden divân-ı müşeyyedü'l-erkân-ı mülûkânemde ihrâcı musammem olan kapum kulları mevâciblerine müretteb bin beş yüz guruş peşîn akçasıyla kaleminden muhrec mümzâ sûret-i defterde terkîm üç yüz seksen yedi guruş harc-ı aklâm ve 'avâ'idât-ı sâ'ireyi mübâşir-i merkûma teslîmen Der-'aliyyeme irsâl ve tesyîr eylemen fermânım olmağın işbu emri celîlü'l-kadrim isdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda zikr olunduğu üzere cizye-i mezbûr işbu bin iki yüz on bir senesine mahsûben gayr-ı ez ocaklık menzil on üç bin guruşa maktû'an 'uhdene kayd ve berât ve evrâk boğçası tarafına irsâl olunmuş olduğu ma'lûmun oldukda sene-i mezbûreye mahsûben kalem-i mezbûr ve tevâbi'inde sâkin ve mevcûd yerlü ve yabancı ve mürûr (ü) 'ubûr eden ehl-i zimmetin esnâf-ı selâse üzere hâl ve istihkâklarına göre 'ale'r-rû'us evrâklarını tevzî' ve iktizâ eden mâl-ı cizyelerinin cibâyet ve tahsîline şürû'

ve mübâşeret birle evvel-be evvel tahsîl ve makbûzun olan mâl-ı cizyeden mevâcibe müretteb bin beş yüz guruş peşîn akçasıyla üç yüz seksen yedi guruş harc-ı aklâm ve ‘avâ‘idât-ı sâ‘ireyi mübâşir-i merkûma teslîmen Der-‘aliyyeme irsâl ve tesyîre ziyâde ihtimâm ü dikkat eylesesin. Şöyle ki mevâcib-i mezbûrun be-her hâl ihrâc-ı bu makûle mürettebâtın vaktiyle gelüb teslîm-i hazîne-i ‘âmirem olunmasına mütevakkıf ve menût olmağla hemân meblağ-ı mezbûru tedârük ve hazîne-i ‘amireme ve mahallerine edâ ve teslîme sa‘y ü ikdâm eylesesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me‘mûrû‘l-mebânî olduğun berât ve evrâk boğçasını mahsûben bi‘s-selâme mahalline îsâl ve mütesellim-i mûmâ ileyhe teslîm ve mevâcibe müretteb sâlifü‘z-zikr bin beş yüz guruş peşîn akçasıyla sûret-i defterde terkîm olunan harc-ı aklâmı mütesellim-i mûmâ ileyhden ahz ve seyr-i serî‘ ile ihrâc-ı mevâcibden mukaddem getirüb hazîne-i ‘âmireme ve mahallerine edâ ve teslîme sür‘at ve esnâ-yı râhda ve mahallinde bilâ mücib meks ü ikâmetden mücânebet eylesesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahi mücib-i emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket eylemen bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sūdûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü‘ş-şân-ı vâcibü‘l-ittibâ‘ ve lâzımü‘l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere ‘âmil olasız hilâfından ihtirâz eylesesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi‘l-yevmi‘-s-sâbi‘ ‘ısrîni Şev-vâl sene ‘aşer ve mi‘eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti‘l-mahrûse.

Sıra No : 33

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 29, sayfa 69, belge 13

Tarih : 28 L 1210 / 06 Mayıs 1796

Konu : Adana Mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey'e verilen cizye berâtıdır.

Adana Mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey'in cizye berât-ı şerîf-i 'alîşânıdır.

NİŞÂN

Memâlik-i mahrûsemde vâkî' ehl-i zimmetden Yehud ve Nasarâ'nın şer'an ru'uslarına madrûbe olan cizyeleri beytü'l-mâl-ı müslimînin emvâl-i meşrû'asından olmağla mezheb-i Hanefîye üzere a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibârıyla evrâk-ı cizye sene-i sâbıkı üzere küşâd ve bin iki yüz on bir senesi Muharremü'l-harâm guresinden tevzi'ine mübâderet olunmak bâbında hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum sâdır olmağın bin iki yüz on bir senesine mahsûben olmak üzere Adana ve Sis ve Tarsus ve İçil sancaklarında ve tevâbi'inde sâkin ve mevcûd yerlü ve yabancı ve mürûr-ı 'ubûr iden ehl-i zimmet kefer ve Yehud ve Erâmine-i 'Acem tâ'ifelerinin şer'an üzerlerine edâsı lâzım gelen bin iki yüz on bir senesi cizyeleri cibâyetine sene-i mezbûre Muharremi guresinden mübâderet eylemek dört yüz kırk üç a'lâ ve üç bin beş yüz seksen sekiz evsat ve yedi yüz dört ednâ evrâkına esnâf-ı selâse i'tibârıyla cem'an dört bin yedi yüz otuz beş evrâk ile cibâyeti Adana mütesellimi işbu râfi-i tevkî'-i refi'ü'ş-şân-ı hakanî kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hasanpaşazâde Ahmed zîde mecdühuya derûhde ve tefvîz olunub bu berât-ı 'alîşânı virdim ve buyurdum ki: Cizyedâr-ı mûmâ ileyh varub gurre-i Muharremü'l-harâm'da hâkimü'l-vakt muvâcehesinde mîrî mührüyle memhûr cizye boğçasının mühürlerin fekk ve evrâkda olan mühürler ile tatbîk olunduktan sonra bir kiseye vaz' ve vilâyet kâdîsı mühürleyüb Der-sa'âdetime irsâl ve kalem-i mezbûra tâbi' her belde ve karyede sâkin ve mevcûd yerlü ve yabancı ve mürûr u 'ubûr iden ehl-i zimmet kefer ve Yehud ve Erâmine-i Acem tâ'ifelerinin emred-i mürâhik hükmüne dâhil olub şer'an cizyeye müstehak olan gulâmları gereği gibi takayyüd ve ihtimâm ile tefahhus olunub bir ferdî hâric ve kâğıdsız kalmamak şartıyla vech-i şer'i üzere ahâlisi beyninde mülk ve emlâkine nazar olunub esnâf-ı selâsenin kangı sınıfından add ve i'tibâr olunur ise hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla virilen nizam-ı cedîd mücebince zâhirü'l-ginâ mükesser olanlarından a'lâ i'tibâr on bir esedî guruş ve vasatü'l-hâl olanlarından evsat i'tibârıyla beş buçuk guruş ve fakîr-i mu'temilinden ednâ i'tibârıyla iki buçuk guruş ile bir rub' alınub 'aynî esedî guruş tedârükünde acz ve 'usreti olanlarından 'aynî guruş taleb olunmayub ecnâs-ı nükûddan ne gûne getirürler ise hâlisü'l-'ayâr ve tam-mü'l-vezn olanları râyic oldukları üzere İstanbul findık altını yedi guruşa ve İstanbul zer-i mahbûbu beş guruşa Mısır zer-i mahbûbu dört guruşa ve Mısır findık altını altı guruşa ve tuğralı sağ paranın her kırk 'adedi bir guruşa ve seksen 'adedi iki bin ve yüz 'adedi yüzlük hesâbıyla alınub mâl-ı cizyeleri bu vechile cibâyet ve tahsîl ve şürût-ı mukarrere-i mezkûreye kemâl ihtimâm ü i'tidâl üzere mürâ'at olunub haddi tecâvüz ve ta'addi ile sebîl-i sadakat ve tarîk-i istikâmetden 'udûl edenleri şer'an müstehak olan cezâları tertîb oluna ve ehl-i zimmet

keferenin her birine mîrî mührüyle memhûr eşkâli ile birer kağıd virilüb ‘ummâl-ı cizyenin tevzî‘ eylediği evrâkın a‘lâsından on iki ve evsatından dokuz ve ednâsından altı para ma‘îşet ve bundan mâ‘adâ her bir varakdan birer para cizye muhâsebecisi ve kâtiblerine ücret–i kitâbet ta‘yîn olunmağla müctemi‘ olan mâl-ı cizyeden hîn-i muhâsebede deynlerine mahsûb olmak ve memâlik-i mahrûsemde vâki‘ evkâf karyelerinde sâkin ehl-i zimmetden selâtîn-i ‘izâm ve vüzerâ-yı kirâm ve mîr-mîrân ve sâ’irlerinin havâs ve ocaklıklarına dâhil ve ba‘zı esbâba binâ‘en defterden ve maktû‘ olan rahib ve batrik ve kasîs⁷⁵ ve batrik ile ellerine berât alub tercümânlık ve müsellemlik ve mu‘âfiyet iddi‘âsında olanlar bi’l-cümle ref‘ ve mâdâmki iktisâb-ı ‘amale kâdir olub iktisâbdan mâni‘ olur zamânda ve zarâret ve kalem ve yâhûd ekser ‘âmminde marîz olmak gibi a‘zâr-ı sâhîhası olmayan sâ’ir ehl-i zimmetden istisnâ olunmayub cümlesinden vech-i şer‘i üzere tahammül ve istihkâklarına göre bir vahidden esnâf-ı selâse i‘tibârıyla cizyeleri cibâyet olunmak ve cizyeye müstehak olmayan sabî ve zâhirü’l-gınâ olmayub pîr ü fânî ve ‘amel-mânde olub bir vechile kâr ü kisbe iktidârı olmayanlarından hilâf-ı şer‘-i şerîf cizye talep olunmamak ve ‘ehl-i zimmetden âyende ve revende ve def‘aten edâya kudreti olanlarından mâ‘ada ancak fakîr mu‘temilinden dört taksît ile cem‘ ü tahsîl idüb lâkin cizyedârlar mâl-i cizyeyi vakt ü zamânıyla hazîne-i ‘amireme teslîm eyleyeler ve mâl-ı cizye nassen ve ictihâden icâb eden vâridât-ı şer‘iyyeden ve beytü’l-mâl-ı müslimîn olmakla ehl-i zimmet sükût-ı cizyeyi müstelzim olur ‘özürden sâlim iken dil ve safâ ile müstehak olan cizyelerin virmemek⁷⁶ için bî-vech ‘özür îrâdına ictirâ‘ ve yâhûd bir tarik ile ibâ ve bir yerde ihfâ ve yâhûd a‘lâya müstehak iken evsat ve evsata müstehak iken ednâ cizyesin virmeğe tasaddî ederi olur ise cizye-i şer‘iyyelerinden imtinâ eyledikleriçün ancak o makûlenin rakabesi üzerine madrûbe olan cizyeleri alındıktan sonra eşedd-i ‘ikâb ile icâb eden cezâları tertîb oluna ve ehl-i vilâyetden ba‘zı zî-kudret kimesnelerin bâğ ve bâğçe ve çiftlik ve değirmen ve mandıralarında çoban ve değirmenci ve *ner oğlanı* nâmıyla ve sâ’ir bahâne ile ehl-i zimmeti istisnâ ve cizyelerin virdürmeyüb bu gûne harekete cesâret edenler bâ‘isü’l-hazelân-ı ebed olur ‘ukûbât-ı şedîde ile mu‘âteb olacakların mukarrer ve muhakkak bilüb selâmet-i halleri için kemâl-ı intibâh üzere hareket eyleyeler ve cizyedârlar ve cizyedârlarının mukâyeselerine dâhil olmayan re‘âyâyâ hîle ile hufyeten evrâk gönderüb tevzî‘ olunduğu şer‘an sâbit olundukda virdiği evrâk girü kendüye redd ve akçası bi’t-tamâm tahsîl ve asıl cizyedârlarına teslîm ve tahammül ve istihkâklarına göre evrâkları mukâyesesine dâhil oldukları cizyedâr tarafından virilüb bir vechile ta‘allül ve muhâlefet ittirilmemek ve ba‘zı re‘âyâ sâkin olduğu kasaba ve kurâda mün‘im ve mütemevvil a‘lâ ve yâhûd evsata mütehammil iken a‘lâ ve evsat cizyesi virmemek için civârlarında vâki‘ âher kazâ cizyedârlarından hîle ile evsat ve ednâ kâğıdı alub mîriye gadr eylemek ihtimâli olur ise ol asılların ahâlisi beyninde mülk ve emlâkine nazar olunub esnâf-ı selâsenin kangı sınıfından ‘add ve i‘tibâr olunur ise vech-i şer‘i üzere tahammül ve istihkâklarına göre evrâkları virilüb lâkin bu bahâne ile re‘âyâ fukarâsına gadr-i tecâvüz eylemeyeler ve her bir ehl-i zimmetin tahammül ve istihkâklarına göre cizyeleri cibâyet olunmak muktezî iken ba‘zı mahallât ve kurânın kocabaşları kendü cizyelerin tahfîf için topdan

75 Kasîs kelimesi keşiş ve piskopos anlamındadır.

76 Metinde “evirmemek” için şeklinde yazılmıştır.

evrâk alub re‘âyâya istihkâklarına göre virmeyüb mâlî her ne ise beynlerinde hesâb ve hilâf-ı şer‘-i şerîf ‘ale’s-seviyye tevzî‘ olunduğu sem‘-i hümâyûnuma ilkâ olunmağla bu bid‘at-ı kerîhe dahi men‘ olunub her bir ehl-i zimmetin tahammüllerine göre cizyedâr yediyle evrâkları virilüb cizyeleri cibâyet olunmak hâsıl-ı kelâm hilâf-ı şürût-ı berât bir ferdi hâric ve kağıdsız kalmamak şartıyla vech-i şer‘i üzere her birinin tahammül ve istihkâklarına göre evrâkları virilüb cizye-i şer‘iyyeleri cibâyet olunduktan sonra kasaba ve kurâ üzerlerine topdan evrâk tarh ve tahmîl olunduğu haberi olur ise bilâ imhâl bu gûne harekete cesâret edenlerin cezâları tertîb olunacağını mukarrer ve muhakkak bilüb cibâyetine me‘mûr ‘âmiller dahi câdde-i hakdan⁷⁷ ‘udûl eylemeyüb kemâl-i istikâmet üzere hareket ve hilâf-ı şürût-ı berât-ı ‘âlîşân re‘âyâ fukarâsından başka ma‘îşet ve zahîre ve kâtibiyye ve kolcu akçası nâmıyla bir habbe taleb etmeyeler ve gerek kuzât ve nüvvâb harc-ı mahkeme nâmıyla re‘âyâ fukarâsından ve ‘ummâl-ı cizyeden kalîl ve kesîr min ba‘d nesne mutâlebe eylemeyeler şöyle ki: Kâdîlar cizyedârlar celb-i mâl sevdâsıyla re‘âyâ fukarâsına zulm ü ta‘addî ederler ise sırran ve ‘alenen tefahhus ve teccüs olunub izdiyâd aldıkları zâhir olur ise kayd u bend ile âsitâne-i sa‘âdetime irsâl ve şer‘an muhkem haklarından gelünüb ana göre bu berât-ı ‘âlîşânımın şürûtuna mürâ‘ât olunub kâdîlar ve voyvodalar ve kurâ zâbitları ve sâ‘ir sükkân-ı vilâyet bi‘l-ittifâk cizye cibâyeti husûsunda cizyedâra emânet ve müzâheret ve muhâlefet ederi olur ise haklarından gelinmek üzere isim ve resimleriyle Der-sa‘âdetime ‘arz ü i‘lâm eyleyeler ve her bir neferin cizye mâlını edâ eylediği ma‘lûm olmak için cizyedârlar başka defter tutub kasabada olanların mahallesiyile ve kurâda olanların karyesiyile ve mürûr (ü) ‘ubûr edenleri isim ve resimleriyle ‘ale’l-esâmî defter ve cizye muhâsebesine teslîm eylemek üzere der-i devlet-medârıma getüreler ve cizyedârlar kazâ ve kurâyâ tevzî‘ eylediği evrâkı min ba‘d kolcular mühürlemeyüb ve eşkâlsiz kağıd virmeyüb hîn-i iktizâda def‘-i iştibâh için tatbîk olundukda mutâbık olmak için kaleminde hıfz olunan mühürler ile mühürleyeler ve işbu berât-ı ‘âlîşânımda ta‘yîn ve tasrîh olunan şürût ve kuyûdun tenfiz ve icrâsına her birleri gereği gibi ihtimâm eyleyüb hilâf vaz‘ ü hareketden ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılâsız. Tahrîren fi‘l-yevmi’s-sâmini ‘işrîn şehri Şevvâl sene ‘aşere ve mi‘eteyn.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti’l-mahrûse

77 Metinde “cakdan” yazılmıştır.

Sıra No : 34

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 16, sayfa 31, belge 43

Tarih : 28 L 1210 / 06 Mayıs 1796

Konu : Hasanpaşazâde Ahmed Bey ve Mehmed Bey ve Mustafa Bey'in uhdelerinde olan Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve tevâbi'î mukâta'asından 1201-1202 yılları için toplanan paradan 44.361 kuruşun İstanbul'a gönderilip hazineye teslim edilmesi için.

Kıdvetu'l-kuzât ve'l hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve iftihârü'l-emâcidi ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-Meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından mîrâhur-ı evvelim payesiyle hâlen Bozok Sancağı mutasarrıfı Mîr Süleyman dâme mecdühu tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana sâkinlerinden Hasanpaşazâde Ahmed Bey ve Mehmed Bey ve Mustafa Bey zîde mecdühunun ber vech-i mâlikâne 'uhdelerinde olan Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Tevâbi'î Mukâta'atı senevî dokuz bin sekiz yüz kırk dört buçuk guruş mâl ile mukayyed olmakdan nâşî mukâta'a-i mezbûrun iki yüz bir senesinden iki yüz on bir senesine gelince müctemi' olan doksan dokuz bin üç yüz on bir guruşu emvâl-i mîrîyesinden gayr-ı ez havâlât ü teslimât mukâta'a-i mezbûre mutasarrıfları mîr-i mûmâ ileyhimin kusûr kırk dört bin üç yüz altmış bir guruş zimmet-i sahîheleri olduğu kuyûddan müstebân olmağla bu makûle mukâta'at-ı mîriye emvâlinin bî-hûde 'ukde-i te'hîre dû-çâr olması kavâ'id-i mîriye-i mürecebeyeye mugâyir ve beher hâl tahsiline (dikkat) olunmak vâcibât-ı umûrdan idüğü zâhir olmakdan nâşî mûmâ ileyhimin zimmet-i mîriyeleri sen ki mîr-i mûmâ ileyhisin ma'rifetinle tahsîl olunmak bâbında bundan mukaddem emr-i şerîfim ısdâr olunmuş olduğuna binâ'en gayr-ı ez havâlât ü teslimât kusûr-ı zimmet-i sahîhaları olan meblağ-ı mezbûrun tahsîli be-her hâl senden matlûb-ı hümâyûnum olmağla mukaddem ve bu def'a sâdır olan evâmîr-i 'aliyyem müciblerince⁷⁸ işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve bundan akdem bu husûsa me'mûren ol cânibde olan sadr-ı a'zam mektûbcusu hulefâsından Mehmed Emin mübâşereti ile irsâl olunmuşdur. İmdi⁷⁹ kusûr⁸⁰-ı mezkûr kırk dört bin üç yüz altmış bir guruşun bir akçası girüye kalmamak şartıyla bi-eyyi vechin kâne tamâmen ve kâmilen mîr-i mûmâ ileyhimden tahsîl ve eğer edâda ta'allül ve muhâlefet ederler ise keyfiyetini serî'an Der-sa'âdetim'e tahrîr ve inhâ eylemen fermânım olmağın te'kîden ve isti'calen⁸¹ vusûlünde⁸² zikr olunan senelere mahsûben mukâta'a-i mezkûrun müctemi' olan ol mikdâr emvâl-i mîriyesinden gayr-ı ez havâlât ü teslimât kusûr zimmetleri olan kırk dört bin üç yüz altmış bir guruşun tahsîli 'uhde-i liyâkatına ihâle olunmuş olmakdan nâşî beher hâl tahsîli senden matlûb-ı kat'i-i şâhânem idüğü ma'lûmun oldukda zâtında merkûz olan gayret ve

78 Kelimenin üzerine rakamla 57 yazılmıştır.

79 Kelimenin üzerine rakamla 6 yazılmıştır.

80 Kelimenin üzerine rakamla 7 yazılmıştır.

81 Kelimenin üzerine rakamla 5 yazılmıştır.

82 Kelimenin üzerine rakamla 6 yazılmıştır.

sadâkat muktezâsınca meblağ-ı mezkûrun bir akçası girüye kalmamak şartıyla her ne vechile ve ne tarikle olur ise olsun 'alâ eyyi hâlin bi't-tamâm tahsîl ve seri'an ve 'âcilen Der-sa'âdetim'e irsâl ve hazîne-i 'âmireme teslîmine sa'y ü ikdâm eylesin şöyle ki meblağ-ı mezbûr vâridât-ı mukarrere-i mîriyemden olmakdan nâşi eğer bundan sonra dahi mîr-i mûmâ ileyhim edâda ta'allül ve muhâlefet ile imrâr-ı vakt eder ise hemân keyfiyetini Der-sa'âdetim'e tahrîr ve inhâya müsâra'at ve hilâfına rızâ ihmâl ve müsâmahadan tevakkî ve mübâ'adet eylesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahî mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şânımın mazmûnıyla 'âmil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız. Tahrîren el-yevmü's-sâmîni 'ışrîn Şevvâl sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf. (28 Şevval 1210-06.05.1796)

Bi-makâmı Kostantiniyeti'l-mahrûse

Mûcebince Cabbarzâde'den buyuruldu dahi ısdâr olmuştur.

Sıra No : 35

Belge No : BOA, C. ML 462/18784-3

Tarih : 29 L 1210 / 07 Mayıs 1796

Konu : Adana kalemi cizyesinin cibâyeti 1211 senesine mahsûben 12.500 guruşa Ahmet Bey'e tefvîz buyurulması hakkında

Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan Hasan Efendi kullarının takdîm eylediği bir kıt'a takrîri mefhûmunda bundan akdem iki yüz sekiz senesinde Adana kalemi cizyesinin emr-i cibâyeti maktûl Karcızâde Mehmed Ağa'ya ihâle ve tefvîz olduğu misüllü iki yüz on bir senesine mahsûben kalem-i mezbûrun cibâyeti on iki bin beş yüz guruşa ber-vech-i maktû' ihâle olunmasını hâlen Adana Mütesellimi Abdullahpaşazâde Ahmed Bey kulları bir kıt'a mektûbuyla inhâ ve iltimâs eylediğini beyân birle ber-minvâl-i muharrer sene-i mezbûreye mahsûben kalem-i mezbûr cizyesinin mîr-i mûmâ ileyhe ihâle ve tefvîz buyurulması husûsunu tahrîr ve istid'a ider. Derkenâra havâle olundukda maktûl-i merkûmun sekiz senesine mahsûben ber-vech-i emânet 'uhdesine ihâle olunan kalem-i mezbûr cizyesinin gayr-ı ez-masârîf hâsîlâtı olan on dört bin üç yüz altmış yedi guruşdan gayr-ı ez teslimât sene-i mezbûreden zimmetinde iki bin sekiz yüz altmış yedi guruş ve dokuz senesine mahsûben kezâlik maktûl-i merkûmun 'uhdesine muhavvel olmakla gayr-i ez ma'âş fi'l-asl mâlî olan yirmi beş bin üç yüz yetmiş sekiz buçuk guruşun bin beş yüz guruşu ber vech-i peşîn teslim olunub mâ'adâ yirmi üç bin sekiz yüz yetmiş sekiz buçuk guruş bâkî kaldığı ve on senesine mahsûben hâsîlâtı olan on bin beş yüz altmış beş buçuk guruşdan gayr-i ez-ocaklık mütenezzil⁸³ yalnız sekiz bin altmış beş buçuk guruş teslim-i Hazîne-i Âmire olunmuş olduğu ve bu makûle cizyelerin maktû'an verildiği mesbûk idüğü cizye muhâsebesinden derkenâr olunmuşdur. Manzûr ve ma'lûm-ı devletleri buyuruldukda Adana eyâletinin perîşânlığı hasebiyle cizyesi dahî çürük ve bî-hâsıl olduğundan el-yevm buyuruldu der-dest olub kimesne tâlib olmadığından ber vech-i muharrer maktû'an mütesellim-i mûmâ ileyhe ihâlesi muvâfık-ı re'y-i âlîleri ise istid'â eylediği mikdâra beş yüz guruş dahî zammıyla on üç bin guruşa maktû'an der'uhdesi husûsunda ne vechile emr ü irâde-i seniyyeleri buyurulur ise emr ü fermân devletlü sa'âdetlü sultânım hazretlerindir.

Sahh.

İzzetlü Defterdâr Efendi

Takrîriniz mücebince tanzîm eylesiz deyu buyuruldu. 22 L sene 210.

Mücebince cizye kalemine kayd olunub iktizâsına göre emri ru'ûs defterlerine ilmuhaberi verile. İlmuhaber dâde.

29 L sene 1210. Kayd şod.

83 Metinde "Menzil" şeklinde yazılmıştır.

Sıra No : 36

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 16, sayfa 30, belge 44

Tarih : 17 L 1210 / 25 Mayıs 1796

Konu : Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta‘asının 1210 malından Istabl-ı amire masrafı için 4470 guruşun toplanıp Der-sa‘âdete gönderilmesine dair fermân

Kıdvetü’l-emâcid ve’l-ekârim el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’d-dâ‘im dergâh-ı mu‘al-lâm kapucubaşlarından mîrahûr-ı evvelim pâyesiyle Bozok sancağı mutasarrıfı Cabbarzâde Süleyman dâme mecdûhu ve mefâhirü’l-kuzât ve’l-hükkâm me‘âdinü’l-fezâ‘il ve’l-keâm () ve () ve () kâdîları zîde fazlulum tevkî‘-i refi‘i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki:

İftihârü’l-emâcid ve’l-ekârim Dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından hâlen Divân-ı Hümâyûnumda Çavuşbaşı olan Mehmed Said Bey dâme mecdühunun takdîm eylediği takrîri mefhûmunda bundan akdem iki yüz sekiz senesine mahsûben ma‘rifetiyle idâre olunan Istabl-ı ‘âmirer masârıfîçün Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta‘asının iki yüz on senesi mâlından iki kıt‘a rûznâmçe-i hümâyûnum temessükü mücebince havâle olunan dört bin dört yüz yetmiş guruş mukâta‘a-i mezbûre mutasarrıfları Ahmed ve Mustafa ve Mehmed nâm kimesnelerden Âsitâne-i sa‘âdetimde matlûb olundukda meblağ-ı mezbûr bu tarafda edâ olunmayub öteden berü mahallinde edâ oluna geldiğini inhâ itmeleriyle zikr olunan dört bin dört yüz yetmiş guruş mahallinde îcâb ü iktizâ idenlerden bi eyyi hâlin tahsîl ve tarafına irsâl ü tesyîr olunmak üzere emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekle mücebince ‘amel ü hareket olunmak fermânım olmağın işbu emr-i ‘âlîşânım sâdır ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki mîr-i mûmâ ileyhsin bâlâda bast ü beyân olduğu vechile emânet-i mezkûre iki yüz sekiz senesine mahsûben kapucubaşı-i mûmâ ileyh ma‘rifetiyle idâre ve rü‘yet olunmaktan nâşî meblağ-ı mezbûrun bir gün evvel tahsîl ve mîr-i mûmâ ileyh tarafına irsâl ü tesyîrine mezîd-i ihtimâm ü dikkat eylesin ve siz ki kuzât-ı mûmâ ileyhimsiz sizler dahi mücib-i emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü’ş-şân-ı vâcibü’l-ımtisâl ve lâzımü’l-ittibâ‘mın mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘âmil olub hilâfından mübâ‘adet eylesiniz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfime i‘timâd kılarsız. Tahrîren fi’l-yevmi’s-sâbi‘ ‘aşer Şevvâl sene ‘aşer ve mi‘eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti’l-mahrûsa

Sıra No : 37

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 01, sayfa 01, belge 78-b

Tarih : 04 Z 1210 / 10 Haziran 1796

Konu : Adana Mütesellimi Ahmed Bey'in kethüdası Halil Ağa'nın ve Hasanpaşazâde Mustafa Bey'in mühürlerinin zayi olduğuna dair.

Hâlen Adana mütesellimi necâbetlü Hasan Paşazâde Ahmed Bey Hazretlerinin kethüdâ-yı alî-kadrları silahşör-i şehriyârî Halil Ağa'nın kendi ismine mührü Zilhicce'nin dördüncü günü zâyi' olduğu kayd şod. Fî 4 Zilhicce sene 210

Hasanpaşazâde sa'âdetlü Mustafa Bey'in kendi ismine mührü Rebî'u'l-ahirin yirmi yedinci yevm-i sebt zâyi' olduğu kayd şod. Fî 27 Rebî'i'l-ahire sene 1211 (30 Ekim 1796).

Yine mûmâ ileyh Halil Ağa'nın kendi ismine bir sîm ve bir nühâs mühürleri Rebî'u'l-ahirin sekizinci günü zâyi' olduğu kayd şod. Fî 8 Rebî'i'l-ahir sene 1211(11 Ekim 1796)

Sıra no : 38

Belge no : BOA, C. ML 781/31892

Tarih : 6 R 1211 (09 Ekim 1796)

Konu : Adana mukâta'asının 1201 senesinden 1210'a kadar birikmiş olan alacaklarından arta kalan 12.500 guruşun toplanmasına dair emir

Mektûbî-i hazret-i sadâret-penâhî hulefâsından me'mûriyetle Adana cânibine gidüb 'avdet eden Mehmed Emin Efendi kullarının getürdüğü evrâkdan bir mâddenin hülâsasıdır. Fî 4 R sene 211.

Adana Mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey ve karındaşları Mehmed Bey ve Mustafa Bey kullarının ber vech-i iştirâk mâlikâne 'uhdelerinde olan Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'ası mâlından iki yüz bir senesinden on senesine gelince müctemi' olan mebâliğden gayr-ı ez havâlât ü teslîmât kusûr kalan kırk dört bin üç yüz altmış bir guruşun mîr-i mûmâ ileyhimden tahsîl ve Der-'aliyyeye irsâli bâbında Cabbarzâde Süleyman Bey kullarına hitâben sudûr eden emr-i âlî lede'l-vusûl husûs-ı mezbûr zımnında târîh-i emr-i şerîf-i mezkûrdan sonra ba'zı havâlâta bâ-evâmîr-i aliyye i'tâ olunduğundan mâ'adâ iki yüz dokuz senesi mâl-ı mîrîsi tamâmen kabzına me'mûr çukadâr-ı defterî Ebubekir kullarına teslîm ve yedinden sened ahz olunub ve ol vechile iki yüz bir senesinden on senesine gelince bâkî kalan on iki bin beş yüz guruşun dahi ba'zısı kısteyn mevâcibine havâle olunduğuna binâ'en teslîm olunmakda olub lâkin mîr-i mûmâ ileyhim kulları bundan akdem mukâta'a-i merkûmeye dest-rez olamayıb mâl-ı mîrîsi telef olmağla bi-mennihi ta'alâ ceste ceste edâ ve teslîm ve senedlerini ahz etmek üzere olmalarıyla mukâta'a-i merkûmenin güzeştesi zımnında tekrâr emr-i âlî ısdârıyla gadrdan himâyet birle imhâl buyurulması niyâzında oldukların Adana kâdîsı i'lâmında ve mütesellim-i mûmâ ileyh 'arzıhalinde tahrîr ederler.

Asl hulâsasına fermân-ı âlî olmuştur.

Başmuhâsebeden keyfiyeti görüle.

Sen ki mütesellim ve mîr-i mûmâ ileyhsin ber vech-i mâlikâne iştirâken 'uhdenizde olan Cemâ'at-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus Mukâta'ası re'âyâsı göçebe ve aşâyir tâ'ifesinden olub mukaddemlerde üzerlerine edâsı lâzım gelen emvâl-i mîriyeyi kable'l-edâ yaylaklarına azîmet eylediklerinden emvâl-i mezkûrenin tahsîli mümkün olunamadığı ecilden tahsîli husûsunda mukaddemen hasbe'l-iktizâ vüzerâ ve mîr-mîrân ve Dergâh-ı Âlî kapucubaşlarından Cabbarzâde Süleyman Bey dâme mecdühuya ihâle olunarak bu seneye gelince eğerçi ihtilâl üzere olub ancak bu def'a re'âyâ-yı merkûme ile bi'l-mükâtebe fî-mâ ba'd üzerlerine edâsı lâzım gelen mâl-ı mîrîyi vaktiyle teslîm ve sinîn-i güzeşteden kusûr kalan on iki bin dört yüz yetmiş yedi guruşu Eylül duhûlünde edâya ta'ahhüd etmeleriyle bi-mennihi ta'alâ Eylül duhûlünde siz re'âyâ-yı merkûmun ta'ahhüdlere vechile meblağ-ı kusûr-ı mezbûru tahsîl ve Der-'aliyyeye irsâle müte'ahhid olduklarınızı Adana kâdîsı i'lâmında ve sen ki mütesellim-i

mûmâ ileyhsin arzıhalinde tahrîr ve inhâ eylemişsin ancak meblağ-ı mezbûr on iki bin dört yüz yetmiş yedi guruşu bi-mennihi ta‘âlâ işbu sene-i mübâreke evâsıt-ı Cemâziye’l-ûlâsında ihrâc ve tevzî‘i musammem olan bir kıst mevâcibe tertîb ve tahsîs kılınmak hasebiyle meblağ-ı mezbûru tamâmen tedârük ve ta‘yîn olunan mübâşir-i merkûma teslîmen ihrâc-ı mevâcibden mukaddem Der-sa‘âdete irsâl ve Hazîne-i Âmireme teslîm eder iseniz fe-bihâ ve illâ bundan sonra dahî irsâlinde tereddüd eylediğiniz sûretde mukâta‘a-i merkûm cânib-i mîrîden zabt ve mâl-ı mîrîsinden zimmetiniz istîfâ oluncaya değin beher sene mûmâ ileyh Cabbarzâde‘ye ihâle olunarak istîfâ-yı deyn etdirilmek fermân olunmağın mücebince fi 16 M sene 1211 târihinde Adana kâdîsına ve mukâta‘a-i mezbûr mutasarrıflarından hâlen Adana Mütesellimi Ahmed Bey ve Adana sâkinlerinden Mehmed Bey ve Mustafa Bey zîde mecdühum ve bu husûs için bu def‘a mübâşir tayîn olunan () zîde kadrühuya hitâben emr-i şerîf verildiği mukayyedir.

Ve mukâta‘a-i mezbûrun iki yüz bir senesinden iki yüz dokuz senesine gelince iktizâ eden mâl-ı mîrîsinden gayr-ı ez teslîmât kusûr kalan aslı dokuz bin yedi yüz altmış sekiz guruşun tahsîli bâbında mukaddemen emr-i âlî-şân ısdâr ve irsâl olundukda mukâta‘a-i mezbûre re‘âyâları cebel-i şâhikada olmalarıyla takrîbiyle üzerlerine edâsı lâzım gelen mâl-ı mîrînin edâsında mûmâna‘at eylediklerine binâ‘en iki yüz bir senesinden iki yüz beş senesine gelinceye değin iktizâ eden otuz beş bin beş yüz elli guruşun tahsîli husûsunu sen ki mîr-i mûmâ ileyhsin mukaddemen senin ‘uhdene ihâle ve tefvîz kılınmaktan nâşî re‘âyâ-yı merkûm mebâliğ-i mezkûreyi tarafına edâ ve teslîm eylediklerinden bahsle ta‘allül ve muhâlefet eyledikleri inhâ olunub ancak mebâliğ-i mezkûreden kusûr⁸⁴ on dört bin yedi yüz elli guruş ma‘rifetinle tahsîl ve Hazîne-i Âmireye teslîm olunmuş olmağla kusûr kalan yirmi bir bin sekiz yüz guruş re‘âyâ-yı merkûm zimmetlerinde pes-mânde kaldığı zâhir iken bu makûle a‘zâra teşebbüs ile ta‘allül ve muhâlefet eylemeleri mücerred zimmetleri olan meblağ-ı mezbûru vermemek dâ‘iyyesine mebnî olmağla meblağ-ı kusûr-ı mezkûr yirmi bir bin sekiz yüz guruş bi-mennihi ta‘âlâ işbu sene-i mübâreke Cemâziye’l-ûlâda ihrâc ve tevzî‘i musammem olan bir kıst mevâcibe tertîb ve tahsîs kılınmaktan nâşî meblağ-ı mezbûru aşâyir-i merkûmeden ma‘rifetinle tamâmen tahsîl ve mübâşir-i mûmâ ileyhe teslîmen ihrâc-ı mevâcibden mukaddem Der-sa‘âdete irsâl ve Hazîne-i Âmireye teslîme ihtimâm ü dikkat eylemen fermân olmağın mukâta‘a târih-i merkûmeden Dergâh-ı Âlî kapucubaşlarından mîrâhûr-ı evvel pâyesiyle Bozok Sancağı Mutasarrıfı Cabbarzâde Süleyman Bey dâme mecdühuya ve bu def‘a mübâşir ta‘yîn olunan () zîde kadrühuya hitâben dahi emr-i şerîf verildiği mukayyedir. Fermân devletlü inâyetlü sultânım hazretlerindir.

Fî 6 R sene 1211. Sahn.

İsti‘câllerini muhtevî Cabbarzâde‘ye hitâben mü‘ekked evâmir-i şerîfe tahrîr oluna

84 Metinde “fart (فرت)” şeklinde yazılmıştır.

Sıra No : 39

Belge No : BOA, C. Dahiliye 17063-B⁸⁵

Tarih : 25 Receb 1211/ 24 Ocak 1797

Konu : Adana'da Hasanpaşâdeler ve Menemencioğulları zimmetlerinde kalan devlet alacağıının tahsili konusunda Bozok Mutasarrıfı Çaparzâde Süleyman Bey'in arzâsı.

Hüve

Devletlü inâyetlü âtufetlü re'fetlü vüfûrû'l-kerem efendim sultânım hazretleri

Lâzıme-i zimmet-i bendegâne ve râtib-i ûhde-i çâkerânem olan istidâme-i eyyâm-ı ömr ü devlet ve ikbâl ü iclâlleri du'âvâtı te'diye ve tatmîm kılındığı zeylinde ma'rûz-ı bende-i kadîmleridir ki:

Adanalı Hasanpaşazâde Ahmed Bey ve karındaşları Mustafa Bey ve Mehmed Bey'in ber vech-i mâlikâne iştirâken 'uhdelerinde olan Cemâ'athâ-yı Yörügân-ı Adana ve Tarsus Mukâta'ası re'âyâlarının zimmetlerinde bâkî kalan ma'lûmü'l-mikdâr mâl-ı bakâyâlarının ve Adana vâlisi esbak Ata'ullah Paşa'nın cânib-i mîrîden zabt olunan zimemâtından Melemenci aşiretleri zimmetlerinde olan on bin guruşun tahsîli bâbında taraf-ı bendelerine ve Adana kâdisına hitâben sâdır olan evâmîr-i şerîfe sadr-ı a'zam ve bedr-i efham devletlü inâyetlü merhametlü veliyyü'n-ni'am efendimiz hazretlerinin çukadârlarından izzetlü Mehmed Ağa mübâşeretiyle şerf-rîz-i vürûdunda yanına mukaddim adamım kulları terfik ve Adana'ya irsâl olunub, Melemenci aşiretinden matlûb buyurulan on bin guruşun beş bin guruşu hâh (ü) nâ-hâh tahsîl ve mübâşir-i mûmâ ileyhe teslim ve Der-aliyye'ye ba's ü tesyîr olduğundan gayri Yörügân-ı mezkûrenin bakâyâsı dahi (mîr)mîrân-ı merkûmûndan matlûb eylediklerinde hadâset-i sinneri takrîbiyle bakâ(yâ)-yı mezkûre cevâbını dahi etmeyüb mübâşir-i mûmâ ileyh tehî avdet etmeleriyle hâl ü keyfiyyetleri ne vechile olduğu mübâşir-i mûmâ ileyh kullarının takrîrinden ma'lûm-ı inâyetleri buyurulmak iltimâsı arzâ-i inâyetleri buyuruldukda ol bâbda lutf ü kerem devletlü inâyetlü atufetlü re'fetlü vüfûrû'l-kerem efendim sultânım hazretlerinizdir.

Fî 25 B sene 1211.

(Mühür: El-müste'âni'l-İlâhi himmet Süleymân)

İzzetlü Defterdâr Efendi, meblağ-ı mezbûru ahz ve mahalline teslim ve iktizâsını ifâde eylemeniz fermân buyuruldu.

85 Bu belge, *Belgeler*, XXX/34 (2009), sayfa 19'da yayımlanmıştır.

Sıra No : 40

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 78, sayfa 153 belge 13

Tarih : Evail L 1211 / 30 Mart-8 Nisan 1797

Konu : Adana Eyaletinin Rum Beylerbeyisi ve İsmail Muhafızı Mehmed Paşa'ya verildiğine ve Ahmed Bey'in mütesellim tayin olunduğuna dair.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ Adana kâdisı ve Adana eyâletinde vâkı' kazâların kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu def'a Adana eyâleti İsmail muhâfızı olub Rum Beylerbeyisi pâyesi olan mutasarrıf-ı sâbık emirü'l-ümerâ'i'l-kirâm Mehmed Paşa dâmet me'âlühuya kal'a-i mezbûre muhâfazası şartıyla 'avâtıf-ı 'aliyye-i şâhâne ve 'avârıf-ı behiyye-i tâcdârânemden işbu bin iki yüz on bir senesi Şevvâlü'l-mükerrem dördüncü gününde tevcih ve ihsân-ı mülûkânem olub paşa-yı mûmâ ileyhe kal'a-i merkûme muhâfazasında olmak takrîbiyle tarafından Adana eyâletine zabt ü rabt-ı memleket ve re'y ve himâyet ü sıyânet-i fukarâ ve zu'afâyâ muktedir bir mütesellim nasbından lâbüd ve muktezî olmakdan nâşî Adana kazâsı sükkânından El-hâcc Abdullahpaşazâde kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed Bey zîde mecdühu evsâf-ı mezkûra mevsûf ve re'âyâ-perver ve müstakîmü'l-etvâr olduğundan bahisle eyâlet-i mezkûreye mütesellim nasb olunmak bâbında emr-i şerif sudûrunu paşa-yı mûmâ ileyhin kapu kethüdâsı bâ-takrîr istid'â itmekle vech-i meşrûh üzere mütesellim nasb olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhimsiz mîr-i mûmâ ileyh eyâlet-i mezkûreye mütesellim nasb ü ta'yîn kılındığı ma'lûmunuz oldukda ber vech-i muharrer mütesellilik-i mezkûru târîh-i merkûmdan mîr-i mûmâ ileyhe zabt ve paşa-yı mûmâ ileyh tarafına râci' olan 'â'idât ve tayyârâtı kadîmden olugeldiği vechile ahz ü kabz itdirüb mütesellimliği umûruna aherden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirilmemek bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından gâyetü'l-gâye tehâşî ü mücânebet eylesesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız. Tahrîren fî evâ'ili şehri Şevvâlî'l-mükerrem sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

Sıra No : 41

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 11, sayfa 21, belge 212

Tarih : 14 L 1211 / 12 Nisan 1797

Konu : Adana'nın devlet gelirlerinden tahsil edilemeyip kalmış olan 114.430 kuruşun elbirliği ile yerlü yerinden tahsil ve İstanbul'a gönderilmesine dair ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Adana eyâletinde vâkı' zikr-i âtî mukâta'âtın muhtevî olduğu kazâların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân hâlen Adana Mütessilimi Ahmed Bey zîde mecdühu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı ahâli ve iş erleri ve bu husûsa hâsseten mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şıkk-ı evvelim etbâ'ından Hacı Mehmed zîde kadrühu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Mukâta'ât-ı mîriyyeye mutasarrıf olanlar mukayyed olan mâlın beher sene hazîne-i 'âmireme havâle olunan mahallere edâ ve kalemiyyesin virüb hesâbın görmek şurût-ı mâlikânededen iken kaleminden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret-i defterde muharrer mukâta'âtın bir müddetden berü mâl-ı mîrileri pes-mânde kaldığından tahsîli için emr-i şerîfim ısdâr olundukca Adana'nın perîşânlığından cevâb virilerek sinîn-i güzeşteden gayr-ı ez havâlât ü teslîmât mukâta'ât-ı merkûmenin el-yevm bir yük on dört bin dört yüz otuz buçuk gurus mâlî bekâyâ kalmağla meblağ-ı mezbûr vâridât-ı mukarrere-i mîriyyeden olub bir akçasının pes-mânde kalması tecvîz olunur hâlâtdan olmadığına binâ'en siz ki mütessilim ve vücûh-ı ahâli-i mûmâ ileyhim ve iş erlerisiz işbu emr-i şerîfimle ta'yîn olunan mübâşir lede'l-vusûl meblâğ-ı mezbûr mukâta'ât ashâbından ve zabt iden mültezimlerinden ve hâsılât-ı mukâta'âtdan ve fevt olanların terekelerine vâzı'ü'l-yed olan vereselerinden ve îcâb ü iktizâ idenlerden ma'rifetiniz ve ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkıyla tamâmen tahsîl ve mukâta'ât-ı merkûmeden harâb olmuşları var ise tagallüb ve ta'ayyün kesb itmek için harâbî-i memlekete bâ'is olanlardan tazmîn eylemeniz iktizâ itmekle o makûle harâb mukâta'âtın mâlları ne mikdâr ise tahrîb-i memlekete bâ'is olanlardan tazmîn olunmak için keyfiyeti i'lâma mübâderet ve mâ'adâsının bir akçası girüye kalmayarak yerlü yerinden tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslim ve Der-sa'âdetime tesyîri husûsuna müsâra'at eylemeniz fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i 'âlîşânım sâdir ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sûret-i defterde terkîm olunan mukâta'âtın sinîn-i güzeşte emvâlinden müterâkim olan meblağ-ı mezbûru fermânım olduğu vechile mukâta'ât-ı merkûm ashâbından ve zabt iden mültezimlerinden ve hâsılât-ı mukâta'âtdan ve fevt olanların terikelerine vâzı'ü'l-yed olan vereselerinden ve îcâb ü iktizâ idenlerden ma'rifetiniz ve ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkıyla tamâmen tahsîl ve mukâta'ât-ı merkûmeden harâb olmuşları var ise tagallüb ve ta'ayyün kesb itmek için harâbî-i memlekete bâ'is olanlardan tazmîn eylemeniz iktizâ eylediği ma'lûmunuz oldukda o makûle harâb mukâta'âtın mâlları ne mikdâr ise tahrîb-i memlekete bâ'is olanlardan tazmîn olunmak için keyfiyeti i'lâma mübâderet ve mâ'adâsının bir akçası girüye kalmayarak tekmîlen yerlü

yerinden tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslim ve Der-sa'âdetime tesyîri husûsuna müsâra'at ve hilâfindan mübâ'adet eylesesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun işbu emr-i şerîfimle Adana'ya varub sâlifü'z-zikr bir yük on dört bin dört yüz otuz buçuk guruş mâl-ı mîrî bekâyâsını fermânım olduğu üzere cümle ittifâkıyla yerlü yerinden tahsîl ve pey-der-pey hazîne-i 'âmireme teslimi ihtimâm ü dikkat ve lâzımü'l-inhâ husûsâtı sen dahi tahrîr iderek tahsîl-i emvâl-i mîriyyeye sa'y ü gayret ve kusûr ü rehâvetden mücânebet eylesesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ ileyhimsiz siz dahi muktezâ-yı emr-i şerîfime imtisâl ve mütâba'at eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere 'âmil olub hilâfindan hazer ü mücânebet eylesesiz. Şöyle (bilesiz) 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi'i 'aşer şehri Şevvâl sene ihdâ 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

Hazret-i defterdâr-ı şikk-ı evvel etbâ'ından El-hâcc Mustafa zîde kadrûhu ile isti'câl(i) hâvî bir kıt'a fermân-ı 'âlîşân sâdır ve vürûd eylediği bu mahall(e) kayd şod.

Sıra No : 42

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 79, sayfa 154, belge 11

Tarih : 07 ZA 1211 / 04 Mayıs 1797

Konu : Adana Mütessellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey, Mehmed Bey ve Mustafa Bey'in uhdelerinde olan Cemaâthâ-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus mukâta'asının 1210 senesi gelirlerinden Akkirman Kal'ası muhâfızlarına havâle olunan 2.500 kuruşun görevli kişi tarafından alındığına dair.

Bâ'is-i tastîr-i hurûf budur ki:

Hâlen Adana Mütessellimi Hasanpaşazâde necâbetlü Ahmed Bey ve Mehmed Bey ve Mustafa Bey Hazretlerinin 'uhdelerinde olan cema'âthâ-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'asının bin iki yüz on senesi mâl-ı mirîsinden bâ-emr-i 'âlî Akkirman Kal'ası muhâfazasında olan muhâfızlarına havâle olunan iki bin beş yüz guruşa me'mûriyetim ve mübâşeretim hasebiyle mîr-i mûmâ-ileyhim hazerâtından tamâmen ve kâmilen ahz ü kabz idüb cânib-i hazîne-i 'âmireye îsâl ve teslîm zımnında 'indimde hıfz olmağla meblağ-ı mezbûru ahz ü kabz eylediğimi müş'îr işbu tahvîl tahrîr ve mîr-i mûmâ ileyhim yedlerine li-ecli's-sened i'tâ olundu. Gerekdir ki hîn-i hâcetde ibrâz ve ihticâc oluna ve's-selâm. Hurrîre fî 7 Zi'l-ka'de sene 1211

El-fakîr Ali Bozoklu Çukadâr-ı Hazret-i izzetlü defterdâr-ı sâni

Sıra No : 43

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 12, sayfa 22, belge 211

Tarih : 18 ZA 1211 / 8 Mayıs 1797

Konu : Hasanpaşazâde Ahmed, Mehmed ve Mustafa Bey'in malikane olarak uhdelerinde olan Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Tevabii Mukâta'ası'nın 1208 senesinden 1211 senesine gelince birikmiş olan 3.543,5 guruş otuz akçanın tahsil edilmesine dair.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütessellimi Ahmed Bey zîde mecdühu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim etbâ'ından El-hâcc Mehmed zîde kadrühu tevki'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Zamân-ı zabtı Mart evvelinden olub Adana sâkinlerinden Karslızâde Hasanpaşa hafidleri Mustafa Bey ve Mehmed ve Ahmed Bey zîde mecdühumun ber vech-i mâlikâne 'uhdelerinde olan Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Tevâbi'i Mukâta'ası'nın bin iki yüz sekiz senesinden iki yüz on bir senesine gelince ber müceb-i mu'tâd-ı kadîm iktizâ iden kalemiyyesinden iftihârü'l-ümerâ' ve'l-ekâbir müstecmi'-i cemî'u'l-me'âlî ve'l-mefâhir el-muhtassu bi-mezîdî 'inâyeti'l-meliki'l-kâdir bi'l-fi'l başdefterdârım El-hâcc İbrahim Reşid dâme 'uluvvuhunun hissesine isâbet iden ma'a harc-ı aklâm yalnız bin üç yüz kırk beş buçuk guruş otuz akça kalemiyyesi mu'accelen tahsîl ve müşârûn ileyhın hazînesine teslîmi mühimm ve muktezî olmağın hâssaten işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde kaleminden ihrâc derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan imzâlu sûret-i defterde takdîm olunduğu üzere ol mikdâr kalemiyye akçasını siz ki kâdî ve mütesellim-i mûmâ ileyhimsiz ma'rifetiniz ile yerlü yerinden tamâmen ve kâmilen tahsîl ve mübâşirine teslîmen serî'an ve 'âcilen Der-'aliyyeme irsâl ve defterdâr-ı müşârûn ileyhın hazînesine teslîme mezîd-i ihtimâm ü dikkat eylesesiz. Şöyle ki zikr olunan kalemiyye akçasının tahsîli pesmânde-i 'ukde-i te'hîr olunduğuna bir dürlü rızâ-yı şâhânem olmamağla derûn-ı emr-i şerîfimde dakîka-i vâhîde te'hîr ve tevakkufa ruhsat ve cevâz göstermeksizin tamâmen ve kâmilen mûmâ ileyhden tahsîl ve Der-'aliyyeme tesyîr birle hazîne-i müşârûn ileyhe tavsîline ziyâde sa'y ü gayret eylesesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun işbu emr-i şerîfimle ol tarafa vusûlünde me'mûr-ı tahsîli olduğun mezkûr-ı mikdâr kalemiyyesini ma'rifet-i şer' ve mütesellim-i mûmâ ileyhın ma'rifeti ve ma'rifet ve mübâşeretinle mûmâ ileyhden tamâmen ve kâmilen taleb ve tahsîl ve temessük i'tâsıyla getürüb müşârûn ileyhın hazînesine îsâl ve teslîme sür'at ü şitâb ve avk ü te'hîr ile imrâr-ı vaktiden tehâşî ü ictinâb eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ımtisâl ve lâzımü'l-ittibâ'ımın mazmûn-ı münîfi üzere 'amel ü hareket ve hilâfından gâyetü'l-gâye ittikâ ü mübâ'adet eylesesiz. Şöyle bilesiz; 'âlâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer Zi'l-ka'de sene ihdâ 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

Sıra No : 44

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 11, sayfa 20, belge 213

Tarih : 14 ZA 1211 / 11 Mayıs 1797

Konu : Adana cizyesinin 1212 senesine mahsûben 13.000 kuruşa Ahmed Bey'e sipariş edildiğine ve Ahmed Bey'in cizye geliri mevâcibe tahsis edilmiş olan 1.500 kuruş ile 391,5 kuruş harc-ı aklâm ve diğer aidatlarını İstanbul'a yollamasına dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l- fazlı ve'l- kelâm Mevlana Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed Bey zîde mecdühu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şıkk-ı evvelim etbâ'ından El-hâcc Mehmed zîde kadrihu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana cizyesinin gayr-ı ez ma'âş fi'l-asl yirmi beş bin üç yüz yetmiş sekiz guruş mâlî olup ancak el-hâletü hâzihi hâsılatı mâl-ı mukayyedi mikdârına bâliğ olmayacağı tashîh olunmağla bi-mennihi ta'âlâ bundan böyle tanzîmine dikkat birle mâl-ı aslîsine iblâğ olunmak şartıyla sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhâsin gayr-ı ez ocaklık menzil işbu bin iki yüz on bir senesine mahsûben zikr olunan Adana cizyesi iltimâsına binâ'en on üç bin guruşa maktû'an 'uhdene ihâle ve tefvîz olunmuş idi. Şimdi bin iki yüz on iki senesine mahsûben dahi cizye-i mezkûr sâbıkı üzere hazîne-i 'âmirem defterlerinde 'uhdene kayd ve berât ve evrâk boğçası mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle tarafına irsâl olunmağla vusûlünde boğça-yı merkûmeyi ahz ve gurre-i Muharremü'l-harâmda ma'rifet-i şer'le mührünü fekk ü küşâd ve kalem-i mezbûr ve tevâbi'inde sâkin ve mevcûd yerlü ve yabancı ve mürûr (ü) 'ubûr eden ehl-i zimmetin esnâf-ı selâse üzere hâl ve tahammüllerine göre 'ale'r-ru'us evrâkları tevzî' ve iktizâ eden mâl-ı cizyeleri cânib-i mîriçün cibâyet ve tahsiline şürû' ve mübâşeret birle evvel-be-evvel tahsîl ve makbûzun olan mâl-ı cizyeden divân-ı müşeyyedü'l-erkân-ı mülûkânemde ihrâcî musammem olan kapum kulları mevâciblerine müretteb bin beş yüz guruş peşin akçesiyle kaleminden muhrec mûmzâ sûret-i defterde terkîm olunan üç yüz doksan bir buçuk guruş harc-ı aklâm ve avâ'id-i sâ'ireyi mübâşir-i merkûma teslîmen Der-'aliyyeme irsâl ü tesyîr eylemen fermânım olmağın işbu emri 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda zikr olunduğu üzere cizye-i mezkûr bin iki yüz on iki senesine mahsûben gayr-ı ez ocaklık menzil sâbıkı üzere on üç bin guruşa maktû'an 'uhdene kayd ü berât ve evrâk boğçası tarafına irsâl olunmuş olduğu ma'lûmun oldukda sene-i merkûma mahsûben kalem-i mezbûr ve tevâbi'inde sâkin ve mevcûd ve mürûr (ü) ubûr eden ehl-i zimmetin esnâf-ı selâse üzere hâl ve tahammüllerine göre 'ale'r-ru'us evrâkları tevzî' ve iktizâ eden mâl-ı cizyelerinin cibâyet ve tahsiline şürû' ve mübâşeret birle evvel-be-evvel tahsîl eylediğın mâl-ı cizyeden mevâcibe müretteb bin beş yüz guruş peşin akçasıyla üç yüz doksan bir buçuk guruş harc-ı aklâm ve avâ'id-i sâ'ireyi mübâşir-i merkûma teslîmen Der-'aliyyeme irsâl ü tesyîre müsâra'at eylesin. Şöyle ki mevâcib-i mezkûrun beher hâl ihrâcî bu makûle mürettebâtın vaktiyle gelüb teslîm-i hazîne-i 'âmirem olunmasına mütevakkıf ve menût olmağla hemân meblağ-ı mezbûru tedârük ve hazîne-i 'ami-

reme ve mahallerine edâ ve teslîme mübâderet ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı îsâli olduğun berât ve evrâk boğçasını mashûben bi's-selâm mütesellim-i mûmâ ileyhe teslîm ve mevâcibe müretteb sâlifü'z-zikr bin beş yüz guruş peşîn akçesiyle sûret-i defterde terkîm olunan harc-ı aklâmı mütesellim-i mûmâ ileyhden ahz ve seyr-i serî' ile ihrâc-ı mevâcibden mukaddem getürüb hazîne-i âmireme ve mahallerine edâ ve teslîme dikkat ve esnâ-yı râhda me'mûriyetinde bilâ mücib mahallinde meks ü ikâmetden mücânebet ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahi mücib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü'ş-şân-ı vâcibü'l-ımtisâl ve lâzımü'l-ittibâ'mın mazmûn-ı münîfi üzere 'amel ü hareket ve hilâfıyla vaz' ü hâlât vukû'unda be-gâyet mübâ'det eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşer Zi'l-ka'de sene ihdâ 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

Sıra No : 45

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 10, sayfa 18, belge 215

Tarih : 18 S 1212 / 12 Ağustos 1797

Konu : Ahmed, Mehmed ve Mustafa Beylerin uhdelerinde olan Cemaatha-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'asının 1201 senesinden 1210 senesine gelince zimmetlerinde birikmiş olan 29.712 guruşu on bir senesinden itibaren senede beşer bin guruş taksite bağlanıp mukâta'anın yıllık geliri olan 10.177,5 ve bin iki yüz on bir senesi taksiti olan 5.000 guruşun devlet hazinesine teslim edilmesine dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed Bey zîde mecdühu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân defterdâr-ı şikk-ı evvelim etbâ'ından bu husûsa mübâşir ta'yîn olunub ol cânibde olan El-hâcc Mehmed zîde kadrühu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin zamân-ı zabtı Mart ibtidâsından olub senin ve birâderlerin Mehmed Bey ve Mustafa Bey zîde mecdühümânın ber-vech-i mâlikâne 'uhdenizde olan Cemâ'athâ-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'ası'nın bin iki yüz bir senesinden on senesine gelince mukayyed olub mâlından gayr-ı ez teslîmât ve havâlât zimmetinizde terâküm iden yirmi dokuz bin yedi yüz on iki guruşu on bir senesinden i'tibâren senede beşer bin guruş taksîte rabt olunub mukâta'a-i mezbûrenin ma'a tefâvüd-i şemsiyye bin iki yüz on bir senesi mâlı olan on bin yüz yetmiş yedi buçuk guruş asıl akça mâlını bi't-tamâm edâ eylemeniz şartıyla tarafınıza sûret i'tâ ve bin iki yüz on bir senesi mâlı olan meblağ-ı mezbûru on bin yüz yetmiş yedi buçuk guruş asıl akça ile on bir senesi taksîti olan beş bin guruşun tamâmen tahsîl ve hazîne-i âmîreme teslîmiçün sene-i sâbika evâsıt-ı Şa'bân'ında başka ve ba'dehu te'kid ve isti'câli muhtevî sene-i merkûme evâsıt-ı Şevvâlinde başka evâmîr-i şerîfim irdâr ve irsâl olunmuşıdı. Şimdi sadr-ı a'zamım çukadârlarından Bozoklu Ali zîde kadrühu ile Der-sa'âdetim'e irsâl eylediğîn tahrîrât mefhûmunda on bir senesi taksîti olan beş bin guruşdan iki bin beş yüz guruşunu mübâşir-i merkûma teslîmen irsâl birle diğer iki bin beş yüz guruşunu dahi Haziran duhûlünde irsâl ideceğini ve on bir senesi mâlı olan meblağ-ı mezbûru dahi mukaddemen 'aşâir ile mukâvele olunduğu vechile yaylaklarından 'avdetlerinde Eylûl duhûlünde tahsîl ve tesyîr ideceğini sen 'arzhâlinde tahrîr ü inhâ ve Adana kâdîsından aldığın i'lâmı () eylemişsin zikr olunan mâl-ı mîrinin inhâ ve istid'ân üzere taksîte rabtı vakt ü zamânıyla edâ olunmak irâdesine mebnî ve on bir senesi mâlı olan meblağ-ı mezbûru dahi tekmîlen edâ eylemen şurûtuna mebnî iki yüz on bir senesi taksîtinin nısfını götürüb nısfını dahi Haziran'da edâ iderim ve on bir senesi tekmîl mâlı olan meblağ-ı mezbûru dahi Eylûl'de 'aşâirin 'avdetlerinde irsâl iderim deyü çukadâr-ı merkûmu i'âde eylemen tamâm-ı rızâ-yı şâhânemin hilâfî ve ta'ahhüdüne münâfi olub merâmın bî-hûde tahrîrât ile imrâr-ı vakt idüğü ihsâs olunduğuna binâ'en mukâta'a-i mezbûre üzerinden ref' ve tâlibine fûrûht ve zimmet-i mîriyyen def'aten

tahkîk ve şiddetle tahsîl olunmak lâzım gelmiş ise dahi bu def'a tenbîh ile iktifâ ve bundan sonra dahi on bir senesi taksîtinden gayr-ı ez teslim bâkî kalan iki bin beş yüz guruş ve on bir senesi tekmîl mâlî olan on bin yüz yetmiş yedi buçuk guruş ki cem'an on iki bin altı yüz yetmiş yedi buçuk guruşu mukaddem ta'yîn olunan mübâşir-i merkûma teslimen irsâl itmez isen muktezâ-yı te'dîbin icrâsı tasmîm-kerde-i şâhânem idüğü ma'lûmun oldukda vusûl-ı emr-i şerîfimde meblağ-ı mezbûru tamâmen mübâşir-i merkûma teslimen hazîne-i 'âmireme irsâle ihtimâm ü dikkat ve hilâfından be-gâyet tehâşî ü mücânebet eylemen fermânım olmağın tenbîhen ve isti'câlen işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde meblağ-ı mezbûrun vakt-i edâsı mürûr itmekden nâşî bundan sonra bir gün te'hîrine rızâ-yı şâhânem olmayub tamâmen hazîne-i 'âmireme teslimi matlûb-ı şâhânem idüğü ve fermûde-i hümâyûnumun hilâfî hareket ider isen muktezâ-yı te'dîbin icrâ olunacağı meczûmun oldukda meblağ-ı mezbûru 'alâ eyyi hâlin tamâmen tedârük ve mübâşir-i merkûma teslimen Der-sa'âdetim'e irsâle ihtimâm ü dikkat ve hilâfî hareket ile mazhar-ı gazab olmakdan nefsinî sıyânet eylesesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-i tahsîli olduğun sâlifü'z-zikr on iki bin altı yüz yetmiş yedi buçuk guruşu ma'rifet-i şer'le tamâmen 'alâ eyyi hâlin mütesellim-i mûmâ ileyhden ve birâderlerinden tahsîl ve ahz ve istishâb ve i'câleten götürüb hazîne-i 'âmireme teslimi mezîd-i sa'y ü gayret ve eğer mütesellim-i mûmâ ileyh bugün yarın edâ iderim deyü leyte ü le'alle ider ise keyfiyeti Der-sa'âdetim'e tahrîr ü inhâya mübâderet ve bî-hûde meks ü tevkîfden ve tehî dest avdet itmekden ziyâde hazer ü mücânebet eylesesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer şehri Safer sene isnâ 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostanyiniyeti'l-mahrûse

Sıra No : 46

Belge No : Adana Ş.S. 55, imğ. 77, sayfa 152, belge 16

Tarih : 15 CA 1212 / 5 Kasım 1797

Konu : Adana Mütesellimi Hasan Paşazâde Ahmed Bey, Mehmed Bey ve Mustafa Bey'in uhdelerinde olan Yörügân Mukâta'ası tablosudur.

Hâlen Adana Mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey birâderleri Mehmed Bey ve Mustafa Bey Hazretlerinin 'uhdelerinde Yörügân Mukâta'asının

	Guruş
İki yüz on bir senesi mâlından mübâşeretim hasebiyle ahz olunan 3500 guruşdur.	3500
İki yüz on iki senesine mahsûben eyâlet-i Adana'dan cebelüye me'mûriyetim hasebiyle İçil'den bir nefer ile nefsi Adana'dan cem'an	0540
Adana mukâta'atından me'mûriyetim hasebiyle boyahânededen on bir senesine mahsûben bir senelik mîrî akçası üç yüz dokuz	0309
İhtiyârzâde Mukâta'asından yedi yüz otuz iki guruş ahz olunmuşdur.	0732
Ateş İmâmdan ahz olunan yüz guruş ahz olunmuşdur	<u>0100</u>
	5181
Hacı Boşnak'dan ahz olunan üç yüz doksan bir guruşdur	0391
Yine mîr-i mûmâ ileyh hazretlerinin bâ-emr-i 'âlî 'uhdesinde olan iki yüz on iki senesi Adana cizyesi mâlından harc-ı aklâm ve peşîn ve mîrî akçası min haysü'l-mecmû' on üç bin beş yüz yetmiş iki guruşdur. Sahl	<u>8000</u>
	13572

Sıra No : 47

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 78, sayfa 152, belge 18

Tarih : 15 CA 1212 / 5 Kasım 1797

Konu : Hasanpaşazâde Ahmed Bey'den ahz olunan on bir bin iki yüz guruşa dair

Hâlen Adana Mütesellimi Hasanpaşazâde necâbetlü Ahmed Bey Hazretlerinden me'mûriyetim hasebiyle ceste ceste ahz ü kabz ettiğim mebâliği mîr mûmâ-ileyh ile birâdeleri Mehmed Bey ve Mustafa Bey 'uhdelerinde olan Yörügân Mukâta'asının iki yüz

	Guruş
On bir senesi taksîd mâlî iki bin beş yüz guruş guruş ahz olunmuştur.	2500
Yine mîr-i mûmâ ileyhümânın mukâta'a-i mezbûrdan devletlü veliü'l-ni'am defterdâr efendimizin mâl-ı kalemiyyesi olarak ahz olunan	1200
mîr-i mûmâ ileyh Ahmed Bey Efendi'nin ber vech-i maktû' 'uhdesinde olunan iki yüz on bir senesi mâl-ı cizye-i	0000
Adana'dan bâkî deyn-i 'atik için tamâmen ahz olunan yedi bin beş yüz guruştur.	7500
Min haysü'l-mecmû' mîr-i mûmâ ileyh yedinden 'an nakdin ve bâ-poliçe ahz u kabz olunan on bir bin iki yüz guruştur.	11200

Sıra No : 48

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 14, sayfa 26, belge 205

Tarih : 17 C 1212 / 7 Aralık 1797

Konu : Adana'dan kırk katâr deve temin edilmesine dair gönderilen ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-keâm vilâyet-i Adana'da vâkı' kazâ-ların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed Bey ve zıkr-i âti şütürânın mübâya'asına me'mûr kılınan dergâh-ı mu'allâm gedüklülerinden Mahmud zîde mecdühu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve sâ'ir iş erleri zîde kadrühum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Vidinli Pasbanoğlu Osman nâm nemek be-harâm muktezâ-yı cibiliyeti üzere i'lân-ı isyân idüb tarafından asker tertîb ve irsâli ile geçen sene Tırnovi kasabasını ve cevânibini ve bu def'a Niğbolu Kal'ası ve havâlisini küffâr gibi top ve humbara ile taht ü tarâc ve nice bî-günâh nisvân ü sibyanı ateşde yakub askeri ve re'âyâyı 'illet-i tesâvi envâ'⁸⁶ 'ukûbet ile katl ve iyâzen⁸⁷ billâhi ta'âlâ emvâl-i müslimîni iğtinâm ve ahrâr-ı mü'minîni esir idüb ve savb-ı izâlesinin şer' ve kânûn ve 'azl ü nakl tevâfuk etmekden nâşî şimdide değin şakiyy-i merkûmun tav'an ve kerhen mütâba'at ve icrâ-yı şekâvetinde mu'âvenet etmişken şimden sonra nâ'ib ve müstağfir olub devlet-i 'aliyyem ocaklarına dahîl düşerek ve senâ-yı harb ü darbın kezâlik tav'an girü tarafına gelenlerin cerâhim-i sâbıka ve lâhıkaları ma'fuvv olmak üzere fakat şakî-i merkûmun ve kendüsü ile şekâvetde ısrâr ile muhârebeye tasaddî idenlerin ber mantûk-ı fetvâ-yı şerîf cezâ-yı sezâları tertîb olunmak için mahsûs asker ve ser-asker ta'yîn olunmak üzere olub ancak ser-asker ma'iyetlerinde istihdâm için emr-i şütürânın lüzûmu derkâr ve Istabl-ı 'âmireme tâbi' orta ve kışlaklarında mevcûd olan şütürâna killet gelüb hîn-i iktizâda mevcûd bulunmak için beher hâl bir mikdâr şütürân mübâya'asına ihtiyâc hiss eylediği zâhir ve bedîdâr olduğuna binâ'en vilâyet-i Adana'da vâkı' kazâlarda bulunan mahallerden kırk katar deve mübâya'ası tertîb ve sînin-i sâbıkda mübâya'a olunduğu üzere beher katarı mükemmel ve pusat-ı sâ'iresiyle üçer yüz guruşdan kırk katâr devenin on iki bin guruş bahâsıyla mübâya'a olunan mahallerden Asitâne-i sa'âdetime gelince beher katârına ber vech-i mu'tâd olan dokuzar guruşdan yediyüz altmış guruş nafaka bahâlarıyla cem'an on iki bin yedi yüz altmış guruşun nısfı hîn-i tekemmülünde virilmek şartıyla nısf-ı âheri olan altı bin üç yüz seksen guruş 'an nakdin ta'yîn olunan mübâşire i'tâ ve irsâl olunmağla sen ki mütesellim-i mûmâ ileyh sin mârrü'z-zıkr kırk katar şütürânı yüke el verir güçlü ve kuvvetli ve tûvânâ be-gâyet güzîde ve tüylü olmak ve bir mehârı boz ve koca olmamak şartıyla vilâyet-i Adana'da vâkı' kazâlarda bulunan kurâlardan ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifeti ve cümle ittifâkıyla serî'an ve 'âcilen mübâya'a ve tekmîl ve kefillü ve beyânlu mu'temed sarbânlar tedârük ve tevdî' ve tesellüm idüb anlar dahi esnâ-yı râhda yem ve yiyeceklerine

86 Metinde عنواع şeklinde yazılmıştır.

87 Metinde عيازا yerine عيازن şeklinde yazılmıştır.

bakub gereği gibi görüb ve göze(te)rek kal'ından sıyânet eylemen ve eğer bir mehârî zâyi' ve telef ve hilâf-ı 'âmel-mânde ve koca ve lâgar olur ise sarbânbaşidan ve sâ'ir iktizâ idenlerden tazmîn eylemeği te'dîb ve gûşmal olacaklarını tefehhüm iderek mübâşir eline terfikan Der-'aliyyeme irsâl ve Asıtâne-i 'aliyyeme tesellüme bezl ü sa'y-ı makderet ve bulunmayan kazâlara hisse tarh ve tahmîl ile fukarâyı rencîdeden müba'âdet eylemen fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde mevkûfâtın muhrec mûmzâ ve sûret-i defterde mastûr olduğu üzere kırk katâr şütürân güçlü ve yüke el verir genç ve tüvânâ gâyet güzîde ve tüylü olmak ve bir mehârî boz ve koca ve sâkat olmak şartıyla vilâyet-i Adana'da bulunan mahallerden mükemmel hâvud ve pusat-ı sâ'iresiyle beher katârına üçer yüz guruşdan nısfı hîn-i tekâmînde i'tâ olunmak üzere nısf bahâları 'an nakdin ashâbına edâ ü teslîm olunarak ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifeti ve cümle ittîfâkıyla ser'an mübâya'a ve tekâmîl ve sârbânlar dahi tedârük ve ta'yîn birle bir sâ'at akdem Der-'aliyyeme irsâl ve Istabl-i 'aliyyem tarafına tesellüm etdirilmesi husûsuna mezîd-i dikkat ve sa'y-ı gayret eylesin. Şöyleki işbu mîr-i şütürân lüzûmu mikdâr tertîb olunmasından olunduğundan sinîn-i sâbıkada olduğu misüllü bedele kat'ı ve yâhûd ve bir mehârın tenzîline istid'âsıyla tahrîrât irsâl ve bî-hûde evkâta dikkat olunmak lâzım gelür ise ta'tîl-i maslahata sebep olanların icrâ-yı te'dîblerinde iğmâz olun(maya)cağı iktizâ idenlere ifâde ve tefehhüm birle hemân ol mikdâr katâr şütürânı beş on gün zarfında mübâya'a ve tekâmîl ve sârbâlarıyla mübâşir-i mûmâ ileyhe teslîmen Der-sa'âdetime irsâle dikkat eylesin ve sen ki mübâşir-i (mûmâ) ileyhsin⁸⁸ muktezâ-yı me'mûriyetin üzere o tarafa lede'l-vusûl mütesellim-i mûmâ ileyhın ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve mübâşeretin ma'rifetiyle mübâya'ası tertîb ve fermân olan kırk katâr şütürân yüke el verir güçlü ve kuvvetlü genç ve tüvâna tüylü olmak şartıyla mükemmel hâvud ve pusat-ı sâ'iresiyle sinîn-i sâbıkada mübâya'a olduğu üzere beher katârına üçer yüz guruşdan îcâb iden bahâlarının nısfı hîn-i tekâmînde virilmek üzere nısfı ashâblarına edâ ü teslîm ve yerlerinden akdem mübâya'a ve ba'de't-tekâmîl ve esnâ-yı râhda Üsküdar'a gelince beher katârına on dokuzar guruşdan nafaka bahâları yediyle virilen akçadan virilerek bir sâ'at mukaddem Der-'aliyyeme tesyîr ve Istabl-i 'âmirem tarafına teslîm eylemeğe ihtimâm birle ashâb-ı şütürânın bahâlarının makbûzlarını müş'ir hüccet-i şer'iyye ahz ve getirüb mevkûfâtına kayd itdirmeye dikkat ve mâ'eze Allâhu ta'âlâ ashâb-ı şütürânının mîriden verilecek deve bahâlarından ve gerek esnâ-yı râhda nafaka bahâlarından bir akça ve bir habbesini ketm ve kat' birle fukarâ-yı ra'ıyyete cevri ezâ eylemekden esnâ-yı râhda gözedilmeyüb telef ve helâklarından ziyâde hâzer ü mübâ'aded eylesin ve sen ki kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhümâ ve sâ'irleri sizler dahi bu husûsa ihtimâm ü dikkat ve hilâf-ı emr-i 'alışânım ednâ mertebe vaz' ü hareketden be-gâyet tevakkî eylemeniz (bâbında) fermân-ı 'alışânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda sâdir olan vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere 'âmil olub hilâfiyla vaz' (ü) hareketden be-gâyet tehâşî ü mücânebet eylesiniz. Şöyle

88 Metinde sen ki mübâşir-i (mûmâ) ileyhsin kısmı iki kere yazılmıştır.

bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi’l-yevmi’s-sâbi ‘aşer min şehri Cemâziyye’l-ahir sene isnâ ve ‘aşere ve mi’eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiyyeti’l-mahrûse

Bundan akdem şütürân-ı mezkûrun isti‘câli için iki kıt‘a emr-i şerîf zuhûr eyledikten sonra bu def‘a dahi Ramazânü’l-mübârek’in sekizinci günü târîhiyle bir kıt‘a ve on üçüncü târîhiyle bir kıt‘a dahi cem‘an dört kıt‘a isti‘câl emri zuhûr eylediği bu mahalle şerh verildiği kayd şod.

Sıra No : 49

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 16, sayfa 31, belge 200

Tarih : 4 N 1212 / 20 Şubat 1798

Konu : Adana ve Sis Livası Mukâta'asının Adana sakinlerinden Hüseyin'e iltizam olduğuna ve vergilerin toplanmasına yardım edilmesine dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ Adana kâdısı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed zîde mecdühu tevki'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Hâlen Dîvân-ı hümayûn (çavuşu?) iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'-i mehâmid ve'l-mekârim Osman dâme mecdühunun takdîm eylediği takrîr mefhûmunda zamân-ı zabtı Mart ibtidâsından olub ber vech-i mâlikâne 'uhdesinde olan resm-i ispenç-i eyâlet-i Adana ve livâ-i Sis Mukâta'asını işbu bin iki yüz on iki senesi Mart ibtidâsından Şubat'ı gâyetine değin bir sene-i kâmile idâre eylemek üzere Dergâh-ı mu'allâm gedüklülerinden Adana sâkinlerinden Hüseyin dâme mecdühuya der-'uhde ve iltizâm olduğu ve mukâta'a-i mezbûrun senevî mâlından havâle olunan mahallere edâ ve tesellümü rûsûmât-ı mîriyyesinin yerlü yerinden ve îcâb idenden cem' ü tahsîl ve kabzına ve (مرختلنه) irsâline menût ve münhasır olduğuna binâ'en mukâta'a-i mezbûru sene-i mezkûre Mart ibtidâsından bir seneye değin mûmâ ileyh zîde mecdühuya verilen iltizâm temessükü mûcibince zabt u rabt itdirilüb vâkî' olan rusûmâtın kanûn-ı kadîm ve sinîn-ı sâbıkda ola geldiği üzere yerlü yerinden ve îcâb (ü) iktizâ idenlerinden bir pâresi gerüye kalmamak üzere 'alâ eyyi hâlin tahâssülüne siz ki kâdî ve mütesellim-i mûmâ ileyhümâsız tarafınızdan min külli'l-vücûh mu'âvenet ve mâl-ı mîriyye kesr ü noksândan sıyânet eylemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu inhâ ve iltimâs eylemekden nâşî kuyûda mürâca'ât olundukda mukâta'a-i mezbûr senevî ma'lûmu'l-mikdâr mâl ile siz refî'-i mûmâ ileyhin ber vech-i mâlikâne 'uhdesinde olduğu ve bu makûle mukâta'a'ât-ı mîriyyeyi der-'uhde ve iltizâm iden mültezimine mâlikâne ve mukâta'aların verdikleri iltizâm temessükü mûcebince bir sene-i kâmile zabt u rabt ve hâsılât-ı rusûmâtın kânûn-ı kadîm ve ola geldiği üzere mezbûrinden ve îcâb (ü) iktizâ edenlerden ahz u kabz ve cem' ü tahsîl etdirilmek verilen emr-i şerîfim şurûtundan idiği başmuhâsebeden derkenâr olunmağla inhâsı ve derkenârı mûcebince 'amel ü hareket eylemeniz fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i 'âlîşânım ile ısdâr ve îsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde mukâta'a-i mezbûru sene-i mezkûre Martı ibtidâsından Şubat'ı gâyetine varınca mûmâ ileyh Hüseyin zîde mecdühuya sâbıkı ve ola geldiği üzere bir sene-i kâmile zabt-ı rabtı ve hâsılât ve rusûmâtın ahz u kabz cem' ü tahsîlinde min külli'l-vücûh mu'âvenet ve mâl-ı mîriyye kesr ü noksândan sıyânet ve mugâyir-i emr-i 'âlîşânım müdâhale ideri olur ise men' ü def'ine ihtimâm ü dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnu üzere 'âmil olub hilâfiyla kimesneye müdâhale ve ta'arruz etdirmeyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-vevmi'r-râbi' şehri Ramazan sene isnâ 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

Sıra No : 50

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 18, sayfa 35, belge 195

Tarih : Evahir L 1212 (29 Mart- 7 Nisan 1798)

Konu : Sayda Valisi Cezzar Ahmed Paşa'nın tatarının Adana yakınlarında eşkıya tarafından öldürmesi üzerine Adana'nın emniyetinin sağlanmasına dair ferman.

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bu def'a diğer sâdır olan emr-i şerîfimle Adana Mütesellimi nasb ü ta'yîn olan Paşabeyzâde Ahmed Bey zîde mecdühu tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin bundan akdem şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîfimle beş yüz nefer süvârî asker ile medîne-i Adana Beylerbeyisi ve Rumili cânibinde Pasbanoğlu üzerine me'mûr olub bu def'a bâ-rütbe-i vâlâ-yı vezâretle kadri terfi' ve a'lâ kılınan düstûr-ı mûkerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-'âlem vezîrim Yusuf Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu mansıbına erişüb ta'allum ve istihdâm eylediği hıdemâtın te'diyesine ikdâm eylemek üzere me'mûr ve ta'yîn kılınmış idik. Ancak bir müddetden berü Adana eyâleti dâhilinde kâ'in 'âşâyir eşkıyâsı ferceyâb olub ahâli-i memleket ve fukarâ-yı ra'ıyyete hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i rızâ-yı hümâyûnum itmedikleri zulm u ta'addi ve cevr ü ezâ kalmadığından mâ'a-dâ ebnâ-yı sebîl ve mârr (ü) âbirîne tasallut eyledikleri ve merhametli fukarâ-penâh hâlen Sayda Vâlisi düstûr-ı mûkerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-'âlem vezîrim El-hâcc Cezzâr Ahmed Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu tarafından Der-'aliyyeme meb'ûs tatarı Kurtkulağı menzilhânesinden sürücüsüyle üç re's bârgire süvâr ve Ilıcak Beli nâm mahalle vusûlünde eşkıyâ-yı merkûmdan ol tarafda tecemmü' ve tahassun eden hınzırât tatar-ı merkûmun üzerine bi'l-hücûm ve sürücüsüyle bî-sebeeb katl ve üzerlerinde olan emvâl ü eşyâları gasb eyledikleri ve böyle kalur ise Adana tarîkenden ebnâ-yı sebîl ve ulakların inkitâ'ıyla ol havâli câddesi külliyyen müstevlî olıcığı bi'l-ihbâr ve vâsıl-ı sâmi'a-i şehriyârânem olub eşkıyâ-yı merkûmun havâli-i merkûmda bu derece ferceyâb olarak ahâlî ve ebnâ-i sebîle îsâl-i zulm ü hasâr ve katl-i nüfûsu ibtidâr itmeleri ancak senin iğmâz ve rehâvetinden neş'et eylediğinde iştibâh olmamağla vusûl-ı emr-i şerîfimde derhâl tatar-ı mezkûrun kâtilleri her kimler ise taharrî ve teccüs olunarak bi-eyyi hâlin ele getirüb gasb u gârât eyledikleri emvâl ü eşyâyı tamâmen zâhire ihrâc ve muhkem habs ve kefillerini isim ve resimleriyle Der-aliyyeme tahrîr ü inhâya müsâra'at ve ba'dehu ne vechile emr-i şerîfim sâdır olur ise mûcib ve muktezâsı ile 'amel ü hareket ve fî-mâ-ba'd eyâlet-i merkûme dâhilinde bu makûle hasârât ..hâli zuhûr ile ahâlî-i memleket ve fukarâ-ı ra'ıyyet ve ebnâ-ı sebîle ser-i mû îsâl ()m ve hasârât vukû'a gelmemek üzere taht-ı râbıta ve nizâm-ı re'âyâyâ dâmen dermeyân-ı gayret ve hilâf-ı rızâ-yı hümâyûnum hareketden be-gâyet tehâşî ü mücânebet eylemen fermânım olmağın sâlimen ve ilhâken ve husûs-ı mezkûr uhdene ihâle olunduğu ihtimâmen ve hâssaten işbu emr-i şerîfim îsdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi eyâlet-i mezkûre dâhilinde olan haşerâtın def' ü ref'i hasren ve hasren senden matlûb-ı kat'ı-yı dâverânem olduğu ve ba'd-ez-în ol taraflardan ferd-i vâhidin mâl

ve cânına ednâ zarar ü gezend isâbet etmemek ve bu bâbda infâz-ı emr ü irâde-i şâhânemde mikdâr-ı zerre ihmâl ü rehâvet vukû‘a gelmek ihtimâli olur ise bir vechile cevâba kâdir olmayub mazhar-ı gazab-ı hüsrevânem olacağın bî-iştibâh idüğü ma‘lûmun oldukda ber vech-i muharrer vusûl-i emr-i şerîfimde tatar-ı merkûmun kâtilleri her kimler ise sicilleri ile getürüb ve gârât eyledikleri mâl ü eşyâ her ne ise tamâmen ve kâmilen zâhire ihrâc ve mezkûreye cesâret idenleri muhkem habisinde îkâ ve isim ve resimleri takrîr Der-‘aliyyeme tahrîr ü inhâya mübâderet ve ba‘dehu ne vechile emr-i şerîfim sâdır olur ise mûcib ve muktezâsı ile ‘amel ü harekete ihtimâm fi-mâ-ba‘d eyâlet-i merkûme dâhilinde bu makûle hasâret zuhûruyla ahâli-i memleket ve fukarâ-yı ra‘iyyet ve ebnâ-yı sebîle zulm ü hasâret vukû‘a gelmemek için râbta ve nizâma idhâl ile esbâb-ı ahâli ve te‘mîn-i turuk ü mesâlik husûslarına mezîd-i dikkat ü ikdâm ve hilâfından be-gâyet tehâşî ü mücânebet eyleyesiz.

Şöyle ki bu vesîle ile vedî‘a-i cenâb-ı Rabb-ı ‘izzet olan fukarâ-yı ra‘iyyet ve sükkân-ı memlekete hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i rızâ zulm ü ta‘addîye cesâret ve bî-cürm ve bî-günâh makûlesine azm-ı töhmet ü kabâhat ile bu maddeyi celb-i mâla vesîle ve âlet etmekden tevakkî ve mübâ‘adet ve keyfiyetini ber vech-i tafsîl derbâr-ı şevket-karâr-ı mülûkâneme tahrîr (ve) işâret eylemen bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: () vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzîmü’l-intisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘amel ü hareket ve hilâfından be-gâyet tehâşî ü mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi evâhiri Şehri Şevvâli’l-mükerrem sene isnâ ‘aşere ve mi’eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiyyeti’l-mahrûse

Sıra No : 51

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 19, sayfa 36, belge 193

Tarih : 5 ZA 1212 / 21 Nisan 1798

Konu : Adana cizyesinin Ahmed Bey'e 13.000 guruşa tefviz edildiğine ve 1891,5 guruş olan mevacibinin İstanbul'a gönderilmesine dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed Bey zîde mecdühu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim etbâ'ından İsmail zîde kadrühu tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Adana cizyesinin gayr-ı ez ma'âş fi'l-asl yirmi beş bin üç yüz yetmiş sekiz guruş mâlî olub ancak el-hâletü hâzihi hâsılâtı mâl-ı mukayyedi mikdârına bâliğ olmayacağı tashîh olunmağla bi-mennihi ta'âlâ bundan böyle tanzîmine dikkat birle asl-ı mâl-ı mukayyedine iblâğ olunmak şartıyla sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin gayr-ı ez ocaklık menzil bin iki yüz on iki senesine mahsûben zikr olunan Adana cizyesi iltimâsına bina'en on⁸⁹ üç bin guruşa maktû'an 'uhdene ihâle ve tefvîz olunmuşıdı. Şimdi bin iki yüz on üç senesine mahsûben dahi cizye-i mezkûre sâbıkı üzere hazîne-i 'âmirem defterlerinde 'uhdene kayd ü berât ve evrâk boğçası mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle tarafına irsâl olunmağın vusûlünde boğca-i mezkûri ahz ve gurre-i Muharremü'l-harâm'da ma'rifet-i şer'le mührüni fekk ü küşâd ve kalem-i mezbûr ve tevâbi'inde sâkin ve mevcûd yerlü ve yabancı ve mürûr ü 'ubûr iden ehl-i zimmetin esnâf-ı selâse üzere mâl ve mülklerine göre 'ale'r-ru'us evrâklarını tevzî' ve iktizâ eden mâl-ı cizyelerinin cânib-i mîrîçün cibâyet ve tahsîline şürû' ve mübâşeret birle divân-ı müşeyyedü'l-erkân-ı mülûkânemde ihrâcı musammem olan kapum kulları mevâcibine müretteb bin beş yüz guruş peşîn akçasıyla kaleminden muhrec mûmzâ sûret-i defterde terkîm olunan üç yüz doksan bir buçuk guruş harc-ı aklâm ve avâ'idât-ı sâ'ireyi mübâşir-i merkûma teslîmen Der-'aliyyeme irsâl ü tesyîr eylemen fermânım olmağın işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlada beyân olunduğu üzere cizye-i mezkûr bin iki yüz on üç senesine mahsûben gayr-ı ez ocaklık menzil sâbıkı üzere on üç bin guruşa maktû'an 'uhdene kayd ü berât ve evrâk boğçası tarafına irsâl olunmuş olduğu ma'lûmun oldukda sene-i merkûmeye mahsûben kalem-i mezbûr ve tevâbi'inde sâkin ve mevcûd ve mürûr u 'ubûr iden ehl-i zimmetin esnâf-ı selâse üzere hâl ve istihkâklarına göre 'ale'r-ru'us evrâkları tevzî' ve iktizâ eden mâl-ı cizyelerinin cibâyet ve tahsîline şürû' ve mübâşeret birle mevâcibe müretteb bin beş yüz guruş peşîn akçasıyla üç yüz doksan bir buçuk guruş harc-ı aklâm ve 'avâ'idât-ı sâ'ireyi mübâşir-i merkûmâ teslîmen Der-'aliyyeme irsâl ü tesyîre müsâra'at eylesin. Şöyle ki mevâcib-i mezkûrun beher hâl ihrâcı bu makûle mürettebâtın vaktiyle gelüb teslîm-i hazîne-i 'âmirem olunmasına menût olmağla hemân meblağ-ı mezbûru tedârük ve hazîne-i 'âmirem ve mahallerine edâ ve teslîme mübâderet ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı îsâli olduğun

89 On kelimesi iki defa yazılmıştır.

berât ve evrâk boğçasını mashûben bi's-selâme mütesellim-i mûmâ ileyhe teslîm ve mevâcibe müretteb sâlifü'z-zikr bin beş yüz guruş peşîn akçasıyla süver-i defterde terkîm olunan harc-ı aklâmı mütesellim-i mûmâ ileyhden ahz ve ihrâc-ı mevâcibden mukaddem getirüb hazîne-i 'âmirem ve mahallerîne tamâmen eda ve teslîme dikkat ve esnâ-yı râhda ve mahallinde bilâ mûcib meks ü ikâmetden mücânebet ve sen ki kâdî-ı mûmâ ileyhsin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuy-la 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis şehri Zil'-ka'de sene isnâ 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 52

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 50 sayfa 99, belge 104

Tarih : 19 ZA 1213 / 24 Nisan 1798

Konu : Ahmed Bey'in mütesellim olarak atandığına dair buyuruldu.

Şerî'at-şî'âr Adana kâdısı fazîletlü efendi zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân Paşa-beyzâde izzetlü Ahmed Bey zîde mecdühu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve sâ'ir iş erleri zîde kadrühüm ba'de's-selâm inhâ olunur ki: İşbu evân-ı meymenet-iştîmâlde avâtîf-ı 'aliyye-i mülûkâne ve 'avârif-ı behiyye-i seniyye-i hüsrevânededen şeref-bahşâ-yı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mûcibince işbu bin iki on üç senesi Zi'l-ka'de-i şerî-fesinin yirmi altıncı gününde eyâlet-i Adana 'uhdemize tevcîh ve inâyet ü ihsân-ı hümâyûn buyurulub bir kıt'a fermân-ı celîlü'ş-şân şeref-rîz-i vürûd etmekle imdi eyâlet-i mezkûreye bir mu'tedil ve muktedir ve kâr-güzâr kimesnenin mütesellim nasb ü ta'yîni lâzım ve lâbüd olmağla mûmâ ileyh Ahmed Bey eyâlet-i mezkûreye mütesellim nasb ü ta'yîn olunduğu siz ki muhâtabîn-i mûmâ ileyhimsiz ma'lûmunuz oldukda mütesellim-i mûmâ ileyhın her hâlde re'y ü tedbîr üzere kemâl-i ittîfâk ve ittîhâz üzere hareket ve hıfz ü himâyet ve fukarâ-i ra'ıyyet husûslarına ve zabt ü rabt-ı memleket ahvâlinde merâsim-i ittîhâd ü ittîfâka kemâl-i ri'âyet eylemenizi muhtevî ve sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin eyâlet-i merkûmeye mütesellim nasb ü ta'yîn olduğun beyânıyla işbu buyuruldu divân-ı Adana'dan tahrîr ve ısdâr ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân tatar ağamız El-hâcc Mehmed Ağa zîde kadrühu ile irsâl olunmuşdur. İnşâ'e Allâhu Ta'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin eyâlet-i merkûmede mütesellim olub zabt ü rabt-ı memleket ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ ve re'âyâ ve vülât-ı 'izâm tarafına 'â'id ve râci' olan cüz'î ve küllî hâsılâtını ahz u kabz birle min küllî'l-vücûh umûr-ı mütesellimliği idâre husûslarına mezîd-i ihtimâm ü dikkat ve kemâl-i sa'y-ı gayret ve senden me'mûl ve müntazarımız olduğu vechile her bir umûr ve husûsda dâmen der-meyân-ı gayret ü hamıyyet olunub ber mûcib-i buyuruldu 'amel ü hareket ve hilâfından tehâşî ve tevakkî ü mübâ'adet ve hazer ü mücânebet eylesin deyü. Fî 19 ZA sene 1213

Sıra No : 53

Belge No : Adana Ş.S. 55, imğ. 24, sayfa 46, belge 178

Tarih : 1 S 1213 / 15 Temmuz 1798

Konu : Ahmed Bey'in Adana serdarı tayin edildiğine dair Yeniçeri ağası mektubu.

Şerî'at-şî'âr Adana Kâdisı Efendi zîde fazluhu ba'de's-selâm inhâ olunur ki:

Taht-ı hükûmetinizde serdâr olan ref' olunub yerine uslûb-ı sâbık üzere kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasanpaşazâde Ahmed Bey zîde kadrühu serdâr nasb ü ta'yîn olunmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur. İnşâ'e Allâhu ta'âlâ vusûlünde gerekdir ki merkûmu kazâ-i mezkûrun serdârlığı umûrunda kıyâm ve öteden berü ola geldiği vechile zabt ü rabtı husûsunda i'ânet ve ihtimâm eylesesiz ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olunmağla gerekdir ki kâ'ide-i kadîm ve kânûn üzere zabt ü rabt-ı neferât ve def' ü ref'-i haşerâtiyle tanzîm-i bilâd ve irâhe-i hâl-ı ibâda bezl-i iktidâr eylesesin ve kazâ-i mezkûrda mukîm ve müsâfir yeniçerileri ve cebeci ve topcu ve top arabacısı ve gilmân-ı 'acemi ve kuloğulları bi'l-cümle seni üzerlerine serdâr ve zâbit bilüb sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' ü hareketde bulunmayub dâ'imâ itâ'at ü inkıyâd üzere olalar ve sen dahi cümle umûrunu ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kadîm ve emr-i münîfe tatbîk ve tavâ'if-i merkûmûndan bilâ vâris-i ma'rûf fevt olanların metrûkâtlarının ma'rifet-i şer'le zabt ve Sûk-i sultânîde fûrûht ve hâsıl olan nükûdun cânib-i beytü'l-mâl için defter müfredâtıyla ocak tarafına göndermeğe mübâderet ve beher hâl sükkân-ı vilâyetin emn ü râhatlarına bâ'is hıdemât-ı müstahsene-i mebrûre vücûda getürmeğe mucidd ü sâ'î olub mücib-i mektûbla 'âmil olasız. Tahrîren gurre-i Saferü'l-hayr sene selâse 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

El-fakîr Eyüb Ağa-yı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'âlî

Sıra No : 54

Belge No : Adana Ş.S. 48. img. 68, sayfa 133, belge 213

Tarih : 24 RA 1217 / 05 Eylül 1798

Konu : Ahmed Bey'in mâlikâne uhdesinde olan Küçük Kend ve sâ'ir dört 'aded mukâta'âtın taksit akçası olan ma'a harc-ı vezne 2873 kuruş 54 akçanın İstanbul'a gönderilmesine dair.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm Kapucubaşlılarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecdühu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdini'l-fezâ'il ve'l-ke'lâm zikr-i âtî mukâta'aların buldukları mahallerin kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim çukadârlarından Mehmed ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadrühum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Kaleminden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan mümzâ sûret-i defter nâtık olduğu üzere bin iki yüz on yedi senesine mahsûben Adana eyâletinde vâkı' ba'zı kesânın ber vech-i mâlikâne 'uhdelerinde olan mezra'a-i Küçük Kend ve sâ'ir dört 'aded mukâta'âtın taksit akçası olan ma'a harc-ı vezne iki bin sekiz yüz yetmiş üç gurusu elli dört akça bi-mennihi ta'âla işbu sene-i mübâreke Şa'bânın'da divân-ı müşeyyedü'l-erkânî'l-mülükânemde kapum kullarına ihrâc ve tevzî'i musammem olan kısteyn mevâcibine tertîb ve tahsîs kılınmaktan nâşî meblağ-ı mezbûrun bir gün evvel tahsîl⁹⁰ ve hazîne-i 'amireye (irsâl) husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk itmekle sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i merkûm ma'rifeti ve cümle ittifâkıyla ber müceb-i sûret-i defter meblağ-ı mezbûru mukâta'at-ı mezbûr mutasarrıflarından ve kendüleri mevcûd olmadıkları hâlde mültezimlerinden ve anlar dahi mevcûd değil ise mukâta'atı hasılâtından ve îcâb ü iktizâ edenlerden tamâmen tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der-sa'âdetim'e irsâl ve hazîne-i 'amireme teslîme bezl ü sa'y-ı makderet eylemen fermânım olmağın işbu emr-i 'alîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. Vusûlunde bâlâda tahrîr ü beyân ve sûret-i defterde tasrîh ü ayân kılındığı üzere meblağ-ı mezbûru yerlü yerinden tamâmen tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen ve serî'an ve 'acilen ve mevâcib-i mezkûr ihrâcından mukaddem hazîne-i 'amireme teslîmi matlûb-ı şahânem idüğü ma'lûmun oldukda vürûd-ı emr-i şerîfimde meblağ-ı mezbûru ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkıyla 'alâ eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen yerlü yerinden tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der-sa'âdetim'e irsâl ve hazîne-i 'amireme teslîme müsâra'at eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun muktezâ-yı me'mûriyetin üzere meblağ-ı mezbûr iki bin sekiz yüz yetmiş üç gurusu elli dört akçayı ma'rifet-i şer' ve mübâşeretin⁹¹ ve cümle ittifâkıyla bi-eyyi hâlin tamâmen tahsîl ve ahz ve istishâb ve bir gün evvel

90 Kelime iki defa yazılmıştır.

91 Kelime (مبار شتكله) şeklinde yazılmıştır.

getürüb hazîne-i ‘âmireme teslîme mezîd-i sa’y ü gayret ve hilâf-ı rızâ tûl müddet meks ü tevakufdan gâyetü’l-gâye mücânebet eyleyesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve a’yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ’irlerisiz sizler dahi mücib-i emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket ve meblağ-ı mezbûrun tamâmen tahsîli husûsuna bi’l-ittifâk ihtimâm ü dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzîmü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘âmil olub hilâfından tevakkî ü mübâ‘adet eyleyesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi’l-yevmi’r-râbi‘ ‘ısrîn şehri Rebî‘i’l-evvel sene seb‘a ‘aşer ve mi‘eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti’l- mahrûse

Sıra no : 55

Belge no : BOA, C. DH 25/1237

Tarih : 9 C 1213 / 23 Ekim 1798

Konu : Adana halkının Ahmed Bey'den sonra Hacı Ali Beyzâde Mustafa Bey'in mütesellimliğinden şikâyet etmelerine ve Mustafa Bey yerine Ahmed Bey gibi güçlü bir mütesellim tayin olunması taleplerine dair

Adana tarafından vârid olan evrâkın hülâsasıdır. Fî 18 CA sene (1)213.

Sâbıkan Adana Mütesellimi Ahmed Bey fukarâ ve zu'afânın asâyîş-i emn ü râhatlarına ikdâm-ı tâmm iderek Adana havâlisinde vâkı' aşâ'ir ve kabâ'ilin ebnâ-i sebîle vâkı' olan ta'addîlerinin indifâ'ıyla turuk ve enhânın tanzîf ve tathîri ve me'mûr olduğu emvâl-i mîriyyenin tahsîli emrine sa'y ü ikdâmı cihetiyle Adana ahâlîsi mûmâ ileyhden hoşnûd ve şâkir iken bu def'a Adana'ya mütesellim nasb olunan Hacı Ali Beyzâde Mustafa Bey hadîsü's-sinn olub zabt ü rabt-ı memlekete kudreti olmadığı nümâyân ve Adana Karataş İskelesinin mahall-i akrebi olan etrâfi cevelângâh-ı eşkıyâ olduğuna mebnî beher-hâl mütesellim-i sâbık misüllü cesûr bir mütesellim nasb buyurulması lâzımeden idüği zâhir ve ayân olduğu beyânıyla fukarânın hâllerine merhameten Adana mütesellimliği kemâ-fi's-sâbık mûmâ ileyh Ahmed Bey'e ihâle birle fukarâ ve zu'afânın du'âvât-ı hayriyyeleri isticlâbına himmet ve inâyet buyurulmasın Adana ve Tarsus kâdîları birer kıt'a i'lâmlarında ve ahâlîsi birer kıt'a mahzarlarında ve Adana müftîsi lâhık ve sâbık iştirâken bir kıt'a arzihâllerinde ve müftî-i sâbık iki kıt'a kâ'imesinde tahrîr iderler.

Sahh. Mücebince merkûm Ahmed Bey'e Adana mütesellimliğinin ihâlesiçün iktizâsına göre verilmesi buyuruldu. Fî 9 C sene 213.

Sıra No : 56

Belge No : Adana Ş.S. 48, img. 67, sayfa 130, belge 208

Tarih : 19 RA 1213 / 29 Ekim 1798

Konu : Adana Mütessellimi Ahmed Bey'den Adet-i Ağnam-ı Dünderlu ve Tevabii Mukâta'ası'nın 1214 senesi malından olmak üzere iki bin beş yüz guruşun tahsil edildiğine dair.

Bâ'is-i tastîr-i tahvîl oldur ki:

Hâlen Adana Mütessellimi devletlü ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı 'alî Hasanpaşazâde Ahmed Bey Hazretlerinin 'uhdesinde olan 'âdet-ı ağnâm-ı Dünderlu ve Tevâbi'i Mukâta'ası'nın iki yüz on dört senesi mâlından olmak üzere Dergâh-ı 'alî Kapucubaşlarından Osman Bey'e kalyon masârıfıçün iki kıt'a rûznâmçe-i hümayûn temessükü mûciblerince havâle olunan altı bin üç yüz kırk üç buçuk guruşun tahsiline me'mûr olduğumuz hasebiyle bu def'a bin iki yüz elli guruş ve yine mukâta'a-i merkûmun iki yüz on beş senesi mâlından olmak üzere on dokuz kıt'a rûznâmçe-i hümayûn temessükâtı mûciblerince mevâcibe havâle olunan yedi bin yüz elli beş buçuk guruşun dahi tahsiline me'mûr olduğumuz hasebiyle bu def'a bin iki yüz elli guruş ile cem'an iki bin beş yüz guruşu mîr-i mûmâ ileyh Ahmed Bey Efendi Hazretleri yedinden tamâmen ve kâmilan ahz u kabz eylediğimizi müş'ir li-ecli's-sened işbu tahvîl tahrîr ve yed-i mûmâ ileyhe i'tâ olundu. Vakt-i hâcetde ibrâz ve ihticâc oluna ve's-selâm.

Fî 19 Rebî'i'l-ulâ sene 1213

El-fakîr Ahmed çukadâr-ı sadr-ı a'zamî hâlen.

Sıra No : 57

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 29, sayfa 56-57, belge 158-159

Tarih : 29 CA 1213 / 08 Kasım 1798

Konu : Adana'dan yüz elli mehâr deve yollanmasına dair ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Adana sancağında vâkı' kazâ-ların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed Bey ve bu husûsa mahsûs mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrahim zîde mecdühumâ (kıdvet)ü'l-emâsil ve'l akrân vücûh-ı memleket ve iş erleri zîde kadrühum tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Fransalu'nun mugâyir-i sulh ü salâh hareketi ve bağıteten Kahire-i Mısır üzerine hücum ve istilâsı hasebiyle taraf-ı şer' den verilen fetvâ-yı şerîf mücebince berren ve bahren tedârükât-ı kavîyye ile mütevekkilen 'ale'(Allah) mekâyid-i düşman-ı dîne kıyâm olunmak cümle ehl-i İslâm'a farz-ı 'ayn olduğundan hâlen Şam Vâlisi ve Mısır cânibi Ser-'askeri düstûr-ı mükerrrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem vezîrim El-hâcc İbrahim Paşa edâme Allâhu ta'âla iclâlehu dahi ma'iyetine müretteb 'asker-i mansûre ile Mısır'ın istihlâsına me'mûr kılınub ancak ser-'asker ordusunda zahîre ve mühimmât nakli ve sâ'ir hıdemât-ı lâzımede istihdâm olunmak için sefer-i (sâbıkda) olduğu misüllü Anadolu'da vâkı' semt ve münâsib olan mahallerden bir mikdâr mekkârî şütürânı tertîb ve 'alâ cenâhi'l-isti'câl ser-'asker-i müşârün ileyh ma'iyetine irsâl ü tesyîli husûsuna irâde-i kâti'a-i mülû(kânem) ta'alluk itmekle yüke girdikleri gündün hizmetde olduklarıncâ ber mu'tâd lâzım gelen ücretleri ser-(asker)-i müşârün ileyh ma'iyetine me'mûr sârbânbaşı yedinden virilmek şartıyla mevkûfâtıdan ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'ân irsâl olunan memhûr ve mümzâ sûret-i defter mücebince Adana sancağından (tertîb) olunan yüz elli mehâr mekkârî develeri derhâl tahammülüne göre livâ-i mezbûrede vâkı' kazalar(dan) ve serî'an ve 'âcilen yerlü yerinden ihrâc ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'iyetiyle Şam-ı Şerîf'e sevk ü tesyâr eylemen fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadrım ısdâr ve irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki (kuzât) ve nüvvâb ve mütesellim-i mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz bu husûsda cümleiniz gönül birliği idüb ol mikdâr mekkârî develerinin mecmû'u yüke el virir ve haml-ı sakîle mütehammil gâyet güzide ve tüvânâ ve hâvut ve çuval ve (urgân) ve sâ'ir alât ve pusatları mükemmel ve cedîd olmak şartıyla derhâl tevzî' ve yola ihrâc ve ('alâ) cenâhi'l-isti'câl ser-'asker-i müşârün ileyh ma'iyetine irsâl olunması sizden matlûb-ı mülûkânem(olmağın) ma'âze Allâhu ta'âla bu emr-i ehemmede her kimin tarafından ednâ mer-tebe tekâsül ve te'hîr misüllü hareket ve yâhûd ve tenzîl dâ'iyesiyle bî-hûde tahrîrât irsâline cesâret olunmak lâzım gelür ise bir dürlü (sem') ü i'tibâr olunmayacağından kat'-ı nazar te'hîr ü terâhiye sebeb ve 'illet olanların te'dibleri (emrinde) dakîka fevt olunmayacağını tefehhüm birle matlûb olan ol mikdâr mekkârî develerini der-'akab tevzî' ve mükemmel tâkımları ve kefillü sârbânlarıyla 'alâ cenâhi'l-isti'câl Şâm-ı Şerîf'e irsâl ve ser-'asker-i müşârün ileyh ma'iyetine sevk ü isâle ziyâde sür'at ü şitâb eyleyesiz. Şöyle ki: ser-'asker-i müşârün ileyh

me'mûr(iyeti) hıdemât-ı dîniyyeden olmağla bu bâbda tereddüd ve muhâlefet dîn ü devlete hıyanet makûlesi olduğu(ndan) âna göre hareket ve hilâfından hazer ü mücânebet eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhysin () serî'an mahalline varub Adana sancağından tertîb olunan sâlifü'z-zikr yüz elli mehâr şütürândan bir re'si gerüye kalmayarak ne vechile ve tarîk ile olur ise olsun üç beş gün zarfında tevzî' ve ber vech-i muharrer mükemmel tâkımı ve sârbânlarıyla ihrâc ve (irsâl) ve 'alâ cenâhi'l-isti'câl ser-'asker-i müşârün ileyh ma'ıyyetine îsâl ve teslîm ve tamâmen vusûl-ı müşârün ileyhden tahrîrât ahz ve ol vehcle Der-sa'âdetim'e 'avdet ve 'iyâzen bi'llahi ta'âlâ ihmâl ve müsâmaha ile ta'tîl-i maslahatdan sen dahi tehâşî ü mücânebet eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki hükm şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şerefyâfte-i sudûr iden işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olub hilâfından hazer ü mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî'l-yevmi't-tâsi' 'aşer şehri Cemâziye'l-evvel sene selâse 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûsa

Husûs-ı mezkûr için iki def'a isti'câli hâvî emr-i 'âlî vurûd eylediği kayd şod.

(Pençe)

Sıra No : 58

Belge No : Adana Ş.S. 56, img. 32, sayfa 74, belge 1

Tarih : 2 CA 1213 / 12 Ekim 1798

Konu : Adana Valisi Ataullah Paşa'nın alacağı olan 10.000 kuruş için Adana Mütesellimi Ahmed Bey ve aşiretin birbirlerine kefil olduklarına dair.

Bâ'is-i hurûf-ı temessük oldur ki:

İşbu bin iki yüz on senesi mâh-ı Ramazanü'l-mübârekin on sekizinci gününde bundan akdem Adana Vâlisi müteveffâ Ataullah Paşa'nın zimemâtında 'aşiretimiz ahâlilerinde olan on bin guruş alacak meblağı bâ-emr-i 'âlî cânib-i mîriden zabt ve mutâlebe olunmağla beş bin guruşu on bir gün mürûrunda ve beş bin guruşu dahi doksan bir gün mürûrunda va'de ile hâlen Adana Mütesellimi Hasanpaşazâde sa'âdetlü Ahmed Bey hazretlerine tamâmen ve kâmilen edâ ve teslîm eylemek üzere birbirimize kefil-i bi'l-mâl ve kefil-i bi'n-nefs olmak şartıyla kendi tarafımızdan asâleten ve 'aşiretimiz ahâlileri tarafından vekâleten deynine ta'ahhüd eylediğimizi müş'ir işbu deyn temessükü tahrîr ve mütesellim-i mîr-i mûmâ ileyh yedine i'tâ olundu. Gerekdir ki meblağ-ı mezbûr on bin guruş deynimizi tamâmen ve kâmilen edâ ve teslîm eylediğimizde işbu temessükümüz şakk oluna ve's-selâm

El-fakîr Ahmed Ömerzâde

El-fakîr Halil Ömeroğlu

El-fakîr Es-seyyid Hızır Kerim

El-fakîr Es-seyyid Mehmed Abdülkadiroğlu

El-fakîr Es-seyyid Mîr Mustafa

El-fakîr Mîr Es-seyyid Ahmed Menemencizâde

Meblağ-ı mezbûr tamâmihâ Cabbarzâde tarafına edâ ve teslîm olunmuşdur ve's-selâm.

Fî 2 CA sene 213 (12 Ekim 1798)

Sıra No : 59

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 50-51 sayfa 99-100, belge 103

Tarih : 1213-1798

Konu : Adana menzili için 8.000 guruş imdadiyenin tahsil edilerek menzilciye teslim edilmesine dair.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-keâm vilâyet-i Adana ve Sis ve Tarsus kazâlarının kâdîları efendiler zîde fazlhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi () zîde mecdühu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zikr-i âti husûsuna mübâşir ta'yîn olunan (hazîne-i) hâssam hasekilerinden Ahmed Haseki ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadrühüm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Memâlik-i mahrûsemde vâkı' menâzilin 'ale'd-devâm hüsn-i nizâm üzere i'mâl ve idâreleri akdem umûr-ı mehâmm-ı devlet-i 'aliyyemden olub bu husûs bi'z-zât sadr-ı a'zam-ı sûtûde-şiyem ve vekîl-i mutlak-ı kaviyyü'l-himem düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmu'l-âlem nâzım-ı menâzım-ı ümem⁹² El-hâcc Yusuf Ziya Paşa edâme Allâhu Ta'âlâ iclâlehu zâ'ifu bi't-te'bid ikbâlulu ve iktidârehunun ordu-yı hümâyûnumla Şam-ı şerîf cânibine 'azîmeti muhakkak olduğuna mebnî Şam-ı şerîf caddesinde olan menziller evkât-ı sâ'ireden ziyâde müte'azım olmak lâzım iken ekser menâzilin nizâmı olmadığı eğerçi bundan akdem Anadolu'nun üç koluna nizâmı hâvî evâmir-i şerîfem ısdâr ve mübâşirler tisyâr olunmuş ise dahi sefer-i hümâyûnum gâ'ilesi ber taraf oluncaya dek menzillerin nizâmı az vakitte bozulmayacak vechile esfâr-ı sâbıkaya kıyâs ile tanzîm olunması husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk etmekle hazîne-i 'âmirem defterleri tetebbu' olundukda kırk üç târîhinde İnan seferi zuhûr eyledikde tarîk-i câddede olan menâzilin hüsn-i nizâm üzere idaresiçün kurb ve civâr olan kazâlardan imdâdiye ta'yîn ve bir an akdem yerlü yerinden tahsîl ve menzilcilere teslim birle emr-i nizâmı eyâlet ve sancak mutasarrıflarına ve voyvoda ve mütesellimlere ve hükkâm ve a'yân ve zâbitâna ihâle birle tanzîm olunmuş olub ancak bu makûle menâzilin re's-i senesi ibtidâ-ı rûz-ı Hızır olmakdan nâşî işbu bin iki yüz on üç senesi rûz-ı Hızırından i'tibâr ile gerek bu'dları olan kazâ ve nevâhiden her bir menzile mikdâr-ı (kifâye)ve dahi imdâdiye tertîb olunmağla esfâr-ı sâbıkada olu geldiği gibi vechile⁹³ Adana menziliçün sekiz bin guruş imdâdiye tertîb ve ta'yîn olunmağla mevkûfâtдан muhrec sûret-i defter mücebince meblağ-ı mezbûru sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin ma'rifet ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle vilâyet-i Adana ve Sis ve Tarsus kazâları ahâlilerinden tamâmen tahsîl ve cümle ittifâkıyla kavî kefli ahz olunarak nasb ü ta'yîn olunacak menzilciye edâ ve teslim ve menzilci dahi kadr-ı vefâ tüvân bârgîr ve müstevfî zehâ'ir ve sürücüler ve levâzım-ı sâ'irelerini derhâl tedârük ve tekmi'l ve fi-mâ-ba'd gâ'ilesi çekilmemek umûr-ı mühimme-i müsta'cele ile me'mûr-ı mübâşirîn ve ulakların bir neferi bir an ve bir dakîka bî-hûde meks ü tevkîf itdirilmemek vechile hüsn-i nizâ-

92 Ümem kelimesi "اومم" şeklinde yazılmıştır.

93 Gibi kelimesi fazladan yazılmıştır.

ma ifrâğa ve tanzîme ve ale'd-devâm hüsn-i nizâm üzere ru'yet ve idâreleri husûsuna hükkâm ve zâbitân nezâret ve ihtilâl-i nizâmını mücib hâletden hazer ü mücânebet olunmak fermânım olmağın bâ-takrîr işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ber vech-i muharrer gâ'ile-i sefer-i hümâyûn bertaraf oluncaya değin tarik-i Şam-ı şerîfede vâkı' menâzilin evkât-ı sâ'irden ziyâde râbıta ve nizâmları ve umûr-ı mühimme-i müsta'cele ile me'mûr-ı mübâşirîn ve ulaklar ve hezâ'in-i mîriyyenin bir kadem akdem zehâb ü iyâbları akdem umûrdan olmakdan nâşî Adana menziliçün vilâyet-i Adana ve Sis ve Tarsus kazâlar(ın)dan müretteb sekiz bin guruş imdâdiye ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'ile ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle ve cümle ittifâkıyla serî'an tahsîl ve menzilci-i mezkûr(a) edâ ve teslim olunarak mürûr ü 'ubûr edenlere vâfî tüvânâ bârgîr ve müstevfî zehâyir ve sürücüler ve luzûm-ı sâ'irin tedârük ve tekâmîl ve fi-mâ-ba'd gâ'ilesi çekilmeyecek vechile nizâm-ı müstahseneye ifrâğ ve tanzîm ve 'ale'd-devâm hüsn-i nizâm üzere i'mâl ve idâresi husûsuna hükkâm ve zâbitân dahi ihtimâm ü dikkat ve ma'ezen Allâhu Ta'âlâ emr-i 'âlîşânımın hilâfî hareket ve imdâdiyye-i mürettebenin edâsında ta'allul ve muhâlefet ve bî-hûde tahrîrât irsâliyle umûr-ı mühimme-i müsta'celenin bir an ta'tîl ve te'hîrine sebep ve 'illet olunmak lâzım gelür ise hükkâm ve a'yân-ı kazânın irâd olunacak 'özl ü 'illetleri makbûl olmayub te'dîbât-ı lâyıkalı icrâ olunacağı gûş-ı hûşlarına ilkâ ederek menzil-i mezkûru bir gün evvel nizâm-ı müstahseneye ifrâğ ve tanzîm ve sûret-i nizâmı hazîne-i 'âmirem defterine sebt ü kayd için icâleten Der-'aliyyeme tahrîr ü inhâya müsâra'at eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin senden sadâkat ve istikâmet me'mûl olmakdan nâşî akrânın meyânında bi'l-intihâb hâssaten bu husûsa me'mûr kılındığın ma'lûmun oldukda dâmen-i gayreti meyân-ı hamiyete bend idüb müretteb olan sâlifü'z-zikr imdâdiyye(y)i 'alâ eyyi hâlin tahsîl ve menziliye teslim ile umûr-ı menzil-i mezkûru ber vefk-i matlûb serî'an tanzîm(e) i'tinâ⁹⁴ ü dikkat ve hilâfından hazer ü mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe⁹⁵.

94 İ'tinâ kelimesi (اعتدأ) şeklinde yazılmıştır.

95 Belge burada bitirilmiş, alt kısmı çizilerek battal edilmiştir.

Sıra No : 60

Belge No : Adana Ş.S. 55, img. 42 sayfa 82, belge 119

Tarih : 1223-1798

Konu : Adana ve çevresinden 2.000 aded deve çuvalının toplanılarak ordu-yı hümayuna gönderilmesine dair emr-i şerif.

Adana çuvâl emr sûretidir

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana sancağında vâkı' kazâların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve Mütesellim Ahmed Bey zîde mecdühu ve bundan akdem mübâşir ta'yîn olunan el-yevm ol cânibde olan () tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bi-'avni'llâhi Ta'âlâ ordu-yı hümâyûnumdan tahaşşüd edecek asâkirin ta'yinâtlarıçün mecmâ'-ı zehâyir olan İskenderun İskeleyi'nde cem' ve iddihâr olunacak peksimâd ve dakîk hasbe'l-iktizâ Şam-ı şerîfe ve mahall-i sâ'ire nakl olunmak üzere beher hâl külliyyetlü deve çuvâllarına muhtâc olmakdan nâşî beher adedi ellîşer paradan îcâb eden iki bin beş yüz gurus bahâsı hîn-i tesliminde ordu-yı hümâyûnum hazînesinden verilmek şartıyla Adana sancağı ve havâlisinden iki bin 'aded deve çuvâlî tertîb ve sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin ma'rifetinle fiyât-ı mezkûre ile bir gün evvel serî'an ve 'âcilen tedârük ve mübâşire teslimen Şam-ı şerîfe nakl ü tesyîr eylemek bâbında bundan akdemce emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşıdı. El-hâletü hâzihî ordu-yı hümâyûn Üsküdar'dan Haydar Paşa sahrâsında hareket ve sahrâ-yı mezburdan dahi bi'l-yümn ve'l-ikbâl mahall-i maksûda 'azîmet üzere olduğundan zikr olunan çuvâlları bir iki gün zarfında mübâya'a ve tedârük ve mübâşir-i merkûma teslimen Şam-ı şerîfe nakl ve teslim ve tesyîr eylemen fermânım olmağın te'kîd ve isti'câli hâvî işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve sadr-ı a'zam tatarlarından Osman ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde zikr olunan çuvâlların îcâb eden bahası hîn-i nakl ve tesliminde ordu-yı hümâyûn hazînesinden verilmek şartıyla livâ-i mezkûr ve havâlisinden ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'ile ve mübâşir-i merkûm ma'rifeti (ile) bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem mübâya'a ve tedârük ve mübâşir-i merkûma teslim mübâderet eyleyesin. Şöyle ki ve husûs-ı sâ'ire mukayyes olmayub beher hâl zehâyir-i mürettebenin nakli işbu çuvâlların vurûduna mütevakıf olduğundan her ne vechile ve tarîk ile olur ise olsun birkaç gün zarfında yerlü yerinden tamâmen tedârük ve serî'an ve 'âcilen Şam-ı şerîfe irsâle kemâl-i sa'y ü gayret eyleyesin ve sen ki mübâşir ve mütesellim-i mûmâ ileyh ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le ve ma'rifetinle livâ-i mezkûr ve havâlisinden mezkûr'l-mikdâr çuvâlî mübâya'a ve tedârük ve istishâb ve bir gün evvel ordu-yı hümâyûnuma erişdirmeğe mezîd-i sa'y ü gayret ve hilâf-ı emr-i şerîfim imrâr-ı vakitden tehâşî ü mücânebet eyleyesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ ileyhimsiz siz dahi mücib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr eden işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzümü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi birle 'amel ü hareket eyleyesiz. Şöyle bilesiz (alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.)

105

و دو کار خود بود که در حدود ۶۶ م در مصفاة او غلو او قافله بموقن واقع
 نکی خان، قریب بر باب دکانه متصرف و او نیز ازین واقع بر قریب و بر باب بکار دکان
 و بر باب او خود کافی و بر حدود دکانه متصرف و یکی خان، در و نندن واقع کتابخانه او دکانه
 متصرف و جان بازار اچینه واقع بر باب بر برد کاج و یکی صبر اچینه بر باب
 و قافله اچینه بر باب بازار کانه اچینه بر باب دکانه و کبابچیل میکنند بر باب
 و خانجی دکانه کهنه مرکز دکانه متصرف او نیز صلی خانضرت اولوب دکانه
 مرکز بازار اولمنده سبک اکیسور ایلی کسری سوار سر نغز کسری کوشنده کسری نندن دکانه
 بازار صلی کسری و دندن خا تلو سر طرناهی سید خلیل اغایه و مراد و دلم بر مصفاة او
 و صند بکسری و کسری علی استرکلی اچاره و قونلر و نینجا ضرور املکده
 بر این صندور علی کسری در بندر کسری کسری طرف اود، خانصراکده
 مصفاة
 مصفاة
 مصفاة

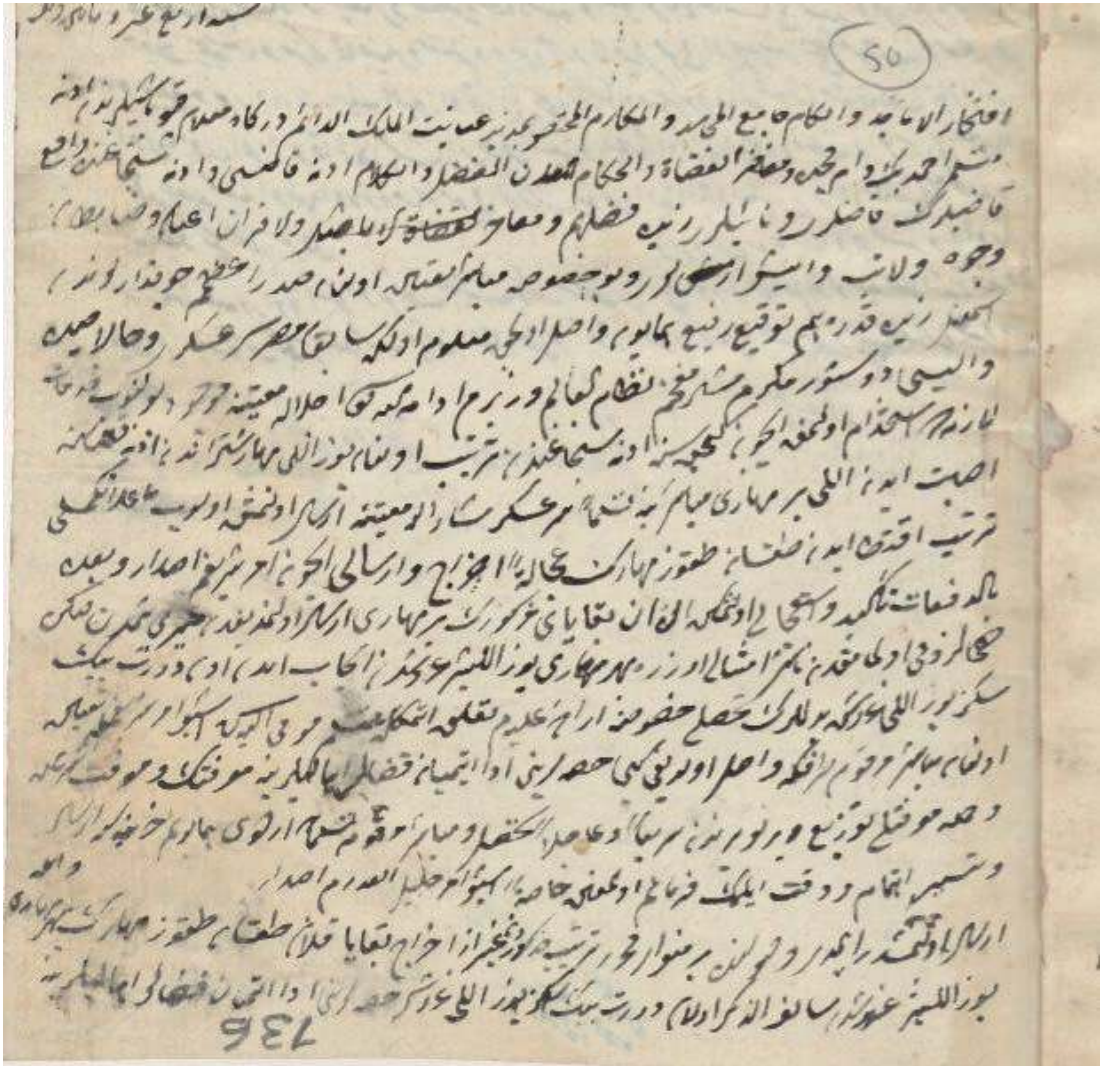
106

1: Adana Ş.S. 44, img. 57, belge 105

116 (99)

دستور مکرم شریف نظام العالم مدبر الامور الجمهوریہ کما فیہ تم ملام کانام باری الصائب
 مملکت الینا، الدوله ولا قیام سبب سعادت والاجلال المحفوظ بصوف عواطف الملک الاعلیٰ حال ابدن وایسی
 وزیر محاسبہ بسا ادا مکتبہ جلاله توفیق رفیع ہمایونہ واصل ادخل معلوم او کوا دنہ منہ در گاہ معلوم
 قبول تہنیک ندر احمد یک دام جہد مو فیئہ سبوز نفوذ علمائے اہل احمد یک زین محسن مو فیئہ او جہود نفوذ
 یکتا لویہام شکر و مضائب سرگرم تقویہ ایدہ سبوعاریع کار لیک او اخرنہ شام شریفینہ اور جوی ہمایونہ
 ارسل و سیرہ حاجت ایملاری با بنین حاضر تیلرینی حاوی بیغہ بیغہ و بموجب صورت و رایحہ ایملار
 مدار بود فی در عینہ مدد صدر اعظم جو قدر ایدہ آغازینہ قدر یک ار جوی ہمایونہ کنویریک
 ایکسوز الی کیے قیودہ افزا و طرفینہ شام اولیٰ او زہ جو قدر او قوم خصیہ بالیغہ اوج قطع او او شرف
 اصدار و ارسل او کفندہ ایدہ سنیک و ریزیک رالک کہ سوی الہامیک کوز ایدہ جنگلر سیاہ شکر ایست
 یرا کفینہ و جنگ اور و حوب خراب قادر یکتودہ اولہ رہہ نتایجہ خراب و مضائب سرگرم تقویہ ایدہ
 ما خنور او اخرنہ ار جوی ہمایونہ ابر شہ طبع خصوصہ نہ کسند خنن نضارت و اقدام تام ایملک فر نام
 اولیٰ خاصہ ایملک و جلیل کفندہ اصدار و صدر اعظم تا تار کفندہ علی زین قدرہ ایدہ ایدہ او کفندہ
 ایدہ و حصولنہ بر سنوار کوز میر جود الہامیک میر لویہام اولہ رہہ کوز ایدہ جنگلر سیاہ شکر ایست
 سیاہ شکر ایست بایر و کوزینہ و جنگ اور و حوب خراب قادر یکتودہ اولہ رہہ اجالہ و ما رعیتہ نتایجہ خراب
 و مضائب سرگرم تقویہ ایدہ ما خنور او اخرنہ شام شریفینہ ار جوی ہمایونہ ابر شہ طبع میر جوی الہامیہ افام
 و تقیم و کسند خنن خصوصہ نضارت تام و دقت ایملک فر جود و علیم او زہ رد تنقلہ بجز جلالت
 و صرف نظر مکتبہ ایملک با بنینہ فر ماہ حکایت صادر اولیٰ سورہ حکم شریفینہ وار دقہ لویا بنہ و جہد سر ج
 او زہ نہ شرفینہ صدر اولیٰ ایملک شرفینہ ایملک مصلوٰۃ او زہ رہہ عامل ایدہ کہ علامت شرفینہ اعلا و کفندہ
 شکر فی الیوم کفندہ کار سہ کار سہ ایدہ و ما کفندہ
 سولار صحیحہ
 Permat ÖRMEĞİ
 No 10- (78)

2: Adana Ş.S. 55, img. 59, sayfa 116, belge 79

3: Adana Ş.S. 55, img. 68-69, sayfa 134-135, belge 50

معرفت و معرفت مزاج و جبهه معرفت توزیع و تقسیم و کینه ملک اعزاز و اهدایه قضا
 حواله سمع اعتبار انیمه ارتک بر قاجار کوه طوفان حج المده اوس رعدی بر لور بر اوج و کجکل
 و صابنم مرقوم ستم ارجوی بهار نم خیزنه که اراک و نسیم اتمام و وقت اندر ریه
 خلاف رضای علم مسموم کوزات اراک و او کوزنه اراک و نسیم قضا و ایزاد زنیام
 حکم و خدمت ایلیک و کسکه صفا مرقوم که کسکه از نسیم قضا و اوله اراک و اراک
 مامور فضل ادریک مبلغ تبریزی موی اراک معرفتی و معرفتک و جبهه معرفتک
 حصه لای ادا ایلیان قضا اردنه باجای جان تمامه و کامله کجکل و حج لایه و کسکه
 کوزوب ارجوی مایه یونم جوینه کسکه تیه زیاده اسی و غیرت و طوالت ملک و ایا کسکه
 و قضا کجکل اتمه کجکه عودت استکده تاج و جانب ایلیک و مرکز قضا و نواب
 داعیان و ضابطه موی الامم کوز ایسک ادر زمره زمره موی ادر موی ادر موی ادر
 و حرکت و مبلغ ابریک بران اتم کجکل حصه ضمه بذات نام و قدرت و خلافت
 خجیه کفایه استقا و مباحه و المکذابین فرما عاکسک صادر ادر حکم کسکه
 و ادر وقت بو باین و جرسک و اوز زمره قضا حد و اوله کسکه و ادر موی ادر
 واجب الاتباع و لازم الامتثال کسکه موی ادر زمره عامه کوز کسکه موی ادر کسکه
 کوز ادر کسکه الموقم کسکه ادر و مایه کسکه

سید محمد علی
 عی

3: Adana Ş.S. 55, img. 68-69, sayfa 134-135, belge 50

4: Adana Ş.S. 55, img. 64, sayfa 126, belge 62

5: Adana Ş.S. 61, img. 5, s. 17, belge 22

انصاف و عدل و احکام حاکم الی بود و در حق هر یک از این ملکات انصاف
 در تمام عالم قبولی باشد و چون از دست کسی بیرون آید و در حق او
 اسبی وقت حاجت بود و کورگی وقت هم بود و با کسی بود و بوز فغان بود و کسی
 توفیق فریضه عیال بود و در اسلام او بی سملوح اولاد که مستقیم است
 دی بود و کف و عیون کسی و اولاد آن رسد کما نفع است و در حق هر یک از این ملکات
 اخذ و ارفقت او منصف و حضور او بر او بود و هر که از این ملکات در حق او
 بود به حاله بود و از او سبقت منفرقی رفتی تا با صاحب اولاد که در حق او
 کسرتی بود و کما که اولادش بود و در حق او کما که اولادش بود و در حق او
 به عون بار کما که سوم از این ملکات بود و در حق او کما که اولادش بود
 ام و در این ملکات که سبقت و منطوقی و منصفین بین قدرت و سعادت است و در حق او
 رضوت و با خود خود و حق سرتو منون طایفه و خاصه و در حق او کما که اولادش بود
 لازم طلاق است به هر حال منصفین و کما که اولادش بود و در حق او کما که اولادش بود
 نشد و منصفین است و کما که اولادش بود و در حق او کما که اولادش بود
 و در این ملکات او منصفین است و کما که اولادش بود و در حق او کما که اولادش بود
 ملکات هم اولادش بود و خلاف فریضه او در این ملکات خارج وقت و در تقاییر و جماعت است
 رعایت او در این ملکات که هر یک از این ملکات است و در حق او کما که اولادش بود
 و هر که بزل و سع و احکام و منطوقی و منصفین است و در حق او کما که اولادش بود
 انصاف هم این ملکات باشد و فریضه عیال هم منصفین است و در حق او کما که اولادش بود
 شروع او در این ملکات شرفیافته صدور ایوان فریضه و اجصال انصاف و در حق او کما که اولادش بود
 که عیون و نیک عمل و وقت و سر و صلاح شرفین حذر و بی نیت ایلیه است و در حق او کما که اولادش بود
 عمل است شرفیافته اعتبار فید است و در حق او کما که اولادش بود
 شرفیافته و منصفین است و در حق او کما که اولادش بود

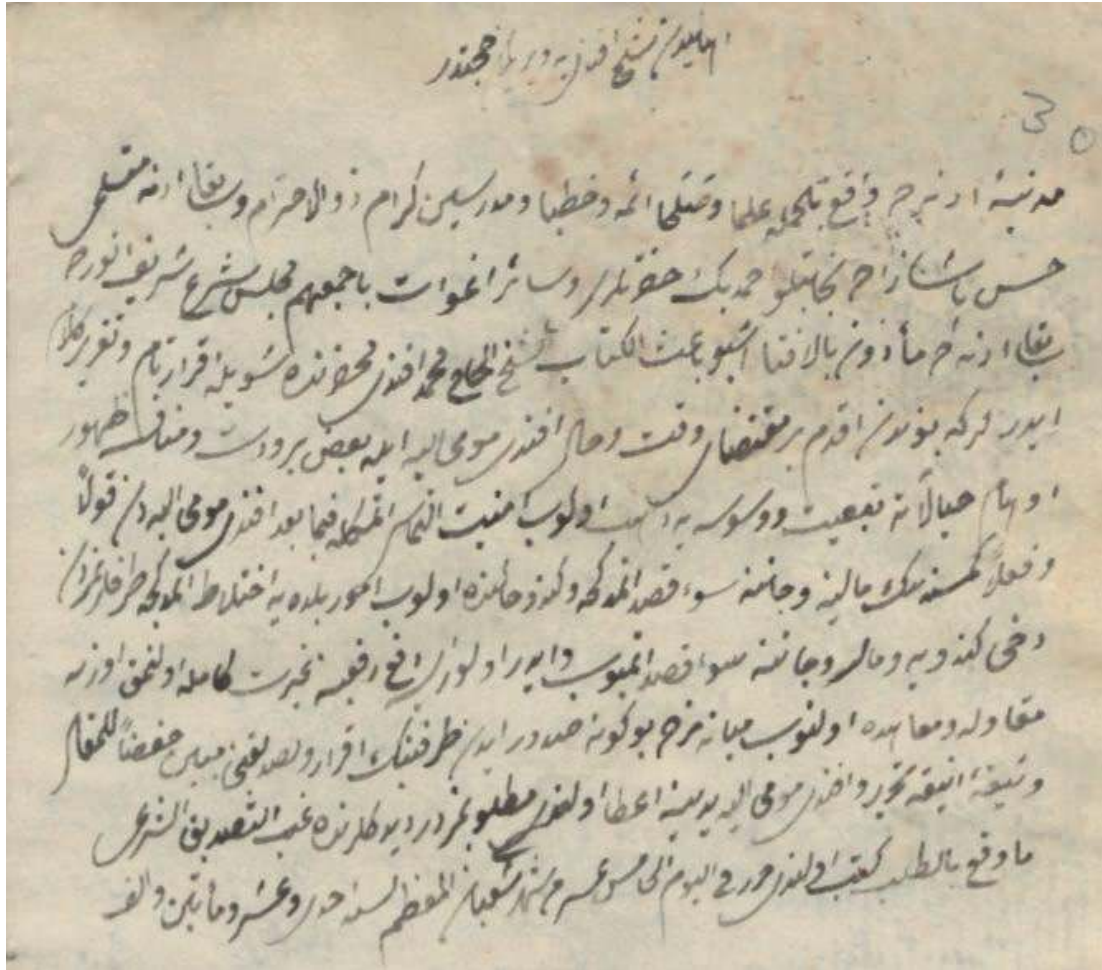
6: Adana Ş.S. 57, img. 54, sayfa 103, belge 136

(8) 53

شرفوت شمار اذنه قلمی افند ز زین فضه بعد اسام آنها اولور که
 تحت حکومتکده سردار اولان رفیع اولغوب برینه کلوب سابقه اوزره
 فدیقه لاما نکر و لادن حسن پیکار اها کدیک زین قن سردار لقب
 اولغین ایبو مکتوب تجر و ارسا اولش در انک کده و حوصلف
 که که که قوتی قضا کند کورک سردار لینی اهورنه قیام و اوتد دن بره
 اوله کلدکی و جهده ضبط و ریجلی خصوصنه اعانت و اتهام ایلیز و سنگلی
 سردار حوقوم سن قضا کند کورک سردار لینی سکا تقویض اولغنه که که که
 بیجا عده قدیم و قانون اوزره ضبط و ریجلی نفقات و دفع و رفع حشرات ایله
 تنظیم بلا و ارام حاکم عیال بیزا افتداز ایکیین و قضا کند کورک قدیم و غیر
 نیجک لوی و جیدی و طوبی و طب و عیسی و غلمان عیج و قول اولغدر
 باجه کینی اوزر لینه سردار و قی بیلوب سوز کدن طشه و ایدکن خانج
 وضع و حرکت بلغیوب و انماط عت و انقیاد اوزره اوله لور کیندر
 جد اوزرکی احکام شرح تریف و قانون قدیم و ادرنیفه تنقیه و طوطی
 مرقومونن بلا وارث موقوف خوت اولانلر کتیر و کاتلرک موقوف کیم
 ضبط و سوز سلیمانیه فرخت و حاصل اولانلر قودوب جانباست الامار کون
 دفتر موقدانده او جا به طرنه کونر که ببادرت و بهر حال سکون و لایه نکت اولور
 بعث خدمت مستخدمه بهر و وجود کتور که مجد و ساجی اولوب
 موجب مکتوب ایله عالم اولغدر حرا عه سهردی کعبه کده و نامورده

7: Adana Ş.S. 63, img. 16, sayfa 53, belge 81

9: Adana Ş.S. 56, img. 23, sayfa 57, belge 30

116
 حاکم سنجک
 سنجک سنجک

(143)

شریعت شعرا دینه قاضی افندی زید فضلہ بعد السلام اولوغ
 تحت حکومتکرم سردار اولان رفع اولنوب برینه اسلوب سابق اوزره قیوة الامان اولوغ
 زید قدره سردار نصب و تعین اولغین ایشو مکتوب تحریرو اولان اولوغ
 وصولنده کرکدرک مقونی قضا مذکورک سردار لغی او عورنده قیام و اونده هر بر اولوغ
 ضبط و ربطی خصوصه صنده اعانت و اهتمام ایلدی سزوستکی سردار و قوم سن قضا و ربط
 سردار لغی سکا تقویض اولغله کرکدرک قاضی قاضی و قانون صنیف اوزره ضبط و ربط
 نفقات و دفع رفع خیراتله تنظیم بلد و ارام حال عیال بزل اقتدار ایلدی سن
 مذکورم مقیم و مسافر کیچر لری و جیبی و طوبی و طوبی و طوبی و غلمان لغی
 و بالحد قول اوغللری سننی اوزر لینه سردار و ضابط بلوب سوزکدن طشره و ایکنده
 خارج وضع و حرکتده بولغیموب دائما اطاعت و انقیاد اوزره اوللر و سنده خی جمله
 امور کی احکام شرع شریف و و قانون قدیم و احصییه تطبیق و طوائف و قومونک
 بلد و ارتش معروف فوت اولنلرک عتر و کاتلرین موقت شرفه ضبط و سوق سلطانی
 فرخت و حاصل اولان نفودین جانب بیت المال ایشون دفتر مغر داتیلد او حاق طوائف کوزر
 مبادرت و بهر حال موجب مکتوب ایلد حاصل اولد سز تحریراً فری شهر در الفقه سنین و قاضی و

(144)

ار ز اولوغ

اعلیٰ عالی
 درگاه عالی

سین
 زام
 حیدر
 نواز

10: Adana Ş.S. 63, img. 32, sayfa 116, belge 143

(144)

اراضی اولونغا

شریعت شعار ادنه قاضیسی اخذی زید فضلہ بعد اسلام

تحت حکومتکرم سردار اولان رفیع اولنوب برینه اسلوب سابق اوزره قدوة الامثال والاقران
 زید قدره سردار نصب و تعیین اولمغین ایلینو مکتوب تحریروارک اولمشد ان شاء الله تعالی
 وصولنده کرکدرک مرقوم قضا مذکورک سردار لئی اعورندن قیام و اونه هر بر و او کله کله
 و جهل ضبط و ربطی خصوصنده امانت و اهتمام ایلینو سکنی سردار مرقوم سن
 قضا مذکورک سردار لئی سکا تفویض اولمغله کرکدرک قاعدن قدیم و قانون اوزره
 ضبط و ربط نفقات و دفع و رفع حشر ائله تنظیم بلاد و ارازم حال عباده بزل اقتدار
 ایلینو و قضا مذکورم مقیم و فرضی ایلینو بلی و خیبی و بلوچی و طوبی و عیبی
 و قول اوغلاری بالجهل سنی اوزر لینه سردار و ضابط بلوب سوز کردن طشره و رایکدن
 خارج وضع و حرکتدن بولمیشوب دانما اطاعت و انقیاد اوزره اولر و سندی
 جمله او مورکی حکام شرع مغزی و قانون قدیم و ارحیفه تطبیق و طوائف مرقوم
 بلاد و ارض معوض فوت اولنلرک متروکمانلرین معوضت شریفه ضبط و سوقا سلطان
 فروخت و حاصل اولان نقودین جانب بیت المال ایچون دفتر مفرد ائله اوجاق
 طرفنه کوندرک مبادرت و بهر حال سکون و لایتنک اصن و را احتلرینه باعث خدمت
 مستحسنة بروره وجود کتورکده محدود حی اولوب خوب
 مکتوبله عامل اولر سز تحریر آفرین شهر صفر الحزین سنه ثمان و مانین و

(144)

اراضی اولونغا

شریعت شعار ادنه قاضیسی اخذی زید فضلہ بعد اسلام

11: Adana Ş.S. 63, img. 32, sayfa 116, belge 144

(27)

حالا مدینه اوند سرداری عبد الله بن زام سعادتلو احمد کبک حفر نری لافندن عسکری بیت المالیه
 باشه جا ویش حاجی کوللی احمد بنه نام کنه مجلسه شریع خطیر لازم التوقیر حردیه زوره بحال
 و باخان محله سی اسکنه لرندن السور افعه الکتاب احینه بنت حسن نام خانول محضنده و قوت اول
 شویله عوی و قنری کلام ایدوب نارنج کتابدله برکونه مقدم باو الله تعالی قوت اول و ارس کور
 احینه تک زوجهی مقال ماطلی بنه نام متوقا تک زوجه بر قومه سنه قبری ظاهریم ظاهریم
 معوض و موقوفه سی اولویوب ترکه سی عسکری بیت المالیه خانو و راجع اولمخله حله
 واقع بین الایمالی و الجیران معلومه الحرد و بر باب فوقانی و تحتانی و بنه بر باب
 بیوت و بر مقدار سولوی مشتمل متوقای موقوفه متزلزلی السور موقوفه احینه
 جانبیت المالیه منطبقه مانعت ایدر سوال اولوب تقریر تحریر و موقوفه شریع
 و بیکره فیه السوال زوجه احینه (م) حردیه فی الحقیقه منزل فکوز و موقوفه قرال
 ملکی اولوب لکن قبل الوفاة حال حیوانه و کمال عقل و متحصنه ذیل و نسیقه قرال
 مسلمین محضه لرند و متحصنه متقرر و معقود علیه هر متوقا حردیه تمام اولان ایدوب
 ایدوبوز القی غوشش قوشش شریعی الا جمع مقابله سنه بیایع و تسلیم و تمکین ایدوب
 بزوجه شروع اشتراکی قبول و تسلیم و تمکین ایشیم حردیه موقوفه مقابله ایدوب
 غلبه السنه طاق و الا نهار افعه زوجه دن عینه طلب اولندن بعد اول اوار حال
 السید الحاج کیم احمد افندی این حسن و حاجی احمد ابن علی احمد بنه لر اصل الشها
 جانوران اولوب انزال استنهاذ فی الحقیقه متوقای موقوفه قبل الوفاة حال حیوانه و کمال
 و متحصنه بزم حضور غیر کندی زمتند متقرر و معقود علیه بر قومه احینه تک هر متوقا
 اولان ایدوبوز الا غوشش ایدوبوز الا غوشش حقیقی مقابله سنه منزل خود و متوقا
 بیع و تسلیم و تمکین ایدوب اولدی الشریعی و قبول و تسلیم و تمکین ایدوب بودها
 مذکور الیوم بر قومه احینه تک ملک متحصنه در بزر بونفوسه بودها و زره شها
 ایدوبوز زوجه بر بر لری ادا اشهادت شرعیه ایدوبوز در منع بر جا و فیق بالطلب اولدی
 اولغین موقوفه حردیه زوجه بر بر لری معارضه دن منع بر جا و فیق بالطلب اولدی
 حردیه الیوم التادیر و العشرین شهر ربیع الاول سنه ثمان و ثمانین و الف

(و کوم)
 بلال زام اسما علی
 کاتب السید علی افندی
 کاتب ذری حسن افندی
 حیدر زام حیدر افندی
 قانق زام حیدر علی
 السید حاجی اسما علی
 مسعود حاجی اسما علی
 حافظ السید حاجی اسما علی

13: Adana Ş.S. 63, img. 7, sayfa 20, belge 22

ندوة القضاء والحكام معدن الفضل والصلاح مولانا اذنه تاضيف في
وقدوة الاما جد والاعيان خادم سلكه وارزق اولادك في قارحنا ام محمد زير محمد احمد
انتم بك تحصيله يودفوعه بغير تعيين اولادك وفتر وارشق اولم جو قدر ازنك الما
تذيق ربيع عها بون واصلا وليجتي معلوم اولادك حبه بيا زام ولفظي حقا
ومحمد بلك مالكانه عهد لرنة اولادك حمله عتها بوركان اذنه ولا سوس وسيس
اكيوز بر سندن سكر سندن كلنج غير از سلكم زمئلرند باقى قلان احوال بديري
تخصيل ارام اولدقده مال بديري رجا با زمئلرند درجو جوار وير وكمه ربه صيني
اولوقته درگاه معلوم قيوحي بنتيلرند جبار زام مير سلهام دام جده مو فقير عا
اولد ودرت بيك بديوز التي فوش تحصيل وفوندا عامره مارك وسليم برله جاعدا
بقايا قادن فرق طغوز بيك سكر بوز طوقن طغوز غروصك مشافرا تحصيلي ابد
اولادك اور شرف مير جو حاله طوقن لدر الورود بوركان طوقن بوسنا حباركم حمارت
قديم رجا اوزره بايلد قلرته كيدو جوب خوف ومشتيلرند وسوسه سينا بايع اولم
مير و الب لا فونك در و بيز نام سندن مسلم نسيب ونعيين وبقايا اي مذكورك
بوركاندن تحصيل خصوصه كندوبه نبيه ايلد كينه صيني در عليه در تواردا بوج
قاضي عهد قضا اور مذكورك قبدي بالاسند شري وريلوب البو طغوز سيني عالي
اولادك طغوز بيك سكر بوز بو قدر فوش قان قان اولد تحصيلي اذنه
جمعا التي طغوز بيك بديوز الخش سكر فوشك نام كيدي حاوي السوسه بيان
جمادي اوليسي او اسفنده اور شرف مير و سيني الحالى هذه بر افقه ظهور
استا حله سكر سيني اليه سندن مشهور اولادك فرط خيرات تحصيل
احوال بديريه ظهوره كلان كمينه نظرا بقايا مذكورك تحصيل وارحالي سندن
مطوب بيا حانم اولفقد بو قدر كلينلو احوال بديريه سكر عقدة تاخير حيا
ايله قوس تلف اولسند برو جهل رضاي ملو كانم اولما فقه مبالغه حيا
ايجاب وافتضا ايدنلردن مو فكله علمي اتي حال تحصيل اولمخه فرام
اولمخه خاصه السوا ورجليل القدرم اصدار وعباسه فرام ايله ارسا
اولمخيدى ابدى ووصولنده مصارفات مير بيمك كثر تده بناء اجمه
اشد لزوي اولدغي معلومك اولدقده بالام تحري و بيان اولدغي فوندا
مير موي اليه كك بروجه استرا كما عهد لرنة اولادك عفا طوقن مذكورك اكيوز
بر سندن طغوز سندن كلنج ذنلري اقتضا ابدن التي طغوز بيك بديوز
الغنى سكر فوش مو فونك وموفت سرعلا والحاصل هر نوجهل ونظر فقه
اولور ارسون ايجاب واقضا ايدنلردن علمي اتي حال تحصيل و
فوندا عامره مارسال وسيره زير سيني وفيرت وخلافه وحواليه نام
وضع وكوندن تخاشه ومجانيت ايلديس وسنك مبالغه حيا
تحصيله خاصه حاور قلنديك مبالغه زير سيني سلكه حيا اليه كك

14: Adana Ş.S. 66, img. 13, sayfa 63, belge 78

(78)

چو درمیز حیوانده ایکن اعطا ایلدکلری اولون قنطار قوزده بهماکه فر قوزوشون جمعا	۰۶۱۰
کردان نهمار بیک بدل التزام انچه سندن بیک یوز طرفن سکر سکر سندن تک بو حیوانی	۱۰۰۰
بعد وفا نهها کون انچه سندن	۰۱۵۵
بینه بعد وفا نهها قانرا حیدرک ماخوز	۰۰۳۳
چو حیدرک ماخوز	۰۰۳۰
<hr/>	
آستانه علییه بو عیتمز ایشا سندن اسمائیه افانام قان سندی زام دن قنطولی اخذ و تلف ایروب بعده نزم ادا ایلدکلری	۱۶۱۸
چو پراسی دا قادی سلیمان افندی بیک اخذ و نزم ادا ایلدکلری	۲۵۰۰
و پرینچ بهما سندن ذممنه کچین	۰۱۰۰
جمعا ورت بیک اکیوز قوزی سکر قوزوشن مطالبه جز بیک بی یوز اللی قوزوشه ابراهیم لشمند	۰۰۳۰
<hr/>	
	۴۴۴۸

۱۱۱۱ - ۱۴۱۴ و عبد الله

16: Adana Ş.S. 62, img. 4, sayfa 32 belge 77-78

۰۰۳۰
۴۴۸

۷۶

و پر بهج ۷۴ سندن دمننه بچن
جمعا دورت بیک اکیبوز قوقن سکنه غوش مطالبه بیک بیبوز اللی و سته

باعت تحویل تحریر و وفی خلاص اولدی

اشوب بیک اکیبوز طغوز سنه سی ماه ربیع الاول قوی غوه سنه بونک اقدم متوفیان پدر لر بمز حسنه بیبوز اللی حاجی علی بیک و عبداللہ
حال جمعا المرنده اشوبار نغ تحویل نمجی زام و فضیلتلو السید سکا افندی حضرت نرینه اعطا ایلمکلی و بعد وفات انا خلفا المرنده
بینه افندی دعوی البهاک اخذ و کنندی اهورینه و سائر لره فضولی اعطا و تلف ایلمدی ببالغ معلوم المقدار که بالام و کمر و بیان
و نصیرح و عجان اولدیغی و جدا وزره من حیث المجموع دورت بیک اکیبوز فرق سکنه غوشی بالاسندی امدار ایدر سکنه
برقیق اولدی انان توپانجه حضور شرعی شریفه دعوی و مطالبه ایلمدی کیم؟ فیانه نزم خارجه سکا ایلمی حاصل اولوب بعده
مسلمون مصالحون توسط و بیک بیبوز اللی غوش اولدی بیک بیبوز اللی غوشی مجلسه شریعه افندی متعلق
مقد برقع النزاع خود اسی اوزره صلح زبوری قبول و بدل صلح اولدی بیک بیبوز اللی غوشی اولان شخصه من فکوره متعلق
حضرت لری بدندن تماما و کامله هر بر لر بمز حصه لر کیمی اخذ و قبضه ایلمدی کیمز و فکوره قدما اولان ارفع الخصام ایله
تمامه دعوی و مطالبه و کافه ایمان و مخاصماندن هر بر لر بمز افندی دعوی و مطالبه ایلمدی کیمز و فکوره قدما اولان ارفع الخصام ایله
ابرا و اسفاط حق ایلمدی کیمز بناء من بعد خصوص زبوره متعلق دعوی ایلمدی کیمز و فکوره قدما اولان ارفع الخصام ایله
و مسکو اولسون ایچون اشوبار از نام تحریر و اولجله سندن افندی دعوی ایلمدی کیمز و فکوره قدما اولان ارفع الخصام ایله
حین حاجنده اراز و احتیاج اولنه والسلام

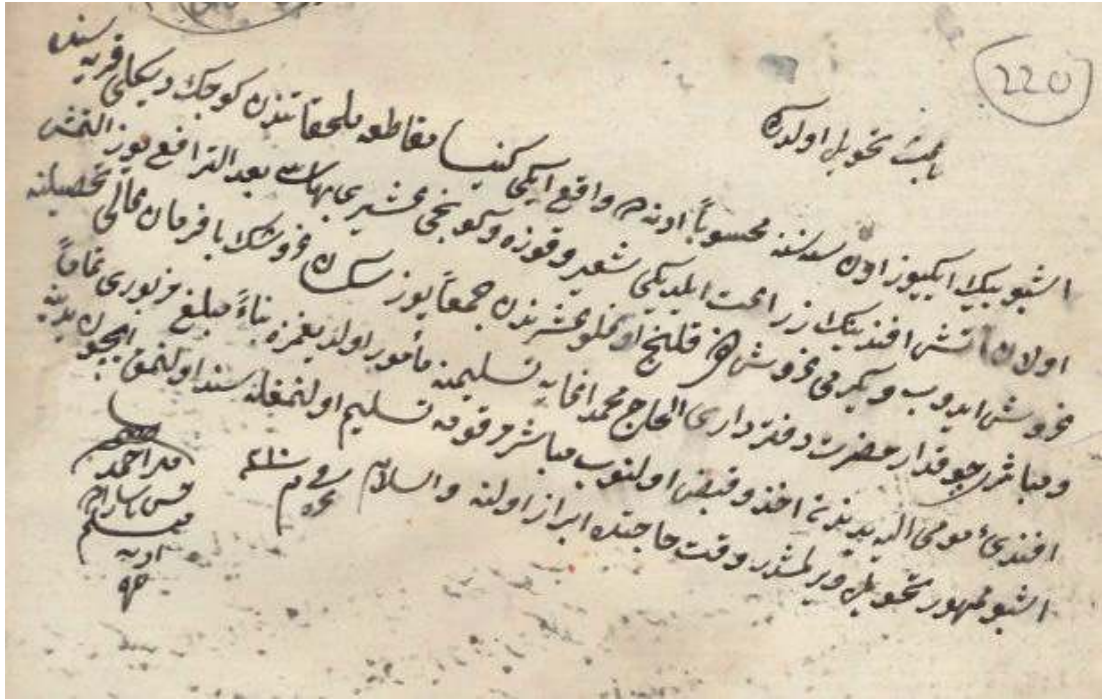
عبدالله
رام
عبدالله
رام
عبدالله
رام
عبدالله
رام
عبدالله
رام

17: Adana Ş.S. 62, img. 4, sayfa 33, belge 79

65

ذممة القضاة والحكام معدن الفضل والكلام حولنا اونه قاضيسى زيد فضل وقدره الامام والامان
 اونه مستلمى في يوم زيد محمده توقير قريع علابون واصول اوليحيي معلوم اولاده صدر اعظم ملكوتى
 ذممة الامام جابر والامان سيد خليله ما هر زيد بجلك سيد در علمه تقديم المديسي ونها الله صدر اعظم
 نظارتنه اسرم اوفا ذك موحي اليهك باران غالى قانغام متوليسى اولديغى رمضان رام
 وقفك اجاره واحده ايله اجاره اولدنگلار مستقفا نون اكيبوز دورت سنه حسوبه اونه
 واقع خان جديد اجاره سى الموقق اوزره قضاة نزلورم ساكن سين رام سيد محمد سعيد
 وحاجى بك رام مصطفى بك ويكله وليف كسندلر ذمندنه سكر بوز و اكيبوز يشا والى
 وبيدى وسكر سنه لر نه حسوبه موحي ينه خان مذكور اجاره سى بقا سندن نه عرق خان
 ذمندنه سكر بوز جمع بيك التسيوز خوشه وينه قضاة مرقومه ساكن اكلن خانى
 اكيبوز سكر سكر سى اجاره سندن عبد الله باى رام احمد بك محمد بك نام كندلر
 ذمندنه بوز اللى خوشه و جارتو خانى اجاره سندن جوقدار رام عبد الغنى بك
 نام كند ذمندنه اكيبوز دورت و بشا سنه لر نه بيك سكر بوز اللى بشا و خوشه
 خاصه اونه مستلمى ربيع اونه دار محمد زيد محمده ذمندنه اللى وبيدى وسكر سنه لر نه
 محسوبا جارتو خانى اجاره سندن اوج بيك يديوز اللى و احمد بك محمد بك نام
 كندلر ايله الف نام خاتون ذمندنه خباز قروبي ومعلق العدو قوه وكا ندى
 اجاره سندن بدي وسكر سنه لر نه محسوبا اوجيوز اللى وكون عجي حاجى
 زويجى ويكله و لينه زليخا نام خاتون ذمندنه قوه وكا ندى اجاره سندن دورت
 وبش و اللى وبيدى وسكر سنه لر نه لطف و والى سراي كراسى الموقق
 اوزره اللى وبيدى وسكر سنه لر نه محسوبا اكلالدين معلوم الارسى كند
 ذمندنه اوج سنه لك بيك اللى وقره حسبه او نظرى ويكله مشهوسه ذمندنه
 معلوم العدو وكا كين اجاره سندن اوجيوز جمع طفقوز بيك بوز فرق بشا
 خوشه اموال وقف تجر و تراكم المديسي ولدى المطالنه اداون اقتناع ايله
 واصحاب و تاليفك ادارسى وجوامع وقفك مصارفى بقوه الامان والقران
 شخصيلنه منوط ايدوكى بانيه صدر اعظم هو قدار لر نه قوه الامان قضاة
 عبد الله زيد قدره جابا شير نيل سالف الذكر طفقوز بوز فرق بشا خوشه مرقوملر قضاة
 شخصيلنه ولا فزون قبضنه مأموره تسليم ايندر ملك بانه اوشر نه صدر و بيى ارسى ايلنه
 بنا سكر مولانا مشتم موحي اليهك سوزر جدمقدار موحي اليهك سوزر ارسى ايلنه
 سكره عدلان مشتم موحي اليهك سوزر موفنگر و جابا شير موحي اليهك سوزر ارسى ايلنه
 حصون شيرى اصفار و روجى شيرى رويت ولدى القيوث سالف الذكر اجاره سندن
 تمامه جوماتى شخصيلنه موحي اليهك سوزر قبضنه مأموره ادا و تسليمه جادرت و خلافتنه
 جابا نيت ايلنه فرمان محال شام صادر اولنده موقومك
 وصول بولد قده بو ايام وجه مشروى اوزره ستر نيا فنده صدور اولان فرمان واجب
 الاتباع و لازم الامتلاك مضمونك اطاعتكم و نيل عمل و كوكمت و شان فزون صدر و جابا نيت ايلنه
 شوبله كرامت شريفه امتداد قل سز سوزر فى اواسط شهر جمادى الاخر
 سنه شعبه و جابا نيت والى

18: Adana Ş.S. 66, img. 12, sayfa 65, belge 79

19: Adana Ş.S. 55, img. 9, sayfa 16, belge 220

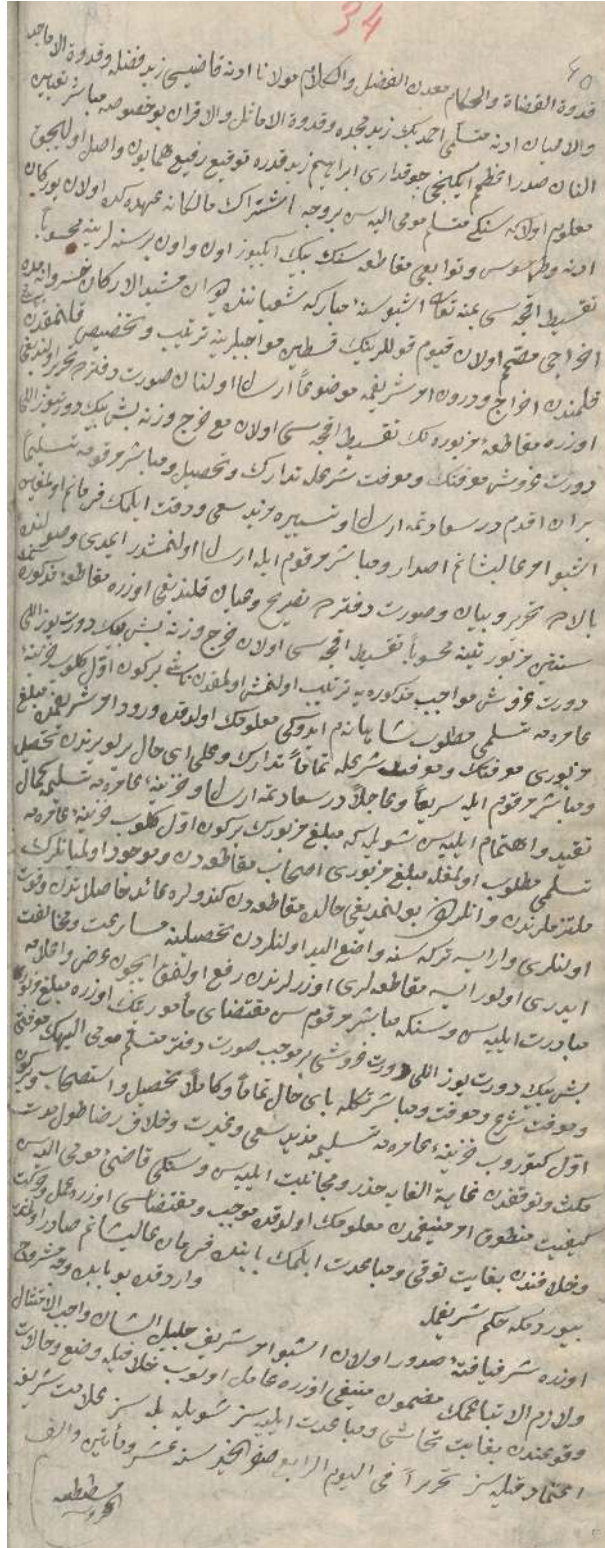
(160)

X
بیت حوض اولدی

اونه ساکنلرندن حسن پاشا زام احمد بیک و محمد بیک و مصطفی بیک بروجه مالکانه اشته اگما عهد لر نده اولان جماعتها بوز کمان
اونه و طرسوس و بیس مفاطه سنک بیک اکیوز طغوز کهنه محسوب مو تفاوت شمشه اقتضای این اموال
اون بیک بوز بتمش بیدی جوق غوش اولوب ور عکته دن مطلوب بیور لمغله مباشر تم و قبضه مایه
اولدیغیم حبیلر نده مذکور مال جیرسی اولان مبلغ مذکور سی بدموعی الهم بیلر دن تماماً و کاملاً
اخذ و قبض اولمغله اخذ اولدیغیم
احتجاج اولنه حوض جیر بیک سنک

 البیوم
 مانع و قدار
 اول
 ندر

20: Adana Ş.S. 64, img. 60, sayfa 71. belge 160

21: Adana Ş.S. 56, img. 18, sayfa 34, belge 40

(206)

افتخار الامجد ولا كل به جامع الحامد والمجيد المحض من انصاف الملك الائم درگاه معلوم
 باشكند از ادب و تقوى و كرم و بزرگوئى و جمع بر جمع بها و توفيق و صلوات و جلال و كبريا
 مستلك بالمره و كرم و بهاء و ابا البرى حضور منتهى انتم و انتم اوله اوله اوله اوله اوله
 حيره و خستند از او و بر كرم و بزرگوئى و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 نوح فرخ كلام جلال بديت منها جيك كل اسم و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 اقدم امور من او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 احرار كرمي كرامت من مولى كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 جلال و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 اوله كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 خلقى و ايات او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 و نهايت حدود و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 ايديك فرمايم اوله كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 ناسر كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 وجود و خيانت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 اوله كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 ايديك و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 فرمايم و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 اباي استعجاب بر او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 و انبي و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 و سع خديرت ابي كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 نايك و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 الملك اراد كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 طرقي و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 فخر و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 و عبا و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 و خا و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 و حون و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 سكون انى و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او
 اوله كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او و كرامت او

22: Adana Ş.S. 48, img. 66, sayfa 128, belge 206

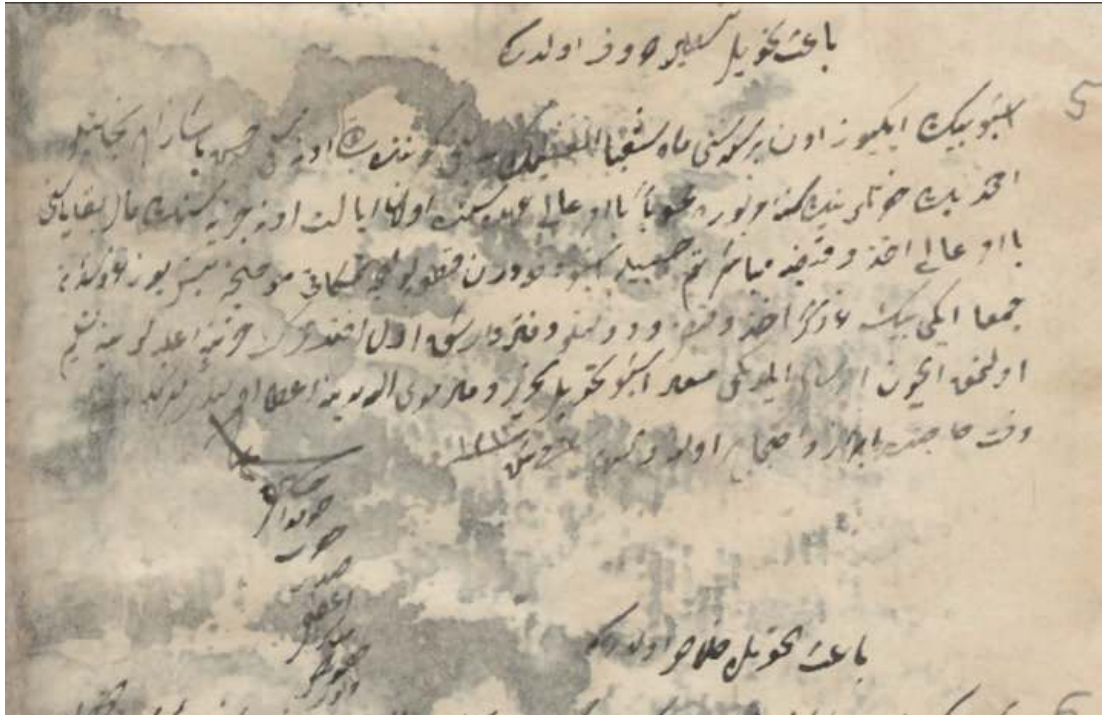
(177)

باعث کھوٹر اولدر کہ

رو در مالکانه کشترا کا عہد ترا اولان جا عہدای مورگان اوند و حواسو کوسیر معاکرینی
 یکک انکوزیدر و سکونوزیدر خوبا سخہ مرات اید بقا کلارن خاوند مصحفی افغا مالکانه زور
 بنم اور زیم کھنجد بو بورگان جا عہدوزہ کہ یکی عشرتند سنس نو ہر اور زہ ایکی کند لک
 مان بیکر اور اولان دورت یکک بشوز عاوشی عشرت جوبو بکیمی کویم زام ساد تو
 سمان و عاویہ اخذ و قبضہ ایدوب تو زان زام یوسف افغا موختہ کھنجد و برانہ ادا و تسلطی
 سفار کھوٹر اعطا ابتکلا کہ کہ کہ ایکوز بدی و سکونند ار مار ماری کیندہ کہ یکی عشرتند
 بر بارہ قاصوب و خوم کلاری مصحفی افغا طرفندہ و بر لیکہ بریم خو علم مزلا حق اولطیفیہ بر بارہ
 طرفوزہ حق اسو کھوٹر تجوز و اعطا اولند کہ کہ کہ وقت حاجتہ ار از اولاد و سلام علیہ
 اسو کھوٹر و ترا و عشرت جوبو بدینہ اول کلاری مصحفی افغانک کھوٹی اخذ و در علیہ
 ار از اولند مقابلسنہ سنہ اجون طرفوزہ عشرت بدینہ اسو کھوٹر و بر لیکہ

مصحفی افغا
 حاجت
 دہ

24: Adana Ş.S. 64, img. 65, sayfa 61, belge 177

25: Adana Ş.S. 56, img. 31, sayfa 73, belge 5

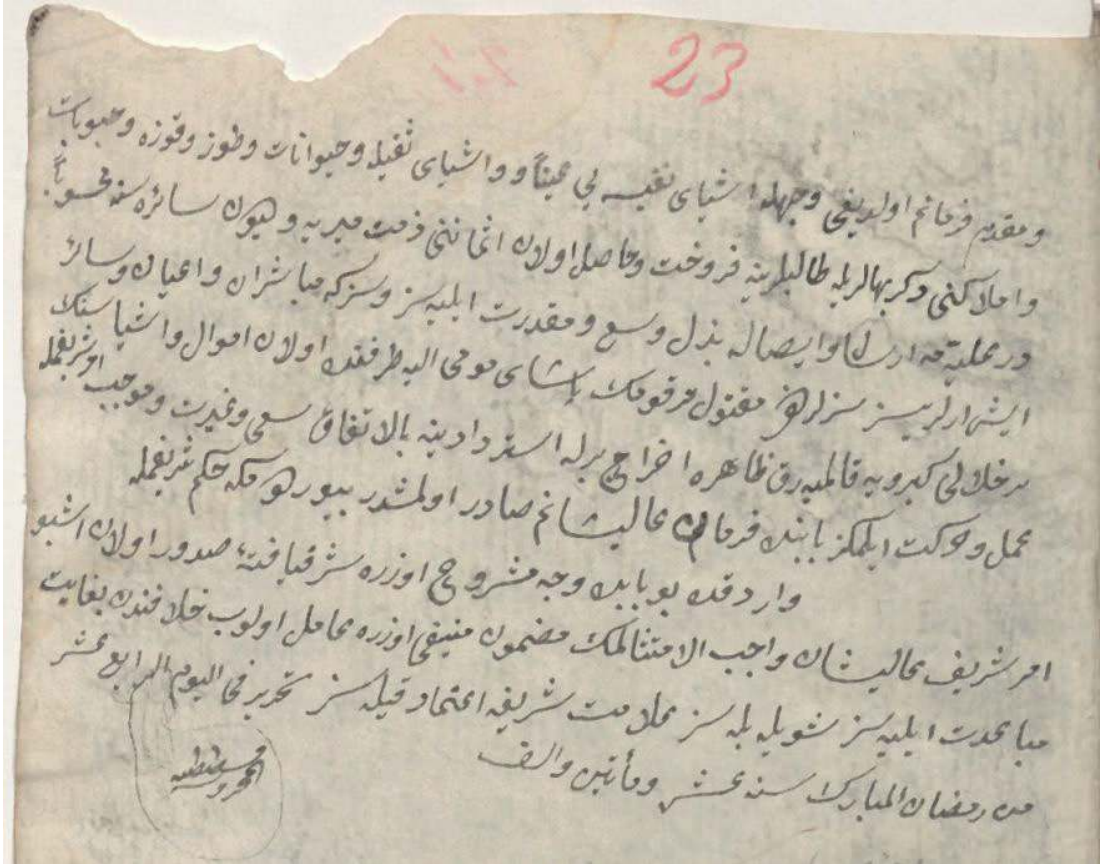
9
 طابک اید مسخرس با زده ساد سواد ملک تفریزی تجسیر کرده بکری صیقلی و حشا و علم و نام اید مسخر
 در جمع بجهت علم اولی قدر حله طابک اید سردار سر طور نار و کاره بی کرم و حیا و صفا ای محرمه سواد سواد
 علم و نهدیم اید که مومنان و مظهر ای اید هم ناولش هر که حرم حرم صراف و اعیان اوردن اید
 و طابک اید سردار اید علمه معدوم بوده اولم تجسیر کرده صیقلی اید سواد اولوب و محدود اید مومنان و علم اید
 ای معر سواد اید علم و مال و حق و ثروت اولوب و طابک اید هر که اید اید اید اید اید اید اید اید اید
 و حله و حله اید اید سواد اید تمام اید اید اید اید اید اید اید اید اید اید اید اید اید اید اید اید اید
 علم سواد اید
 ای سواد اید
 و حله اید
 اید

26: Adana Ş.S. 56, img. 31, sayfa 73, belge 4

22

قدوة القنائة والحمام معدن الفضل والكمال عادلنا اونه فاضل سي زيد نسط وقودة الا واعد
وان حمان اونه منسلي احمد بك زيد مجي وفضل اخر الامان والقران مقبول فارحي محمد كرم
تفضلن ما حوزن ايله اليوم اولجا بنده اولان صدر اعظم جومقدار لرندن ابراهيم وعتيد الله وانما وازا
وسازار الشا اركلي زيد قدكم توضع توضع جومدون واصل اولجا معلوم اولان كيونون اقدم مقبول
فوت اولان اونه منسلي سابق مرتوم قارجي محمد كرم كيونون سكر وطقوز سكره لحده اشرا
محمد سنده اولان ابالت اونه جزيني مال لرندن جانبديري بيكر بيدري بيكر ايدوسوز فرق بيبي
غوش زجمنى اولدوغندن قندري الزما محمد سنده اولان رسم اسياخي اوز وقله قنائة
سازره بدل الزما نندن غداز مسلميت متواجمان كون هكها لوكوندور علفدين مسامات
ناظرى اولان حسن زيد مجد طرفنه ياتمك ودر فخر طوقوز سكره توشنك ماشا اوزديني
اولدوغندن بالجهل احوال و اشيا واملراك وهديانا ودر فخر طوقوز سكره وصدور
و طوقوز وسازره سى فلان احوال من عرقومان معوقلمه جانبديري سكره وخراب اسياخي
تعبير سى عينا و تقيله سى اول طرفنه المزايمه كره هالرمه مال لرندن فروخت ومانه الى
اشمانى جويدرى وسازره سنده محسوبا در سعادت ارك و ايصال اولدوغن باينه
اونه بلكه كبكي سابق بوش كوشا و ام اقباليه وارنه قائمست ومانه ان مرتوم
خطابا بالرفعات اوز مر حليم اصدار و ارسال اولدوب الهى بنجق بيدرى انون
مقبول عرقومانك اشياي تغيب المله قلمد طرخى وقرور وسازره سنده سكره
ملكك و لغت سى جيرا اخذ المله كندون غداي مقبول عرقومانك زويون سكره اشيا
و خليفتى اخذ عرقومان المله كيمي مقبولا تره متحقق و سكره برانج و رجسته ارك
المليوب معاشران عرقومان كوز مدت حدس جبرس كونه اول طرفه سكره المله كيمي
ايتمكندن ناشى بوز سنده بيدرى انونى الهيك ابالت عرقومان عرقومانى و اشرا نصيبى
الارزم ملى كيدون عزال اولدوب ابالت مذكوره جبران كرا امدن حال اشيا اشيا قلمه
محمد كوشا ام اقباليه به توحيد اولدوغن اولمناه كره قاضى و مسلم عومى الهيك سكره سكره
بى فخر مقبول عرقومان قارجي محمد كرم احوال و اشياي تغيب و در فخر و صدور انا سكره
و زويون سكره اشيا و خليفتى سكره اولمناه سكره اخذ عرقومان و سكره المله كيمي
و برب سكره كوشه قائمده روق موفك و موفك سكره و معاشران عرقومان معوقلمه و سكره
اتفاقيله جمله اشيا مظهره الفراج و زويون جبران سكره اشيا سكره كندون سلم ماله كيمي
جانبديري جبران سكره و اخذ و قبضه و حمل ماحنه و ضم و حفظ و مقدم فرماخ اولدوغن
اشياي تغيب سكره اشياي تغيبه و موهبت و طوقوز و موهبت و موهبت و موهبت و موهبت و موهبت
بهاليله المزايمه مال لرندن فروخت و حاصل اولان اشياي تغيبه و موهبت و موهبت و موهبت
در سعادت ارسال و ايصال بدل ماحصل قدرت اليك فرماخ اولمناه سكره خاصه اشياي
جليله العناوخ اصدار و قدوة الامان اولان قران صدر اعظم مانا لرندن مصلحت المله
اولمناه بيدرى وصولنده بعنوان خراج اونه بلكه كبكي سابق عومى الهيك سكره
مقبول عرقومان احوال و اشياي تغيب و موهبت و موهبت و موهبت و موهبت و موهبت و موهبت
در و سكره اشياي تغيب سكره سكره اولمناه سكره كره اخذ و قبضه اشياي تغيبه
و موقودن بالتغض مظهره الفراج و زويون عرقومانك اشياي تغيبه مقدم ماحصل
اولان اكرم موهبت كندون سلم و ماحصل اشياي تغيبه ماله كيمي اتفقيله
موقودن موهبت سكره و معاشران عرقومان موهبت ماله و جمله اتفقيله
جانبديري جبران سكره و اخذ و قبضه و حمل ماحنه و ضم و حفظ

27: Adana Ş.S. 56, img. 12, sayfa 22-23, belge 53

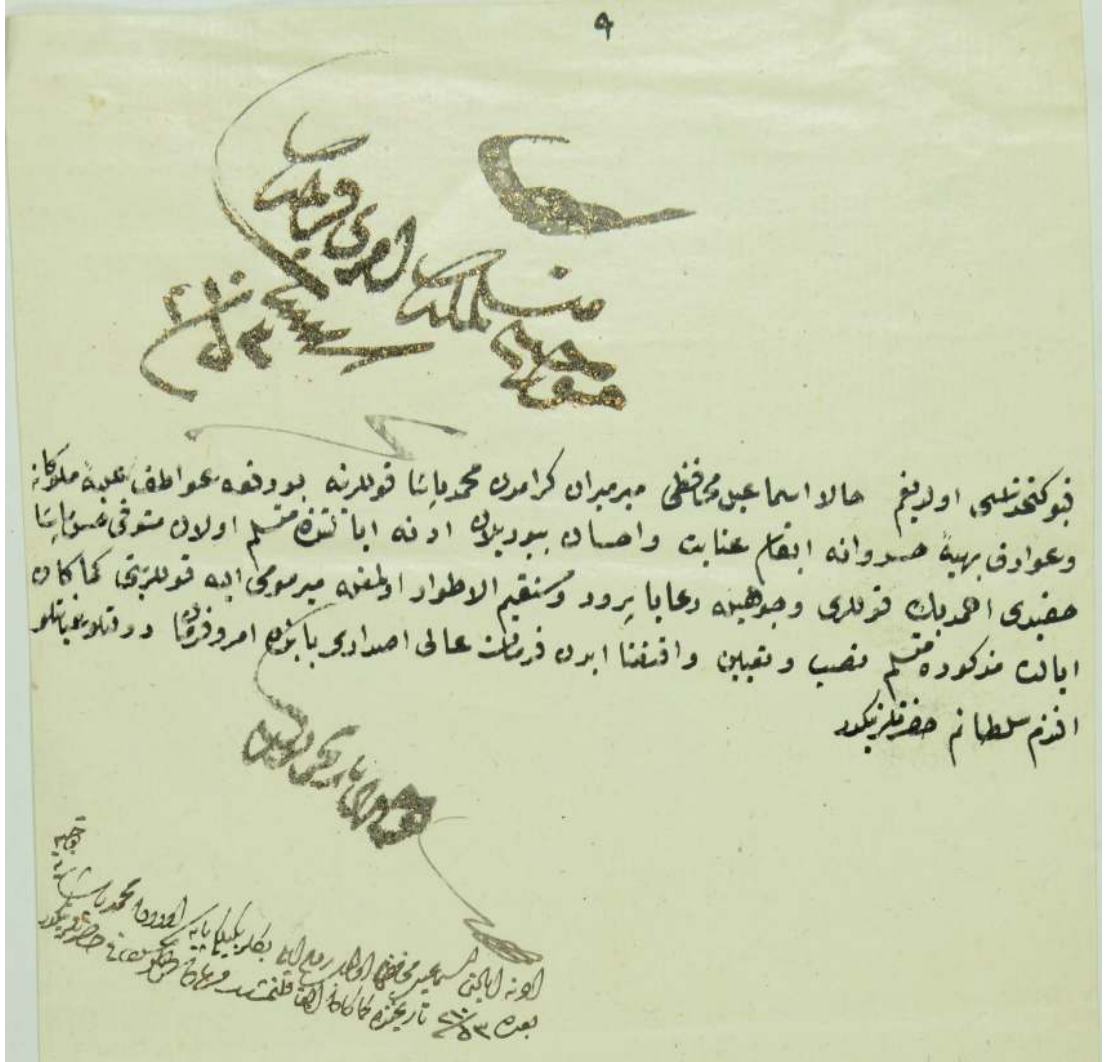
27: Adana Ş.S. 56, img. 12, sayfa 22-23, belge 53

15

نعمه و غنم و کرمه و سوره تبرک

افتخار اجداد و کارم جامع الماحم و المکارم المحققین به عنایت الملک الائم در حق معلوم
 قیوم جبار بشیر زند اذن منتهی مبر احمد دمه جمیع و مغاقر القضاة و الحکام معالک
 الفضائل و الکلام طرسوس سنجی عنایت حاوی اولدین قضا لک قاضی سدی و باشیری
 زید فضلهم و قدوت الایجاد و الایمان طرسوسا و یو جمیع زید جمیع و قدوت
 اولدین اولدین قران رکاب عجا یونم قی علقا جو قدر اولدین دکر انین حفوظه موی نیت
 اولدین اولدین صفی زنده قدره تو صبیغ رفیع عجا یون و اقصا و لیبی معلوم اولدین
 سنی قیوم جبار موی الیسن ابالت مزوره کیکدی عشرین کیکدی علی بک موی نیت کیکدی
 سینه تحریر و ارجوی عجا یونم سبیم قی ترتیب اولدین بشیر نقر سواری عسکرک
 ارسک بانبغ فرنگ عنایت انم صادر اولدین انی ارجوی عجا یونم سو اصل
 معرب بر اولدین تقریب نقرات مرقومه ابراشه مبه کیکدی طاهر و تجلیز و است لکن اهل کد
 عنایت معارف کبیره یه و جی اولدین چغدی طاهر اولدین ملا سید ان طول جانینغ
 ترتیب اولدین مرتبات سفر نیت نقره ایضا عسیر اولدین کیکدی ندری تنظیم و تحقیق نیت
 حکم سدر اکریم طرفین در سعادت وارد اولدین و فخر کیکدی اولدین بی اوزره اولدین سار
 عسکرک هر نقره الله عز و شکر کیکدی بشیر بیک عز و شکر اولدین بیک عز و شکر
 موی و باقی نقره اولدین بشیر بیک عز و شکر تحقیق نیت سنی ارجوی امر شریف اصدار
 سنی اولدین سدی طرسوس قاضی سکر وارد اولدین نقره عسکرک موی نیت طرسوسا
 سنجی دافطنه اولدین باجمه ایام شکره اذن سنجی عنایت کیکدی اولدین بوندن اقدم
 سکا حطبا بار ارجوی عجا یونم اذن امر شریف نور و دینک موی الیسن طرفینک عی نیت
 عیون و جمالیع مزوره عشرت مرقوم دن مطایبه اولدین قی و شکر قرینه نزول
 نیت کیکدی ادره مبه حکم نیتی تحریر اولدین و انما ابلیس مقدم صادر اولدین اوا مرقوم
 موی جیب نقرات مرقوم کیکدی عسکرک در عسکرک و شکر اولدین بشیر بیک عز و شکر بران اقدم
 تحقیق و سبیر نیت بیدل وسیع و مقدرت ایلیم سن و سکی مبشر مرقوم سن
 مبلغ مزورک بوانه قدر تحقیق اولدین سنجی مجرد سکا سکا سکا و قضا کیکدی و امر نیت کیکدی
 عدم نیت کیکدی شکر کیکدی اولدین بی معلوم اولدین شکر بوندن و بی بی مبلغ مزورک
 تحقیق نیت و حضور و نکاس کیکدی استماع اولدین لازم کلور کیکدی بر در لو جواب قادر اولدین بوب
 نقرت و کونشال فتنه جیکی بلوب اکاکوره عذر و حرکت و تحقیق سنی و عنایت ایلیم سن
 و سکر نیت و نواب و و بویه موی الیسن سکر نیت ارجوی امر شریف نیت عسکرک الملک ابلیس
 شکرک عیون نیت صادر اولدین سکر دیکلی حکم شکر نیت انبوا نیت کیکدی واجب الاتباع
 در ان الامتلاک مضمون منبغی به مرقوم اید سکر شکر نیت سکر نیت علمت شکر نیت انما دیکدی
 تحریر بی بیوم اثناس عشر شکر نیت سکر نیت سکر نیت و نایک و الف

28: Adana Ş. S. 57, img. 10, sayfa 13, belge 35

29: BOA, C. DH. 11/533

۷۲

بوغله عزیمت کلامی
ویریکای ولدیدر

۱۸۷۸

لوت و تیر و حورله و حورس ایلیقینه یازا قیدله و قیغی زهر ایلیقینا ایشی یوزون
عق قدا و نولم نایق ایله حورله ایلیقینه قیغی قیغی یوزون و قیغی یوزون ایلیقینه
و قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه
نقدله و قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه
فقوز ایلیقینه قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه
و قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه
ایلیقینه قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه

۱۸۷۸

صوری لولم

صوری لولم

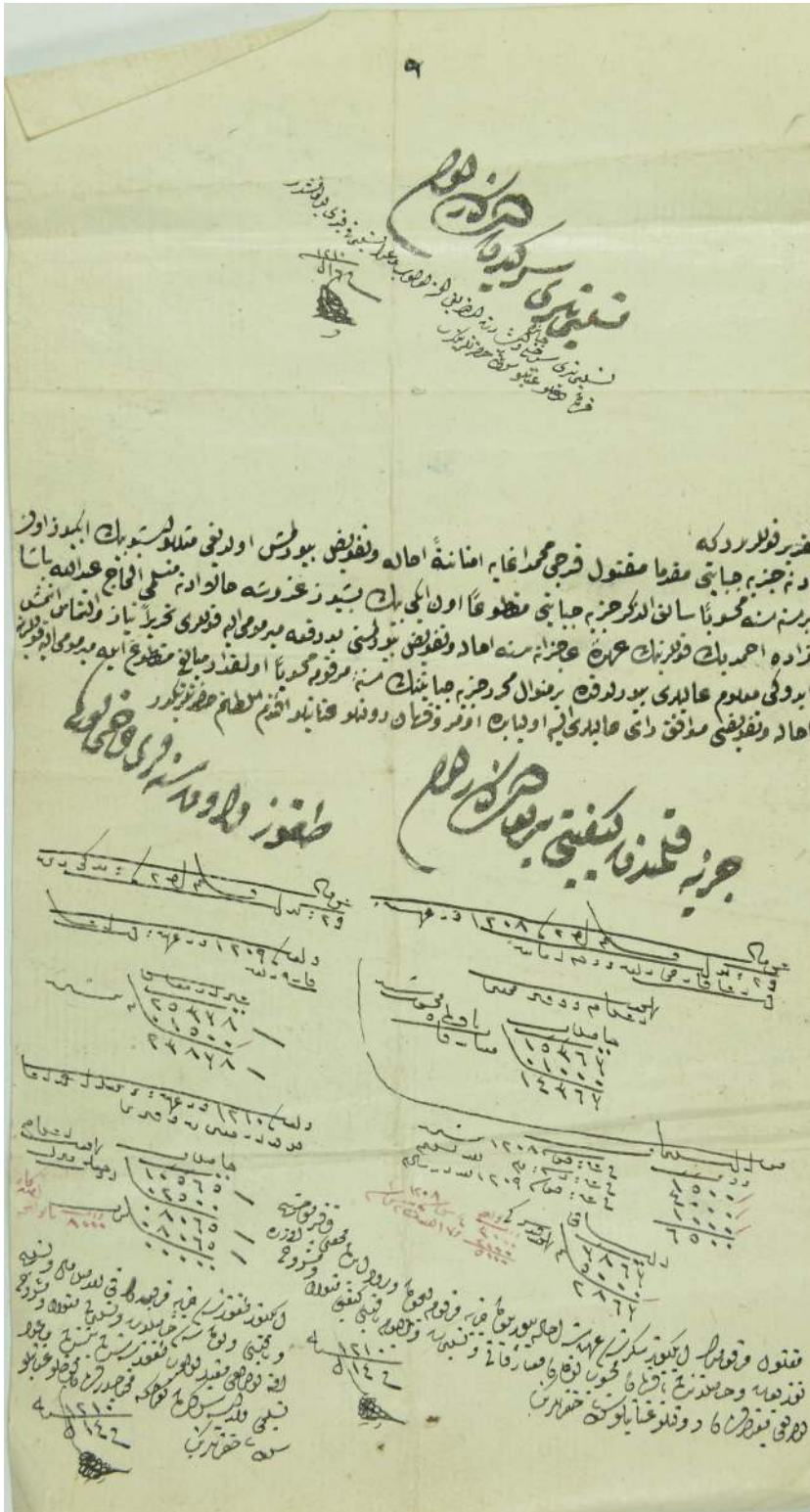
صوری لولم

مردمده که در اولون کیمیشی بویونین، اولون قیغی حورله
ایلیقینه قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه
و قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه
قیدله و قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه
ایلیقینه قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه
ایلیقینه قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه
ایلیقینه قیغی یوزون قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه قیغی یوزون ایلیقینه

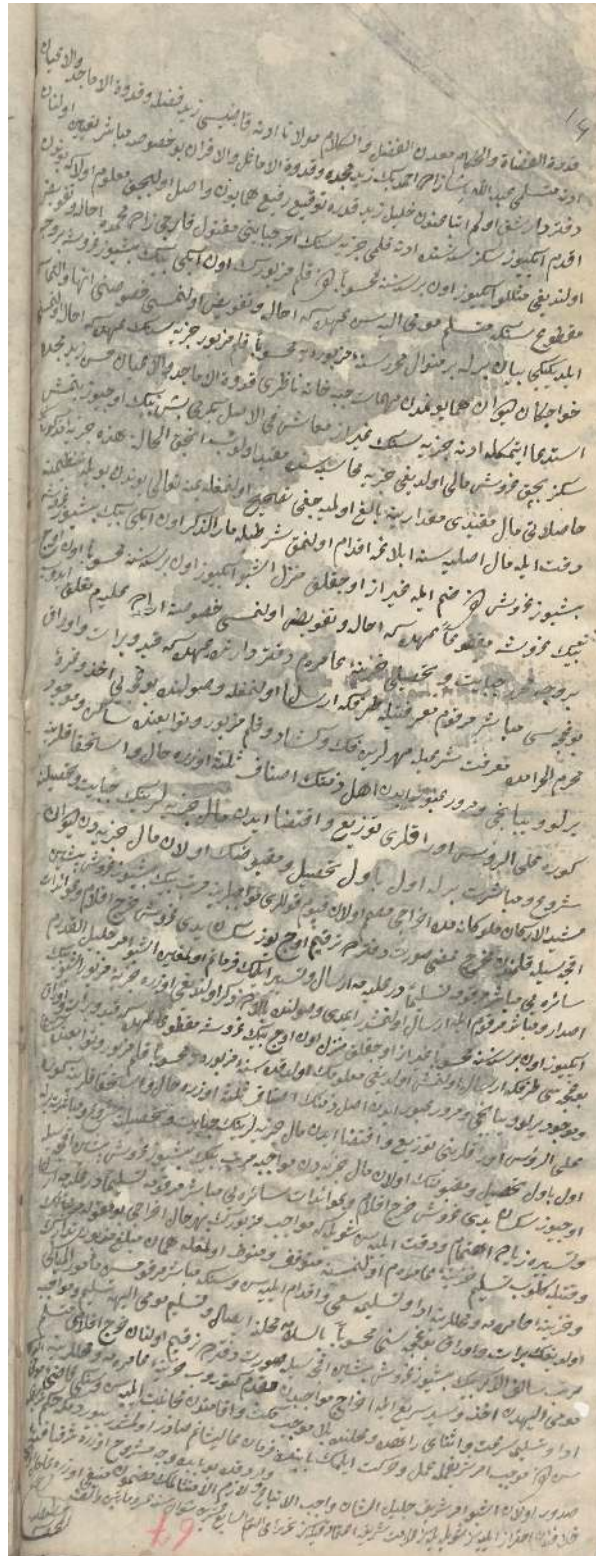
۱۸۷۸

صوری لولم

30: BOA, C. ML 462/18784-1

31: BOA, C. ML 462/18784-2

32: Adana Ş.S. 56, img. 28, sayfa 67, belge 14

33: Adana Ş.S. 56, img. 29, sayfa 69, belge 13

وسالته ان هذا الذي اسماها ب...
 اولها اولها غفوات شديدة اليه حجاب اولها جفلات مقرر وحققا بلوب سلاصحا اللوحان كمال انشا اوزره
 حوت المبدل وجزبه دارل وجزبه دارل ينك مقاربه لربنه داخل اولها ان عابا به جلد اليه حفنة اوزره كوزره
 اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 وخالفت ابتر لاماك و...
 اسكن اعلان اولها جفلات مقرر وحققا بلوب سلاصحا اللوحان كمال انشا اوزره
 كما فدى الويب من كايه قدر اليك اسماها ب...
 نظر الويب اصنافه من كايه قدر اليك اسماها ب...
 كوزره اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 والسخا فلاته كوزره حفلة لري حباب اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 تخفيف الجفلات مقرر وحققا بلوب سلاصحا اللوحان كمال انشا اوزره
 وغلاف شريفة ثابتي مقرر وحققا بلوب سلاصحا اللوحان كمال انشا اوزره
 هو اعلان مقرر وحققا بلوب سلاصحا اللوحان كمال انشا اوزره
 خلاق شريف برت اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 والسخا فلاته كوزره حفلة لري حباب اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 طوبون اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 جزلري ترتيب اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 كمال السقاوت اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 وزخيره وكاتبه وقولها كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 فوا ان ذك وكمال جزبه دن قلبه كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 سودا سله رما نقر السد ظلم وهدى ايدل راب سرة وعلنا نغضه ونجس اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 ظاهر اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 عمالين كلك سرة اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 بالانفاق فزبه حبابتي خصه صنفه كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 حفلة لري حباب اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 املك اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 مهديعوب وانشا كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 مطالب اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره
 احترام واجتناب المبدل شريف لري حباب اولها نقي شريفة ثابت اولها زده ويريد جي اوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره كوزره

33: Adana Ş.S. 56, img. 29, sayfa 69, belge 13

خواجه قاسم زوی
مکتوبه
رقبتی

خواجگان دیوان هماونک حسن اندی قوللریک تقدیم ایدی برقطعه تقریری مفومنده بونده اقدم اکیوز سنک سنه اده قیجیه سنک ایجاباتی
 مقبول قادی زاده محمدغایه احاله و تقویض اولدیغی مشبو اکیوز اونه برسنه سنه محونا قلم مزبورک جیایون اون ایجابی بشیوز خوشه بروجه مظلوم
 احاله اولغنی حالادنه محمدغایه باشا زاده اجدیک قودی برقطعه مکتوبه انبا و الفیض ایدیغی یان برله برمنوال مودسنه: فریوده یه مودنا اقدم مزبور
 جزیه سنک بیرمویله به احاله و تقویض بیلرلی خصوصی تجیر و مستیعا ایدر دوکاره حواله اولدقده مقبول مرقومک سنک سنه محونا بروجه ایجاباتی
 عیده سنه احاله اولنان قلم مزبور جزیه سنک غیراز مصارف حامدق اولک اونه دوق بیک اوچیزد نقیض بری خوشدک غیراز سیمت سنه مزبور
 زنده سنه ایجابی سکرینوز نقیض بری خوشدک و طفوز سنه سنه محونا کزاک مقبول مرقومک عیده سنه محول اولغنه غیراز معاش فی اوسن مالی اولک
 یکری بش بیک اوچیزد نقیض سکرینوز خوشدک بیک بشیوز خوشی بروجه بشیوز تقسیم اولنوب ماعدل یکری اوج بیک سکرینوز نقیض سکرینوز خوشدک
 باقی قالدیغی داد سنه سنه محونا هامدق اولک اونه بیک بشیوز نقیض نقیض خوشدک غیراز او حقیق منزل یا لک سکرینوز نقیض
 بشیوز خوشدک تقسیم جزیه: عامه اولغنی اولدیغی دو مقوله جزیه لک مظلوما ویرلیدی مسبق ایدوی جزیه محاسبه سنک دوکار اولغنی شد
 منظور و معلوم دولدی بولدقده اده ایالتک برینا نقیض حسیبه جزیه که دخی جودک و بیحس اولدغنیکن البور بوردیسی درخت اولوب
 کسه طاک اولدغنیکن بروجه محور مظلوما تقسیم مویله به احاله موانق زای عالیله ایسه استدعا ایدی مقدار بشیوز خوشدک نقیض
 اونه اوج بیک خوشه مظلوما در عیدک مخصوصنده نوجه امر واراده سنه ای بولور ایسه امدوظان دولو ماعدتو سطره جزیه بولور

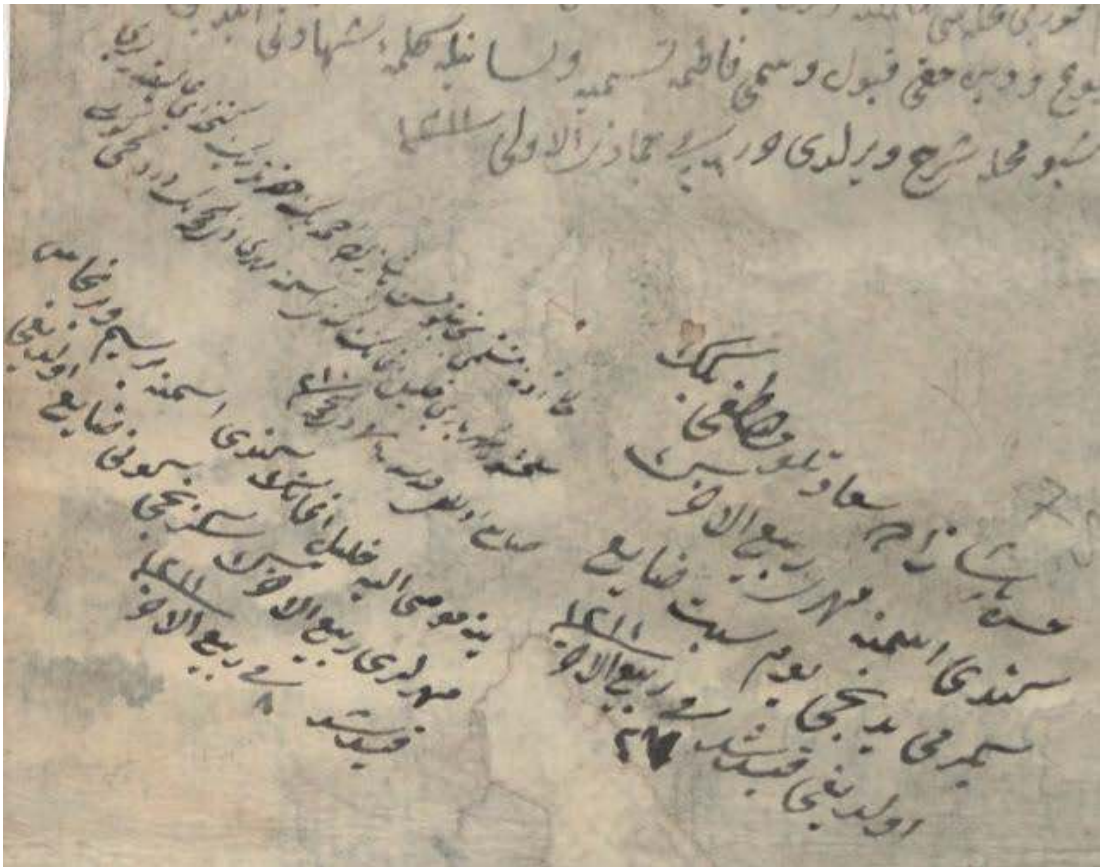
محمد علی
مکتوبه
رقبتی
رقبتی

۱۰۹۱
 ۵۹۹
 ۲۰

35: BOA, C. ML 462/18784-3

44
 قدوة الامجد والاکرام جامع الحامد والمکرم المختصر بمحمد بن حنابلة الملك الدائم
 درگاه معلوم ضبوطی باشلرین در آخوز اولم بابه سیده یوز اوق سنجانی مقدری
 جبار زام عید سلیمان دام مجده ومغافر القضاة والحکام معاون القضاة والاکرام
 و قاضیلری زید فضلهم توقیع رفیع همایون واصل اولیجی
 معلوم اولانکه افتخار الامجد والاکرام درگاه معلوم ضبوطی باشلرین حال دیوان
 همایونده جاویش بشی اولان محمد سعیدک دام مجده تک تقدیم الیدکی تقریر اولنده
 یوزن اقدیم اکیوز سکر لکنده محوآ موختله اداره اولنان اصطلح قاهره
 مصارفیچون یوز کان اونه وطر سوس و سبب مقاطعه سکر اکیوز اولنده
 مالذک ایلکی قطعه روز ناچیه همایون تمسکی موختله حوال اولنان دورت بیک دورت
 بتمش غوش مقاطعه بزبوره منظر فلری احمد وعلفی و محمد نام سکر لردن استانتی سقاغده
 مطلوب اولندقه مبلغ بزبور بو طرفده ادا اولنیوب اونه دن بر و مخلصه ادا اولندقه
 انها ابتکلیه ذکر اولنان دورت بیک دورت یوز بتمش غوش مخلصه احباب و رفی
 ایدنردن بای حال تحصیل و طرفنه ارسال و تسیر و انفق اوزره او شریع معلوم
 استندجا ابتکله موختله عمل و حرکت اولنفق فرغانم اولغیره اشبو ارمالیشام
 ایله ارسال اولغندر ایدکی وصولنده
 اصدار و
 سکرکی عید موخی الیه سن بالاجم بسط و بیان اولندیغی و جمهله احانت مذکوره
 اکیوز سکر لکنده محوآ قیوجی بابشی موخی الیه موختله اداره و ثبوت
 اولنفقن ناشی مبلغ بزبورک بزکون اول تحصیل و عید موخی الیه طرفنه ارسال
 و تسیرینه فزید اهتمام و وقت الیه سن و سکر که قضاة موخی الیه سکر لردن
 موجب ایشرفیله عمل و حرکت ایلکنز بابنده فرمان عالیشام صادر اولغندر
 بیوردو مکه حکم شرفیله
 واروقده بو بابده وجه مشروع اوزده شرفیایه صدور اولان اشبو ارمالیشام
 جلایل الشان واجب الاقتال و لازم الانبا تک مضمون اطاعتقر نبله قاعدل
 اولوب خلد قندن صابحت الیه یز شولیه بله سکر خلعت شرفیله اعتماد عملیه
 سحر آغی الیوم السابع عشر سوال سنه عشر و ثانی الف
 مخلصه

36: Adana Ş.S. 56, img. 16, sayfa 30, belge 44

37: Adana Ş.S. 56, img. 01, sayfa 01, belge 78-b

مکتوبی حضرت صدراعظمی خلفا مدک ماموریتله اونه جاننده کجوب عیبت ابرک محمد امین اذک قولینک کتروکی اوزونک برعاده نلک
 خلوصه مبدد سالیج

ارنه مسلمی حرم بانا نازه احمد بک و فرزندک محمد بک و مصطفی بک قولینک برجه انزاک مالکانه عهده لرته اولو بورکان اونه
 و طروس قیس مقاطعه مانک اکیوز برسنه سندن اون سزیه کلنجه مجتمع اولو مالکون غیر احوالوت و سیدیه قصور ملو
 قرق دوت بک او جیوز التمش بر عردنک میرموی المهدک تحصیل و در عکله به ارسالی بانده جبار نازه سلیمان بک قولینک خطا
 حدود ابرک اویس لرد اوصول طروس فریود سمنده تاریخ امر نرف مذکورده صکره بعض حوالوت با او امر عکله اعطا اولونقند
 ماعده اکیوز طغوز سزیه مال میرسی تماما خفته مامور جو قزار رفزه ابوبکر قولینک شلیم و بیزن منداخذ اولونب و اولوز باه
 اکیوز برسنه اونه سزیه کلنجه باقی کلو اون ایکی بک بشیوز غوزنک دخی بکلیسی قسطین مواجبه حواله اولونقند
 شلیم اولونقه اولوب لکن میرموی المهد قولینک بونک اذکر مقاطعه مرقومه به دسترس اولوب مال میرسی تلف اولونقه سزیه
 حره سزیه ارا شلیم و سندن لری اخذ اتمک اوزره اولونقه مقاطعه مرقومه نلک کتشم سمنده نکار اویس اصدا بوله
 قدر دن عیبت بره اجمال بیویسی نازک اولونقلین اونه قاضیسی اعلو سنده و شلم موی ایه عکماله قی بر ابرک

شاهی حسنعلی

مکتوبی حضرت صدراعظمی خلفا مدک ماموریتله اونه جاننده کجوب عیبت ابرک محمد امین اذک قولینک کتروکی اوزونک برعاده نلک
 خلوصه مبدد سالیج

ارنه مسلمی حرم بانا نازه احمد بک و فرزندک محمد بک و مصطفی بک قولینک برجه انزاک مالکانه عهده لرته اولو بورکان اونه
 و طروس قیس مقاطعه مانک اکیوز برسنه سندن اون سزیه کلنجه مجتمع اولو مالکون غیر احوالوت و سیدیه قصور ملو
 قرق دوت بک او جیوز التمش بر عردنک میرموی المهدک تحصیل و در عکله به ارسالی بانده جبار نازه سلیمان بک قولینک خطا
 حدود ابرک اویس لرد اوصول طروس فریود سمنده تاریخ امر نرف مذکورده صکره بعض حوالوت با او امر عکله اعطا اولونقند
 ماعده اکیوز طغوز سزیه مال میرسی تماما خفته مامور جو قزار رفزه ابوبکر قولینک شلیم و بیزن منداخذ اولونب و اولوز باه
 اکیوز برسنه اونه سزیه کلنجه باقی کلو اون ایکی بک بشیوز غوزنک دخی بکلیسی قسطین مواجبه حواله اولونقند
 شلیم اولونقه اولوب لکن میرموی المهد قولینک بونک اذکر مقاطعه مرقومه به دسترس اولوب مال میرسی تلف اولونقه سزیه
 حره سزیه ارا شلیم و سندن لری اخذ اتمک اوزره اولونقه مقاطعه مرقومه نلک کتشم سمنده نکار اویس اصدا بوله
 قدر دن عیبت بره اجمال بیویسی نازک اولونقلین اونه قاضیسی اعلو سنده و شلم موی ایه عکماله قی بر ابرک

تبعی بی کتوبی جبار نازه
 خجبا مکتوبه لولور لولور

مخبر
 افاده ایلمکدر قلمه
 غنایه زاری
 اولی
 اولی

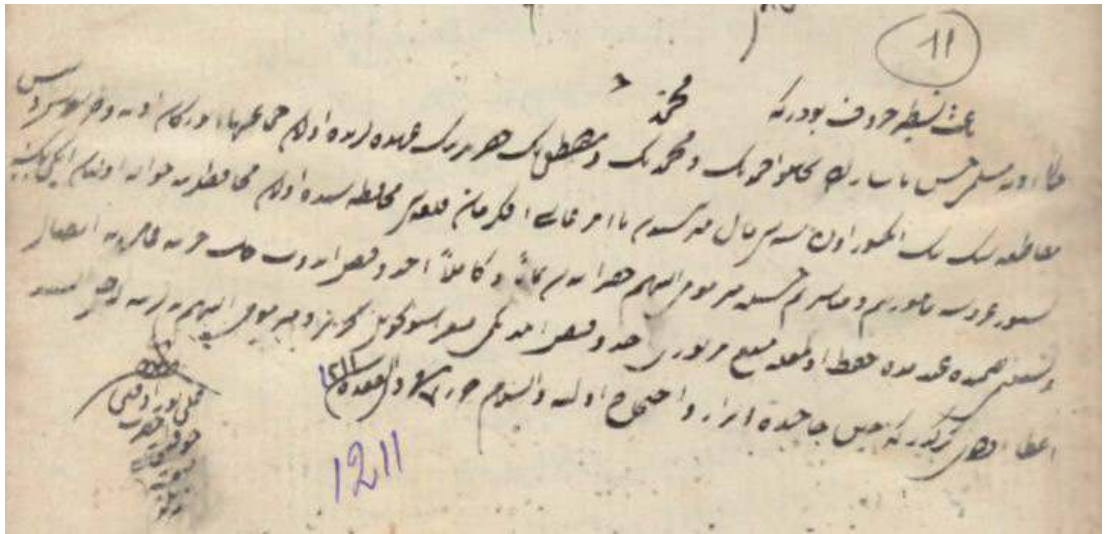
دوئو عنا یتو عطفونو رافلو و فو لکرم اضمم تنظیم حفیزه

لایحه ذمت بیکانه و رابته عهدت چاکرانه م اولی استنامه ایام عمر دولت
 واقبال طاجونیک و عوانی قادیه و تنیم قندنی زمین معروض بنده قریب برده
 اونه ای حسن پاشا زاده احمد بله و قریزاشدی مسکنی بله و محمد بله برده
 اشتراکاً عهدت لرزه اولی جمعیه های بوگان اونه و لرکس مقاطعی عایانیک
 نوسنده باقی قلمه معلوم المقدار مان بقایا لرناکه و اونه لرکس عیال الله
 جانب مینین ضبط اظفان زمانیک مهنی عشریندی زمین اولی اونه
 تخصیصی باینجه طاق بندرینه و اونه قاضیه خطا با صادر اولی اوکرشده
 و بدو عنا یتو سرمنو و طاقم اخضر حفیزه بله جوقدر لرزن غزلو محمد افندی
 شطرنج و رودنده یا نه مقدم ادم قولدی نضوج و اونه ای اولی اولی
 مطلوب بوری اولی بله خود شله بشله غرضی خوزه ناخوزه تخصیص و بیکدر
 سدو اینه نسیم و عینی یا بعث و نسیم اولی لرکس ناهر بقایا
 دخی میران مرقوموزن مطلوب ایدرکدره عدالت سندک تقیبه بقای مرقوموزنی
 دخی ایتمیب مکنر مومر ابو نری عدوت ایتمد به حال کوفتیدی نضوج اونه ای
 مسرا اینه قنیز بله نقره لرزن معلوم عنا یتو بوری اتمه عینه بیکایم
 ایتمد قنیزد اتمه اتقلمی سیده و نضوج عین عنا یتو بوری نقره ایلمد و لکرم
 دوئو عنا یتو عطفونو رافلو و فو لکرم اضمم تنظیم حفیزه 2

39: BOA, C. Dahiliye 17063-B

٤٨٠
 ١٥
 مفاخر القضاة والحكام معدن فضل والحكام مولانا اداة قاضی وادنا ابالتنا مرفع قضایک قضاء
 ونو وای زیدہ فضلمه توفیق رفیع هابونم واصل اولیحق معلوم اولکه بودفوادنه ابالتی
 اسماعیل می فظنی اولوب روم بکدر کلکی بایسی اولام متصرف سبزا اولام الکلام بکدر
 دامت معالیه به قلمه مر بوره می فطه سر شریطه عوطف عیثه شاهانه و عوارف برنه
 تجدرندم اشوبیک بکوز اولون برنه سرشوال المکرکف دردی کوننه نوجوب اولون
 اولوب باش رومنا ابره قلمه مرفوعه محافظه سنده اولمی تقریبلیه طرفنده اونه ابالتنه نصیلا
 لکونانم
 ورطه نملکت ورازی وحمایت وحصانت فقاوضعیایه بقدر برمتلم نصیذن لاید و مقضی اولمقدن
 ناشی اونه قضاسی کاندن الحاج عبدالله باشزام قدوة الامجد والامان احمد کازید بخده
 اوصاف مذکوره موصوف ورمایا پرور و مستقیم الاطوار اولدیغندن مجتهد ابالت مذکوره به متسلم
 نصب اولمقدن ابینه اسریر صف دورینی باشی معوی الیهک قیو کاتخذ اسمی بانقر استدی
 ابتمکله وجه مشروح اوزره متسلم نصب اولمقدن فرمانم اولمقدن ایمی سکرکه مولانا می معوی الیهک
 میر معوی الیه ابالت مذکوره به متسلم نصب و تعیین قیلندی معلوکله اولدقده بوجه تجر متسلمک
 مذکور می تاریخ مرقودنه میر معوی الیه ضبط و باشی معوی الیه طرفنده راجع اولان عائدات و طاری
 قدیمده اولیکلدیکی وجهله اخذ و قبضه استدر و متسلمکی امورینه اخردنه بر فردی دخل و تقاضی
 استدر لمانک بابنده فرمان غالب اتم صادر اولمشدر بیورد و عکه
 وصول بولدقده بوابده وجه مشروح اوزره شرفیافته صدر اولان فرمان واجب الاتباع و لازم الامتناع
 ملک مضمون اطاعت و نبله عمل و حرکت و خلاقندن قیایه الغایه شحاشی و بجانب ابلیه شمولیه بکدر
 عبادت شریعه اعتماد قیلدر
 1211-seriesi
 و
 المحور
 155

40: Adana Ş.S. 55, imğ. 78, sayfa 153 belge 13

42: Adana Ş.S. 55, img. 79, sayfa 154, belge 11

22 (211)

فتدعوا القضاة والحكام معدن الفضل والكلام مولانا اودنه قاضيسازي برفضله وقدره الاعاجيد والامبان
 اودنه قاضيسازي الحمد بجزءه وقدره الاعاجيل والاقربان بوجوهه مباشر تعيين اولئان دفتر دارشرف
 اوقلم باشاغون الحاج محمد اودنه توقيع ربيع همايون واصلا اوجي معاني اولئانه زمان ضبطي عارت
 اولئان اولوب اودنه سائليزون فارصلي زام حسة حفيدري مطلق بكي ومحمد واحمد بكي
 زبجزءه اولئان اوجيه فالكاهن عهد لرنة اولان بوركان اودنه وطر سوسا ونواجي مقاطع سكت
 بيك ايكوز سكت لئنه ايكوز اون بر لئنه كلنجي بوجوب معنا قديم اقتضا اينه قلميه سنين
 افتخار الاخوان والاكار بسائنج جميع المعالي والمفاخر المنحصه بحيد عنانية الملك القادر بالفعل
 باشا دفتر دارم الحاج ابراهيم بك سيد دام غلوه سكت حصة سنا اصابت ادين مع موج اقليم بالكنز
 بيك اوجيوز قرق ايشم موجي فوش اوتوز اوجي قلميه ساي معالج تاصيل وشار البيهك خزينه
 تسليم ومقتضى اولغين خاصة الشبوا ارجليل القديم اصدار ومباشرة رقوم ايلدار سال
 اولئان امدى وصولنه فلمئان اخراج مورديون اشراف رقوم ضوهار سال اولئان افضالو
 صورت دفتر تقديم اولئان اوزره اولئان قلميه اوجي سكتي قاضي وشار معني ايام
 معرفت ايله ريلو برين تمام و كاملا تاصيل ومباشرة تسليم سربا روماجك در علمه
 ارسال و دفتر دار شار البيهك خزينه حيد تسليم زيدا اهتمام و دفتر المينة شوقلي ذكر
 اولئان قلميه اوجي سكت تاصيلي پسمانده عقد تاشيد اولئان غنة رقوم ضوهار شاهانم
 اولئان مغل ورو دار اشرافيد و حقيقه واحده تاخير ونوقفه رخصت وجواز كوتستر سكتين
 تمام و كاملا معني البيهك تاصيل ودر علمه شير بيله خزينه حيد ايله توصيلت زيام
 سحي وخبرت ايليه سروز سكت حياشتر رقوم سن الشبوا اشرافيله اولئان و وصولنه
 فاعده تاصيل اولئان كده المقدار قلميه ساي معرفت شرح ومسلم معني البيهك معرفتي
 ومعرفت ومباشرة حله معني البيهك تمام و كاملا طلب وتصيل و تملك اعطايه
 كوتور و شار البيهك خزينه سنا ايصال وتسلمي سركت و شتاب و معرفت و تاخير ايله
 اوار وقتدن تخاشي واجتناب ايليك اينده فغان غالب ايام صادر اولئان
 بورد و مذك حكم شريفيله
 وارد قند بعد ايله و بجه مشرود اوزره
 شورفاينه صدور اولان الشبوا اشراف جليل الشان واجيد الاقتال ولازم الايقانك
 مضمون ينيق اوده عمل و حوكت و خان قندن فانية الغار اتقا وما عدت المينة شعوليه
 يله معلومت شريفه امتداد فليكه تحريري افي اليوم الثامن عشر في القعدة
 حيدر اباد

Fermai Ahseni

43: Adana Ş.S. 55, img. 12, sayfa 22, belge 211

20

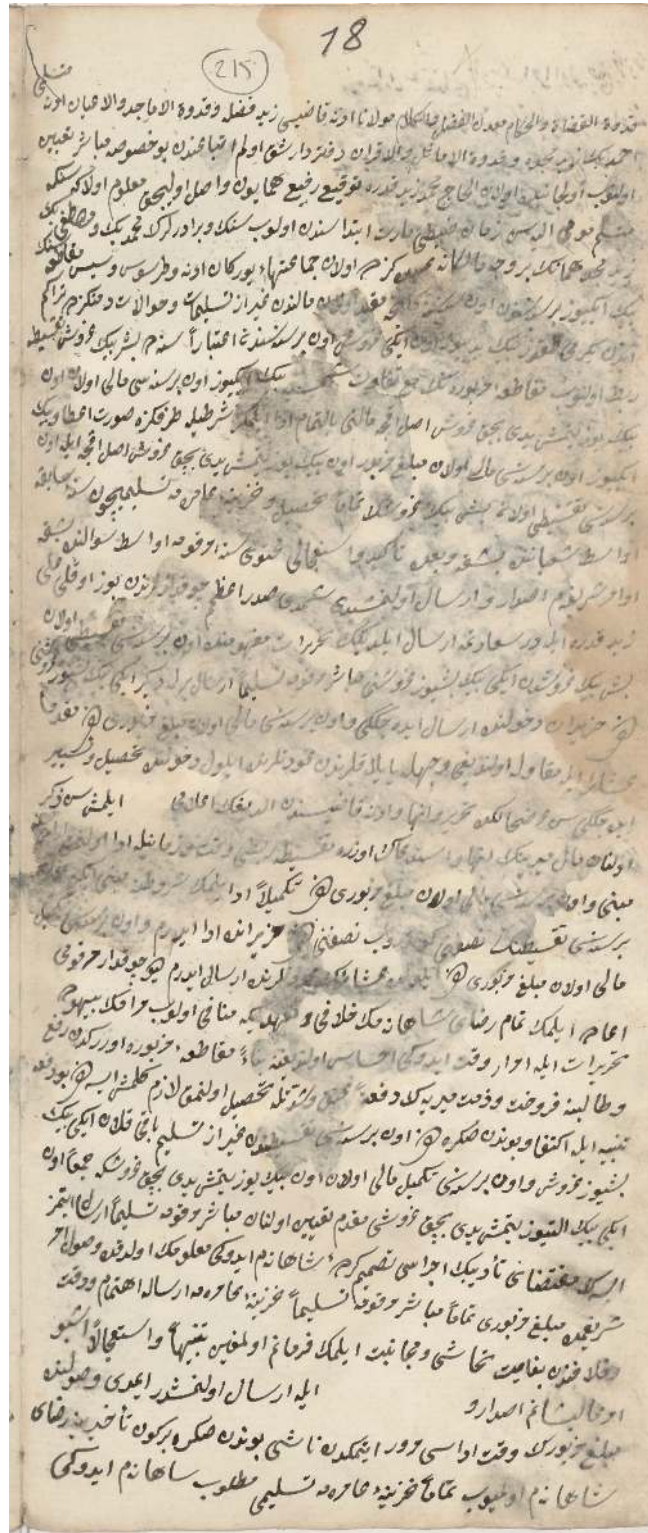
(213)

مدونه القضاء والاعمال معونه الفضل والصلاح مولانا آونة قاضي سي زير فضل وقوة الاماير والاعمال آونة
احمد بك زير حيدرة وقوة الاماير وان قران بعوضه مباشر يقين اولنا وفردار شرف اولنا بقدر
الحاج محمد زير حيدرة لغيره ربع حيايون واصلا اول يوج معلوم اولنا كه آونة حيزه زيروك حيدر ز معاشري
الاصول سيدي بيتر بك اويچون ايشين سكر زوروش عالم اولوب اتجى الحال هذه حاصل في حال عقدي قداره
بايع اوليه عنى تصاريح اول فخله بعتا بونون بوليه تنظيم وقت برله مال اسلحه ابلدي اولمق اوليه
سككي مسلم بوجي اليه سن فيرازا وجقانه نزلان اشيويك اكيون اونه بر كونه محسوبا نورا اولنا افي حيزه يي
التمنا سكر باذ اونه خوروشه مقلما كهيله كماله و تقدر بضر اولمق شويك شمسدي بدير اكيون اونه
اكيون كونه محسوبا نورا حيزه يي مذكور سابق اوزره حيزه يي اهرم و تقدر لرنه كهيله كهد و برات و اوراق يي
ماتر بوقوم عوقبل الر كماله اوله اولمق و صلونه بونون حيزه يي اخذ و حيزه يي بوجوم الجامله عوقب شرف
صهر بويك كركش اوله قاي نورا و قوا ابلدن سكرانه و حيزه يي برلو و باشي و حيزه يي بونورا اوله اكله زيروك
اصناف ثلثة اوزره حاله في سكرانه كونه علي الرفل اوراقه طرز بوع و اقتضا اونه حال حيزه يي
جانيب حيزه يي حيايت و تحصيله شروخ و حيزه يي اوله اولمق و حيزه يي اوله اولمق و حيزه يي اوله اولمق
قويك حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
بشهر اوقوسه قلمينه خرج مضمي صورت و قويم ترقيم اولنا او مجموع قوسه فوج
اولمق و محاسبه سكره يي مباشر قويمه سكره يي در كليله در ارسال اولمق حيايت اولمق و حيزه يي
اوهو اولمق اصدار و مباشر قويمه ابله ارسال اولمق راعده و صلونه بالايم و كليله حيزه يي اوزره حيزه يي
مذكور بيك اكيون اونه اكيون كونه محسوبا نورا و حيزه يي اولمق سكره يي اولمق اونه حيزه يي حيزه يي حيزه يي
قلم و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
كونه علي الرفل اوراقه طرز بوع و اقتضا اونه حال حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
اوله اولمق تحصيله ابله كماله حال حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
بر بويح زوروش حوج اقليم و قوامه سكره يي مباشر قويمه سكره يي در كليله در ارسال اولمق حيايت اولمق
البيعه سكره يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
اولمق حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
منك موعني اليه تسليم و حيايت حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت
حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت و حيزه يي حيايت

مسطبه
Perman Ganesi
No: 36

44: Adana Ş.S. 55, img. 11, sayfa 20, belge 213

Belgeler, Cilt: 37/Sayı: 41; 39-210

45: Adana Ş.S. 55, img. 10, sayfa 18, belge 215

19

و فرموده ها بونک خلا فی حرکت ایدر ایسک مفتقنای نادریک ابر اولنه بیغی مجزوعک
اولدندہ مبلغ بزوری علمی ای حال تمام تدارک و مباحثه فوہ تسلیم در سعادتہ
ار سال اہتمام و وقت و خلا فی حرکت ایلہ مظهر تفتیب اولقدن نفسکی بیانیست
ایلیس و سنک مباحثه قوم سن فامور تحصیل اولدیغک سالف الذکر اوله ایکی بیگ
النیوز بتمشیدی بیغی غوشی معرفت شرکله تمام علمی ای حال مسلم مونی ایسک
و برادر لرین تحصیل و اخذ و استفسار و عجم کور و غیرتہ ای سرد تسلیم
مزید سعی و مجتہد و آخر مسلم مونی الیہ بویکونہ ایسک اوزم کولیت و لعل ابر ایسک
کیغیتی در سعادتہ تخریر و اتمام جبارت و بیہوم حرکت و توقیف و تہی و کت
عودت ایتکدن زباج عزیز و بیانیست ایلیس و سنک قاضی مونی الیہ ساسند خرم
اد شریفک عمل و حرکت ایسک بایسک فرماہ فالبراشام صادر اولدیغی و سنک
سیر بقلہ واردندہ بویسک و جہ مشروع اوزرہ سر فیاض صدور اولان
اسبوا شریف جلیل الشان واجتہد الایمان و الذم الامثالک مشمولہ تفسیر اوزرہ
عاطلہ ایسک مشولہ بلہ سز عملکنت شریف امتقاد قبیلہ سز شجری ای بیغی التامور شریف
سنک اتنی عشر و فیاض و الف

Fenmenek Şadedi

45: Adana Ş.S. 55, img. 10, sayfa 18, belge 215

(16) 150

ملاذون مشرفین پادشاه احمد بک و بیوردی راجه بک و دیگران که در این شهر پادشاه احمد بک در این شهر
بورگان و کله شمش

یکسوز اوزن بر کلسی مالان با ستم خم کلسه اوزون اوچایت ششور و کله	۲۵۰۰
یکسوز اوزن اکی نه نه خمسونا آیت اوزون قیور با مورم جسد اوزون بر نوا اید نفیس و نه دن	۰۵۴۰
اوزن قفالعاندن با مورم خمسونا با اوزون بر کلسه خمسونا نه نه لای میری اینه سراج و جیور	۰۲۰۹
افشار زاده مقلعه سندن نه سوز اوزون اوزن اکی غوشن اقد و کندر	۰۷۳۲
آتش امیرن اقد اوزونک بوز غوشن اقد اوزونک	۰۱۰۰
حاجی بر شاقون اقد اوزونک او جیور طفیل بر غوشن	۵۱۸۱
نه بر نونی اید خوراک با امر کله غده و سنده اولک اکی سوز اوزون اکی نه نه بر آدنه جزی بی مالکین خوج قیوم	۰۲۹۱
من جیب الخوج اوزن اوج بابک ششور بخش اکی غوشن رسقا	۸۰۰۰
	<u>۱۳۵۷۵</u>

اجمعی
بشور
بشور

46: Adana Ş.S. 55, img. 77, sayfa 152, belge 16

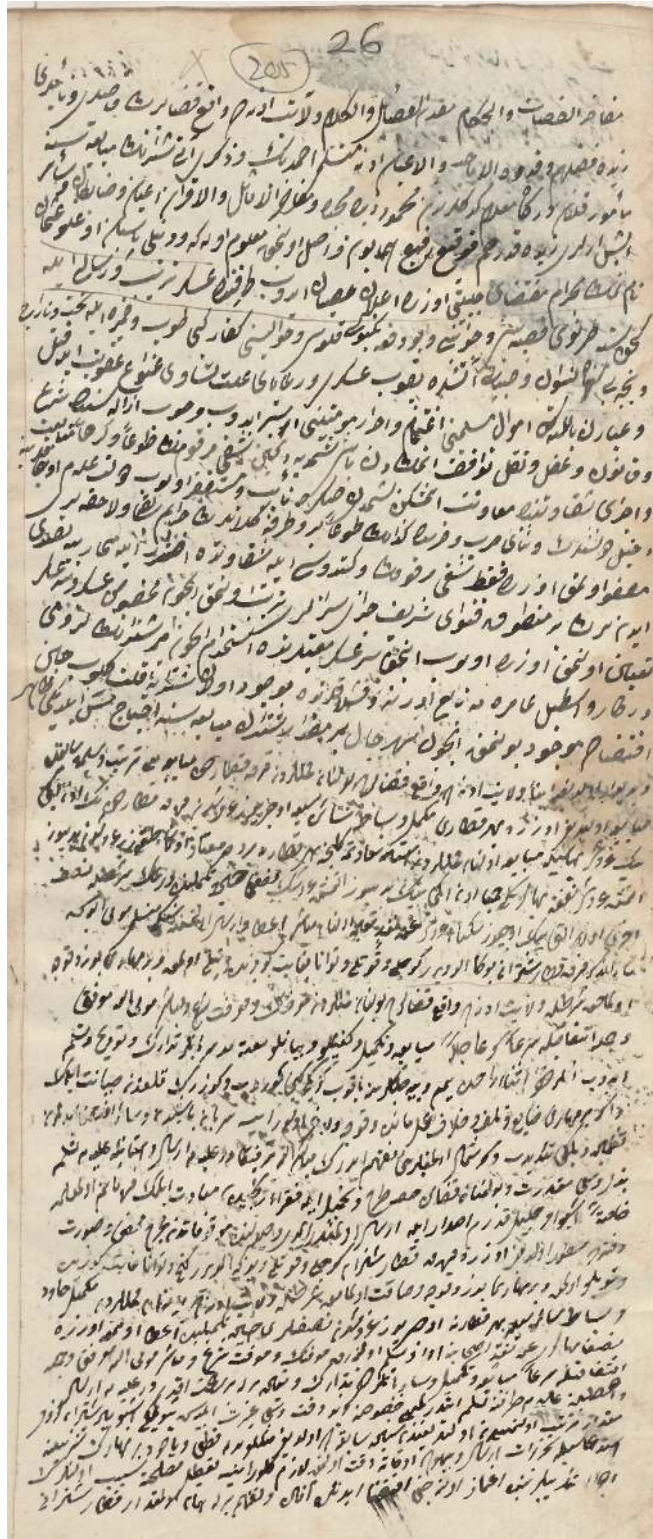
اول صحت ليه

(18)

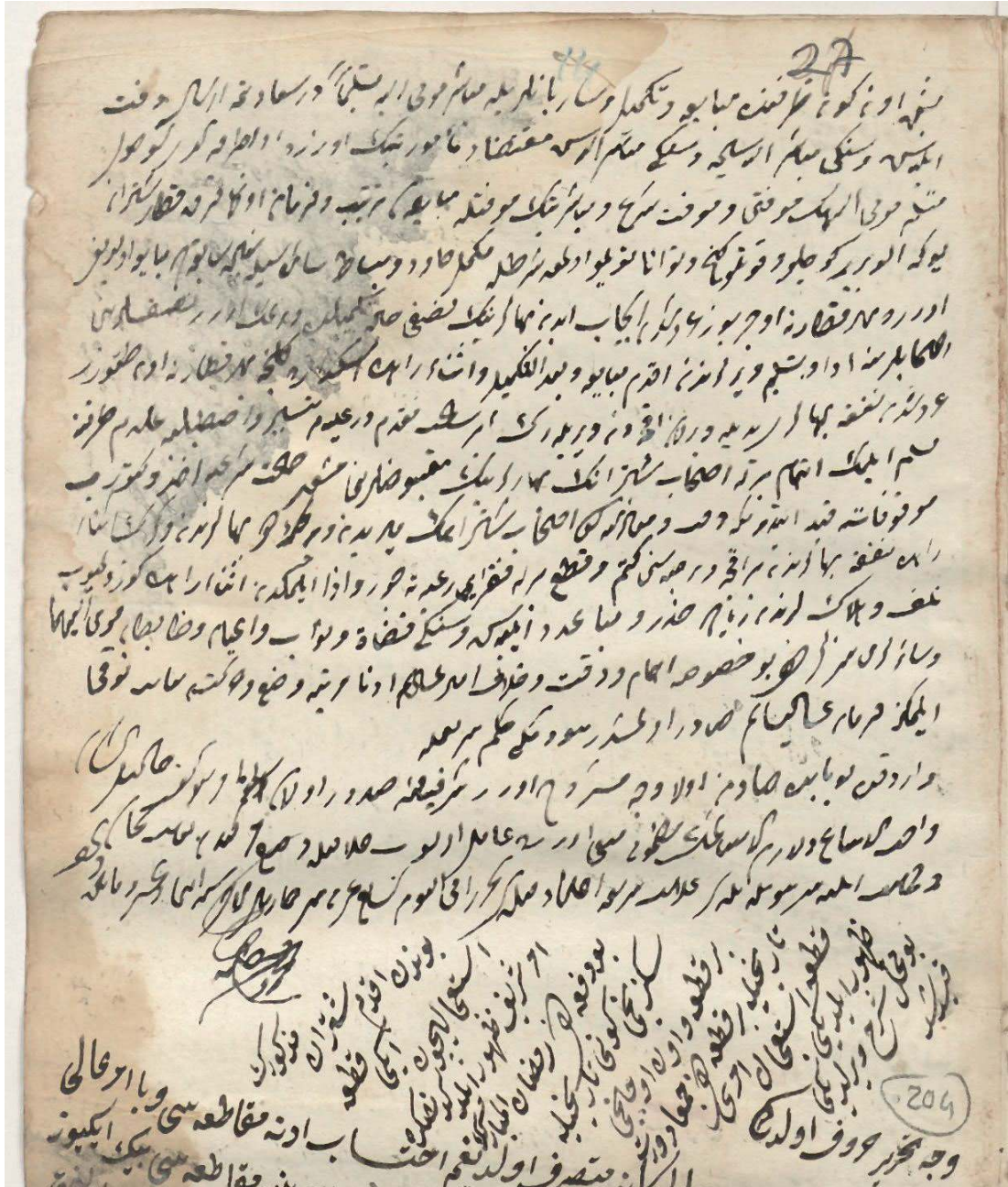
و الله ادر من حسن بيت دوده نجاستوا لهديك حضرت من مامور نم خسته اخذ و قبض ليه
 مر موهي ايله ايدم برادر لر موهي كيكه و موهي كيكه عهده برنده اولان يوز خان موهي كيكه ايله
 اول برنده سي نفيسه مال اكي كيكه لسوز نووس اخذ بوغوشه مال قلمه سر اورون قدا اولان
 نه مر موهي كيكه موهي كيكه فرور خر و نشور و انعم و قدره قدره مال قلمه سر اورون قدا اولان
 مر موهي كيكه ايله ايدم برادر لر موهي كيكه موهي كيكه موهي كيكه موهي كيكه موهي كيكه
 ادر من تاخي دن عسوي بكون ي ما اهر اولان يدي ايدم لسوز نووس اولان اولان اولان اولان
 من صحت ليه مر موهي كيكه يدر من عمن نفقه و بالويه اخذ و قبض اولان اولان اولان اولان

۲۵۰۰
 ۱۵۰۰
 ۶۵۰۰
 ۱۱۵۰۰

47: Adana Ş.S. 55, img. 78, sayfa 152, belge 18

48: Adana Ş.S. 55, img. 14, sayfa 26-27, belge 205

48: Adana Ş.S. 55, img. 14, sayfa 26-27, belge 205

49: Adana Ş.S. 55, imğ. 16, sayfa 31, belge 200

50: Adana Ş.S. 55, img. 18, sayfa 35, belge 195

(193)

روية القضاة والحكام معدن الفضل مولانا آونة قاصبي زير فضل وقدره الامجد والاعيان آونة
 بيد مجيد وقدره الاثل والاقران بوخصوصه ما سترت عليه اولئان ونزود وارشاق اولم اتنا عمنن اسما
 رضيع ربيع همايون واصل اوليجي معلوم اولوكة آونة جزية سكر غير از غاش في الاصل كيرجي مشر بيك اوجوز
 عشر سكر غوشه عالي اولوب ايجفا الحاله هذه ماصلا في حال عقيدتي مقدار نيه بالغ اولميه عني شها حاج
 لغلغه بجه تعا بونين بوبله تنقيدنه وقت برله اصل حال عقيدتيه ابلاغ اولمغي شرطيله سكرتي منم بوي آونة
 ير از اوجقلى منزل بيك ايكوز اوزن ايكي سمنه محسوبا ذكر اولئان آونة جزية سكر الغاسك بنا آونة
 دن اوج بيك غوشه مقطوعا عهد كه احاله و تقو بغير اولم شيدجا سكرتي بيك ايكوز اولم اوج
 سوبيا جزية مذكور سابق اوزره خورده عامرم و دفتر لر نه عملد كه قيد و برات و اوراق بوجي
 ساير بر قوم معرفتله طرفه ارسال اولمغيه و وصولده بوجي مذكورى اخذ و غره حرم الواعده
 معرفت سكر علمه هر نيجي شك و كراهه قلم جزبور و تو ايقده سكرت و موجود بر لوب و بيا سنج و رور
 و عبود ايدن اهل ذمتك اصناف ثلثة اوزره حال و تملكتيه كوده على الروس اورا قلمى
 توزيع واقضا ايدن حال جزية لر نيك جانب مير چون جنابت و تحصيله شروع و حيا جزية
 حيوان مشيد الاركان مملوكانه قده اخراجي بصم اولان قيوم شوللر ايجوا جينه برت بيك لسوز غوشه
 بشين ايج سيله قلمندن خرج مضمي سررت و قويم رفيع اولئان اوجوز طرفن ارجي غوشه
 خرج اقلدم و عوائدات سايره ابي مباشره قومه تسليم در عمليه ارسال و شيد ايلك
 اولمغيه استوا اجماليه ايام اهدار و عا سكر قوم ايله ارسال اولمغيه ايمدعا و وصولده باله
 بيان اولمغيه اوزره جزية مذكور بيك ايكوز اوزن اوج سمنه محسوبا غير از اوجقلى طرفن
 سابق اوزره اولن اوج بيك غوشه مقطوعا عهد كه قيد و برات و اوراق بوجي سكرت
 ارسال اولمغيه اولدني معلومك اولدقده سمنه قومه به محسوبا قلم جزبور و تو ايقده
 موجود و رور عبود ايدن اهل ذمتك اصناف ثلثة اوزره حال و استخفا قلميه كورن
 على الروس اورا قلمى توزيع واقضا ايدن حال جزية لر نيك جنابت و تحصيله شروع
 و مباشرت برله مواجبه مرتب بيك بسوز غوشه بشين ايج سيله اوجوز طرفن ارجي غوشه
 خرج اقلدم و عوائدات سكر ابي مباشره قومه تسليم در عمليه ارسال و شيد ايلك
 ايليس سويلكه مواجبه مذكورك بهر حال اخراجي بو مقوله مرتباتك و تنبلكه مملوك تسليم
 جزية عامر هم اولمغيه منوط اولمغيه همان مبلغ جزبورى تدارك و جزية عامرم

51: Adana Ş.S. 55, img. 19, sayfa 36-37, belge 193

37 41 37

وخللینہ ادا و تسلیہ جبارت و سکنی مبارک فرمودن مأمور ایصالی اولد تنگ لایات و اولاق
 بوغجه سنی مصحوباً بالسلام منسلم معوی الیه تسلیم و عواجبه مرتب سالف الذکر تنگ شنبوز غوش
 بیتهن اچج سبله صور دفترم ترقیم اولنان خرج اقلامی منسلم معوی الیه من اخذ و اخراج مواجید
 مقدم کتوروب ترقینه عاخره و خللینہ تماماً ادا و تسلیه وقت و اثنای راهده و خللینہ بلا موجب
 حکمت و اقامتدن بجانب و سکنی قاضی معوی الیه سن سندی موجب او سر بقا عمل و حرکت
 ایتمک باینده فرحان محالبتام صادر اولمشدر بیور کوه حکم ترقیله
 وارد فده نوبه بجه و نوبه مشروح اوزره سرفایفته صدور اولان
 استیواحر ترقی جلبیل الزام واجب الی امتثال و لازم الی تناسک مضمون اطاعت و نیکه عامل
 اوله سر سوله بله سر محال غیت سیر لقا اعتماد فیکر سحر رای الیوم الخامس شهر رجب سنه ۱۲۸۰
 انشاء الله و قاتلین و

مسلطه
 احمرو

51: Adana Ş.S. 55, img. 19, sayfa 36-37, belge 193

99 (104) 50

حضرت شهادت اوردی بیسی قیظوا قدر زبیر فضل و قدوة الابد والارواح الشریفة
 و فضائله اعلی و فضائله اوس نیر الشرائع زید قدر جم جملة من انوار
 علیته ماکون و معروف بنیة حسنة و در شرف جوی صدور اوله اخط جمالیه
 سند ذالقعده شریفه لسان کرمی التبعی کوننده آیات آونه عهده توجیه و تفسیر
 قرآنی جلیل انک شرف بر زور و اتمکله ایدر آیات مذکوره یہ بر معتدل و مقتدر و کارکننده
 لازم و لاتبد و لمخله مومی الیه الحمد بکث آیات مذکوره یہ متکم نصب و تعین اوله یعنی
 معکون اوله قدہ متکم موم الیه کبر حاله رانی و تدبیر زره و کمال التفاهة و الخیة اوزره حکمت و حفظ
 و ضبط و ربط مملکت حوالنده مراسم اتحاد و التفاهة کمال غایت ابلکر منخوی و سکنة متکم مومی الیه
 نزلت بک بیان بنیة بویولدر دیوان آدنه جم تجرد و همدرد قدوة الابرار و انوار غایب
 اسی اوله شکران شکر الله جل و صولده ذکر کرده وجه مشروح اوزره سکنة متکم مومی الیه
 ضبط و ربط مملکت و حیات و صفات فقر و عبثه و اوله عظام طرفه عابد و راجع
 منکل الوجوه امور متکلیله اداره حضوره منبر انعام و دفت و کمال سعی و غیرت و سکنة
 و حضوره دامن در بنا غیرت و حینت اولوب بر موجب بویولدر عمل حرکت و خفاصه بنیة
 و حضوره حینت ابلکر جمی

192 (103)

52: Adana Ş.S. 55, img. 50 sayfa 99, belge 104

(178)

سرعت کفار آونه قاضی اخدی زید فضل بعد سردار اولونک
 تحت حکومت سردار اولان رفوع اولونوب برینه اسلوب اسلوب اولونوب
 والد قران حسن پاشا زام احمد بک زید قدره سردار نصب و تعیین اولونمیش اولونوب
 خدیوار اولونمیش ان شاء الله تعالی وصولنده کرکدرج مرقومی قضا، مذکورک
 سردار لغی امورنده قیام و اوته دندرو اوله کلدرکی وجهله ضبط وربطی خصوصاً
 واهتمام ایلدیز و سکنه سردار مرقوم ک قضا، مذکورک سردار لغی سکا تقویض
 اولونمیش کرکدرج قاعده قدیم و قانون اوزره ضبط وربط نفقات و دفع و رفع حشرات
 تنظیم بلد و اراحه حال عیاش بزل اقتدار ایلدیز و قضا، مذکورک معین و فر
 یکجیرلی و جیه جی و طوبجی و طوب عمر جیهی و غلمان عجمی و قول اولونمیش
 اوزر لرینه سردار و ضابطه یلوب سوزکدن طشره ورا یکدن خارج وضع و حرکتده یونوب
 دائماً اطاعت و انقیاد اوزره اوله اولونمیش جملة امورکی احکام شرعی و قانون قدیم
 و ارضیفه تطبیق و طوائف مرقوموندن بلا وارث معروف فوت اولونمیش جانبدار
 معرفت شرعیه ضبط و سوت سلطانیده فروخت و حاصل اولان نذرین جانبدار
 ایچون دفعه مفرد ایلدیز اوچاقا رفته که ندرمه عید و هر حال سکان اولونمیش
 امن و اراحتله باعث خدمات ساجده معیوره و وجود کتور مکه محمد و ساج اولون
 موجب مکتوبله حاصل اوله کر تخیر آفرینه ایز سنه ثلث شرعی قانینه و الرف

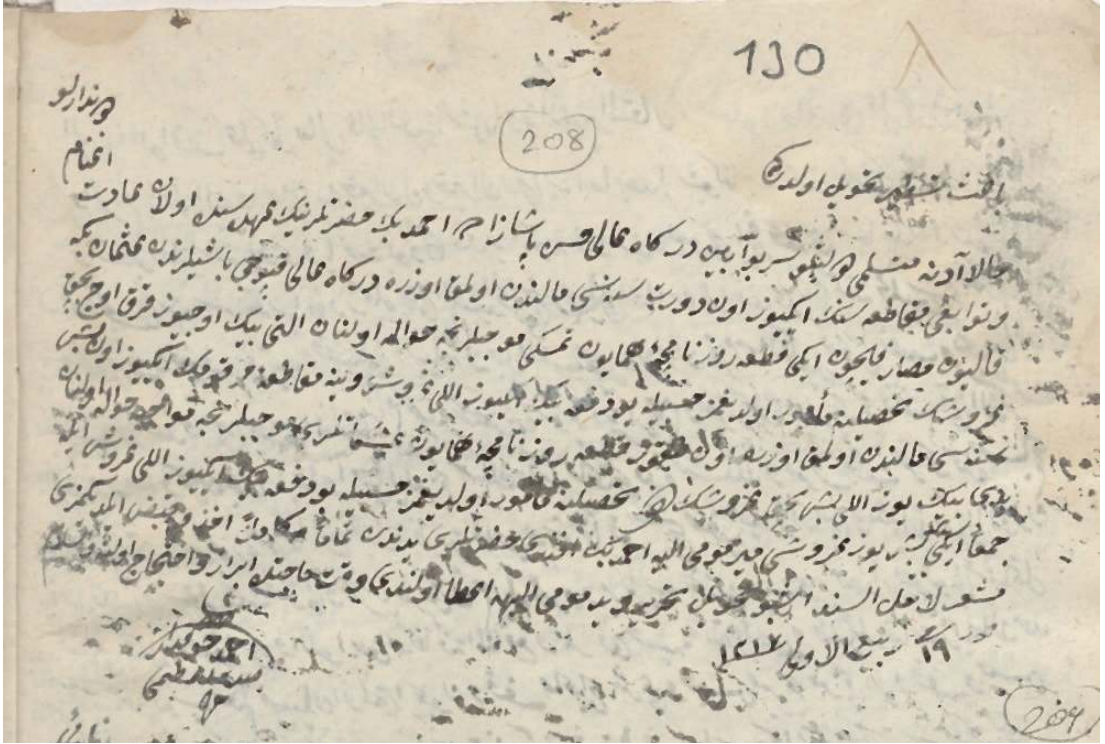

 ابو ایسی
 معیاری درگاه
 عالی

ادنه طرفند وادرا دند اوراق اولدو خلوصه بيه ۱۸۰۰ حاليه

موجب زغال اهدیه لافه

سابقا ادنه منلی احمد بله فخر و منعقانله ایشامون و راحتینه اقام تام ایرلدی ادنه حولینده واقع عشار و قبالله اينا سبیل واقع اولدو تعییرینله
انزعا عیله طرف و انخانله تظیف و نظیر برک
ادنه بیتسام نصیب افغانه حاجی علی باغ زاده معظفی بله حدیثه السن اولوب ضبط و ربط مملکت قدرتی اولدیغی نمایان و ادنه قره طاش اسکله سانج محل قره اولدی
اطراف جودونکاه انقبیا اولدیفینه منی بر حال منتم سابق منلو مسجود بر شلم نصیب بولدی یوزمردی ایردی ظاهر و عیاز اولدیغی بیانله فخرانله حالینه فرجه
ادنه منلی کافی اسایق موصیایم احمد که احاله برله فخر و منعقانله و کوات خیر بری استجوابه همت و عنایت بویله ادنه و طرسکس قاضیلاری بر قطفه اعلو مار ندره
واها ایسی بر قطفه محض لرزه و ادنه مغنی بومق و سابق استراکا بر قطفه عرفی الدین مفتی سابقه ایجا قطفه قائم ندره تحویل ایرلدی

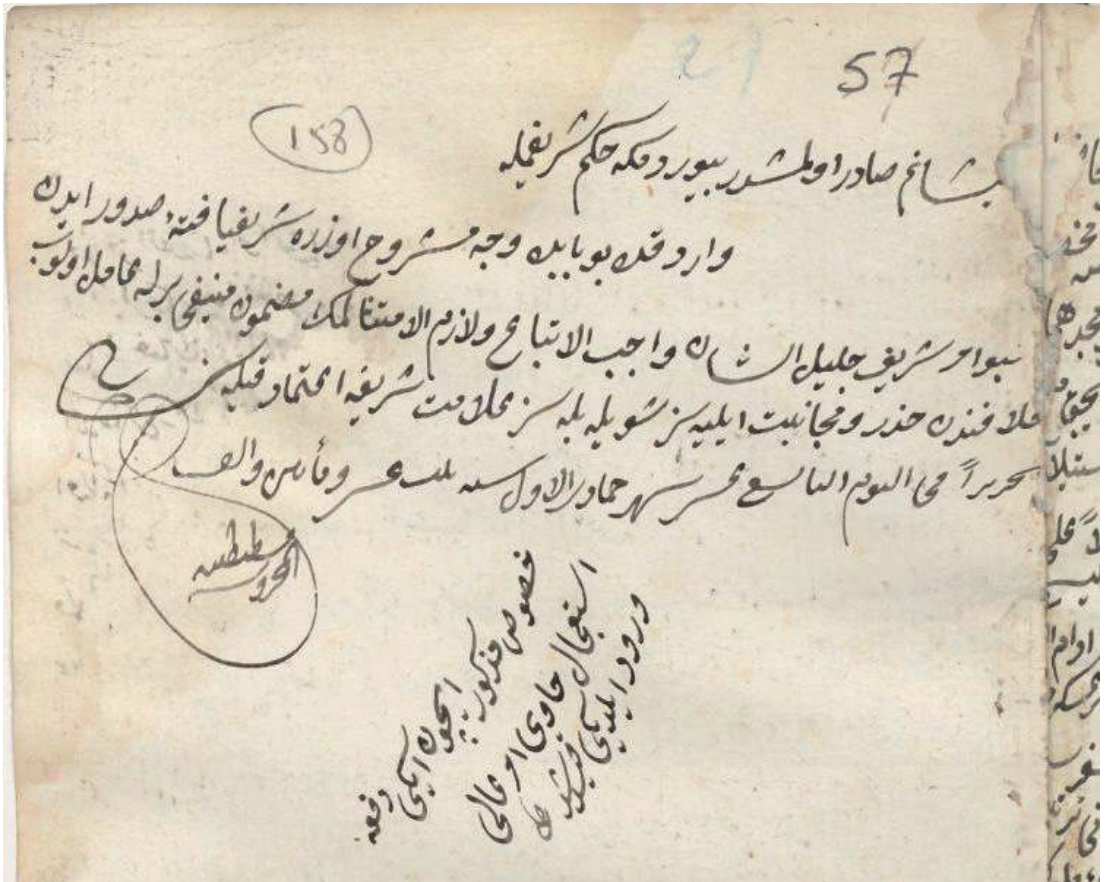
55: BOA, C. DH 25/1237

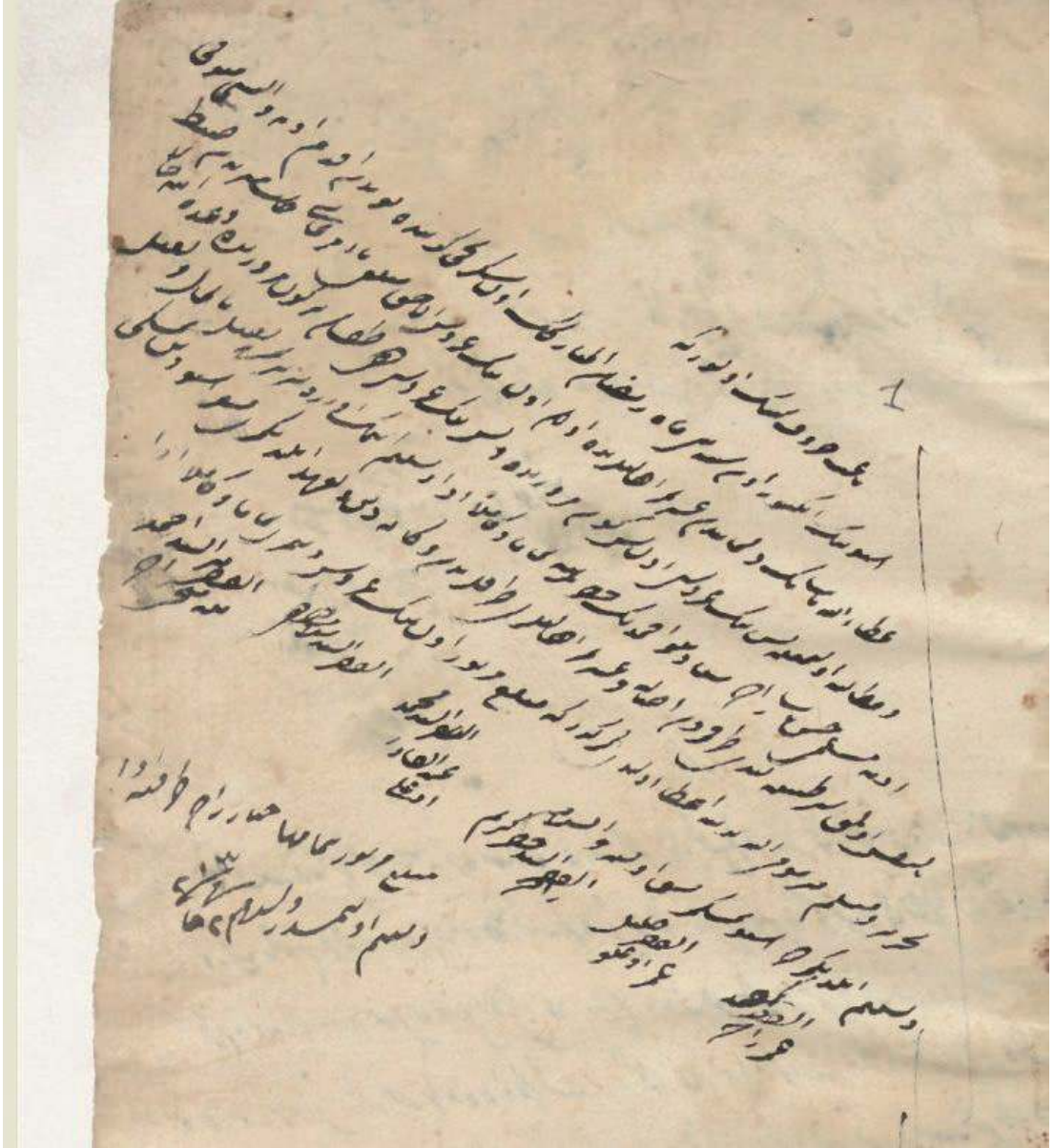
56:Adana Ş.S. 48, img. 67, sayfa 130, belge 208

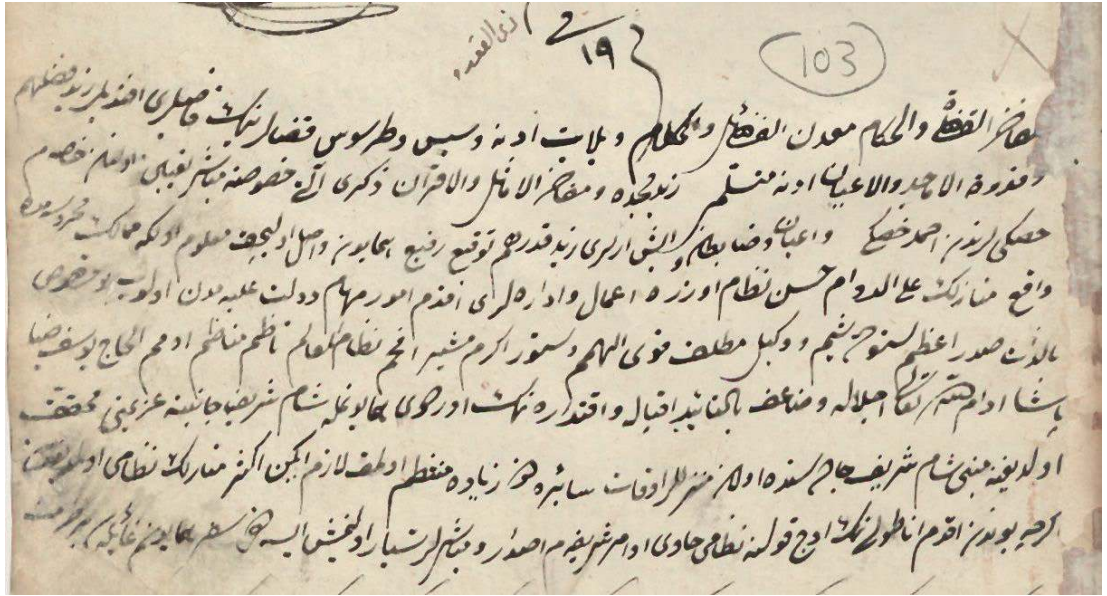
57: Adana Ş.S. 55, img. 29, sayfa 56-57, belge 158-159

57: Adana Ş.S. 55, img. 29, sayfa 56-57, belge 158-159

58:Adana Ş.S. 56, img. 32, sayfa 74, belge 1

59: Adana Ş.S. 55, img. 50-51 sayfa 99-100, belge 103

59:Adana Ş.S. 55, img. 50-51 sayfa 99-100, belge 103

119

مختار الفصح والحكم معادن الفضل والكلام آفة السخينة ووقفه فصار له صلحا وانبارا ربه فصورهم وقوة
 الامل والافزون دعيا وتمت الحمد لله ربهم جميعا ولينزل الوعد من الغيبين اولنوع اليوم اولى
 توفيق ربيع باليونان والاول لوقف معلوم او كما يكون انما في ادرجوى باليونان تحت ابد جاكس كسرت فبقينا بكون
 فجمع وخاطر اذن السكزون الكسبون جمع وادخار اولنه جيف كسما رو وقبض الاستيفانم شريفه وجره
 نقل او وقف اوزده بر حال كفتوه جلاله لربته حجاج اولمفنه بنهر عدوكا البشير باره جوا ايجاز ايدز ايديك
 شنبوز غوش باهر حاجي شنبون ادرجوى هها بوقع خربة كسندن فريلك شريكه ادره سخاني حوالا بسندن
 ايجاز بانه عدو صوغ جواله ترتيب وسكنه مسلم مومي الكسبن مؤتمكلمه قنانه مذكوره الى بكون اول اربعه
 وعا هلا نذرك ومبخره شلم شام شريف نقل وكسنا املك بايون بونز اذله امر شريف همدان كسندر
 مر قوم له اسرا ادر كسندى اما كانه همدان ادرجوى هها بونز كسندر همدان شام شريف همدان شريف
 مر نورى فخرى بايون والاقبال حاق مفصوم غرض ادرزه اولد غنيمت وكز اولمفنه جواله بر ايجاز كسندر
 مبيحه ونذرك ومبخره مرقومه شلم شام شريف نقل وسكنه وسنبر املكه فرماغم اولمفنه ثابده وسنبر امل
 اشدو امر عظيم همدان وصدرا عظيم آثار ادرنه قنانه ايله اكر اولد كسندر ايدز وصولندن
 ذكر اولمفنه جواله كز ايجاز ايدز باهر حاجي نقل وسنفرج ادرجوى هها بونز حوتيه كسندر وكر كز شريكه
 لودا مذكور وحوالاسندن مؤتمكلمه وموقف شريفه وكمتر مر فقمه جوقى مران اخروم ودر عتق مؤتم مبيحه
 ونذرك ومبخره مرقومه شلم شام شريف نقل وسكنه وسنبر املكه فرماغم اولمفنه ثابده وسنبر امل
 مر تبه نك نقله ايجاز اولد ودره متوقف اولد بغيره مبرنه وجره له ونظر ايلد اولور ايلد لسون
 مرفاج كون نظر فقه يلو بونز تمام نذرك وشرفا وعا هلا نام شريفه ايجاز كسندر ايدز وسنبر امل
 وسكنه ملسون شام مومي البى مرفق وموقف شريفه وموقفه لودا مذكور وحوالاسندن مذكور المقدر حواله ايلد
 ونذرك واستيفي ايلد كوز اول ادرجوى هها بونز ايجاز كسندر ايدز وسنبر امل شريفه ايجاز كسندر
 شام شريفه مبيحه وسنبر املكه فرماغم اولمفنه ثابده وسنبر امل مرفق ايدز وسنبر امل
 ايلد بايون فخره مبيحه صا ادره كسندر جواركه حكم شريفه واروقه ودر شام ادرزه
 شريفه مرفق ايدز وسنبر املكه فرماغم اولمفنه ثابده وسنبر امل مرفق ايدز وسنبر امل
 برام عمل وكره ايجاز مرفق ايدز

Ferahan Örneği
 19

60: Adana Ş.S. 55, 42 sayfa 82, belge 119